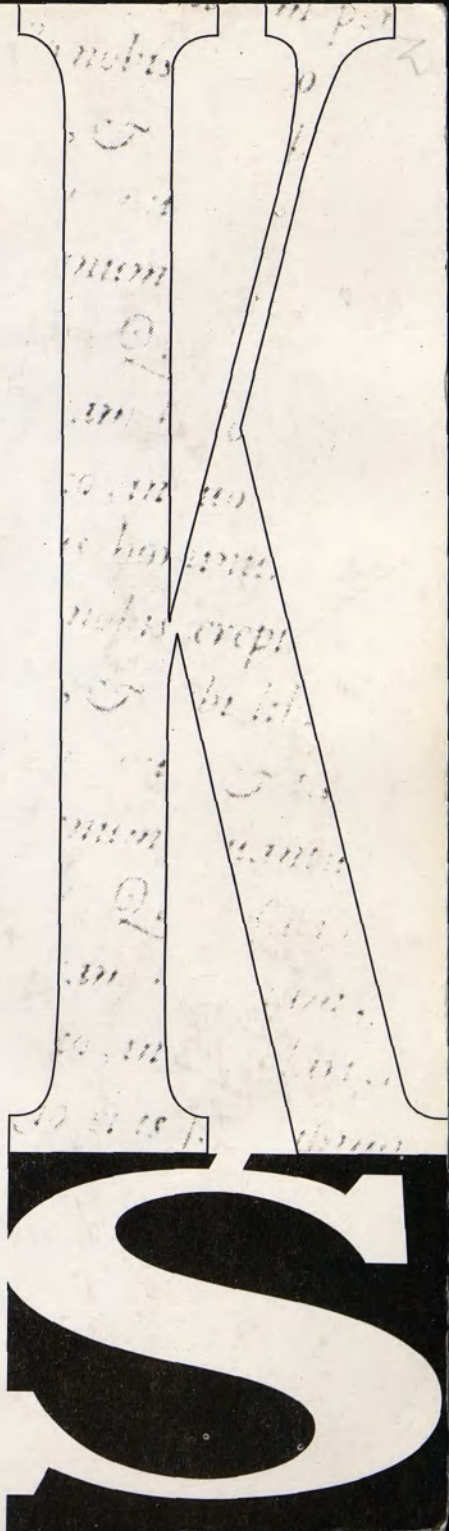

KATOWICE 2004

TOM 27

**KSIĄŻNICA
ŚLĄSKA**

05 | 610 | 15

2

BIBLIOTEKA ŚLĄSKA

KSIAŻNICA ŚLĄSKA

T. 27: 1998 – 2000

Katowice 2004

Redaguje Kolegium w składzie:

Przewodniczący – Jan Malicki

Sekretarz – Wojciech Janota

Członkowie – Barbara Maresz, Irena Nitsche,
Elżbieta Rejmoniak, Teresa Roszkowska,
Magdalena Skóra, Zbigniew P. Szandar,
Maria Żywirska

29975 III

Adres Redakcji: Biblioteka Śląska
40-021 Katowice, Plac Rady Europy 1

ISSN 0208-5798

z 28676
29975 III

T. 27 (1998-2000)

Opracowanie edytorskie: Zdzisław Grzybowski

D.051 6101 15

Druk: Dział Poligraficzno-Wydawniczy Biblioteki Śląskiej

Nakład: 150 egz.

19.07.

40.1

Spis treści

Jan Malicki: Zamiast wstępu	5
Jakub Z. Lichański: Biblioteka Załuskich i kultura polskiego Oświecenia	7
Agnieszka Koszowska: Biblioteka Kongresu w Waszyngtonie	13
Henryk Rechowicz: Udział pracowników Biblioteki Śląskiej w powstaniu i działalności Śląskiego Instytutu Naukowego	24
Leonard Ogierman, Tamara Domanik: Konserwacja księgozbioru jasnogórskiego - problemy fizykochemiczne i mikrobiologiczne	41
Aneta Radomska: Bibliometryczna analiza czasopism naukowych prenumerowanych w Bibliotece Śląskiej	58
Aleksander Drozdowski: Korespondencja frontowa Kazimierza Wallisa	71
Przemówienie prof. dr. hab. Jana Malickiego przewodniczącego Komisji Nagrody im. Wojciecha Korfantego w dniu 19 kwietnia 1998 roku	81
Laureaci Nagrody im. WOJCIECHA KORFANTEGO	88

Materiały i sprawozdania

Jan Malicki: Jak zrealizować przedsięwzięcie wartości kilkuset tysięcy złotych w założonym czasie i bez przekraczania budżetu	91
Jerzy Zawisza: Biblioteka Śląska - refleksje „Kanadyjczyka”	96

Teresa Roszkowska: Udział Biblioteki Śląskiej w ESTC (Eighteenth Century Short Title Catalogue)	101
Józefina Rebeś: Biblioteka Śląska w Norymberdze...	104
Wisława Bertman: Konferencja poświęcona centrom dokumentacji europejskiej, Bruksela 2000 – sprawozdanie	107
Remigiusz Lis: Biblioteka Śląska na 52. Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie	112
Małgorzata Sznicer: Koncert Wandy Wiłkomirskiej w Bibliotece Śląskiej	115
Anita Kowalczyk: Katowice na archiwalnej pocztówce (Materiały do bibliografii, ze zbiorów specjalnych Biblioteki Śląskiej)	117
Bibliografia Biblioteki Śląskiej za lata 1994–2000 (oprac. Ilona Gidaszewska)	158
Kronika Biblioteki Śląskiej 1997–2000 (oprac. Wojciech Janota)	189

Zamiast wstępu

Kolejny tom „Książnicy Śląskiej” jest tomem retrospektywnym. Nie tyle ze względu na tematykę; bo ta wciąż jest aktualna i żywa, ile z powodów bardzo prozaicznych. Za opóźnienie serdecznie przepraszam wszystkich autorów i czytelników oczekujących na kolejne artykuły, rozprawy oraz inne ważne przecież wypowiedzenia naukowe. Był to bowiem dla Biblioteki Śląskiej czas ważny, czas przemian, czy dostosowywania się wszystkich pracowników do nowej rzeczywistości bibliotecznej, ale i pozabibliotecznej. Bibliotecznej – bo każdy z nas uczył się swojego miejsca i funkcjonowania w warunkach jakże odbiegających od sierniężności starego budynku, odmiennych jakościowo kontaktów z czytelnikami, wreszcie obchodzenia się z nowymi urządzeniami. Był to właściwy czas uruchamiania mechanizmu biblioteki, oswajania swojego miejsca i obaw wobec reakcji czytelników, którzy także uczyli się i przyzwyczajali do nowej codzienności. Z tego zadania wyszliśmy – skromnie mówiąc – obronną ręką.

Drugi trudny moment – to rok 2000, kiedy to decyzją Sejmiku Województwa Śląskiego połączyły się dwie istniejące obok siebie biblioteki: Biblioteka Śląska w Katowicach z Wojewódzką Biblioteką Publiczną. Powstała nowa instytucja spajająca funkcje obu, znacznie je zresztą wzbogacając. Ten okres był o wiele trudniejszy. O ile bowiem w poprzednim okresie nasi Koledzy zmagali się tylko z kłopotami wewnętrznymi (urządzenia, czytelnicy), o tyle obecnie nałożyły się na to wszystko trudności z dostosowaniem się do siebie ludzi o różnych przyzwyczajeniach, doświadczeniach i pojmowaniu istoty pracy bibliotekarskiej. A przecież spotkanie obydwu zespołów nastąpiło w sytuacji skrajnie niekorzystnej, w momencie polaryzowania się stanowisk, kiedy kibicujący z boku „kelnerzy” podsycali atmosferę wzajemnych animozji, pretensji, waśni. A przecież nie oni mieli budować przyszłość jednej wielkiej, na-

ukowej, publicznej i regionalnej biblioteki wspierającej opieką metodyczną prawie dziewięć setek bibliotek gminnych. I ten czas minął. Nie dostrzegam żadnych różnic dzielących obie grupy pracownicze. Tworzymy jeden spójny i darzący się zaufaniem zespół. Za co serdecznie wszystkim dziękuję.

Oddajemy więc do rąk czytelniczych kolejny tom rozpraw. Tom biblioteki „po przejściach”. Tom ważny nie tylko zawartością tekstów, ale i doświadczeniem zespołu.

Biblioteka Załuskich i kultura polskiego Oświecenia

*Biblioteka Publiczna, która jest honorem Polski
J.A. Załuski*

Gdy 8 sierpnia 1747 roku w pałacu Daniłowiczów otwarta została pierwsza w Polsce i jedna z pierwszych na świecie bibliotek publicznych ufundowana przez braci Józefa Andrzeja i Andrzeja Stanisława Załuskich, fakt ten został pokwitowany takim oto wierszem Elżbiety Drużbackiej:

Greckie Ateny w polskim mamy domu,
Też nam tu świecą gwiazdy i księżyce,
Też ociężałe snem Polaków głowy
Wzbudzą do nauk, co ateńskie sowy.

Nie trzeba będzie świecy ni pochodnie
Szukać człowieka, w sarmackim sałaszu.
Znajdzie was wielu, co poradzą godnie
I tych, co wolność ocalą w pałaszu. [...]

Po co do Kolchów każesz nam, Fortuno,
Płynąć, gdy w Polszcze mamy złote runo?

Dodajmy tylko tyle: Ateny nazwał *szkołą Hellady* Perykles w słynnej mowie odnotowanej w *Wojnie Peloponezkiej* Thukidydesa. Poetka przywołuje tedy, zapewne świadomie, tradycję jakże młodej, tworzącej się dopiero kultury oświecenia; zarazem – odwołując się do tradycji daleko starszej, bo antyku sięgającej. Tradycji nakazującej przechowanie pamięci po tym, co już porwał bądź porwie nieposkromiona rzeka czasu. Jak przypomina już Pindar

„pamięć wielu wielkich czynów przeszłości zaginęła, bowiem nie zaśpiewano o nich pieśni”. My zaś dodamy – bowiem tych pieśni nie przechowała żadna biblioteka.

Nim o bibliotece samej powiemy kilka słów – spójrzmy najpierw na daty. W roku 1747, jak pamiętamy, Biblioteka Załuskich otwiera swoje podwoje dla czytelników. Przypomnijmy, że sześć lat wcześniej, w 1741 roku Collegium Nobilium Stanisława Konarskiego przyjmuje pierwszych uczniów; w roku 1764 królem zostaje Stanisław August Poniatowski, dziesięć lat później powstaje Komisja Edukacji Narodowej; w 1795 roku Polska została wykreślona z mapy Europy, a biblioteka została wywieziona do Rosji (stało się to faktycznie rok wcześniej, po klęsce powstania kościuszkowskiego). Przypomnijmy też, że w ciągu niepełnych pięćdziesięciu lat stworzyliśmy podstawy pod w pełni nowoczesne społeczeństwo, którego normalny rozwój został przerwany w chwili, gdy nasz kraj zaczął wychodzić z kryzysu politycznego i gospodarczego.

To fakty dość oczywiste i można postawić pytanie o to, co ma wspólnego z tymi faktami Biblioteka Załuskich? Celem mego wystąpienia jest pokazanie, iż fakty te wiążą się ściśle ze sobą.

I. Biblioteka – fundament przemian i pamięci narodowej

Zacznę od przytoczenia opinii przypisywanej świętemu Piotrowi Canizjuszowi, jednemu z wybitnych, szesnastowiecznych jezuitów. Miał on powiedzieć: „Niechaj Collegium będzie raczej bez kościoła, niżby miało być bez biblioteki”. Zdanie to nie powinno dziwić, bowiem już święty Benedykt w opracowanej przez siebie regule wręcz nakazywał zajmowanie się książkami i, de facto, biblioteką. A zatem w tradycji kultury europejskiej i w tradycji kościoła biblioteka oraz troska o nią były normą, a nie wyjątkiem.

Przypominanie w tym gronie, iż miłość do książek można uznać za swoistą stałą kultury europejskiej byłoby mówieniem truizmów i obrażaniem inteligencji słuchaczy. Lecz –trochę jeszcze daleko do udowodnienia tezy, którą postawiłem na wstępie niniejszych wywodów. Przyjrzyjmy się zatem pewnym faktom oraz dokumentom.

Schyłek wieku siedemnastego przynosi w Europie, poza silnym fermentem intelektualnym, którego jednym z przejawów jest chociażby *Querelle des Anciennes et des Modernes*, rozwój zainteresowań systematyzacją wiedzy. Stąd pojawiają się pierwsze próby ujęć encyklopedycznych (mamy na myśli choćby słowniki historyczne Louisa Moreriego czy Pierre'a Bayle'a), stąd rozwój różnego typu towarzystw naukowych. Pociągnie to za sobą rozliczne zmiany, wpraw w mentalności ludzi, a następnie i w życiu społecznym, politycznym, gospodarczym. Jednym ze źródeł owych przemian były oczywiście biblioteki.

Wynikało to z prostego faktu, iż poprzez gromadzenie książek gromadziły one wiedzę. Tak przecież właściwie myślał o bibliotece kardynał Mazariniego Gabriel Naudé, autor dzieła *Advis pour dresser une bibliothèque* z 1627 r. Wniosek nie poraża odkrywczością. Ale – cofnijmy się o kilka stuleci, tylko do przełomu wieków 12. i 13. W tym czasie bowiem, w Toledo, powstaje toledońska szkoła tłumaczy. Zawdzięczymy jej praktycznie, bagatela, renesans. Dzięki pracy skupionych tam ludzi barbarzyńska Europa otrzymuje jeżeli nie cały, to podstawowy korpus greckiej spuścizny naukowej i filozoficznej w łacińskich tłumaczeniach. Dzieje się to tylko dlatego, iż Toledo dysponowało biblioteką, tę spuściznę, w postaci oczywiście kopii rękopiśmiennych, posiadającą.

Zanim trafi do Europy bezpośrednia tradycja kultury greckiej, poprzez kodeksy z bibliotek bizantyńskich, a stanie się to praktycznie dopiero w wieku 15., jest to jedyny, tak silny z nią łącznik. Toledo, dzięki bibliotece, przywraca zatem jedność kulturową Europy. Więcej – oddaje nam, czy raczej: przywraca pamięć naszego dziedzictwa. Nie dziedzictwo (ono powróci do nas dzięki Bizancjum), ale tylko, a może aż – pamięć.

Biblioteka jest zatem swoistym fundamentem naszej wiedzy. Ostatecznie, by pozostać przy wieku 17., król Gustaw Adolf, a następnie królowa Krystyna, na podbijanych terenach Niemiec, Czech czy Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego nakazywali zajmowanie i wywożenie bibliotek. Na przykład zbiory braniewskie, które wyjechały do Szwecji w 1626 roku wyjechały jako królewski łup i jako donacja króla trafiły następnie do zbiorów Uniwersytetu Królewskiego w Uppsali. Wynikało to ze swoistej konieczności uzupełnienia własnych bibliotek o dzieła, na których zdobycie wyłożyć by trzeba duże sumy pieniędzy, a które potrzebne były Uniwersytetowi. Zarazem – zniszczenie biblioteki było najprost-

szym sposobem na przerwanie działania uczelni w Braniewie. Nie do końca skutecznym, jak pokazała historia tej placówki, ale na tyle dobrym, iż definitywnie rozwój placówki przerwał. Sposób ten zresztą później (a i wcześniej) był świadomie przez różnych grabieżców stosowany.

Lecz jest też biblioteka i swoistym rodzajem pamięci zbiorowej. Dowodzenie tej tezy jest przypominaniem truizmów; pozwolę sobie zatem je opuścić. Dodam jednak jedną, dość istotną uwagę. Biblioteki powołuje się, aby gromadziły dzieła, z jakiegoś powodu ważne. Cel jest oczywisty: dzieła zgromadzone w bibliotekach mają wspomagać pamięć, mają ją poszerzać. Ostatecznie i komparatystyka literacka jest możliwa tylko dzięki temu, że istnieją biblioteki. A komparatystyka jest, jak mówił już Johann Wolfgang Goethe, naszą zbiorową pamięcią.

II. Biblioteka Załuskich – symbol polskiego i europejskiego Oświecenia

„Czymże jest oświecenie” – pyta Immanuel Kant. I odpowiada w jakże znaczący sposób – „To wyjście człowieka ze stanu dzieciństwa”. Można to uczynić najłatwiej właśnie za pośrednictwem biblioteki. Zwłaszcza jeśli, jak obaj Załuscy, studiowało się na uniwersytetach takich, jak La Sapienza w Rzymie czy Sorbona w Paryżu. Biblioteka i jej bardzo swoista a przecież jakże znacząca do poznawania świata poprzez studiowanie zgromadzonej w księgach wiedzy aura – mogą być uznane za symbol Oświecenia.

Szczególnie, gdy będziemy pamiętać, że plany działania Załuskich obejmowały nie tylko samo utworzenie biblioteki, ale i bardzo rozległą działalność bibliograficzną oraz wydawniczą. Ich księżnica miała stać się swoistym centrum życia intelektualnego nie tylko Warszawy, lecz całej Rzeczypospolitej. Przecież o tym właśnie jasno mówi cytowany wiersz Drużbackiej. Gdy tedy, po bulli papieża Klemensa XIV z 1773 roku, został zniesiony zakon jezuitów, Józef Andrzej Załuski wystąpił z projektem, aby utworzyć w Warszawie uniwersytet oraz akademię nauk (dla tej ostatniej wzorem miało stać się The Royal Society). Biblioteka zaś miała służyć obu instytucjom.

Plany te nie zostały zrealizowane. Lecz – znów przypomnijmy pewne fakty. Gdy Józef Andrzej Załuski zmarł w roku 1774, biblioteka przeszła pod zarząd Komisji Edukacji Narodowej. Od tego też momentu związali z nią swe losy m.in. Ignacy Potocki, Onufry Kopczyński, książę Adam Czartoryski. Czyż nie możemy przypuszczać, iż i Julian Ursyn Niemcewicz zaglądał do niej czasem, a i sam Król Jegomość też przestąpił jej progi?

Lecz – popatrzmy na gmach przy dzisiejszej ulicy Daniłowiczowskiej. Uczyńmy mały wysiłek i cofnijmy się o te 250 lat, siedem miesięcy i 9 dni, aby zobaczyć w całej jej wspaniałości – Bibliotekę Publiczną Załuskich. Cisza, jaka witała każdego z czytelników, nie była wyrazem nudy bądź pustki. To tylko szacunek wobec ksiąg, wobec mądrości, z jaką stykał się każdy tu wchodzący, narzucał tak uroczysty nastrój. Gdy bowiem porzucamy dziecięce zabawy, gdy dorosłujemy, wtedy bardziej nas pociąga chęć nauki; cisza i spokój sal bibliotecznych jest najlepszym dla takiej chęci środowiskiem.

Ludzie, żyjący w czasach Oświecenia stosowali się do maksymy orzekającej, że *gdy jesteś ciekawy – podróżuj*. Tak też czynili; częstokroć właśnie tylko posiłkując się lekturą ksiąg. Przecież już Mikołaj Rej dwa stulecia wcześniej zalecał w *Żywocie człowieka poczciwego*, iżby czytać, bo „wtedy człowiek bez wysiłku, lekką stopą świat zwiedzi, z ciekawymi ludźmi porozmawia – nie ruszając się za próg”. Opinia ta jest także i dla tej epoki prawdziwa; przecież w *Panu Podstolim* Księcia Biskupa Warmińskiego jakąż wagę i bohater, i sam autor przywiązują do biblioteki właśnie. Może zresztą owa podstolińska biblioteka jest biblioteki Załuskich obrazem, a może tylko – samego autora? Nawet jeśli nie jest to prawda, to czyż nie wolno nam, wśród postaci odwiedzających gmach przy Daniłowiczowskiej dostrzec i sylwetki Krasickiego?

Jednak na zakończenie przypomnę wiersz, który, acz napisany w ponad trzydzieści lat później, bowiem około 1832 roku i dotyczący innych bibliotek, bo Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Biblioteki Warszawskiego Towarzystwa Naukowego, to przecież przypomina i o losie Biblioteki Załuskich. Zarazem – jego ogólna tonacja jest jednak oświeceniowa:

Niepomny, że Bóg jęku mordowanych słucha
Krew narodu wyssałeś, chcesz wyssać i ducha?
Z grabieży Katarzyny uchowane szczątki,
Ostatnie bierzesz księgi i drogie pamiętki!

Ale jeszcze nam słowo na tym niebie świeci,
Słowo, które czytają i starcy, i dzieci,
Którego twe olbrzymie ramię nie naruszy:
Że Bóg niecną potęgę jak zdziebło pokruszy.
Tyś je nam w serce wkrajał rylcami twardemi,
Tyś je wpisał na każdej piędzi polskiej ziemi;
Tego i my, i wnuki nie przestaną czytać
I o hasło pomszczenia każdej chwili pytać.
Nie pożrzesz kości ojców, którychś mordował,
Które za skarb jedyny syn w ziemi uchował,
A choćbyś jak hyjena z grobu ryl ich szczątki,
To w każdej garści ziemi znajdziemy pamiątki.
Na cień ducha się miotasz w ślepotcie szalony,
Duch sam żyje i krąży nad cienie wzniesiony.

III. Zamknięcie

Końcowa teza jest oczywista: Biblioteka Żahuskich stała się symbolem losu polskiego w dobie Oświecenia. Jej dzieje to metafora dziejów politycznych naszego kraju. Zarazem – jej definitywne zniszczenie w czasie II wojny światowej zamyka, niejmy nadzieje, najbardziej dramatyczny okres naszej historii. W naszej pamięci pozostanie ona na zawsze; powstała w 1928 roku Biblioteka Narodowa, mimo hekatombi jaką przeszły jej zbiory, realizuje ideę Biblioteki Żahuskich i z tą ideą wkroczyły w wiek XXI.

Biblioteka Kongresu w Waszyngtonie

W okresie od 1 marca do 31 maja 1999 roku, w Waszyngtonie miał miejsce the Library of Congress-Soros Foundations Visiting Fellows Program – program szkoleniowy, zorganizowany przez Bibliotekę Kongresu oraz Open Society Institute z Budapesztu, dla bibliotekarzy z Europy Środkowej i Wschodniej. Jego celem było zaznajomienie uczestników z organizacją, działalnością i metodami pracy w bibliotekach amerykańskich oraz szkolenie w zakresie wykorzystania Internetu we współczesnym bibliotekarstwie. Dwanaście uczestniczek programu, wytypowanych w drodze konkursów w swoich krajach, brało udział w zajęciach teoretycznych, prowadzonych przez bibliotekarzy z Biblioteki Kongresu, połączonych ze zwiedzaniem poszczególnych działów tej, największej w świecie, biblioteki. Ponadto bibliotekarki z Europy miały okazję odbyć siedmiotygodniową praktykę w bibliotekach waszyngtońskich oraz uczestniczyć w tygodniowym szkoleniu w Mortenson Center, na terenie Uniwersytetu Stanu Illinois w Urbana-Champaign.

Pierwsza, trwająca miesiąc, część programu, umożliwiła zapoznanie się z historią, strukturą, działalnością, zbiorami i metodami pracy Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie. Ta, założona w 1800 roku przez prezydenta Johna Adamsa biblioteka, w pierwszych latach swego istnienia zawierała kolekcję książek i materiałów o tematyce prawniczej. Czternaście lat później, podczas najazdu Brytyjczyków na Waszyngton, prawie w całości została spalona. Wówczas były prezydent Stanów Zjednoczonych, Thomas Jefferson, zaoferował bibliotece swoją prywatną kolekcję, liczącą 6 487 książek, która stała się załącznikiem dzisiejszej Biblioteki Kongresu, instytucji o charakterze narodowym, uniwersalnym i naukowym. Zdaniem Jeffersona, autora „Deklaracji Niepodległości Stanów Zjednoczonych” i polityka uważanego obecnie za głównego ideologa

Partii Demokratycznej, warunkiem powstania i rozwoju społeczeństwa demokratycznego jest nieograniczony, wolny dostęp do wiedzy i wykształcenia dla wszystkich obywateli. O swojej prywatnej bibliotece wyraził się, że „z pewnością nie zawiera ona żadnej gałęzi wiedzy, którą Kongres chciałby z niej wykluczyć, gdyż nie istnieje taki przedmiot, z jakiego żaden członek Kongresu nie miałby nigdy okazji skorzystać”.

Kolejnym etapem na drodze biblioteki do osiągnięcia statusu narodowej skarbnicy wiedzy stała się ustawa o prawie autorskim z 1897 roku, przyznająca jej prawo do otrzymywania dwóch darmowych egzemplarzy każdego dokumentu (książki, mapy, rysunku, druku, fotografii, kompozycji muzycznej i filmu). Do dziś jest to dla Biblioteki Kongresu jedno z najważniejszych źródeł wpływu.

Zbiory biblioteki szacuje się obecnie (1998) na ponad 115 milionów dokumentów, w tym ponad 17 milionów książek, 2 miliony nagrań dźwiękowych, 12 milionów fotografii, 4 miliony map i 49 milionów rękopisów. Kolekcja obejmuje dokumenty w 460 językach, wśród nich najstarszą w zbiorach tabliczkę sumeryjską z 2040 r. p.n.e.

Biblioteka mieści się w trzech budynkach. Jako pierwszy powstał w 1897 roku, zaprojektowany w stylu klasycznym, Thomas Jefferson Building, dokąd przeniesiono zbiory przechowywane przedtem w Kapitolu. W 1939 roku wybudowano John Adams Building, w stylu art deco, a w 1980 roku nowoczesny James Madison Building.

Z Biblioteki Kongresu może korzystać każda osoba po ukończeniu high school (ok. 18 lat), która otrzyma kartę biblioteczną. Karta wydawana jest bezpłatnie, po okazaniu ważnego dowodu tożsamości (prawo jazdy, paszport), z ważnym adresem.

1. Katalogi

Katalog komputerowy Biblioteki Kongresu obejmuje książki w języku angielskim skatalogowane po 1968 r. i w innych językach od 1973 r. Książki w alfabetach nieromańskich zostały dodane do katalogu w 1980 r. Istnieje również opcja PreMARC obejmująca książki sprzed 1968 r., ale zaleca się czytelnikom skorzystanie z katalogu tradycyjnego, szufladkowego.

Katalog tradycyjny zawiera opisy wydawnictw skatalogowanych do 1980 r. (w przypadku haseł przedmiotowych do 1978 r.). Jest to katalog autorsko-tytułowo-przedmiotowy. W przypadku, gdy jeden wyraz jest zarówno określeniem nazwiska autora, a może też być początkiem tytułu i hasłem przedmiotowym, kolejność ułożenia kart katalogowych jest następująca: nazwa autora (LOVE, William), nazwa miejscowości (Love, Connecticut), hasło przedmiotowe (LOVE), tytuł („Love Abounds”).

2. Czytelnie

Czytelnia Główna (Main Reading Room) Biblioteki Kongresu, usytuowana w Thomas Jefferson Building, została zaprojektowana na wzór British Museum Library w Londynie. Stanowiska czytelnicze umieszczone są koncentrycznie dookoła stanowiska centralnego dyżurującego bibliotekarza i oferują miejsca dla 236 osób. Niektóre z nich są przystosowane dla czytelników niepełnosprawnych, a wszystkie uwzględniają możliwość korzystania przez użytkowników z własnych komputerów podręcznych. Kopuła czytelnia ozdobiona jest polichromią autorstwa Edwina Blashfielda, przedstawiającą postać kobiecą – symbol rozumu ludzkiego (Human Understanding). Wzdłuż galerii widokowej ustawiono posągi 16 osób, szczególnie zasłużonych dla poszczególnych dziedzin wiedzy i działalności. Są to: Mojżesz i święty Paweł (religia), Krzysztof Kolumb (geografia), Robert Fulton (ekonomia), Herodot, Edward Gibbin (historia), Michał Anioł i Ludwig van Beethoven (sztuka), Platon i Roger Bacon (filozofia), Homer i William Shakespeare (poezja), Solon i James Kent (prawo), Izaak Newton i Joseph Henry (nauka).

Księgozbiór podręczny liczy 70 000 woluminów, głównie reprezentujących nauki humanistyczne i społeczne. Czytelnicy mogą tu również skorzystać z baz danych oferowanych przez Bibliotekę online oraz na CD ROM-ach.

Poza Czytelnią Główną w Bibliotece Kongresu znajdują się 22 czytelnie specjalistyczne. Kilka z nich przeznaczonych jest tylko dla kongresmanów, większość dostępna jest dla wszystkich. Czytelnie dzielą się na takie, które związane są z konkretnym obszarem geograficznym, z określoną specjalnością oraz na udostępniające określony rodzaj dokumentów.

Czytelnie geograficzne

African and Middle Eastern Reading Room (Czytelnia Zbiorów dotyczących państw afrykańskich i Środkowego Wschodu) oferuje materiały źródłowe dotyczące wszystkich krajów afrykańskich (na południe od Sahary), materiały w językach tych krajów i w językach krajów Środkowego Wschodu (np. w języku arabskim).

Asian Reading Room (Czytelnia Azjatycka) oferuje zbiory i materiały źródłowe dotyczące każdej dziedziny poza prawem w językach: chińskim, japońskim, koreańskim i językach południowej Azji.

European Reading Room (Czytelnia Europejska) oferuje materiały źródłowe i służbę informacyjną w zakresie kultury, polityki, ekonomii i życia społecznego wszystkich krajów europejskich poza Wyspami Brytyjskimi, Hiszpanią i Portugalią.

Hispanic Reading Room (Czytelnia Hiszpańska) Oferuje służbę informacyjną i bibliograficzną dotyczącą Hiszpanii, Portugalii, Brazylii, krajów karaibskich i hiszpańskojęzycznej części Ameryki.

Czytelnie typów dokumentów

Manuscript Reading Room (Czytelnia Rękopisów) udostępnia ponad 35 000 000 rękopisów i dokumentów, w tym pisma 23 prezydentów Stanów Zjednoczonych oraz innych znakomitych Amerykanów, np. Alexandra Grahama Bella, Benjamina Franklina, Włta Whitmana.

Microform Reading Room (Czytelnia Mikroform) udostępnia na mikroformach ponad 4,5 miliona dokumentów (wydawnictwa zwarte, periodyki, zbiory specjalne – rękopisy, starodruki, dysertacje naukowe, publikacje statystyczne, katalogi handlowe, bibliografie). Materiały obejmują wszystkie gałęzie wiedzy, lecz głównie nauki humanistyczne i społeczne.

Geography and Map Reading Room oferuje służbę informacyjną i dostęp do zbiorów kartograficznych, w tym do największej na świecie kolekcji map (ponad 4 000 000 sztuk).

Na uwagę zasługuje kolekcja geograficzna Biblioteki Kongresu (*Geography and Map Division*), zawierająca ok. 4 250 000 map, 53 000 atlasów, 700 000 mikrofilmów, 300 globusów i 1 600 000 fotografii lotniczych. Ustanowiona w 1897 r., dziś funkcjonuje jako Narodowa Biblioteka Geograficzna i centrum naukowo-badawcze, którego zbiory mają ogromną wartość nie tylko dla kartografów i geografów, lecz także dla historyków, genealogów, ekologów i architektów. Zyskała swoje zbiory drogą kupna, darów, wymiany (narodowej i międzynarodowej), depozytów rządowych, transferów książek z innych bibliotek rządowych oraz depozytów związanych z prawem autorskim.

Ciekawostką w zbiorach kartograficznych są mapy wykonywane przez żołnierzy na rogach wojskowych. Pochodzą z czasów kolonialnych, XVIII wieku, zwłaszcza z okresu wojen brytyjsko-francusko-indiańskich.

Motion Picture and Television Reading Room (Czytelnia Filmowa) oferuje usługi informacyjne oraz udostępnia filmy oraz materiały związane z telewizją. Dostęp do nich ograniczony jest dla pracowników naukowych.

Newspaper and Current Periodical Reading Room (Czytelnia Czasopism i Wydawnictw Periodycznych Bieżących) udostępnia czasopisma (bieżące i retrospektywne) w formie drukowanej i na mikrofilmach we wszystkich językach poza azjatyckimi i środkowego wschodu i alfabetach słowiańskich.

Performing Arts Reading Room (Czytelnia Materiałów związanych ze Sztuką Sceniczną) oferuje usługi informacyjne oraz dostęp do muzykaliów z Działu Muzycznego, w tym do książek rzadkich, rękopisów, druków muzycznych, literatury muzycznej i mikroform. W zbiorach znajdują się rękopisy wszystkich ważnych kompozytorów od XVIII wieku do współczesności, libretta operowe, nuty.

Materiałów dźwiękowych można słuchać w kolejnej czytelni – *Recorded Sound Reference Center*, która udostępnia materiały dźwiękowe: opery, muzykę kameralną, amerykańską muzykę popularną. Posiada kolekcję nagrań radiowych (m. in. z NBC Radio, BBC, National Public Radio).

Kolekcja nagrań dźwiękowych Biblioteki Kongresu obejmuje okres od 1890 r. do współczesności i wszystkie nośniki dźwięku – od cylindrów woskowych do płyt CD. W 1904 r. Biblioteka otrzymała w darze cylinder woskowy z nagraniem głosu cesarza Wilhelma II.

Szczególłą rolę w zbiorach Biblioteki Kongresu odgrywa oryginalna kolekcja instrumentów muzycznych, w ramach największej na świecie kolekcji muzykaliów. Biblioteka otrzymała większość instrumentów w darze od prywatnych kolekcjonerów. Np. kolekcję skrzypiec Antonio Stradivariego z XVII i XVIII w. podarowała bibliotece miłośniczka muzyki Gertrude Clark Whittall w latach trzydziestych, a cenne XVIII-wieczne instrumenty (viola, pardessus de viole, bass viol) m.in. Ferdinanda Gagliano z Neapolu – Dr H. Blakiston Wilkins. Inny kolekcjoner, Dr Dayton C. Miller zapisał bibliotece w spadku swoją kolekcję ponad 1 600 fletów oraz cenne muzykalia: 10 000 nut i 3 000 książek, wśród których są unikatowe, istniejące tylko w tym jednym egzemplarzu. Ciekawą kolekcją jest również kolekcja instrumentów syjamskich, podarowanych w 1960 r. bibliotece przez króla Tajlandii Bhumibola Adulyadeja. Wokół wymienionych kolekcji toczyło się wiele sporów o to, czy biblioteka jest właściwym miejscem przechowywania instrumentów muzycznych. Uznano jednak, że biblioteka, przechowując również unikatowe druki o wartości historycznej, spełnia podobne zadania do zadań muzeum, które również poza eksponatami może przechowywać zbiory biblioteczne.

Prints and Photographs Reading Room (Czytelnia Fotograficzna) udostępnia fotografie, rysunki, plakaty, głównie związane z historią Ameryki i jej architekturą.

Rare Book and Special Collections Reading Room (Czytelnia Książek Rzadkich i Zbiorów Specjalnych) – udostępnia książki rzadkie, np. rzadkie wydania Biblii, inkunabuły, Americana (np. Lincolniana). Znajdują się tam kolekcje specjalne związane z gastronomią i magią. Przechowywane są tam również prywatne biblioteki takich osób jak Thomas Jefferson, Susan B. Anthony, Theodore Roosevelt (biblioteka myśliwska) i Woodrow Wilson.

Czytelnie specjalistyczne dziedzinowe

Business Reference Services (Naukowe Centrum Biznesu) posiada księgozbiór podręczny w liczbie 20 000 woluminów w zakresie biznesu i ekonomii.

Folklife Reading Room (Czytelnia Folklorystyczna), będąca sekcją Amerykańskiego Centrum Folklorystycznego, oferuje dostęp do nieksiążkowych materiałów folklorystycznych zgromadzonych w Bibliotece Kongresu.

Local History and Genealogy Reading Room (Czytelnia Zbiorów Historycznych i Genealogicznych) oferuje dostęp do kolekcji zbiorów związanych z lokalną historią Ameryki, genealogią i heraldyką.

Science Reading Room (Czytelnia Nauk Ścisłych) oferuje usługi informacyjne w zakresie nauk ścisłych, posiada księgozbiór podręczny w liczbie ponad 10 000 woluminów.

Law Library Reading Room (Czytelnia Prawnicza) oferuje usługi informacyjne i dostęp do kolekcji prawniczej we wszystkich językach i dotyczącej wszystkich systemów prawnych, od starożytności do czasów współczesnych. Law Library stanowi część Biblioteki Prawniczej, uznanej za niezależną kolekcję na mocy aktu Kongresu z 1832 roku. Jest to największa biblioteka zbiorów prawnych na świecie, licząca ok. 2,3 miliona dokumentów, obejmujących wszystkie okresy historyczne, dotyczących prawa amerykańskiego, międzynarodowego oraz prawa innych krajów. Oprócz udostępniania swoich zbiorów zajmuje się sporządzaniem analiz, tłumaczeń i zestawień bibliograficznych dla naukowych instytucji prawnych oraz dla indywidualnych użytkowników. Jest współtwórcą elektronicznej bazy danych GLIN (Global Legal Information Network), dostępnej na serwerze Biblioteki Kongresu, obejmującej statuty, akty prawne i inne dokumenty legislacyjne z całego świata. Czytelnia prawnicza liczy w swym księgozbiorze podręcznym ok. 60 000 woluminów, w tym statuty federalne i stanowe, materiały administracyjne, sprawozdania sądowe i periodyki prawnicze. Czytelnia Książek Rzadkich, stanowiąca część Czytelnii Prawniczej, posiada dodatkowe 25 000 woluminów, w tym cenne inkunabuly i rękopisy prawnicze.

Pracownicy zatrudnieni w Bibliotece Prawniczej pochodzą z ponad 30 różnych krajów i razem znają ok. 40 języków.

3. Inne działy i funkcje

Copyright Office (Biuro Praw Autorskich) – jest instytucją zajmującą się ogółem zagadnień dotyczących prawa autorskiego Stanów Zjednoczonych.

Dział Konserwacji Materiałów Bibliotecznych (Preservation and Conservation Department) zajmuje się konserwacją zbiorów Biblioteki Kongresu oraz pracą naukowo-badawczą w tym zakresie.

Business Reference Services – jest samodzielnym działem biblioteki, w którym przygotowuje się raporty i sprawozdania dla kongresmanów na różne tematy (najczęściej są to zagadnienia związane z życiem społecznym, ekonomicznym i polityką wszystkich krajów świata).

Biblioteka Kongresu jest współautorem programu narodowej służby bibliotecznej dla czytelników niewidomych i niepełnosprawnych w stopniu utrudniającym lub uniemożliwiającym czytanie (*National Library Service for the Blind and Physically Handicapped*), obejmującego, poprzez sieć współpracujących bibliotek (57 regionalnych oraz 83 lokalne), całe Stany Zjednoczone oraz obywateli USA mieszkających za granicami kraju. Osoby te, bez względu na wiek i stopień ułomności (również tymczasowej) mają możliwość wypożyczania książek pisanych braillem oraz tzw. książek mówionych. W ramach tego programu, zapoczątkowanego ustawą Kongresu w 1931 r., Biblioteka Kongresu opracowała swój własny system wypożyczeń książek mówionych, nagranych na specjalnych taśmach (długość nagrania do 6 godzin) oraz specjalnie zaprojektowanych magnetofonów o uproszczonej obsłudze, wykonanych ze szczególnie trwałych materiałów. Magnetofony oraz książki wysyłane są osobom objętym programem bezpłatnie, drogą pocztową (darmowa usługa pocztowa dla czytelników). Zakres tematyczny książek mówionych jest szeroki, obejmuje zarówno literaturę, jak i wydawnictwa naukowe oraz popularne czasopisma.

Center for the Book – jest samodzielną placówką usytuowaną w Bibliotece Kongresu, zajmującą się promocją książek, czytelnictwa i bibliotek. Dzięki współpracy z innymi amerykańskimi bibliotekami oraz instytucjami naukowymi i akademickimi, działalność ta obejmuje całe Stany Zjednoczone.

4. Biblioteka Kongresu w Internecie

Oprócz udostępniania swoich zbiorów metodą tradycyjną, Biblioteka Kongresu od kilku lat digitalizuje swoje zbiory i udostępnia je w formie cyfrowej w Internecie na swojej stronie www.loc.gov.

Dla Amerykanów, którzy na każdym kroku podkreślają, że są narodem wolnym i demokratycznym, Internet wydaje się być znakomitym środkiem przekazu poprzez swoje demokratyczne założenia ideowe. Jest siecią pozbawioną kontroli, właściciela oraz władz centralnych, a jego szczególną wartością jest koncepcja wolnej wymiany informacji poprzez powszechny i najczęściej darmowy dostęp do niej. Strona www Biblioteki Kongresu jest znakomitą przykładem tego, jak biblioteka może spełniać swoją służbę na rzecz społeczeństwa, korzystając z owego medium.

Do zasobów informacyjnych biblioteki dostępnych na jej stronie www, należy katalog online umożliwiający różne rodzaje wyszukiwań, baza danych legislacyjnych THOMAS zawierająca pełne teksty projektów ustaw Kongresu, elektroniczne wersje wystaw organizowanych przez Bibliotekę Kongresu, informacje o funkcjach, działach, czytelnich biblioteki i samodzielnych organizacjach działających w ramach jej struktury oraz baza danych American Memory.

American Memory (Pamięć Ameryki) zasługuje na uwagę jako produkt Programu tworzenia Narodowej Biblioteki Cyfrowej (National Digital Library Program), którego Biblioteka Kongresu jest współautorem. Celem programu, finansowanego przez rząd Stanów Zjednoczonych oraz prywatnych sponsorów, jest digitalizacja rzadkich materiałów, związanych z historią USA i amerykańskiej kultury oraz umieszczenie ich w formie ogólnie dostępnej na stronie www biblioteki. Wśród digitalizowanych materiałów są prace George'a Washingtona i Abrahama Lincolna, pamiętniki Walta Whitmana, najwcześniejsze wydania Deklaracji Niepodległości, dokumenty związane z ruchem emancypacji kobiet, wczesne filmy Thomasa Edisona, mapy, dokumenty dźwiękowe ilustrujące historię amerykańskiej muzyki, karty baseballowe oraz zbiory fotografii. Z American Memory korzystają głównie nauczyciele, uczniowie, studenci i pracownicy naukowci prowadzący badania nad historią USA. Dla nauczycieli, którzy chcieliby umieścić ją w swoim programie, oraz dla studentów została przygotowana specjalna strona

pomocnicza (Learning Page) informująca o możliwościach wykorzystania bazy.

Opracowano również stronę „Today in History”, stanowiącą rodzaj kalendarium, na której umieszczono informacje o najważniejszych wydarzeniach i rocznicach, związanych z każdym dniem roku, wraz z odsyłaczami do bibliotecznych kolekcji online.

Wiele miejsca na stronie American Memory zajmuje także zagadnienie praw autorskich digitalizowanych dokumentów i zasady wykorzystania ich zgodnie z obowiązującym prawem. Oprócz swych funkcji archiwalnych American Memory spełnia również funkcje dokumentowania współczesnej kultury USA, np. w ramach „Favourite Poem” (Ulubiony wiersz) – projektu rejestrowania recytacji ulubionych wierszy Amerykanów, czy „Local Legacies” – projektu rejestrowania szczególnych wydarzeń społecznych i kulturalnych w różnych regionach Stanów Zjednoczonych.

Na stronie www podano również informacje o ważniejszych zbiorach biblioteki, czytelnich, ich funkcjach, godzinach otwarcia itp. W miejscu omawiającym czytelnik europejską można znaleźć obszerny artykuł o polonikach zgromadzonych w Bibliotece Kongresu autorstwa Ronalda Bachmana, specjalisty od zagadnień związanych z kulturą polską.

5. Dwusetna rocznica powstania Biblioteki Kongresu

W związku z obchodami dwusetnej rocznicy powstania Biblioteki Kongresu, opracowano kilka projektów, mających na celu promocję Biblioteki Kongresu w szczególności oraz czytelnictwa i bibliotek w ogóle. Jednym z nich jest Building a Nation of Readers (Tworzenie Narodu Ludzi Czytających), kampania informująca o potrzebie czytania i kształcenia dla jednostki oraz dla całego narodu. W ramach tego projektu organizuje się prelekcje, spotkania i imprezy kulturalne w lokalnych bibliotekach, publikuje plakaty reklamowe (np. seria – gwiazdy kina dla amerykańskich bibliotek), ulotki itp.

Kolejnym projektem, którego realizację już zapoczątkowano, jest projekt pt. Favourite Poem (Ulubiony Wiersz), autorstwa poety Roberta Pinskyego. Polega on na recytowaniu przez obywateli Stanów Zjednoczonych (różnych grup społecznych, w tym prezydenta USA) ich ulubionych wierszy oraz rejestrowaniu tych wystąpień w formie nagrania dźwiękowego lub filmu wideo. Zarejestrowany materiał zostanie umieszczony w postaci cyfrowej w bazie danych American Memory na stronie internetowej Biblioteki Kongresu.

W związku z obchodami rocznicowymi w 2000 roku Center for the Book zorganizuje również szereg wystaw (np. opraw książkowych nagrodzonych za projekt graficzny), konkursów czytelnich, poetyckich i fotograficznych.

Udział pracowników Biblioteki Śląskiej w powstaniu i działalności Śląskiego Instytutu Naukowego

W okresie przynależności części Górnego Śląska do II Rzeczypospolitej zdołano tu stworzyć podstawowe warunki dla rozwoju życia umysłowego. W latach trzydziestych ważną rolę spełniały Biblioteka Sejmu Śląskiego, przekształcona w Śląską Bibliotekę Publiczną imienia Józefa Piłsudskiego oraz Instytut Śląski.¹

Po wyzwoleniu spod okupacji hitlerowskiej obie te instytucje wznowiły pracę, udanie kontynuując przerwana działalność i nadrabiając spowodowane okupacją opóźnienia i spustoszenia. Na ich czele stanęli ci sami, co przed wojną dyrektorzy: Śląską Biblioteką Publiczną kierował doc. dr Paweł Rybicki, a Instytutem Śląskim – dr Roman Lutman. Obaj współpracowali ze sobą przed wojną i teraz do tej współpracy powrócili.

Jeśli chodzi o inne placówki naukowe na Górnym Śląsku, w pierwszych latach po wojnie powołano tu Politechnikę Śląską i Akademię Medyczną, funkcjonowały Wyższa Szkoła Ekonomiczna i Wyższa Szkoła Muzyczna; powstały przemysłowe placówki naukowo-badawcze, ale niepowodzeniem zakończyły się zabiegi o utworzenie Uniwersytetu i nadal w tym wielkoprzemysłowym regionie nie było uczelni humanistycznej. Humanisci, a wśród nich pracownicy Śląskiej Biblioteki Publicznej – doc. dr Paweł Rybicki, dr Józef Mayer, mgr Jacek Koraszewski, dr Janina Berger-Mayerowa, mgr Franciszek Szymiczek – skupili się wokół Instytutu Śląskiego i Śląsko-Dąbrowskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, kontynuatora działającego przed wojną Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku.

¹ Por. H. Rechowicz, *Poprzedniczki Biblioteki Śląskiej i ich rola w życiu umysłowym województwa śląskiego*, Katowice 1991.

Niestety, w 1949 roku względy polityczne zadecydowały o likwidacji tych placówek, a czołowy organizator humanistyki na górnym Śląsku, dr Roman Lutman (były kierownik Biblioteki Sejmu Śląskiego), wyjechał z Katowic do Wrocławia. Zamiast rozwijać humanistykę, jeszcze ją zubożono. Jacek Koraszewski tak pisał o tym po ośmiu latach:

„Zlikwidowanie Instytutu Śląskiego w Katowicach w roku 1949 spotkało się z dezaprobatą śląskich kół naukowych i miejscowego społeczeństwa. Był to poważny cios dla życia naukowego na Śląsku [...] Reorganizacja nauki polskiej dokonana pod wpływem tendencji centralistycznych pociągnęła za sobą likwidację zarówno Instytutu Śląskiego w Katowicach, jak i Śląsko-Dąbrowskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz sparaliżowała prace edytorskie innych instytucji humanistycznych, ograniczając na przykład prace bibliograficzne Biblioteki Śląskiej do gromadzenia materiałów w kartotekach”.²

Na szczęście ostała się i z pożytkiem funkcjonowała Śląska Biblioteka Publiczna, zmieniając jedynie w 1952 r. nazwę na Biblioteka Śląska. Stała się ona podstawą dla rozwoju humanistyki w przyszłości. Rozwijały się jej kadry. Doc. dr Paweł Rybicki w 1955 roku uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, Jacek Koraszewski w 1951 roku stopień doktora nauk humanistycznych, podobnie jak rok wcześniej Franciszek Szymiczek. Tytuły docenta otrzymali: w 1955 roku dr Jacek Koraszewski, a w 1956 dr Józef Mayer.

Szczególnie wrażliwi na brak w Katowicach humanistycznego ośrodka nauki byli Paweł Rybicki i Jacek Koraszewski. Pierwszy ze względu na pasję badawczą socjologa i uniwersyteckiego wykładowcy na uniwersytetach w Krakowie, Wrocławiu i Warszawie, drugi – jako kontynuator rodzinnej tradycji walki o wszechstronny rozwój Górnego Śląska w granicach Polski.

W okresie narastającego w kraju kryzysu politycznego i nieśmiałych początkowo prób odnowy życia umysłowego, również w środowisku inteligencji katowickiej zaczęły dojrzywać konkretne postulaty.

Okazją do upomnienia się o właściwe miejsce humanistyki na Górnym Śląsku stała się na początku lutego 1955 roku narada środowiska kulturalnego i naukowego, zwołana na zakończenie pobytu w Bibliotece Śląskiej Komisji Ministerstwa Kultury i Sztuki, zapoznającej się z pracą Biblioteki.

² J. Koraszewski, *Śląski Instytut Naukowy w Katowicach*, „Zaranie Śląskie” R. 20: 1957 z. 1–2, s. 26–27.

Pisząc o tej naradzie dr Franciszek Szymiczek informował, że w dyskusji wzięło udział 18 osób opowiadając się za rozwojem humanistyki. Relacja dr. Szymiczka ze względu na niedogodną do krytyki sytuację polityczną w województwie katowickim nie zawiera na ten temat jasnych sformułowań. Czytamy w niej np.: „Biblioteka Śląska dziś już zarysowuje się jako główna biblioteka naukowa całego Górnego Śląska, tego Śląska, który, pozbawiony wyższej uczelni humanistycznej, oczekuje, iż instytucja ta zastąpi mu uniwersytet i jako centralny warsztat pracy naukowej będzie mogła zaspokoić potrzeby nauki i kultury...”³

Natomiast Jacek Koraszewski podał po paru latach, że na konferencji tej wysunięto postulat wskrzeszenia Instytutu Śląskiego i przekazano go Ministerstwu Kultury i Sztuki. Jacek Koraszewski twierdził, że podobne postulaty zgłaszali następnie naukowcy, literaci i publicyści.⁴

Nie ulega jednak wątpliwości, że głos środowiska katowickiego na rzecz odnowy życia i rozwoju humanistyki był nieśmiały, na co miała wpływ niechętna odnowie postawa Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Widoczne to jest zwłaszcza na tle sytuacji w sąsiednim województwie opolskim, gdzie 16 grudnia 1955 roku powołano Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, które podjęło wysiłki na rzecz utworzenia Instytutu Śląskiego.⁵

Nie ulega wątpliwości, że opolski przykład podziałał na środowisko inteligencji katowickiej, w którym także myślano o powołaniu takiego towarzystwa i Instytutu Śląskiego, ale natrafiano na niechęć miejscowych władz.

Tym bardziej na uwagę zasługuje wypowiedź prof. Pawła Rybickiego w sprawie odbudowy Instytutu Śląskiego na konferencji, poświęconej zadaniom bibliotek naukowych w zakresie dokumentacji naukowo-technicznej i pomocy dla badań społeczno-humanistycznych, zorganizowanej przez Bibliotekę Śląską wspólnie z Wojewódzką Radą Czytelnictwa i Książki w dniu 28 maja 1956 roku. W wygłoszonym referacie, dokonując charakterystyki życia kulturalnego w województwach katowickim i opolskim, po scharakteryzowaniu możliwości badawczych, stwarzanych przez zbiorę Biblioteki Śląskiej, prof. Rybicki powiedział:

³ F. Szymiczek, *Biblioteka Śląska u progu nowego okresu działania*, „Dziennik Zachodni” 23 II 1955.

⁴ J. Koraszewski, *Śląski Instytut Naukowy...*, s. 27.

⁵ *Sprawozdanie z działalności Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Opolu za okres od 16 XII 1955 do 1 X 1957*, „Kwartalnik Opolski” R. 4: 1958, z. 1, s. 182.

„Biblioteka Śląska nie może jednak sama zaspokoić potrzeb materialowych i organizacyjnych nauki, dlatego konieczne jest utworzenie ośrodka badawczego, który by skupił, skoordynował i rozwinął prace naukowe zwłaszcza w dziedzinie humanistyki. Wskazane jest bądź wznowienie działalności Instytutu Śląskiego, bądź powołanie Śląskiego Towarzystwa Naukowego z komisjami dla tych dziedzin, dla których istnieje baza badawcza na Śląsku”.⁶

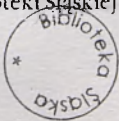
Najbliżsi współpracownicy dyrektora Rybickiego, zwłaszcza doktorzy Jacek Koraszewski, Józef Mayer i Franciszek Szymiczek, reprezentowali podobne poglądy. Wszyscy byli za ożywieniem życia umysłowego w województwie katowickim i z tą myślą postanowili wydawać „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej”, którego pierwszy numer miał się ukazać na początku 1956 roku, ale względy techniczne spowodowały opóźnienie i wyszedł na początku lipca.

W artykule wstępnym zwrócono uwagę na to, że Biblioteka Śląska na tle innych bibliotek naukowych w kraju znajduje się w specyficznej sytuacji, z racji braku w regionie uniwersytetu i placówek Polskiej Akademii Nauk. Już zwrócenie na to uwagi oznaczało wytknięcie tej nienormalnej sytuacji, natomiast z następujących słów można było wnioskować, że konieczny jest humanistyczny ośrodek badań: „I musi wreszcie [Biblioteka] — co słusznie bywa podkreślane jako zadanie najważniejsze — skupiać i tworzyć warsztat pracy dla humanistów, którym w ostatnim okresie brak na Górnym Śląsku odpowiednio rozbudowanego ośrodka badań naukowych”.⁷

Ważnym krokiem na drodze do stworzenia Instytutu Śląskiego stała się narada zwołana 1 października 1956 roku przez Wojewódzką Radę Kultury, na której dyskutowano na temat ożywienia humanistyki oraz ewentualnego wznowienia działalności Instytutu Śląskiego i Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Co do takiej potrzeby nie było wątpliwości, natomiast co do rozwiązań istniały różnice. Pamiętam, że prof. Rybicki i doc. Koraszewski byli gorącymi rzecznikami odbudowy Instytutu, natomiast prof. Józef Pieter i doc. Józef Ligęza preferowali towarzystwo naukowe. Różnice występowały także w sprawie tworzenia Instytutu. Doc. Koraszewski proponował stworzenie jednego Instytutu Śląskiego dla całego Śląska i po-

⁶ Z.F. [Z. Frankowa], *Konferencja bibliotekarska w dniu 28 maja 1956 r.*, „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej” R. 1: 1956, nr 1/2, s. 41.

⁷ „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej” R. 1: 1956, nr 1/2, s. 4.

wołanie jego równorzędnych placówek w Katowicach i w Opolu, a później także we Wrocławiu. W ten sposób doc. Koraszewski chciał pogodzić ambicje opolskie i katowickie. Propozycja nie zyskała poparcia większości. Zebranie zakończyło się powołaniem Komitetu Organizacyjnego Instytutu Śląskiego na czele z prof. Pawłem Rybickim.⁸

Tymczasem prof. Rybicki uzyskał z Uniwersytetu Jagiellońskiego propozycję objęcia kierownictwa Katedry Socjologii i Demografii, co odpowiadało jego zainteresowaniom i ambicjom naukowym. Od 1 grudnia 1956 roku wziął urlop bezpłatny w Bibliotece Śląskiej, a 31 sierpnia następnego roku odszedł z Biblioteki. W takiej sytuacji, zajęty organizowaniem Katedry w Krakowie, miał mało czasu na zajmowanie się sprawami śląskimi. Zarówno kierowanie Biblioteką Śląską, jak i zabiegi o utworzenie Instytutu wziął na siebie doc. Jacek Koraszewski.

Wybrany 1 października 1956 roku Komitet Organizacyjny Instytutu, odbył pod przewodnictwem Pawła Rybickiego dwa posiedzenia, pierwsze w październiku, drugie w listopadzie. Oba poświęcone były przygotowaniu wstępnych założeń organizacyjnych Instytutu. Kolejne posiedzenie Komitetu poświęcone zaakceptowaniu projektu odbyło się 10 grudnia w Bibliotece Śląskiej.⁹

Przygotowania do powołania Instytutu Śląskiego prowadzone były równolegle w Katowicach i w Opolu, ale w obu wypadkach myślano o utworzeniu go u siebie. Współpraca między katowickimi i opolskimi organizatorami nie układała się dobrze. W tym czasie można było już zaobserwować w Opolu niechęć do Katowic, którą reprezentował przede wszystkim Komitet Wojewódzki PZPR w Opolu. Mimo niechęci, jeszcze w lutym 1957 roku spotkali się w Opolu przedstawiciele środowisk katowickiego, opolskiego i wrocławskiego, ale do żadnego porozumienia nie doszło.¹⁰ Pamiętam, że doc. Koraszewski był tym spotkaniem zdegustowany. Mówił, że jego pojednawczych wypowiedzi zupełnie nie brano pod uwagę.

Faktyczna decyzja o powołaniu w Katowicach Instytutu Śląskiego zależała od Komitetu Wojewódzkiego PZPR, a ten po kryzysie październikowym 1956 roku nie funkcjonował normalnie. Po zmia-

⁸ J. Koraszewski, *Śląski Instytut Naukowy...*, s. 28.

⁹ Tamże.

¹⁰ *Sprawozdanie z działalności Opolskiego...*, s. 185.

nie I sekretarza początkowo niewiele się zmieniło, bo nowy sekretarz Edward Gierek zajęty był innymi sprawami, a resortowego sekretarza przez pewien czas nie było. Jego obowiązki pełnił członek Egzekutywy KW PZPR dr Władysław Zastawny z Wyższej Szkoły Ekonomicznej, sprzyjający odbudowie Instytutu Śląskiego, ale niewiele mogący załatwić. Powołał zespół partyjny, który miał w tej sprawie przygotować wewnętrzną opinię. Pięcioosobowy zespół, do którego wchodziłem, wydał opinię pozytywną, ale dr Zastawny nie potrafił wprowadzić tego punktu na posiedzenie Egzekutywy KW PZPR.

Tymczasem burzę w Katowicach wywołała informacja prasowa, że w Opolu powołano Instytut Śląski, a na jego organizatora i dyrektora doc. dr. Romana Lutmana, przewidywanego na stanowisko dyrektora Instytutu także w Katowicach. Mianowicie 11 marca 1957 roku Irena Sławińska zaalarmowała w „Trybunie Robotniczej” społeczność katowicką artykułem pod wymownym tytułem „Ułański atak Opolu na Instytut Śląski a Katowice ciągle czekają”.¹¹

Postawione w kłopotliwej sytuacji katowickie władze nie mogły już czekać i Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach dwa dni później podjęło uchwałę o powołaniu Komitetu Organizacyjnego Śląskiego Instytutu Naukowego w składzie: doc. Jacek Koraszewski, prof. dr Józef Pieter rektor Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach, prof. dr Kazimierz Popiołek kierownik Zakładu Historii Śląska PAN we Wrocławiu, poseł Stanisław Ziemia i prof. dr Maksymilian Ziomek z Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Katowicach.¹² W czasie konstytucyjnego posiedzenia Komitetu 25 marca 1957 roku na przewodniczącego wybrano Jacka Koraszewskiego.¹³

Prawdopodobnie zmylony dużym zaangażowaniem doc. Jacka Koraszewskiego w zabiegach o powołanie Instytutu, „Dziennik Zachodni” zatytułował notatkę o powołaniu Komitetu Organizacyjnego Instytutu: „Śląski Instytut Naukowy przy Bibliotece Śląskiej”¹⁴, co nie odpowiadało prawdzie, bo Instytut miał być samodzielną placówką.

¹¹ „Trybuna Robotnicza” 11 III 1957.

¹² K. Popiołek, *Śląski Instytut Naukowy (1957–1982)*, „Zaranie Śląskie” R. 46: 1983 z. 1 s. 7; „Trybuna Robotnicza” 19 III 1957.

¹³ I. Kransel, *Z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego*, Biuletyn Nr 5, Katowice 1958, s. 4.

¹⁴ „Dziennik Zachodni” 19 III 1957.

Powołanie Komitetu Organizacyjnego Śląskiego Instytutu Naukowego wcale nie oznaczało, że wszyscy w Katowicach byli zgodni w tej kwestii. W czasie sesji budżetowej Wojewódzkiej Rady Narodowej radny Gawlas wyraził pogląd, że Instytut powinien powstać we Wrocławiu, a znany działacz PZPR Kubica uważał, że przeznaczona dla Instytutu dotacja to zbędny wydatek. Przytaczając te fakty Anna Jurkiewicz pisała:

„Postronnego obserwatora musiał tylko zdziwić fakt, że Rada z całkowitą obojętnością zgodziła się na brak swojego reprezentanta w Komitecie Organizacyjnym. Mimo że Prezydium Rady popierać będzie ambicje naukowców w sprawie utworzenia na Górnym Śląsku placówki badawczej, nie starało się do końca patronować temu zamierzeniu”.¹⁵

Pomimo faktycznych postanowień, w Opolu i Katowicach, o powołaniu tam instytutów, wiele osób, w tym doc. Koraszewski, było zdania, że wysiłki należy skoordynować. Na propozycję Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego w porozumieniu z Wydziałem Nauk Społecznych PAN zwołano w dniu 4 kwietnia 1957 roku we Wrocławiu konferencję z udziałem przedstawicieli Katowic, Wrocławia, Opola i Poznania. Wymiana zdań ujawniła istnienie rozbieżności, o których mamy trzy różniące się przekazy.

Doc. Koraszewski pisał, że konferencja zakończyła się powołaniem Komisji Porozumiewawczej, do której weszło po dwóch przedstawicieli wymienionych środowisk, a przewodniczącym został prof. Stanisław Arnold, sekretarz naukowy Wydziału I PAN.¹⁶

Reprezentujący także Katowice mgr Antoni Sylwester pisał, że znaczna część uczestników opowiedziała się za jednym instytutem i filiami w wymienionych miastach, z tym, że wszyscy przedstawiciele Opola opowiedzieli się za siedzibą Instytutu w Opolu, Wrocławianie za Wrocławiem, natomiast reprezentanci Katowic byli podzieleni. Mgr Sylwester zaprezentował niepopularną koncepcję trzech równorzędnych instytutów.¹⁷

Natomiast ze sprawozdania Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk dowiadujemy się, że większość uczestników narady, w tym wszyscy przedstawiciele Opola, reprezentanci PAN i Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, opowiedziała się za Opolem jako

¹⁵ A. Jurkiewicz, *Spór o Instytut*, „Przemiany” 1957, nr 15, s. 6.

¹⁶ J. Koraszewski, *Śląski Instytut Naukowy...*, s. 28.

¹⁷ A. Sylwester, *Instytut czy Instytuty*, „Przemiany” 1957, nr 20, s. 7.

siedzibą Instytutu Śląskiego. „Argumentem rozstrzygającym – czytamy w sprawozdaniu – było stwierdzenie coraz większej żywotności opolskiego środowiska naukowego prowadzącego badania wyłącznie w zakresie problematyki śląskiej oraz zrozumienie roli Opola w naszym życiu politycznym, narodowym, kulturalnym, społecznym”.¹⁸

Po tej konferencji w obu wojewódzkich miastach górnośląskich, czyli w Katowicach i Opolu, wydarzenia potoczyły się według własnych scenariuszy.

W Katowicach Komitet Organizacyjny po kilku zebraniach przygotował materiał, na podstawie którego Prezydium tutejszej Wojewódzkiej Rady Narodowej podjęło 5 maja 1957 roku uchwałę o tymczasowej strukturze Śląskiego Instytutu Naukowego. Natomiast na posiedzeniu w dniu 2 lipca tegoż roku powołało Radę Naukową, składającą się z 17 osób, w skład której wszedł prof. Paweł Rybicki.¹⁹

Kierujący Komitetem Organizacyjnym Śląskiego Instytutu Naukowego doc. Jacek Koraszewski pisał w lipcu 1957 roku:

„Komitet Organizacyjny Śląskiego Instytutu Naukowego, którego działalność trwać będzie do końca 1957 roku, uchwalił tymczasowy plan pracy, w którym wysunął na pierwsze miejsce problematykę społeczną w powiązaniu z badaniami terenowymi i pracami dokumentacyjnymi. W tym zakresie przystępują do pracy trzy zespoły badawcze pod kierunkiem naukowym profesorów Rybickiego, Szczepańskiego i Ziomka”.²⁰

Prof. Józef Pieter pisał, że na przełomie sierpnia i września 1957 roku odbyło się w gabinecie płk. Jerzego Ziętka posiedzenie z udziałem miejscowych członków Rady Naukowej Instytutu, na którym płk. Ziętek zaproponował doc. Koraszewskiego na dyrektora Instytutu.²¹ Musiało to być nieco wcześniej, bo 25 sierpnia ukazał się wywiad z doc. Koraszewskim jako dyrektorem Instytutu.²²

Pierwsze oficjalne posiedzenie Rady Naukowej odbyło się 14 listopada 1957 r. Zagaił je wiceprzewodniczący Prezydium WRN w Katowicach mgr Jan Grzbiela, po czym przewodnictwo objął prof.

¹⁸ *Sprawozdanie z działalności Opolskiego...*, s. 185.

¹⁹ J. Pieter, *Od Instytutu Śląskiego do Śląskiego Instytutu Naukowego (Garść wspomnień i faktów)*, w: *Szkice wspomnieniowe w 50 lat od powołania Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach*, oprac. Z. Gorchyca, Katowice 1984, s. 175; J. Koraszewski, *Śląski Instytut Naukowy...*, s. 28–29.

²⁰ J. Koraszewski, *Śląski Instytut Naukowy...*, s. 29.

²¹ J. Pieter, *Od Instytutu Śląskiego...*, s. 176.

²² „Przemiany” 1957, nr 34, s. 6.

dr Stanisław Arnold, sekretarz I Wydziału PAN. Głównym punktem posiedzenia było omówienie kierunków działania Instytutu. Obszerny referat na ten temat wygłosił dyrektor Koraszewski, a następnie wywiązała się dyskusja z udziałem dziewiętnastu mówców. Główne kierunki działania zostały zaakceptowane.

Na tym posiedzeniu wybrano Prezydium Rady w reprezentacyjnym składzie: prof. Bolesław Krupiński prezes Państwowej Rady Górnictwa, prof. Stanisław Ochęduszek rektor Politechniki Śląskiej, prof. Józef Pieter rektor Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach, prof. Kazimierz Popiołek kierownik Zakładu Historii Śląska we Wrocławiu i prof. Paweł Rybicki, który prawie przez rok pełnił funkcję przewodniczącego.²³

Jednym z pierwszych problemów twórców Instytutu, które wymagały szybkiego rozwiązania, było znalezienie dla niego lokalu. Decyzja o zlokalizowaniu Instytutu w gmachu Biblioteki Śląskiej, która odczuwała poważne trudności lokalowe, była kontrowersyjna, nie przez wszystkich zrozumiana. Nawet niektórzy pracownicy Biblioteki zastanawiali się, dlaczego dyrektor Koraszewski na to się zgodził. Pamiętano, że już w roku 1952 Jacek Koraszewski alarmował, że realizacja zadań Biblioteki „zależy głównie od rozszerzenia nader szczupłych pomieszczeń”.²⁴ Daremnie ubiegano się o odzyskanie od Domu Kultury Związków Zawodowych pomieszczeń zajmowanych w gmachu Biblioteki. W sprawozdaniu Biblioteki za 1956 rok pisano: „Datujący się od 1945 roku problem ciasnoty pomieszczeń Biblioteki nie uległ w 1956 roku zmianie. Dlatego też Biblioteka nadal nie była w stanie uruchomić ważnych agend”.²⁵

Wiadomo mi, że doc. Koraszewski uzyskał od płk. Jerzego Ziętka i od Edwarda Gierka, nowego I sekretarza KW PZPR w Katowicach zapewnienie, że Biblioteka w 1957 roku odzyska pomieszczenia po Domu Kultury Związków Zawodowych i tak się stało. Latem przejęto te pomieszczenia, czyli cały parter i dwie sale na drugim piętrze, co pozwoliło Bibliotece m.in. na utworzenie Czytelni Czasopism, Pracowni Śląskiej, Gabinetu Zbiorów Specjalnych oraz

²³ A. Mrowiec, *Pierwsze posiedzenie Rady Naukowej Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach*, „Zaranie Śląskie” R. 20: 1957, z. 1/2, s. 135–138. (Ten sam tekst w: „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” R. 13: 1958, nr 2, s. 350–353; K. Popiołek, *Śląski Instytut Naukowy...*, s. 7).

²⁴ „Trybuna Robotnicza” 17–18 V 1952.

²⁵ Sprawozdanie z działalności Biblioteki Śląskiej w 1956 roku.

wydzielenie dwóch sal wystawowych. Dzięki temu uszczuplenie powierzchni, spowodowane oddaniem Instytutowi kilku małych pokoi, nie było specjalnie dolegliwe.²⁶ Przyrzeczenie zostało dotrzymane, ale doc. Koraszewski ryzykował, bo gdyby się tak nie stało, sytuacja lokalowa Biblioteki po utworzeniu Śląskiego Instytutu Naukowego jeszcze by się pogorszyła.²⁷

Decyzja o lokalizacji Instytutu w budynku Biblioteki Śląskiej pociągnęła za sobą ustalenie, że nie będzie się tworzyć dla Instytutu osobnej biblioteki, a Instytut będzie korzystał ze zbiorów Biblioteki Śląskiej. Przy tej decyzji wzięto pod uwagę oszczędności znacznych środków, które trzeba by przeznaczyć na budowę nowego księgozbioru oraz fakt, że stworzenie nowego księgozbioru wymagałoby czasu. Instytut miał zresztą pewne prawo do zbiorów Biblioteki Śląskiej, bo przejęła ona książki zlikwidowanego wcześniej Instytutu Śląskiego. Przewidziano, że napływające do Instytutu książki będzie on przekazywał Bibliotece.

Z pierwszej wypowiedzi dla prasy dyrektora Koraszewskiego można wnioskować, że względy finansowe były bardzo ważne. W wypowiedzi tej czytamy:

„Poważne korzyści finansowe wyciągniemy również z dobrosąsiedzkich stosunków z Biblioteką Śląską. Odpadną nam bowiem wydatki choćby na czasopisma. Poza tym Biblioteka przygotowuje Pracownię Śląską na usługi nie tylko własne, ale i instytutu”.²⁸

Warto także w tym miejscu przytoczyć następującą opinię doc. Józefa Mayera, od 1957 roku wicedyrektora Biblioteki Śląskiej:

„W konsekwencji, kiedy w roku 1957 powoływano do życia Śląski Instytut Naukowy, postanowiono nie zakładać od nowa jakiejś specjalnej biblioteki instytutowej (co jest rzeczą i kosztowną, i dość trudną, jeśli idzie o zaopatrzenie dostateczne, zwłaszcza w starsze silesiaca czy dawne czasopisma śląskie), lecz powiązać Instytut z Biblioteką Śląską specjalnymi formami współpracy. W ten sposób Śląski Instytut Naukowy korzysta wszechstronnie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej, w której gmachu się zarazem mieści, a której księgozbiór wzbogaca przez stałe ofiarowywanie doń publikacji

²⁶ Sprawozdanie z działalności Biblioteki Śląskiej w 1957 roku.

²⁷ Jeszcze w lutym 1956 roku dyrektor Rybicki wypowiedział się do prasy, że w sprawie pomieszczeń zajmowanych przez Dom Kultury „wszelkie interwencje z naszej strony niestety mijają bez echa”. „Trybuna Robotnicza” 11–12 II 1956.

²⁸ „Przemiany” 1957, nr 34, s. 6.

zarówno własnych, jak i nadsyłanych w drodze darów i wymiany z innymi instytucjami w zamian za wydawnictwa instytutowe”.²⁹

Odstępstwem od wyłożonych zasad była problematyka niemcoznawcza. Utworzona w Śląskim Instytucie Naukowym Komisja, a następnie Pracownia Niemcoznawcza zajmowała się głównie problematyką zachodnoniemieckiego rewizjonizmu. Postanowiono, że materiały do tych badań gromadzić będzie sam Instytut.

Takie rozwiązanie wywołało sprzeciw Wilhelma Szewczyka, który na łamach prasy („Trybuny Robotniczej” i „Przemian”) skrytykował Bibliotekę za brak w jej zbiorach książek i czasopism z tzw. problematyki niemcoznawczej.³⁰ W związku z tą krytyką dyrektor Koraszewski wyjaśnił na posiedzeniu Rady Bibliotecznej 14 grudnia 1957 r., że gromadzenie tych materiałów wykracza poza obowiązki statutowe Biblioteki.³¹

Należy podkreślić, że Biblioteka Śląska nie ograniczyła się do udostępniania pracownikom i współpracownikom Instytutu swojego księgozbioru, ale zabezpieczała potrzeby Instytutu poprzez kupno odpowiednich dzieł i prenumeratę potrzebnych Instytutowi czasopism.

Po kilku latach, kiedy zapadła decyzja o budowie gmachu dla Śląskiego Instytutu Naukowego, zaczęto tworzyć księgozbiór, głównie z myślą o posiadaniu własnego zbioru podręcznego, w którym miały się znaleźć podstawowe dzieła i czasopisma z dziedzin uprawianych w Instytucie. Równocześnie Biblioteka Śląska pozostała nadal ważnym warsztatem badań naukowych pracowników Instytutu.

Powołanie dyrektora i odbycie pierwszego posiedzenia Rady Naukowej oznaczało, że Śląski Instytut Naukowy podjął pracę w celu ożywienia badań naukowych, zwłaszcza humanistycznych oraz ich popularyzacji w województwie katowickim.³²

Trafnie pisano w biuletynie Instytutu poświęconym jego powstaniu i pierwszym działaniom:

„Powołanie instytutu było poprzedzone szeroką akcją społeczną, poprzez radio i prasę, uzasadniającą potrzebę istnienia tej pla-

²⁹ *Z życia bibliotecznego*. „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej” R. 4: 1959, nr 4, s. 174–175.

³⁰ „Trybuna Robotnicza” 26 XI 1957.

³¹ Protokół z posiedzenia Rady Bibliotecznej 14 XII 1957. Archiwum Biblioteki Śląskiej VII–12/31.

³² Sprawozdanie z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego za rok 1960 [właśc. 1959], Katowice 1960 s. 3.

cówki. Powstanie jej stworzyło realne możliwości likwidacji zastojów badawczego panującego na odcinku humanistycznej problematyki Górnego Śląska od chwili zlikwidowania w 1948 r. dawnego Instytutu Śląskiego...”³³

Natomiast tylko częściowo można się zgodzić z następującą opinią Jana Kantyki, byłego dyrektora Instytutu, a wcześniej Biblioteki Śląskiej, sformułowaną z okazji dwudziestej rocznicy powstania Instytutu:

Reaktywowanie Instytutu „było następstwem bujnego rozwoju życia gospodarczego oraz kulturalnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Nowe kierownictwo Komitetu Wojewódzkiego PZPR, uwzględniając w swej polityce przede wszystkim istotne potrzeby społeczeństwa, uznało za nieodzowne powołanie na terenie Śląska licznych wyższych uczelni i instytutów naukowo-badawczych, w tym również placówki naukowej o charakterze humanistycznym. Utworzenie Śląskiego Instytutu Naukowego czyniło zadość żywo odczuwanej potrzebie społecznej i było próbą odrabiania zaległości spowodowanych niedostatecznym rozwojem nauk humanistycznych”.³⁴

Powstanie Instytutu rzeczywiście „czyniło zadość odczuwanej potrzebie społecznej”, ale nie było zasługą KW PZPR i miejscowych władz. Zostało na nich wymuszone. Było pierwszym krokiem na drodze likwidowania niedorozwoju humanistyki na terenie województwa katowickiego.

Pierwszym konkretnym przedsięwzięciem Instytutu było zajęcie się bibliografią Śląska. W rozmowie z redaktorem Anną Jurkiewicz w sierpniu 1957 roku dyrektor Koraszewski potwierdził ten fakt, podając: „Obecnie dr F. Szyniczek opracował próbny zeszyt bibliograficzny za rok 1956. Posłano go już do oceny Instytutowi Bibliograficznemu przy Bibliotece Narodowej w Warszawie”.³⁵

Niestety, zeszyt został niewłaściwie przygotowany i zrezygnowano z jego wydania, natomiast nadesłane na jego temat uwagi przyczyniły się do ulepszenia prac bibliograficznych.

³³ I. Kransel, *Z działalności Śląskiego Instytutu...*, s. 3.

³⁴ J. Kantyka, *W służbie nauki i regionu. Dwudziestolecie reaktywowania Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach*. Rocznik Katowicki 1976, t. IV, pod red. W. Długoborskiego, Katowice 1977, s. 34–35.

³⁵ „Przemiany” 1957, nr 34, s. 6.

Osobiste zainteresowanie dyrektora Koraszewskiego bibliografią bieżącą Śląska oraz powiązanie jej wydania ze Śląskim Instytutem Naukowym miało swoje źródło w okresie międzywojennym, kiedy to od 1935 roku co kwartał ukazywał się „Wykaz literatury bieżącej o Śląsku”, redagowany przez Jacka Koraszewskiego, a współwydawcami większości jego zeszytów byli: Śląska Biblioteka Publiczna i Instytut Śląski.³⁶

Po wojnie apelowano o wznowienie tego wydawnictwa, ale bez skutku.³⁷ Biblioteka Śląska prowadziła pewne prace bibliograficzne nad bibliografią retrospektywną i bieżącą Śląska, ale brak pieniędzy ograniczał ją do minimum i uniemożliwił prace wydawnicze.

Wśród Komisji, w ramach których Śląski Instytut Naukowy zaczął prowadzić działalność w 1957 roku, była Komisja Bibliograficzna. Jej przewodniczącym był początkowo doc. Jacek Koraszewski, a jego zastępcą doc. Józef Mayer, który podawał, że od początku kierował Komisją. Sprawozdanie Instytutu za 1959 rok jako przewodniczącego wymienia doc. Koraszewskiego, natomiast w roku następnym doc. Mayera.³⁸ Sekretarzem Komisji była najpierw mgr Zofia Frank, a następnie mgr Edward Engelking, natomiast członkami m.in. pracownicy Biblioteki Śląskiej: mgr Janina Woźnicka, mgr Maria Pajak, mgr Bogumiła Rozwadowska, Helena Łapińska, Maria Jastrzębska.³⁹

Najwięcej informacji o pracy Komisji Bibliograficznej zawiera sprawozdanie Śląskiego Instytutu Naukowego za 1959 rok. Czytamy w nim m.in.:

„8-mio osobowy zespół bibliograficzny, pracujący na podstawie wytycznych ustalonych przez szereg narad roboczych Komisji zebrął śląskie materiały bibliograficzne za lata 1956/57 i opracował do nich schemat rzeczowy. Od marca 1959 r. Komisja rozpoczęła prace nad bibliografią zawartości śląskich czasopism w XIX w., jak *Gazeta Górnos Śląska*, *Gazeta Robotnicza*, *Gwiazdka Cieszyńska*, *Katolik*, *Nowiny Raciborskie*, *Światło* i *Zwiastun Górnos Śląski*. Razem 6175 pozycji. Skorygowano i ułożono w kartotece 4825 pozycji bibliograficznych.⁴⁰

³⁶ H. Rechowicz, *Poprzedniczki Biblioteki...*, s. 170.

³⁷ M. Ambros, *Bibliografia Śląska jej stan obecny i zadania na przyszłość*, Katowice 1946.

³⁸ Sprawozdania z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego w latach 1959 i 1960.

³⁹ Akta osobowe wymienionych osób w Bibliotece Śląskiej.

⁴⁰ Sprawozdanie z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego za rok 1960 [właśc. 1959], Katowice 1960 s. 5.

W 1960 roku wykonano 1 252 opisy z bieżącej bibliografii Śląska i 8 376 opisów z zawartości czasopism śląskich XIX wieku.⁴¹ W 1961 roku sporządzono 2 190 opisów bibliografii bieżącej Śląska za lata 1959–1961 i 8 390 opisów bibliografii zawartości polskich czasopism śląskich XIX wieku.⁴² Prowadzono także prace nad katalogiem centralnym łompianów. Wymienione prace były finansowane przez Instytut, który wydał na nie np. w 1960 r. 90 534,60 zł, a w 1961 r. – 89 000 zł.⁴³

Komisja Bibliograficzna działała w Instytucie do roku 1963, kiedy to zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z 5 grudnia 1962 roku rozszerzono na Śląski Instytut Naukowy przepisy o instytutach naukowo-badawczych i zaczęto przekształcać strukturę Instytutu.⁴⁴ Stopniowo ograniczano liczbę komisji przenosząc ciężar prac badawczych na pracownię zatrudniające etatowych pracowników.

W sprawozdaniu Instytutu za 1963 rok napisano, że Komisja przygotowywała bibliografię bieżącą Śląska za lata 1961 i 1962 oraz retrospektywną w zakresie czasopisma „Katolik”.⁴⁵ W roku 1964 nie było już Komisji, a działał jedynie Zespół Bibliografii Śląskiej pod kierunkiem magistra Edwarda Engelkinga, który opracował 32 czasopisma i sporządził 1 486 opisów oraz przygotował do druku drugą część Bibliografii Śląska za 1960 rok.⁴⁶

Wymienianie w sprawozdaniach Instytutu tego zespołu działającego faktycznie w Bibliotece Śląskiej stawało się fikcją, więc począwszy od roku 1965 nie ma o nim wzmianki w sprawozdaniach Instytutu. W kolejnych sprawozdaniach wymieniano jedynie w dziale wydawnictw i w kosztach kolejne tomy Bibliografii Śląska.

Pierwsza część Bibliografii Śląska za rok 1960 ukazała się w 1963 roku. Przygotował ją zespół pod kierunkiem mgr Zofii Frank. Po analizie tej części usunięto dostrzeżone błędy i drugą część Bi-

⁴¹ Sprawozdanie z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego za rok 1960, Katowice 1961 s. 5.

⁴² Sprawozdanie z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego za rok 1961, Katowice 1962 s. 7.

⁴³ Sprawozdanie z działalności Śląskiego ... za rok 1960, s. 26; Sprawozdanie z działalności Śląskiego ... za rok 1961, s. 29.

⁴⁴ Sprawozdanie z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego za rok 1963, Katowice 1964 s. 1.

⁴⁵ Tamże, s. 7.

⁴⁶ Sprawozdanie z działalności Śląskiego Instytutu Naukowego za rok 1964, Katowice 1965 s. 15.

bibliografii za 1960 rok wydano w 1964 r. Ta część, jak również roczniki 1961–1966 przygotowane zostały przez zespół pod kierunkiem mgr. Edwarda Engelkinga. Zespołem opracowującym roczniki 1967–1973 kierowała mgr Teresa Służalek, roczniki 1974, 1975 oraz 1977–1981 przygotował zespół pod kierunkiem dr Anny Radziszewskiej, a rocznik 1976 zespół kierowany przez mgr Teresę Bątkiewicz. Rocznik 1978 był ostatnim finansowanym przez Śląski Instytut Naukowy.

Do 1977 roku z wydawaniem Bibliografii Śląska nie było kłopotów. Co roku pojawiał się kolejny rocznik, a więc np. 1969 w 1973 roku, i kolejny maszynopis następnego rocznika wpływał do Instytutu. Roczne opóźnienie wydania miało miejsce w 1979 roku, a potem już o wydanie każdego rocznika trzeba było zabiegać. Bibliografia Śląska 1978 ukazała się dopiero w roku 1985, a za rok 1979 w 1990. Pojawiło się niebezpieczeństwo, że Bibliografia Śląska przestanie się ukazywać. Na szczęście tak się nie stało.

Obok Komisji Bibliograficznej na uwagę zasługuje Komisja Socjologiczna, której inicjatorem i przewodniczącym był prof. Paweł Rybicki. Korzenie tej Komisji sięgają okresu przed powstaniem Instytutu. Prof. dr hab. Wanda Mrozek po latach wspominała:

„Po przybyciu w roku 1950 na Śląsk na stałe z Warszawy przedstawiłam się Profesorowi [Rybickiemu], ówczesnemu dyrektorowi Biblioteki Śląskiej i zadeklarowałam gotowość do podjęcia badań nad problematyką regionalną. Gdy powstała wreszcie, po roku 1956, możliwość działalności badawczej socjologów, Profesor polecił mi przygotowanie koncepcji badań nad regionem śląsko-dąbrowskim”.⁴⁷

Prof. Rybicki kierował Komisją do jej likwidacji, zaś dr W. Mrozek była sekretarzem. Potem ona kierowała Pracownią, a następnie Zakładem Badań Socjologicznych, a prof. Rybicki był konsultantem naukowym i redaktorem „Górnośląskich Studiów Socjologicznych”.

Obok prac bibliograficznych dużą wagę we współpracy Biblioteki Śląskiej i Śląskiego Instytutu Naukowego miało gromadzenie materiałów biograficznych zasłużonych Ślązaków. Dyrektor Koraszewski uznał tę działalność za pomnikową, podobnie jak wydanie źródeł do dziejów powstań śląskich. W roku 1957 pisał:

⁴⁷ W. Mrozek, *Trudny początek regionalnych badań socjologicznych*, w: *Szkice wspomnieniowe...*, s. 156.

„Prof. Alojzemu Targowi powierzono opracowanie założenia drugiego pomnikowego wydawnictwa, mianowicie Śląskiego Słownika Biograficznego, wychodząc z założenia, że dla poznania przeszłości Śląska należy opracować dużą liczbę życiorysów, które nie mogą znaleźć miejsca w dziele pierwszorzędnej wagi, jakim jest Polski Słownik Biograficzny”.⁴⁸

Alojzy Targ kierował Śląską Kartoteką Biograficzną, która miała siedzibę w Pracowni Śląskiej Biblioteki do czasu przeniesienia się Instytutu do własnego gmachu. Zgromadzone w Kartotece materiały odegrały ważną rolę przy wydaniu po kilku latach pierwszych trzech tomów Śląskiego Słownika Biograficznego.

Wielu pracowników Biblioteki dostarczyło materiały częściowe do Kartoteki, natomiast autorami haseł do Śląskiego Słownika Biograficznego byli następujący pracownicy Biblioteki: Irena Antonów-Nitsche, Ludwik Brożek, Maria Janota, Aniela Kowalczyk, Jadwiga Kucianka, Danuta Musiołowa, Jadwiga Sitko, Teresa Służalek, Franciszek Szymiczek, Alojzy Targ, Andelin Wadowski.

Niewątpliwie najwięcej zasług we współpracy Biblioteki Śląskiej i Śląskiego Instytutu Naukowego miał jego główny twórca, doc. Jacek Koraszewski. Dyrektorem Instytutu był do 1966 roku. Nadmiar obowiązków (obok kierowania Biblioteką Śląską i Śląskim Instytutem Naukowym był od 1961 roku posłem na Sejm i pełnił różne funkcje społeczne) i pogarszający się stan zdrowia skłoniły go do rezygnacji z jednego stanowiska. Ponieważ byłem w tym czasie jego zastępcą w Śląskim Instytucie Naukowym, wiem, że ani przez chwilę nie wahał się, co wybrać. Pozostał dyrektorem Biblioteki. Z Instytutem był nadal związany, pełniąc funkcję wiceprezesa Kuratorium. Nadal interesował się wydawaniem „Bibliografii Śląska” i pracami Komisji Piśmiennictwa Śląskiego, której przez kilka lat był przewodniczącym.

Warto jeszcze wymienić następujące funkcje pracowników Biblioteki Śląskiej w pierwszych latach działalności Instytutu: doc. dr Józef Mayer był w latach 1959–1962 członkiem Rady Naukowej Instytutu i członkiem Rady Redakcyjnej „Zarania Śląskiego”, kwartalnika wydawanego przez Instytut, dr Alojzy Targ wchodził do Kuratorium Instytutu, mgr Grzegorz Groebl był w latach 1958–1960 sekretarzem Redakcji „Zarania Śląskiego”. Wszyscy wcześniej wymienieni oraz dr Franciszek Szymiczek i mgr Zofia Frank należeli do członków założycieli stowarzyszenia Śląski Instytut Naukowy.

⁴⁸ J. Koraszewski, *Śląski Instytut Naukowy...*, s. 29.

Najlepsze i najbardziej owocne związki między obu instytucjami miały miejsce w okresie, kiedy dyrektorem Instytutu był dyrektor Biblioteki Śląskiej doc. Jacek Koraszewski. W latach następnych wpływ na dobrą współpracę miało to, że dwaj kolejni dyrektorzy Instytutu byli związani z obu instytucjami. Kierujący Biblioteką w okresie od 1 września 1969 r. do 30 września 1972 r. doc. dr Jan Kantyka objął następnie stanowisko dyrektora Instytutu, natomiast doc. dr Andrzej Szefer, dyrektor Biblioteki od 1 października 1972 do 30 września 1982 roku, pracował wcześniej jako sekretarz naukowy Instytutu.

Przeprowadzka Śląskiego Instytutu Naukowego do własnego budynku osłabiła więzy łączące obie instytucje oraz współpracę. Pracownicy Biblioteki i Instytutu pracując w tym samym budynku spotykali się co dzień. Znali się, rozmawiali ze sobą, współpracowali, radzili się. Potem te więzy rozluźniały się, kontakty się zrywały.

Konserwacja księgozbioru jasnogórskiego – problemy fizykochemiczne i mikrobiologiczne

Historia Biblioteki oo. paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie znana jest z opracowań o. Leandera Pietrasa. Ostatnio wiedza o Bibliotece Jasnogórskiej została uzupełniona. Taką możliwość stworzył fakt precedensowej wędrowki tego zbioru do Biblioteki Śląskiej w Katowicach w celu poddania go zabiegom dezynfekcyjnym. Jest to jedyny znany fakt opuszczenia murów klasztoru przez tę kolekcję biblioteczną.

Zakon paulinów zorganizowany został w oparciu o regułę św. Augustyna. Reguła ta traktuje bibliotekę jako placówkę działającą wyłącznie wewnątrz klasztoru. Fragment tekstu tej reguły mówi dosłownie: [...] *Ci, którzy biblioteką, szatnią lub spiżarnią zawia-
dują, niech bez szemrania służą braciom swoim* - [...] *Silve etiam
qui cellario, sive qui vestibus, sive qui codicibus praeponuntur,
sive murmuratione serviant fratribus suis*. Reguła zobowiązywała także bibliotekarza zakonnego do wypożyczania książek w określone dni i o ustalonej porze. To XVI-wieczne prawo zakonne nie tylko uznawało konieczność istnienia biblioteki, ale określało także, jakiego typu dzieła należy w niej gromadzić ze szczególną starannością.

Interesujący jest fakt, że prawo zakonne nakazywało kierowanie biblioteką zakonnikowi kaznodziei prowadzącemu działalność duszpasterską. Ten fakt niejako narzucał tematykę gromadzonego zbioru. Prawo to nakazywało także gromadzić dzieła, zawierające komentarze biblijne, literaturę monastyczną, dzieła historyczne, hagiograficzne i słowniki. Kolejne przypomnienie dane bibliotekarzowi nakazuje, aby z gorliwością służył braciom swoim, udostępniając książki potrzebującym, którzy niekoniecznie muszą być zaangażowani w pracy duszpasterskiej.

Pierwsza udokumentowana wzmianka o bibliotece pochodzi z roku 1585. W tym to bowiem roku klasztor wizytował ksiądz jezuita Stanisław Reszka (1543–1603), znakomity uczony i polityk, najbliższy współpracownik kardynała Stanisława Hozjusza, wielokrotny poseł króla Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy. W tym czasie biblioteka liczyła sobie około dwustu lat istnienia.

Z notatki wizytującego wynika, że Biblioteka Jasnogórska zgromadziła około 200 pozycji książkowych. W zbiorze tym przeważały dzieła teologiczne Ojców Kościoła, ale, co podkreślił wizytator, także nowe nabytki. Obok dawnych kodeksów rękopiśmiennych, biblioteka wzbogaciła się o nowe nabytki. Tak więc jeszcze pod koniec XVI wieku przepisywanie dzieł dla biblioteki to nadal praktykowany sposób powiększania zasobów biblioteki. Ten fakt daje podstawy do spekulacji, że przy paulińskim klasztorze musiało działać skryptorium.

Pod koniec XVI wieku Biblioteka Jasnogórska stała się także placówką dydaktyczną. W roku 1609 klasztor wizytował biskup krakowski Piotr Tylicki. W sporządzonym po wizytacji dokumencie, biskup wspomina o utworzeniu Studium Zakonnego. Nie pozostało to bez wpływu na dynamiczny rozwój biblioteki klasztornej. Z roku 1614 pochodzi jedyny dokument, ujawniający stan posiadania biblioteki. Tym dokumentem jest inwentarz książek sporządzony w układzie alfabetycznym.

Z cytowanego zapisu inwentarzowego wynika, że w roku 1614 biblioteka liczyła 1 445 dzieł w 1 610 woluminach, stanowiących jednostki inwentarzowe. Od wizytacji Stanisława Reszki w 1585 roku, do wspomnianego inwentarza z 1614 roku, księgozbiór jasnogórski powiększył się ośmiokrotnie. Mankamentem tego inwentarza jest fakt, że nie ujawnia on miejsca i roku wydania dzieła oraz rzadko podaje format książki. Analizując zapisy proveniencyjne z lat 1615–1629 można ustalić, że zbiory powiększyły się o 228 jednostek. W ciągu następnych dziewięciu lat zbiór powiększył się zaledwie o 10 pozycji.

W roku 1639 obradowała na Jasnej Górze Kapituła Prowincjonalna Zakonu. Fakt ten stworzył okazję do skierowania pod obrady Kapituły postulatu, domagającego się zapewnienia bibliotece stałego funduszu, umożliwiającego utrzymanie i zapewniającego jej rozwój. Na fundusz ten miała składać się kwota, pochodząca z 10% rocznych dochodów klasztoru. Postulat załatwiony został kompromisowo. Obejmował wyłącznie możliwość powiększania zbioru

w oparciu o bieżące potrzeby klasztoru. Fakt ten dokumentują księgi rachunkowe, ujawniające zakup książek dla biblioteki. Częściowo pozytywne rozpatrzenie postulatów jest zasługą o. Marcina Gruszkowicza, który na zebraniu kapituły wybrany został Prowincjałem Zakonu.

Z nowszych odkrytych archiwaliów wynika, że kapitule przedstawiony został zrehabilitowany w roku 1663 kolejny postulat dotyczący biblioteki. W dokumencie tym paulini na Jasnej Górze wnioskuje o zgodę na zatrzymanie na potrzeby biblioteki 300 florenów rocznie, pochodzących z dochodów z zakrystii. Nie była to kwota skromna.

Wielki pożar, jaki trawił Jasną Górę 10 lipca 1690 roku, oszczędził bibliotekę. Zbiór prawdopodobnie szczęśliwie zgromadzony był w murowanej wieży kościoła. W pomieszczeniu tym księgozbiór przetrwał do roku 1710. Kolejny pożar, który tym razem wybuchnął w niebezpiecznie bliskim sąsiedztwie pomieszczenia bibliotecznego, wymusił podjęcie decyzji o budowie nowych obiektów dla biblioteki.

Wracając do inwentarza bibliotecznego z 1714 roku należy stwierdzić, że wykonany został profesjonalnie. Za podstawę prac przyjęto układ działowy. Cały spisany zbiór podzielony został na 14 działów. W obrębie działów dodatkowo spisane zostały księgi z uwzględnieniem ich formatu. Według tego inwentarza księgozbiór liczył 4 221 pozycji.

Analizując zbiór jakościowo, odnotować należy niezwykle wzrost liczby dzieł medycznych. W stosunku do roku 1614, z ośmiu pozycji rozrósł się on do 108 woluminów, będąc naukowym zapleczem dla powstałej w roku 1638 klasztornej apteki. Od roku 1714 spisy inwentarzowe wykonywane były w miarę regularnie. Kolejne miały miejsce w roku 1719 oraz 1739. W tym ostatnim roku zbiór liczył 4 929 woluminów.

Sprawa nowej lokalizacji księgozbioru rozstrzygnęła się w roku 1736. Dzięki zapalowi generała zakonu o. Chryzostoma Koźbiałowicza, zapadła decyzja o budowie nowych obiektów dla biblioteki. Sam generał wskazał miejsce ich lokalizacji: zachodnie skrzydło klasztoru. Nie jest znana dokładna data zakończenia prac budowlanych i przenosin zbioru. Prawdopodobnie miało to miejsce na przełomie 1737 i 1738 roku. Od roku 1738 funkcjonuje bowiem w klasztorze zwyczajowe określenie nowa biblioteka.

Biblioteka otrzymała w pełni barokowy wystrój. Plafon zdobiony powalę sali bibliotecznego jest autorstwa, anonimowego do tej

chwili, malarza włoskiego. Tematyka malarska plafonu nawiązuje do biblijnej *Księgi Przysłów*. Zachodnia ściana sali bibliotecznej zawiera natomiast alegoryczne przedstawienia prawdziwej nauki, której należy okazywać szacunek i pokorę, i która powinna być bezinteresowna. Położone w części środkowej ściany północnej malowidła, nawiązują do tematyki człowieka uprawiającego naukę, który z tego tytułu zobowiązany jest do głoszenia prawd naukowych. Tak więc niemal wszystkie malarskie przedstawienia obecne w sali bibliotecznej zawierają symboliczne odniesienia do nauki i postaci ją uprawiających. Ta tematyka jednoznacznie podkreśla rangę i charakter biblioteki w klasztorным życiu paulinów. Biblioteka Jasnogórska jest placówką naukową i dydaktyczną.

Drewniany wystrój biblioteki uwzględniał jej podwójną funkcję: magazynu i czytelní. Magazyn to szafy biblioteczne, a czytelnia to dwa okazałe stoły. Wykonawcą prac stolarskich był paulin, wspomniały ebenista, brat Grzegorz Woźniakowic. Całość prac mistrz ten ukończył w roku 1739, na rok przed śmiercią. W chwili otwarcia, długość półek bibliotecznych wynosiła 326 metrów bieżących, co zapewniało możliwość magazynowania dla 13 tysięcy woluminów. Przy średnim rocznym przyroście zbioru pełne zagospodarowanie półek było możliwe po 45 latach.

Pierwszym w pełni tego słowa profesjonalistą kierującym biblioteką był o. Zygfryd Dispensator (1708–1770). Organizacja biblioteki autorstwa Dispensatora przetrwała do dnia dzisiejszego. Wspomniane wykorzystane zostały zasady katalogowania. Hasło autorskie na pierwszym planie umieszcza nazwisko, dalej imię w drugim przypadku, następnie godność kościelną, przynależność zakonną lub stopień naukowy. Stopień naukowy często informował o charakterze dzieła. Tytuł dzieła z reguły podawany jest w pełnym brzmieniu. Jeśli dzieło było wznowieniem, opis katalogowy zawierał informację o kolejności tego wydania. Adres wydawniczy zawierał miejsce wydania, nazwę oficyny i roczną datę ukazania się druku. Każdy z działów otrzymał swój oddzielny tom katalogowy, w którym opisy uszeregowane były według hasła abecadłowego. Alfabetyczny układ w obrębie tomu działowego, wprowadzenie sygnatury bibliotecznej oraz wprowadzenie odsyłaczy przedmiotowych uczyniły ten katalog znakomitym materiałem informacyjnym.

Niezwykle oryginalnie i optymistycznie dla biblioteki prezentuje się przezorność o. Zygfyda, który rezerwował miejsce w tym

katalogu również dla przyszłych nabytków. Opisy dzieł znajdujących się fizycznie w bibliotece umieszczone zostały na stronie *verso*. Strona *recto* zarezerwowana została dla późniejszych nabytków. W momencie zakończenia prac nad katalogiem zbiór liczył 4 370 dzieł w 4 341 woluminach.

Zaskakuje fakt, że jest to liczba niższa od tej z roku 1739, w którym księgozbiór wprowadzony został do nowego obiektu. W roku 1739 księgozbiór liczył bowiem 4 929 woluminów. Od roku 1730 datuje się niezwykle aktywny okres wydawniczy paulińskiej oficyny drukarskiej z Jasnej Góry. Oficyna ta na potrzeby pracy kaznodziejskiej i ruchu pielgrzymowego wydawała szereg druków, które wzbogacały bibliotekę. Prawdopodobnie o. Zygfryd Dispensator wykluczył z tego zbioru egzemplarze podwójne. Jeszcze dzisiaj takie przypadki mają incydentalnie miejsce i dotyczą druków pochodzących z paulińskiej lub jezuickiej oficyny.

W roku 1762 w strukturze treściowej zbioru pojawia się nowy dział: nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych. Klasztor nadal pełnił funkcję fortecy, stąd pewna liczba dzieł matematycznych, batalistycznych oraz z zakresu architektury wojskowej.

Zabezpieczenie zbioru w formie drewnianych futerałów wprowadzone zostało w 1758 roku. Wykonane z sosnowego drewna pudła, wyklejone zostały od strony zewnętrznej marmurkowym papierem introligatorskim. Grzbiet futerału, obciągnięty skórą bydlęcą barwioną, w swojej stylistyce naśladuje wytworną księgę. Takie wrażenie potęgują wytłoczone na futerałach sztuczne zwięzy i złocenia. Tę oryginalną formę ochrony zabezpieczenia i ochrony zbioru proponował ówczesny przeor klasztoru o. Albin Dworzański (1696–1766). Pracę zakończono jednak za przeorskiej kadencji o. Ksawerego Rottera.

O. Zygfryd Dispensator był bibliotekarzem przez sześć lat. Swoją funkcję zakończył w roku 1762 odchodząc do konwentu Na Skałce w Krakowie. Wszystkie wymienione prace zrealizowane zostały za jego bibliotekarskiej kadencji. Jawi się nam o. Zygfryd jako wspólny bibliotekarz-wizjoner o wyrafinowanym smaku estetycznym i rzetelnej wiedzy zawodowej.

Prace introligatorskie w futerałach są dziełem częstochowskiego mistrza Mateusza Brylskiego. Tłoczone złotem nazwiska Dispensatora i Brylskiego zasłużenie figurują na powierzchni między zwiyzami futerału o sygnaturze XVI B 16. Wprowadzenie takiego sposobu ochrony zbioru jest unikalne i znakomicie koresponduje z całym barokowym wystrojem sali bibliotecznej.

Sygnatura na grzbietach futerałów ma charakter ozdobnych tłoczeń ze złoceniami. Powierzchnie między zwiężkami podkreślają złoczone zdobienia radełkowe. Sama sygnatura informuje o lokalizacji dzieła w szafie biblioteczej, na półce tej szafy oraz o kolejności umieszczenia futerału na półce. W sygnaturze futerału cyfra rzymska oznacza dział, duża litera alfabetu łacińskiego półkę, a cyfra arabska miejsce na półce.

16 kwietnia 1998 roku pomiędzy Biblioteką Śląską w Katowicach a Klasztorem OO. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie zawarta została umowa na wykonanie dezynfekcji książek i futerałów ze zbioru Biblioteki Jasnogórskiej. Zgodnie z zapisem umowy, do Biblioteki Śląskiej w Katowicach przekazany został cały księgozbiór razem z futerałami. Futrały w liczbie 2 405 obiektów zawierały 7 005 woluminów.

Realizacja tego zadania wymagała oceny konserwatorskiej stanu zachowania poszczególnych obiektów. Jest to czynność wymagająca indywidualnego wglądu do każdego obiektu. Ocenie konserwatorskiej towarzyszą pewne statystyczne uogólnienia. Wykonano ją metodą stanfordzką, gdzie ocenie podlega blok książki i oprawa w skali 1 do 3. Zwraca się uwagę na szycie i sklejenie oraz zwartość kart. W oprawie natomiast istotnym elementem jest trwałość połączenia okładki z blokiem, uszkodzenia przegubów, narożników, grzbietów, pokrycia i ewentualne reparacje. Prowadzona klasyfikacja to – stan dobry, lekko uszkodzony lub stan zniszczony.

Stwierdzono, że całość badanego zbioru prezentuje się zaskakująco dobrze. Szczególnie imponuje stan zachowania inkunabułów. Zaledwie w trzech wypadkach stwierdzono fakt występowania choroby grzybowej, zwanej *puszystą destrukcją*. Jest to o tyle ważne, że choroba ta najczęściej występuje na krawędzi brzegu książki, stykającej się z drewnianą powierzchnią półki biblioteczej. Uważa się bowiem, że *sprawcą* tej choroby są grzyby rosnące w spróchniałym i zawilgoconym drewnie. Oznacza to, że stan zachowania futerałów, pomimo wyraźnych objawów naturalnego procesu starzenia się drewna, nie stanowi entomologicznego i mikrobiologicznego zagrożenia dla zbioru.

Przenosząc tę obserwację na inkunabuły dokonano świadomego wyboru, gdyż papier z tego okresu jest w każdym elemencie, łącznie z klejem, produktem naturalnego pochodzenia. Materiał ten w określonych warunkach może zachowywać się jak wabik pokarmowy dla mikroorganizmów i drobnoustrojów.

Papier z końca XVII wieku, szczególnie pochodzący z północy Europy, wykazuje brązowe zaplamienia całych powierzchni zadrukowanych, świadczące o destrukcji substancji użytej do jego zaklejania. Historyczne papiery czerpane zawsze były w wysokim stopniu zaklejane. Procentowy udział substancji klejącej w całej masie papieru dochodził nawet do 30 %. Problem w tym, że niemieckie i niderlandzkie młyny do powierzchniowego zaklejania papieru zaczęły stosować klej rybi, zawierający obok tłuszczów również i alkohole tłuszczowe. Pod wpływem tlenu z powietrza oraz składników z farby drukarskiej alkohole ulegają utlenianiu, dając produkty o takim właśnie zabarwieniu. Takie objawy chemicznych procesów substancji klejących występują najczęściej w drukach z przełomu XVII i XVIII wieku, pochodzących z oficyn w Kolonii, Frankfurtu, Amsterdamie, a także Bazylei. Również papier pochodzący z polskich papierni, szczególnie od XVII wieku, nie jest odpowiedniej jakości. Nie wynika to jednak ze sposobu jego zaklejania, ale surowców użytych do produkcji oraz samej technologii wytwarzania.

Drewniane futerały okazały się skuteczną ochroną przed pyłem i kurzem, nośnikami żywych zarodników grzybów z flory powietrza bibliotecznego. Również fakt izolacji od penetracji światła jest czynnikiem korzystnie wpływającym na kondycję papieru oraz całego materiału bibliotecznego. Wydaje się ponadto, że książki umieszczone w futerałach przebywały w określonym mikroklimacie, który nie był tak bardzo narażony na zmiany temperatury i wilgotności względnej powietrza bibliotecznego. Nie jest istotne, czy ten mikroklimat był dla książki optymalnie dobry. Był on przede wszystkim stały i nie ulegał gwałtownym zmianom. Każda książka po wielowiekowym przechowywaniu zmienia swoje wymiary. Dlatego też dla części obiektów futerały posiadają zbyt małą objętość. Może to prowadzić do mechanicznych uszkodzeń oprawy książki.

Chorobowe objawy pochodzenia mikrobiologicznego zlokalizowane są przede wszystkim na grzbiecie bloku książki oraz pod papierem wyklejkowym, łączącym blok książki z oprawą. Formowaniu bloku książki ze składek towarzyszy silne podklejanie grzbietu tak, aby całość bloku nie *rozchodziła się*. Historyczni introligatorzy najczęściej do tego celu stosowali świeżo sporządzony klej roślinny, którym niemalże natychmiast uformowany blok książki poprzez wyklejkę łączyli z oprawą. Roślinny klej skrobiowy w odpowiednich warunkach zewnętrznych, to także skuteczny *wabik pokarmowy* dla drobnoustrojów. Do czasu jego zużycia silnie rozbudowana powierzchnia papieru czerpanego spełnia funkcje mechaniczne dla rozwoju zarodników, stając się później również źródłem pokarmu.

Większość zbioru zaopatrzona jest w trwałe oprawy. Tylko nieliczne pozycje, szczególnie z zakresu literatury hagiograficznej i dzieła kaznodziejskie, pochodzące z polskich oficyn klasztornych, posiadają oprawę broszurową. Praktycznie wszystkie pozycje wydane do roku 1560 posiadają drewniane okładki. Również część późniejszych pozycji wydanych do około 1640 roku może posiadać ten typ oprawy. Drewniane okładziny obciągnięte są bydłą skórą koloru brązowego lub skórą wyprawianą na białą. Oprawy z drewnianą okładką są bogato dekorowane introligatorsko. Obowiązkowo oprawy z białej skóry noszą ślady złocen. Oprawy pełne z brązowej skóry są ślepo tłoczone, a w księgach liturgicznych dodatkowo złocene. W miejscu centralnym, gdzie zazwyczaj znajduje się supereklibris, umieszczany jest owal z symboliką religijną lub zakonną, a w narożach postacie czterech Ewangelistów. Część starych opraw dekorowana jest metalowymi okuciami i – w zależności od formatu – także guzami i obowiązkowo spinającymi kłamrami. Pewna część opraw nosi ślady po tych praktycznych ozdobach.

Większość opraw dzieł wydanych do około 1720 roku jest klasztornej proveniencji. Przeważają w nich oprawy z żółtego pergaminu, którym obciągnięty jest karton a dla wcześniejszych opraw kilka warstw papieru. W pierwszym przypadku zauważa się typową deformację takiej oprawy, która polega na wygięciu okładek na zewnątrz. W drugim przypadku takie naprężenia mechaniczne nie występują. Pergamin *pracuje* do wewnątrz dając pofałdowaną powierzchnię. Oprawy pergaminowe tradycyjnie nie posiadają ozdób introligatorskich. Jedynie oryginalne oprawy wydawcy dzieła mogą posiadać delikatne tłoczenia i złocenia na grzbiecie książki. Dotyczy to jednak dzieł o dużym formacie. Szczególnie cenne są oprawy z rękopiśmiennych kodeksów pergaminowych. Oprawy te są niewątpliwie dziełem zakonnego mistrza introligatorskiego. Analiza zapisu muzycznego wskazuje, że do tego celu wykorzystano minimum dwie księgi śpiewów misyjnych.

Od początku XVII wieku pojawiają się oryginalne kartonowe oprawy wydawców, obciągnięte brązową skórą. Dla książek wydanych od XVIII wieku przeważa tzw. oprawa półfrancuska. Wiele druków z zakresu literatury hagiograficznej i kaznodziejskiej, pochodzących z polskich oficyn wydawniczych, posiada tymczasową oprawę kartonową. Dzieła kaznodziejskie w języku niemieckim, wydane w Lipsku, Bambergu czy Wrocławiu, są najczęściej ujęte w oprawę pełną ze skóry lub w półskórek. Sporadycznie występują także oprawy płócienne, które towarzyszą książkom osiemnastowiecznym.

Dysponując nowoczesnymi urządzeniami do grupowego zabezpieczenia zbiorów bibliotecznych Dział Konserwacji i Ochrony Zbiorów Biblioteki Śląskiej w Katowicach przystąpił do prac nad dezynfekcją zbiorów jasnogórskich. Unikalność zbioru Biblioteki Jasnogórskiej oraz zawodowa etyka konserwatorska dyktowały szczególną ostrożność w dezynfekcyjnej ingerencji. Cały postęp w podjętych działaniach zawarty jest w nowoczesnym i bezpiecznym toksykologicznie instrumentarium.

Przyjmuje się, że zabiegi dezynfekcyjne, w których czynnikiem biologicznie aktywnym jest tlenek etylenu, są dla chronionych obiektów neutralne. Różnorodność materiału oprawowego oraz iluminatorskie fragmenty zbioru sprawiają, że każda książka musiała być indywidualnie oceniana i klasyfikowana według dopuszczalnej techniki dezynfekcyjnej.

Zdecydowana większość zbioru klasyfikowała się do fumigacji tlenkiem etylenu. Niektóre inkunabuły zawierające ręcznie malowane inicjały, wytworne oprawy pergaminowe z tłoczeniami i złoceniami, unikalnie ilustrowane atlasy i pojedyncze mapy, to obiekty, dla których fumigacja tlenkiem etylenu nie zawsze jest neutralna. Przyjęto zasadę, że takie obiekty dezynfekowane będą indywidualnie alkoholowym roztworem substancji grzybobójczej oraz dodatkowo liofilizowane.

Skala kontroli mikrobiologicznej, jaką zaplanowano w tej pracy, rzadko spotykana jest w zabiegach dezynfekcyjnych, jakim poddaje się zbiory biblioteczne. Każdy obiekt był w uproszczonej formule konserwatorskiej opisany i oceniony według występujących efektów chorobowych. Obiekty najbardziej zagrożone po wykonanym zabiegu dezynfekcyjnym objęte zostały obowiązkową kontrolą mikrobiologiczną. Dodatkowo dla części obiektów, niezależnie od ujawnionych zagrożeń mikrobiologicznych, wykonana została dezynfekcja roztworem fungicydu wewnętrznych powierzchni opraw oraz papieru wyklejkowego. Ten fragment książki jest szczególnie podatny na zagrożenia mikrobiologiczne. Tak więc zakres wykonanych prac wykracza poza ustalenia, wynikające z zastosowanej techniki dezynfekcyjnej.

Traktowanie zbioru bibliotecznego substancją gazową o określonej biologicznej aktywności spełnia rolę zabiegu dezynfekcyjnego i dezynekcyjnego. Najczęściej czynnik gazowy jest mało selektywny i doprowadza do zniszczenia mikroorganizmów i organizmów wyższych – owadów i ich form larwalnych. Nowoczesna terminologia definiuje fumigant jako związek chemiczny, który w określonych warunkach temperatury i ciśnienia może utrzymywać się w stanie gazowym, w stężeniu wystarczającym do zabicia

określonego szkodliwego organizmu. Definicja ta eliminuje aerozole, które są specyficznymi zawiesinami cieczy lub ciał stałych w powietrzu i określane są jako dymy, mgły lub pary.

Fumiganty są toksyczne w takim samym stopniu dla ludzi jak i dla grzybów czy owadów. Wszystkie środki stosowane jako fumiganty to toksyczne związki chemiczne, charakteryzujące się dużą lotnością i zdolnościami penetracyjnymi, a stosowane bez właściwego zabezpieczenia mogą spowodować zatrucie organizmu ludzkiego. Wykazują ponadto zdolność sorpcji na powierzchni chronionego materiału, stąd nawet po ich ewakuacji z fumigowanego pomieszczenia zachodzi konieczność przeprowadzenia kwarantanny dezynfekowanych obiektów.

Najbezpieczniej zabieg fumigowania wykonać można w specjalnie do tego celu skonstruowanych komorach, z których uprzednio zostaje ewaporowane powietrze, a następnie do wyrównania ciśnienia otoczenia wprowadzony gaz fumigacyjny. Czas ekspozycji chronionych obiektów w gazie fumigacyjnym jest sprawą indywidualną i zazwyczaj nie przekracza 24 godzin. Świadomość zagrożeń środowiska naturalnego wymusiła rozwiązanie problemu neutralizacji gazu fumigacyjnego po wykonanym zabiegu. Obowiązujące regulacje prawne stawiają ostre dopuszczalne poziomy emisji do atmosfery, pozostałości fumigantów występujących na stanowisku pracy i uwalniających się z powierzchni chronionego obiektu. Wszystkie te warunki są spełnione w Bibliotece Śląskiej w Katowicach. Zainstalowana komora do fumigacji współpracuje z katalitycznym dopalaczem, neutralizującym gaz fumigacyjny do produktów toksykologicznie neutralnych. Z kilku komór do dezynfekcji zainstalowanych w krajowych ośrodkach bibliotecznych i muzealnych tylko Biblioteka Śląska dysponuje katalizatorem do neutralizacji tlenu etylenu. Jedyńm światowym producentem katalizatorów tego typu jest amerykańska firma Donaldson.

Zapewniony został również wiarygodny monitoring obecności tlenu etylenu na stanowisku oraz w pomieszczeniach kwarantanny. System kontroli obecności tlenu etylenu zgodnie z amerykańskimi przepisami jest niezależny od producenta urządzeń do jego katalitycznego spalania. Biblioteka Śląska dysponuje instalacją typu *Model Eto 250 Ethylene Oxide Gas Detection System*. Składa się on z dwóch indywidualnie i niezależnie kalibrowanych czujników tlenu etylenu. Kalibracja czujników przeprowadzana jest przy pomocy systemu dyfuzyjnego, mającego odniesienie do niezwykle wygórowanych norm i przepisów NIST. Czujniki posiadają certyfikaty kalibracji, a możliwość zmian poziomów wykrywalności tlenu etylenu przez użytkownika komory i katalizatora jest niemożliwa.

Konieczność takiej kontroli wynika z faktu, że tlenek etylenu jest gazem trującym, wykazującym zagrożenia kancerogenne, genetyczne, neurologiczne i prokreacyjne. W stanie ciekłym tlenek etylenu powoduje uszkodzenia oczu, oparzenia skóry i jest trujący w przypadku spożycia. Wystawienie się na działanie jego par powoduje podrażnienie układu nerwowego. Może spowodować skutki neurologiczne, może mieć także skutek śmiertelny. Tlenek etylenu jest gazem palnym.

Fizyczną metodą ochrony książki jest liofilizacja. Przez to określenie rozumie się proces wyrażania książki w warunkach wysokiej próżni. Prowadzi on do usunięcia z jej objętości nadmiaru wody nie poprzez odparowanie, a sublimację. Oznacza to, że woda jest odprowadzana z chronionego materiału z pominięciem fazy gazowej. Ten kosztowny i wymagający zastosowania specjalistycznej komory liofilizacyjnej proces, w ochronie książki był dotychczas wykorzystywany do zabezpieczania szczególnie cennych obiektów, w niektórych renomowanych amerykańskich i europejskich placówkach muzealnych i bibliotecznych. Liofilizacja to nie tylko proces usuwania z obiektu bibliotecznego nadmiaru wody, która nie jest z materiałem papierniczym czy skórą związana strukturalnie. To także skuteczny zabieg insektobójczy, grzybobójczy i akarycydowy.

Właściwie przeprowadzona liofilizacja musi być wykonana w skrajnie niskiej temperaturze rzędu minimum -35°C . Aby można było w takiej temperaturze doprowadzić do *odpędzenia* nadmiaru wody, musi być w komorze zastosowana wysoka próżnia. Wymaga to instalacji niezwykle sprawnego systemu pomp próżniowych. Efektywność procesu ogranicza więc sprawność pompy oraz objętość samej komory. Aby proces uzyskiwania wymaganej próżni był racjonalny w czasie, objętość robocza komory nie może być zbyt duża. Zazwyczaj nie przekracza ona wielkości 1 m^3 .

Liofilizacja uznawana jest za najbardziej bezpieczną metodę ingerencji czynnika zewnętrznego w procesie ochrony zbiorów bibliotecznych. Jest szczególnie polecana dla bogatych w warstwę iluminacyjną rękopiśmiennych kodeksów pergaminowych oraz zażytkowych map i atlasów. Niezależnie od tego przywraca ona stan równowagi bilansu wodnego książki w przypadku jej zawilgoceń lub zamoczenia, nie deformując jej kształtu.

Terminem „liofilizacja” operowano wielokrotnie w trakcie ratowania zbiorów bibliotecznych po katastrofalnej powodzi w roku 1997. Stosowane do ratowania zbiorów metody nie były ściśle liofi-

lizacyjne. Zastosowanie komór czy tuneli, w których uzyskiwano próżnię przeciętnej wartości, w dodatniej temperaturze otoczenia lub nieznacznie obniżonej przyspiesza proces parowania wody z zalanych książek. Jest to jednak nadal parowanie wody z przejściem od fazy ciekłej do fazy gazowej. Zaletą opisaney metody jest niższy stopień deformacji książki po jej wysuszeniu, niż to ma miejsce w przypadku suszenia w strumieniu ciepłego powietrza. Proces ten jest również znacznie sprawniejszy od suszenia książek przekładkami z bibuły filtracyjnej. Liofilizacja to pomimo wszystko przejście wody z fazy ciekłej do stałej, z pominięciem fazy gazowej.

Dezynfekcyjny charakter liofilizacji wynika ze skrajnych parametrów fizycznych, w jakich proces jest prowadzony. Niska temperatura oraz czas ekspozycji obiektów w tych warunkach niszczy żywe organizmy na wyższym i najniższym poziomie rozwoju. Wysoka próżnia proces ten stymuluje i dodatkowo jest czynnikiem jacobójezym. Reguluje ponadto bilans wodny papieru, pergaminu i skóry.

Biblioteka Śląska dysponuje komorą w pełni znaczenia tego słowa liofilizacyjną. Jej producentem jest firma *Edwards High Vacuum International* z Anglii. Urządzenia liofilizacyjne tego producenta wykorzystywane są przede wszystkim przez firmy farmaceutyczne do sterylizacji preparatów farmakologicznych i serologicznych oraz opakowań i narzędzi chirurgicznych.

Model komory liofilizacyjnej, którym dysponuje Biblioteka, jest pewnym kompromisem pomiędzy potrzebami farmaceutycznymi a oczekiwaniami bibliotekarzy. Objętość robocza komory wynosi 0,405 m³. Z tej objętości czas ewakuacji powietrza do granicznej wartości próżni wynosi cztery godziny. Usuwanie powietrza z komory odbywa się wówczas, gdy jest ona wymrożona do zadanej temperatury. Opisywany model komory pozwala uzyskać skrajną temperaturę rzędu -45°. Zazwyczaj taką roboczą temperaturą jest wielkość o dziesięć stopni wyższa. Suszenie rozpoczyna się już od momentu poddania obiektu działaniu próżni. Próżnia powyżej wartości 0,1 milibara jest uznawana za właściwą. Efektywną próżnią roboczą jest wielkość 0,05 milibara. Przy tej wartości próżni szybkość procesu sublimacji wody z książki zawilgoconey pozwala na zakończenie liofilizacji w czasie 24 godzin. W opisaney komorze wykonano zabiegi dezynfekcyjne dla kilkudziesięciu obiektów z Biblioteki Jasnogórskiej, wyróżniających się szczególną warstwą iluminacyjną lub zdobnictwem oprawy pergaminowej.

Podstawowym zagrożeniem dla książki zabytkowej jest wzrost kwasowości materiałów, z których jest ona zbudowana. Najbardziej wrażliwym materiałem jest papier. Badaniem kwasowości papieru

objęto wszystkie dezynfekowane inkunabuły oraz wybrane księgi z XVI-XVIII wieku. Najnowsza metodyka pomiaru kwasowości pozwala na wykonanie takich badań bez ingerencji w dzieło. Miara kwasowości papieru jest tzw. współczynnik pH.

Analiza uzyskanych wyników w obiektach inkunabułowych wskazuje na stosunkowo niewysokie zakwaszenie papieru. Wartości pH powyżej 5.00 klasyfikowane są jako średnio lub słabo kwaśne. Wartości pH powyżej 5.50 wskazują na równowagę kwasowo-zasadową papieru. Jedynie w dwóch obiektach, których daty powstania nie udało się ustalić, papier jest silnie zakwaszony. Wynik ten nie zaskakuje. Generalnie pomiar kwasowości papieru wykonywany był zawsze dla karty tytułowej inkunabułu. Pierwsze i ostatnie karty każdej książki, z uwagi na swobodny dostęp powietrza, światła i pary wodnej z powietrza, są silniej narażone na niekorzystne oddziaływania fizykochemiczne. Jest pewną prawidłowością dla tego typu badań, że środkowe karty książki, szczególnie dzieł znacznych rozmiarów, są mniej zakwaszone od karty tytułowej czy kolofonu.

Inkunabuły, których daty druku nie udało się ustalić, posiadają zniszczone karty tytułowe oraz końcowe. Zniszczenia te są charakteru mikrobiologicznego. Każdemu procesowi mikrobiologicznej destrukcji, niezależnie od rodzaju wegetującego patogena grzybowego towarzyszą kwaśne pozostałości po procesie. Naturalny proces starzenia się papieru jest w ten sposób dodatkowo stymulowany. Pomiar kwasowości papieru w tych obiektach dla kart środkowych dał wartości porównywalne do pozostałych obiektów.

Papier we wszystkich inkunabułach posiadał wysoką gramaturę. Ten parametr strukturalno-pomiarowy papieru dochodzi nawet do wartości powyżej 80 g/m². Należy jednak pamiętać, że w przeciwieństwie do późniejszych papierów czerpanych jego stopień zaklejania jest bardzo wysoki. Procentowy udział masy celulozowej może wynosić zaledwie 70%.

Oceniając stan zachowania papieru w badanych inkunabułach jedynie na podstawie pomiaru jego wartości pH należy stwierdzić, że nie jest on nadmiernie zakwaszony. Takie stwierdzenie faktu upoważnia do wyrażenia opinii, że trwałość papieru z inkunabułów, a więc i samych dzieł, w przypadku ich odpowiedniego przechowywania i użytkowania jest niezmiernie wysoka. Trudno jest to ocenić w przedziale czasowym, ale karty papieru w większości inkunabułów nie wykazują żadnych symptomów starości i wręcz szokują swoją nowością. Jeśli można sugerować interwencję konserwatorską, to jedynie w zakresie renowacji oprawy. Ingerencja w strukturę papieru nie jest wskazana.

Tab. 1. Kwasowość papieru w wybranych księgach zabytkowych

Miejsce druku	Rok wydania	Kwasowość [pH]
Lejda	1528	5.36
Wenecja	1531	5.12
Ingolstadt	1536	5.57
Bazylea	1560	5.25
Wenecja	1561	5.58
Kolonia	1562	5.26
Wenecja	1564	5.46
Kolonia	1571	5.61
Frankfurt n. Menem	1583	5.65
Kraków	1584	5.07
Strasburg	1594	5.40
Wenecja	1596	5.11
Bazylea	1605	5.30
Kraków	1598	5.07
Wenecja	1610	5.09
Moguncja	1611	5.21
Moguncja	1613	5.07
Antwerpia	1615	5.29
Kraków	1616	5.00
Wenecja	1628	5.19
Amsterdam	1630	5.52
Antwerpia	1632	5.41
Kolonia	1638	5.23
Lejda	1645	5.30
Monachium	1681	4.86
Augsburg	1699	4.96
Brzeg	1717	5.01
Wrocław	1748	5.18
Częstochowa	1764	4.82
Grodno	1784	4.71

Podane wskaźniki kwasowości papieru w wybranych książkach zabytkowych nie dostarczają zaskakujących informacji. Dla przedziału czasowego 1528 – 1784 wyraża się ona wartością współczynnika pH w granicach 4.71 do 5.65. Papier z druków polskich, pochodzący zazwyczaj z pobliskich miejsc wydania dzieła młynów, jest wyraźnie gorszego gatunku od jego odpowiednika z południowej i zachodniej Europy. Jest to jednak informacja, której należało oczekiwać.

Objęcie pomiarami kwasowości większej liczby obiektów z badanego zbioru nie dostarczy informacji, pozwalających na statystyczne interpretacje. Ujawnione różnice w wartości współczynnika pH są bowiem statystycznie nieistotne. Cały zbiór był gromadzony i przechowywany w identycznych warunkach. Zmiany w technologii produkcji papieru czerpanego na przestrzeni wieków dotyczyły usprawnień aparaturowych. Wprowadzenie do procesu klejenia papieru alunu stymuluje dynamikę wzrostu jego kwasowości, ale w chwili obecnej ten czynnik nie jest chemicznie aktywny. Generalnie kwasowość papieru nie dostarcza powodów do niepokoju.

Mikrobiologiczna kontrola skuteczności wykonanych zabiegów dezynfekcyjnych z uwagi na obszerność materiału nie może być wykonana dla całego zbioru bibliotecznego. Ponieważ każda książka przed wprowadzeniem do komory dezynfekcyjnej była poddana indywidualnej ocenie stopnia zagrożenia, możliwe było w miarę obiektywne wytypowanie obiektów do badań. Próbkę pobierano z obiektów przed dezynfekcją oraz z tych samych obiektów po zakończeniu procesu. O rzetelności indywidualnej oceny obiektów może świadczyć fakt, że w około 80 przypadkach na 100 wytypowany do badań obiekt wykazywał wegetacyjną aktywność grzybni. Przyjęto zasadę, że jedno wypełnienie komory to partia wymagająca kontroli. Z każdej partii pobierano taką liczbę obiektów, jaką dyktowała dokonana ocena indywidualna, którą uzupełniano do 10 obiektów. Daje to niespotykaną na taką skalę liczbę prób mikrobiologicznych. Powstały problem rozwiązano w ten sposób, że czas obserwacji rozwoju grzybni ograniczono do 14 dni. Jest to okres wystarczający do stwierdzenia faktu wegetacyjnej aktywności lub jej braku. Nie pozwala on jedynie na identyfikację rodzaju grzyba, co w tym przypadku nie jest niezbędne.

Z doświadczeń własnych oraz doniesień literaturowych wiadomo, że na materiale bibliotecznym rozwijają się przede wszystkim grzyby pleśniowe. Przeprowadzenie tak szeroko zaplanowanej kon-

troli mikrobiologicznej wymagało organizacji własnego testowego materiału grzybowego, w stosunku do którego prównywane były wyniki z procesu dezynfekcji. Zdecydowano się na hodowlę następujących grzybów testowych: *Aspergillus niger*, *Trichoderma viride*, *Penicillium expansum*, *Alternaria tenuis* oraz *Botrytis cinerea*. Wybór nie jest przypadkowy. *Penicillium*, *Botrytis* i przede wszystkim *Aspergillus* to najczęściej wegetujące na dowolnym materiale bibliotecznym grzyby pleśniowe. Przy wyborze nie bez znaczenia była łatwość hodowli tych mikroorganizmów oraz możliwości izolacji czystych linii grzybów. *Aspergillus niger* to jeden z najbardziej toksynotwórczych grzybów. Objawy jego aktywności to czarne zaplamienia kart papieru, trudne do usunięcia nawet poprzez mokre zabiegi konserwatorskie. *Botrytis cinerea* natomiast dla określonej koncentracji traktowany jest jako nieszkodliwy plankton środowiska powietrznego, w tym bibliotecznego. Jego skromne wymagania wegetacyjne sprawiają, że w sprzyjających warunkach jego rozwój jest szczególnie intensywny. *Penicillium expansum* to grzyb pleśniowy, który jest historycznym naturalnym materiałem o farmakologicznych właściwościach antybiotyku. Na kartach papieru jest to jednak materiał niepożądany.

Próby do badań z obiektów przed i po dezynfekcji pobierano w formie wymazów z powierzchni opraw, grzbietu książki i papieru wyklejkowego, traktując to jako regułę. W przypadku ujawnionych objawów chorobowych wymaz obejmował również powierzchnię zainfekowaną. Próbką mógł być także fragment oprawy lub karty papieru. Nawet jeden wynik pozytywny z dziesięciu prób przypadających na jedno wypełnienie komory sprawiał, że dla całej tej partii zabieg dezynfekcyjny był powtórzony. Dla 120 wypełnień komory dezynfekcyjnej dokonano zaledwie dwóch powtórzeń i to w sytuacji, kiedy wynik analizy mikrobiologicznej nie był jednoznacznie pozytywny, a jedynie wzbudzał wątpliwości interpretacyjne.

Przeprowadzona w ograniczonym zakresie analiza identyfikacyjna wykazała, że w badanym materiale dominują grzyby pleśniowe. Praktycznie nie występują grzyby celuloityczne z gatunku *Trichoderma*, charakterystyczne patogeny grzybowe w zalanych współczesnych materiałach papierniczych. Praktycznie nie występuje choroba grzybowa zwana *puszystą destrukcją*. Nie zauważono również intensywnych objawów chorobowych znanych jako *foxing*. Są to rdzawe lub brązowe plamy, występujące w miejscach

pozbawionych druku. Sporadycznie foxing występuje na marginesach grafik książkowych. Optymistycznym objawem jest fakt, że dezynfekowanym książkom nie towarzyszył charakterystyczny dla zagrożeń mikrobiologicznych dyskomfort zapachowy. Tylko w szczególnych przypadkach był on słabo odczuwalny.

Po wykonanym zabiegu powierzchnia książek może być pokryta martwą grzybnią. Jest ona nośnikiem chorób wirusowych, a także czynnikiem alergicznym. Dlatego też ponowne umieszczenie zbioru w szafach bibliotecznych poprzedziło jego odkurzenie. Zbiór ten w trakcie operacji usuwania powietrza z komory dezynfekcyjnej, jej wypełniania tlenkiem etylenu, usuwania gazu i ponownego zapewniania komory powietrzem, jest już częściowo odkurzony.

Wykonane dla Biblioteki Jasnogórskiej prace oraz naukowa kontrola ich realizacji pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

- Dezynfekcja zbioru bibliotecznego tlenkiem etylenu w komorze próżniowej to jedyna dostępna technologia, likwidująca na masową skalę zagrożenia, wynikające z wegetacji grzybów pleśniowych. Technika liofilizacyjna stanowi jedynie jej uzupełnienie, obejmujące obiekty bogato iluminowane oraz materiały pergaminowe.

- Wykonane zabiegi stwarzają warunki dla bezpiecznego i długotrwałego przechowywania zbioru, przy zachowaniu wymaganych parametrów temperatury i wilgotności względnej pomieszczeń, w których zbiór będzie zgromadzony.

Bibliometryczna analiza czasopism naukowych prenumerowanych w Bibliotece Śląskiej

I. Wstęp

Od początku lat sześćdziesiątych rozwija się nowy kierunek w badaniach nauki – bibliometria. Pierwsze publikacje na temat badań, które dziś moglibyśmy nazwać bibliometrycznymi, pojawiły się dużo wcześniej. W 1917 roku ukazał się artykuł F. Cole'a i N. Ealsa przedstawiający statystykę liczby tytułów książek i artykułów z zakresu anatomii, opublikowanych w latach 1543–1860 w różnych państwach. W roku 1923 E. Hulme wprowadził termin „bibliografia statystyczna” w publikacji dotyczącej analizy kierunków nowoczesnej cywilizacji. Dopiero w 1969 roku A. Pritchard wprowadził termin „bibliometria”. Definiując ją jako „zastosowanie metod matematycznych i statystycznych do książek i innych środków komunikowania się” (Pritchard A. 1969).

W Polsce termin „bibliometria” po raz pierwszy zamieszczono w „Słowniku Terminologicznym Informacji Naukowej” w 1979 r. (STIN, 1979, s. 30). Zdefiniowano go jako „badanie stanu ilościowego i tendencji rozwoju piśmiennictwa metodą statystyczną na podstawie spisów bibliograficznych lub statystyki wydawnictw”.

Jak wynika z przytoczonych wyżej definicji, zadaniem bibliometrii jest ocena poziomu i stanu komunikacji pisanej. Można tego dokonać poprzez analizę ilościowo-jakościową zbiorów opisów bibliograficznych dokumentów (np. książek, czasopism, patentów)

badanych kompleksowo lub wybrać ich określony rodzaj i element opisu bibliograficznego (np. autorów publikacji, kraj pochodzenie, język). Wybór uzależniony jest od celu badań.

Źródłem danych bibliometrycznych mogą być m.in. bibliografie rejestracyjne, bibliografie analityczne (czasopisma abstraktowe), katalogi wielkich bibliotek, wykazy wydawnictw ciągłych.

Znaczny wzrost badań bibliometrycznych nastąpił wraz z powstaniem indeksów cytowań naukowych, których twórcą jest Eugene Garfield – dyrektor Institute for Scientific Information (ISI) w Filadelfii.

Pierwszym rodzajem indeksu tego typu był *Science Citation Index (SCI)*, ukazujący się od 1964 r. w postaci kwartalnika i rocznych kumulacji dla nauk przyrodniczych od 1973 r. ISI rozpoczął wydawanie *Social Science Citation Index (SSCI)* dla nauk społecznych, a od 1978 *Arts & Humanities Citation Index (A&HCI)* – bazy danych sztuki i nauk humanistycznych (M. Skalska-Zlat, 1991).

Na podstawie danych gromadzonych w *SCI* i *SSCI* Instytut Informacji Naukowej w Filadelfii rozpoczął publikowanie informatora statystycznego – *Journal Citation Reports (JCR)*, odzwierciedlającego produktywność i stopień wykorzystania czasopism naukowych. *JCR* wydany po raz pierwszy dla bazy *SCI/JCR* ukazał się w 1975 roku, natomiast dla nauk społecznych w 1978 r. – *SSCI/JCR* (I. Marszakowa-Szajkiewicz, 1996).

Spółeczność naukowa, a przede wszystkim pracownicy bibliotek naukowych, zaczęli wykorzystywać dane zawarte w bazie *JCR* dla oceny czasopism. Dlaczego? Baza *JCR* zawiera wskaźniki *Impact factor (Ip)* i *Immediacy indeks (Io)*, które pozwalają na precyzyjną ocenę czasopism. Jednak za pomocą tych wskaźników możemy porównać czasopisma w ramach jednej dyscypliny naukowej lub wąskiej dziedziny wiedzy i tylko za jeden rok kalendarzowy (I. Marszakowa Szajkiewicz, 1996).

W niniejszym artykule przedstawimy wyniki analizy bibliometrycznej czasopism z różnych dziedzin nauk społecznych prenumerowanych w latach 1996–1997.

Dlatego też do analizy tej wykorzystano metodykę I. Marszakowej-Szajkiewicz, za pomocą której wyliczany jest standardowy wskaźnik *K*, pozwalając oceniać czasopismo niezależnie od dziedziny wiedzy, w celu określenia jego znaczenia dla środowiska naukowego.

II. Metodyka

Podstawą tej metodyki jest porównanie wskaźnika wpływu czasopisma (I_p) podanego w bazie JCR ze standardowym wskaźnikiem wpływu danej dziedziny wiedzy (I_g).

Mając już obliczony wskaźnik wpływu dziedziny wiedzy (I_g) możemy ocenić czasopismo naukowe, porównując wskaźnik I_p podany w JCR z wyliczonym wskaźnikiem I_g dla odpowiedniej dziedziny. Zobaczymy wówczas jaki procent w odniesieniu do standardowego wskaźnika I_g stanowi wskaźnik I_p .

Zgodnie z tą metodyką, w celu oceny wagi lub statusu czasopisma naukowego wprowadza się odpowiedni indyktor wpływu czasopisma – współczynnik K:

$$K = \frac{I_p}{I_g} \cdot 100 \%$$

Jeżeli dane czasopismo należy do dwóch lub więcej dyscyplin naukowych, wówczas standardowy wskaźnik wpływu – I'_g stanowi średnią asymetryczną tych dziedzin:

$$I'_g = \frac{I_{g1} + I_{g2} + \dots + I_{gn}}{n}$$

Według I. Marszakowej-Szajkiewicz: „Względne wskaźniki wpływu czasopisma – K są najlepszą oceną wpływu czasopisma na społeczność naukową w porównaniu ze wskaźnikami I_p ” (Marszakowa-Szajkiewicz, 1996).

III. Wyniki

Przy zastosowaniu wspomnianej metodyki dokonano analizy czasopism zagranicznych prenumerowanych przez Bibliotekę Śląską.

W latach 1996–1997 Biblioteka Śląska zakupiła 86 tytułów czasopism z 8 krajów:

Niemcy – 21	Stany Zjednoczone – 11
Francja – 13	Republika Czeska – 8
Rosja – 13	Słowacja – 6
Wielka Brytania – 13	Szwajcaria – 1

Wszystkie tytuły porównano z czasopismami w bazach SSCI/JCR i SCI/JCR. Efektem porównania jest wykaz 18 czasopism Biblioteki Śląskiej pokrywający się z tytułami w bazach SSCI/JCR – 17 czasopism i SCI/JCR – 1 czasopismo (*Vestnik Rossijskoj Akademii Nauk*).

Dla porównania czasopism z różnych dziedzin wiedzy, obliczono standardowy wskaźnik K za lata 1996–1997 i średni współczynnik K'.

Analizę czasopism Biblioteki Śląskiej podano w tabelach 1 i 2. W tabeli 1 podano czasopisma w kolejności alfabetycznej, w tabeli 2 według K'. Obok pełnego tytułu zamieszczono skrót czasopisma na podstawie bazy JCR, w kolumnie 3 podano dziedziny wiedzy, do których dane czasopismo należy. Wskaźniki Ip za lata 1996–1997 zaczerpnięto z danej bazy JCR natomiast wskaźnik K i K' obliczono stosując wcześniej omówioną metodę.

Czasopisma podzielono na cztery czasopisma mające $K' > 60$ są to: J ROY STAT SOC A STA $K' = 113,58$, BRIT J PHILOS SCI $K' = 78,39$, FOREIGN AFF $K' = 72,58$, AM J INT LAW $K' = 60,30$, można więc stwierdzić, że są wysoko notowane na listach rankingowych JCR. Osiem czasopism ma K' mniejsze od 34 a większe od 10, to czasopisma wykorzystywane rzadziej. Natomiast sześć ostatnich periodyków z K' mniejszym od 10, to czasopisma znajdujące się najniżej na listach rankingowych bazy JCR. W celu pokazania miejsca tych czasopism w bazie JCR przeprowadzono analizę wszystkich czasopism z dziedzin wiedzy, jakie te czasopisma reprezentują.

Periodyki te należą do 11 dziedzin naukowych; są to: Antropologia [A], Political Science [PoSc], Information Science & Library Science [ILS], Economics [Ec], Law [L], Psychology Social [PSo], Social Science Interdisciplinary [SoScIn], History & Philosophy of Science [HPhSc], International Relations [IR], Social Sciences Mathematical Methods [SoScMM], Multidisciplinary Sciences [MuSc].

Dla wszystkich dziedzin obliczono wskaźniki Ig za lata 1996 i 1997.

Ig		
<u>Dziedzina wiedzy</u>	<u>1996</u>	<u>1997</u>
1. Antropology	1,61	1,52
2. Economics	4,20	4,01
3. History & Philosophy of Science	0,81	0,64
5. Information Science & Library Science	1,22	1,52
5. International Relations	2,28	2,90
6. International Relations	4,33	4,69
7. Multidisciplinary Sciences	16,70	15,89
8. Political Science	1,69	1,44
9. Psychology Social	2,41	2,50
10. Social Sciences Interdisciplinary	2,55	1,48
11. Social Sciences Mathematical Methods	1,62	1,37

W dalszej części przedstawiono tabele zawierające czasopisma z omawianych 11 dziedzin wiedzy. Ze względu na ilość badanych czasopism (ogółem 677) tabela zawiera 20 najlepszych periodyków z danej dziedziny (tab. 3).

Tabela 1. Czasopisma Biblioteki Śląskiej w bazie JCR

Lp.	PEŁNY TYTUŁ CZASOPISMA	SKRÓT TYTUŁU CZASOPISMA (IST)	DZIEDZINY WIEDZY	1996		1997		K'
				Ip	K	Ip	K	
1	2	3	4	5	6	8	9	10
1	American Journal of International Law	AM J INT LAW	[IR,L]	2,051	61,96	2,228	58,63	60,30
2	Anthropos.	ANTHROPOS	[A]	0,123	7,64	0,076	5,00	6,32
3	British Journal for the Philosophy of Science.	BRIT J PHILOS SCI	[HPhSc]	0,463	66,14	0,580	90,63	78,39
4	Ecology Law Quarterly	ECOL LAW QUART	[EnSt,L]	0,491	17,54	1,538	50,26	33,90
5	Ekonomicky Casopis.	ECON CAS	[E]	0,052	1,24	0,037	0,92	1,08
6	Foreign Affairs.	FOREIGN AFF	[IR]	1,631	71,54	2,135	73,62	72,58
7	Information Technology and Libraries.	INFORM TECHNOL LIBR	[ILS]	0,333	27,30	0,193	12,70	20,00
8	Internationale Politik.	INT POLITIK	[IR ;PoSc]	0,264	13,27	0,087	4,01	8,64
9	Journal of Librarianship and Information Science.	J LIBR INF SCI	[ILS]	0,135	11,07	0,111	7,30	9,19
10	Journal of Social Psychology.	J SOC PSYCHOL	[P So]	0,251	10,41	0,253	10,12	10,27
11	Journal of the Royal Statistical Society. S:A	J ROY STAT SOC A STA	[SSMM]			1,556	113,58	113,58
12	Manchester School of Economic and Social St.	MANCH SCH ECON SOC	[Ec]	0,186	4,43	0,228	5,69	5,06
13	Osteuropa.	OSTEUROPA	[PoSc]	0,248	14,67	0,248	17,22	15,95
14	Restaurator-International Journal for Preservation for Library and Archi	RESTAURATOR	[ILS]	0,300	24,59	0,229	15,06	19,82
15	Social Research.	SOC RES	[SoSc;Int]	0,313	12,22	0,286	19,32	15,77
16	Vestnik Rossijskoj Akademii Nauk.	VESTN ROS AKAD NAUK	[MuSc]	0,040	0,24	0,009	0,06	0,15
17	Weltwirtschaftliches Archiv.	WELTWIRTSCH ARCH	[Ec ;IR]	0,447	13,80	0,363	10,49	12,14
18	Zeitschrift fur Bibliothekswesen und Bibliographie	Z BIBL BIBL	[ILS]	0,250	20,49	0,189	12,43	16,46

Tabela 2. Czasopisma BŚI. w bazie JCR uszeregowane według K'

Lp.	PELNY TYTUŁ CZASOPISMA	SKRÓT TYTUŁU CZASOPISMA (ISI)	DZIEDZINY WIEDZY	1996		1997		K'
				Ip	K	Ip	K	
1	2	3	4	5	6	8	9	10
1.	Journal of the Royal Statistical Society. S:A	J ROY STAT SOC A STA	[SSMM]			1,556	113,58	113,58
2.	British Journal for the Philosophy of Science.	BRIT J PHILOS SCI	[HPhSc]	0,463	66,14	0,580	90,63	78,39
3.	Foreign Affairs.	FOREIGN AFF	[IR]	1,631	71,54	2,135	73,62	72,58
4.	American Journal of International Law	AM J INT LAW	[IR,L]	2,051	61,96	2,228	58,63	60,30
5.	Ecology Law Quarterly	ECOL LAW QUART	[EnSt,L]	0,491	17,54	1,538	50,26	33,90
6.	Information Technology and Libraries.	INFORM TECHNOL LIBR	[ILS]	0,333	27,30	0,193	12,70	20,00
7.	Restaurator-International Journal for Preservation for Library and Archi	RESTAURATOR	[ILS]	0,300	24,59	0,229	15,06	19,82
8.	Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie	Z BIBL BIBL	[ILS]	0,250	20,49	0,189	12,43	16,46
9.	Osteuropa.	OSTEUROPA	[PoSc]	0,248	14,67	0,248	17,22	15,95
10.	Social Research.	SOC RES	[SoSc;Int]	0,313	12,22	0,286	19,32	15,77
11.	Weltwirtschaftliches Archiv.	WELTWIRTSCH ARCH	[Ec ;IR]	0,447	13,80	0,363	10,49	12,14
12.	Journal of Social Psychology.	J SOC PSYCHOL	[P So]	0,251	10,41	0,253	10,12	10,27
13.	Journal of Librarianship and Information Science.	J LIBR INF SCI	[ILS]	0,135	11,07	0,111	7,30	9,19
14.	Internationale Politik.	INT POLITIK	[IR ;PoSc]	0,264	13,27	0,087	4,01	8,64
15.	Anthropos.	ANTHROPOS	[A]	0,123	7,64	0,076	5,00	6,32
16.	Manchester School of Economic and Social St.	MANCH SCH ECON SOC	[Ec]	0,186	4,43	0,228	5,69	5,06
17.	Ekonomicky Casopis.	ECON CAS	[E]	0,052	1,24	0,037	0,92	1,08
18.	Vestnik Rossijskoj Akademii Nauk.	VESTN ROS AKAD NAUK	[MuSc]	0,040	0,24	0,009	0,06	0,15

Tabela 3.

DZIEDZINA WIEDZY		TYTUŁ CZASOPISMA	1996		1997		K'
			Ip	K	Ip	K	
1	2	3	4	5	7	8	9
<i>ANTROPOLOGY</i>	1.	CURR ANTHROPOL	1,652	102,61	1,919	126,25	114,43
	2.	AM J PHYS ANTHROPOL	1,820	113,04	1,364	89,74	101,39
	3.	HUM NATURE - INT BIOS	1,056	75,43	1,405	103,31	89,37
	4.	YEARB PHYS ANTHROPOL			1,294	85,13	85,13
	5.	J HUM EVOL	1,439	89,38	1,142	75,13	82,26
	6.	AM ANTHROPOL	1,471	91,37	1,104	72,63	82,00
	7.	ANNU REV ANTHROPOL	0,848	52,67	1,500	98,68	75,68
	8.	PUBLIC CULTURE			0,711	60,77	60,77
	9.	AM ANTIQUITY			0,880	57,89	57,89
	10.	RACE CLASS			0,643	56,40	56,40
	11.	J ANTHROPOL ARCHAEOLOG	0,600	53,10	0,636	41,84	47,47
	12.	AM J HUM BIOL	0,687	42,67	0,728	47,89	45,28
	13.	CULT ANTHROPOL	0,780	48,45	0,591	38,88	43,67
	14.	AM ETHNOL	0,618	38,39	0,716	47,11	42,75
	15.	SOC NETWORKS	0,633	29,86	1,029	52,77	41,32
	16.	ANTHROZOOS	0,558	38,75	0,594	40,41	39,58
	17.	J PEASANT STUD	0,486	30,19	0,742	48,82	39,51
	18.	HUM ECOL			0,477	32,45	32,45
	19.	MED. ANTHROPOL Q	0,421	26,15	0,508	37,35	31,75
	20.	HUM ORGAN	0,610	29,33	0,408	27,20	28,27
	...						
	44*	ANTHROPOS	0,123	7,64	0,076	5,00	6,32
<i>ECONOMICS</i>	1.	ECONOMIST	12,186	290,14	9,167	228,60	259,37
	2.	J ECON LIT	3,784	90,10	5,818	145,09	117,59
	3.	J FINANC ECON	2,609	86,97	2,506	85,24	86,10
	4.	Q J ECON	3,202	76,24	3,074	76,66	76,45
	5.	ECON SOC			1,976	71,56	71,56
	6.	ECONOMETRICA	2,215	76,12	1,712	63,64	69,88
	7.	J ECON PERSPECT	2,792	66,48	2,771	69,10	67,79
	8.	J POLIT ECON	1,950	46,43	2,854	71,17	58,80
	9.	BROOKINGS PAP ECO AC	2,512	59,81	2,067	51,55	55,68
	10.	WORLD BANK ECON REV	1,316	43,87	1,643	65,72	54,79
	11.	HEALTH ECON	2,032	48,38	1,667	52,92	50,65
	12.	J HEALTH ECON	1,391	43,47	1,729	54,89	49,18
	13.	ECON GEOGR	1,486	48,72	1,385	47,27	48,00
	14.	J BUS ECON STAT	1,235	42,44	1,295	48,14	45,29
	15.	J HUM RESOUR	1,088	39,00	1,233	47,79	43,39
	16.	AM ECON REV	1,740	41,43	1,630	40,65	41,04
	17.	J ENVIRON ECON MANAG	1,411	41,26	1,037	38,13	39,69
	18.	REV ECON STAT	1,036	35,60	0,163	43,23	39,42
	19.	ECON HIST REV	0,947	37,73	0,919	37,36	37,54
	20.	J ECONOMETRICS	1,063	36,53	1,011	37,58	37,06
	...						
	88*	WELTWIRTSCH ARCH	0,447	13,80	0,363	10,49	12,14
	137*	MANCH SCH	0,186	4,43	0,228	5,69	5,06
	159*	ECON CAS	0,052	1,24	0,037	0,92	1,08

1	2	3	4	5	7	8	9
<i>HISTORY & PHILISOPHY OF SCIENCE</i>	1	B HIST MED.			0,818	127,81	127,81
	2	SOC STUD SCI	0,970	138,57	0,629	98,28	118,43
	3	OSIRIS			0,667	104,22	104,22
	4	BIOL PHILOS	0,600	85,71	0,528	82,50	84,11
	5	HIST SCI	0,667	95,29	0,406	63,44	79,36
	6*	BRIT J PHILOS SCI	0,463	66,14	0,580	90,63	78,39
	7	BRIT J HIST SCI	0,563	80,43	0,367	57,34	68,89
	8	PHILOS SCI	0,556	79,43	0,360	56,25	67,84
	9	SOC HIST MED.	0,316	45,14	0,575	89,84	67,49
	10	J HIST BIOL			0,419	65,47	65,47
	11	HIST STUD PHYS BIOL			0,412	64,38	64,38
	12	ISIS	0,515	73,57	0,344	53,75	63,66
	13	MED. HIST			0,395	61,72	61,72
	14	STUD HIST PHILOS SCI	0,250	35,71	0,525	82,03	58,87
	15	HIST HUM SCI	0,471	58,15	0,412	45,78	51,96
	16	J AGR ENVIRON ETHIC			0,304	47,50	47,50
	17	J HIST MED. ALL SCI			0,281	43,91	43,91
	18	CONFIGURATIONS			0,250	39,06	39,06
	19	SYNTHESE	0,289	41,29	0,223	34,84	38,06
	20	SCI CONTEXT			0,216	33,75	33,75
<i>INFORMATION SCIENCE & LIBRARY SCIENCE</i>	1.	KNOWL ACQUIS	2,300	188,52			188,52
	2.	J AM SOC INFORM SCI	1,231	100,9	1,260	82,89	91,89
	3.	J AM MED INFORM ASSN	0,488	40,00	2,164	142,37	91,18
	4.	J DOC	1,139	93,36	1,250	82,23	87,79
	5.	MIS QUART			1,620	80,20	80,20
	6.	WILSON LIBR BULL	0,063	5,16	0,156	10,26	70,71
	7.	ANNU REV INFORM SCI	1,529	125,33	1,000	65,79	69,44
	8.	LIBR QUART	0,481	39,43	1,360	89,45	64,44
	9.	COLL RES LIBR	0,913	74,84	0,785	51,64	63,24
	10.	INFORM SYST RES	0,556	45,57	0,953	62,70	54,13
	11.	INT J GEOGR INF SYST	0,631	40,58	1,093	64,67	52,67
	12.	B MED LIBR ASSOC	0,772	63,28	0,565	37,17	50,22
	13.	SCIENTOMETRICS	0,582	47,70	0,691	45,46	46,58
	14.	INFORM PROCESS MANAG	0,622	50,98	0,578	38,82	44,90
	15.	INFORM MANAGE	0,639	35,7	0,697	45,85	40,77
	16.	LIBR INFORM SCI RES	0,500	40,98	0,586	38,55	39,76
	17.	TELECOMMUN POLICY	0,429	38,30	0,586	38,55	38,42
	18.	SCIENTIST	0,474	38,85	0,431	28,35	33,60
	19.	J INFORM SCI	0,402	32,95	0,427	28,09	30,52
	20.	INT J INFORM MANAGE	0,375	30,74	0,422	27,76	29,25
<i>INTERNATIONAL RELATIONS</i>	38*	INFORM TECHNOL LIBR	0,258	21,15	0,288	18,95	20,05
	39*	RESTAURATOR	0,300	24,59	0,229	15,06	19,82
	41*	Z BIBL BIBL	0,250	20,49	0,189	12,43	16,46
	56*	J LIBR INF SCI	0,135	11,07	0,111	7,30	9,19
	1	INT SECURITY	4,300	188,60	5,152	177,66	183,13
<i>INTERNATIONAL RELATIONS</i>	2	WORLD POLIT	3,111	136,45	3,444	118,76	127,60
	3	INT ORGAN	1,818	79,74	3,250	112,07	95,90
	4*	FOREIGN AFF	1,631	71,54	2,135	73,62	72,58
	5*	AM J INT LAW	2,051	61,96	2,228	58,63	60,30

1	2	3	4	5	6	7	8
	6	INT STUD QUART	1,158	50,79	1,474	50,83	50,81
	7	J CONFLICT RESOLUT	0,984	45,35	1,250	43,10	44,22
	8	J PEACE RES	0,964	42,28	1,267	43,69	42,99
	9	J COMMON MARK STUD	0,780	31,71	1,132	40,87	36,29
	10	FOREIGN POLICY	1,012	44,39	0,706	24,34	34,37
	11	INT INTERACT	0,825	36,18	0,875	30,17	33,18
	12	REV INT STUD			0,842	29,03	29,03
	13	MILLENNIUM - J INT ST	0,634	27,81	0,743	25,62	26,71
	14	MAR POLICY	0,387	21,99	0,617	28,56	25,28
	15	MIDDLE EAST POLICY			0,407	22,61	22,61
	16	INT AFF	0,625	27,41	0,431	14,86	21,14
	17	WASH QUART	0,540	23,68	0,506	13,32	18,50
	18	POST - SOV AFF			0,639	18,47	18,47
	19	WORLD ECON			0,632	18,27	18,27
	20	STANFORD J INT LAW	0,789	23,84	0,389	10,24	17,04
LAW	1	HARVARD LAW REV	5,955	137,53	6,325	134,86	136,20
	2	COLUMBIA LAW REV	4,063	93,83	4,987	106,33	100,08
	3	YELE LAW J	3,693	85,29	4,588	97,83	91,56
	4	MICH LAW REV	3,421	79,01	3,765	80,28	79,64
	5	CALIF LAW REV	4,255	98,27	2,674	57,01	77,64
	6	STANFORD LAW REV			3,394	72,37	72,37
	7	U CHICAGO LAW REV	2,829	65,33	3,676	78,38	71,86
	8	U PENN LAW REV	2,701	62,38	3,476	74,12	68,25
	9	LAW HUMAN BEHAV	1,756	60,97	1,842	61,40	61,19
	10*	AM J INT LAW	2,051	61,96	2,228	58,63	60,30
	11	HARVARD CIVIL RIGHTS	2,500	57,74		57,74	57,74
	12	AM J LAW MED.	0,972	33,75	2,333	77,77	55,76
	13	CORNELL LAW REV	1,872	43,23	3,000	63,97	53,60
	14	VA LAW REV	2,373	54,80	2,388	50,92	52,86
	15	UCLA LAW REV	2,242	51,78	2,203	46,97	49,38
	16	J LEGAL STUD	2,283	52,73	2,105	44,88	48,80
	17	GEORGETOWN LAW J	1,461	33,74	2,909	62,03	47,88
	18	J CRIM LAW CRIM	1,220	43,11	1,422	48,04	45,58
	19	NEW YORK U LAW REV	1,857	42,89	2,028	43,24	43,06
	20	TEX LAW REV	2,043	47,18	1,733	37,80	42,49
	...						
	28*	ECOL LAW QUART	0,491	17,54	1,538	50,26	33,90
MULTIDISCIPLINARY SCIENCE	1.	NATURE	28,417	170,16	27,368	172,23	171,20
	2.	SCIENCE	23,605	141,35	24,676	155,29	148,32
	3.	FASEB J	13,771	64,41			64,41
	4.	P NATL ACAD SCI USA	10,244	61,34	9,040	56,89	59,12
	5.	BIOSCIENCE	2,069	16,93	2,090	17,27	17,10
	6.	IBM J RES DEV			1,238	14,38	14,38
	7.	J RES NATL INST STAN			1,187	14,08	14,08
	8.	INT J BIFURCAT CHAOS			0,880	10,29	10,29
	9.	ANTRACT SCI	0,939	9,43	0,720	10,56	10,00
	10.	P ROY SOC EDINB B	1,500	8,98			8,98
	11.	SCI AM	1,609	9,63	1,310	8,24	8,94
	12.	EXPERIENTIA	1,476	8,84	1,344	8,46	8,65
	13.	AM SCI	1,339	8,02	1,441	9,07	8,54
	14.	P ROY SOC LOND A MAT	1,249	7,48	1,371	8,63	8,05
	15.	B AM SOC NAT HIST	1,000	5,99	1,000	9,64	7,81
	16.	PHILOS T ROY SOC A	1,146	6,86	1,363	8,58	7,72

1	2	3	4	5	6	7	8
	17.	P JPN ACAD B - PHYS	0,850	6,96	1,019	8,42	7,69
	18.	P ACAD NAT SCI PHILA	0,500	2,99	1,200	11,57	7,28
	19.	ARCTIC	0,625	7,05	0,500	7,33	7,19
	20.	CR ACAD SCI III - VIE	1,157	6,93	0,860	7,11	7,02
	...						
	57*	VESTN ROS AKAD NAUK	0,040	0,24	0,009	0,06	0,15
<i>POLITICAL SCIENCE</i>	1.	AM POLIT SCI REV	2,523	149,29	2,078	144,31	146,80
	2.	BRIT J POLIT SCI	1,648	97,51	1,228	85,28	91,40
	3.	AM J POLIT SCI	1,347	79,70	1,476	102,50	91,10
	4.	HUM RIGHST QUART			0,902	75,80	75,80
	5.	COMP POLIT STUD	1,073	63,49	1,137	78,96	71,22
	6.	POLIT GEOGR	1,222	68,27	0,987	59,82	64,04
	7.	NEW LEFT REV	0,935	55,33	1,031	71,60	63,46
	8.	COMP POLIT	0,900	53,25	1,028	71,39	62,32
	9.	PARTY POLIT	1,094	64,73	0,810	56,25	60,49
	10.	POLICY POLIT	0,689	55,12	0,638	56,46	55,79
	11.	POLIT COMMUN			0,545	48,23	48,23
	12.	J POLIT	0,717	42,43	0,758	52,64	47,53
	13.	J CONFLICT RESOLUT	0,984	45,35			45,35
	14.	PUBLIC OPIN QUART			0,490	43,36	43,36
	15.	POLIT RES QUART	0,719	42,54	0,566	39,31	40,92
	16.	POLIT THEORY	0,533	31,54	0,724	50,28	40,91
	17.	POLIT SOC	0,619	43,90	0,676	35,39	39,65
	18.	INT POLIT SCI REV	0,688	40,71	0,532	36,94	38,83
	19.	LEGIS STUD QUART	0,725	42,90	0,380	26,39	34,64
	20.	EUR J POLIT RES	0,563	33,31	0,422	29,31	31,31
	...						
	54*	OSTEUROPA	0,179	10,59	0,248	17,22	13,91
	63*	INT POLITIK	0,264	13,27	0,087	4,01	8,64
<i>PSYCHOLOGY SOCIAL</i>	1.	J PERS SOC PSYCHOL	3,026	125,56	2,986	132,12	128,84
	2.	J HEALTH SOC BEHAV			2,984	119,36	119,36
	3.	ADV EXP SOC PSYCHOL	4,231	145,90	2,385	77,44	111,67
	4.	J EXP SOC PSYCHOL	1,960	81,33	1,660	73,45	77,39
	5.	J PERS	1,507	62,53	1,600	64,00	63,27
	6.	SOC PSYCHOL QUART	1,333	55,31	1,563	62,52	58,92
	7.	PERS SOC PSYCHOL B	1,563	64,85	1,757	38,43	51,64
	8.	NEBR SYM MOTIV	1,154	47,88			47,88
	9.	BRIT J SOC PSYCHOL	1,387	57,55	0,891	35,64	46,60
	10.	PERS RELATIONSHIP	1,277	52,99	0,960	38,40	45,69
	11.	EUR J PERSONALITY	1,235	51,24	0,784	31,36	41,30
	12.	ORGAN BEHAV HUM DEC	0,911	42,37	0,995	39,80	41,09
	13.	EUR J SOC PSYCHOL	0,866	35,93	1,063	42,52	39,23
	14.	J SOC PERS RELAT	0,647	37,62	0,864	34,56	36,09
	15.	J PERS ASSESS	1,153	38,31	0,942	33,05	35,68
	16.	PERS INDIV DIFFER	0,876	36,35	0,786	31,44	33,89
	17.	KOLNER Z SOZIOL SOZ	1,020	40,48	0,620	24,80	32,64
	18.	J CROSS CULT PSYCHOL	0,635	26,35	0,821	33,65	30,00
	19.	SMALL GR RES	0,700	29,05	0,725	29,00	29,02
	20.	SOC COGNITION	0,743	30,83	0,647	25,88	28,35
	...						
	35*	J SOC PSYCHOL	0,251	10,41	0,253	10,12	10,27

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>SOCIAL SCIENCE INTERDISCIPLINARY</i>	1.	BEHAV BRAIN SCI	9,000	342,21			342,21
	2.	RES ORGAN BEHAV	2,588	101,49	2,706	187,92	144,70
	3.	FUTURE CHILD			1,568	112,00	112,00
	4.	ECON SOC	1,667	65,37	1,976	71,59	68,48
	5.	RACE CLASS			0,643	56,40	56,40
	6.	TIME SOC			0,800	55,56	55,56
	7.	PUBLIC OPIN QUART	1,145	63,97	0,490	39,52	51,74
	8.	J SAFETY RES			0,543	49,82	49,82
	9.	SOC PHILOS POLICY			0,596	49,67	49,67
	10.	J CONFLICT RESOLUT	0,984	45,35			45,35
	11.	EVALUATION REV	0,803	31,49	0,754	52,36	41,93
	12.	DAEDALUS	0,663	26,00	0,832	57,78	41,89
	13.	KNOWLEDGE	0,889	34,86			34,86
	14.	CONTINUITY CHANGE			0,469	32,57	32,57
	15.	J SEX RES	0,837	27,18	0,860	36,75	31,96
	16.	DISABIL SOC	0,458	23,37	0,587	37,63	30,50
	17.	SOC SCI RES	0,667	26,16	0,486	33,75	29,95
	18.	POLICY SCI	0,556	30,72	0,333	28,96	29,84
	19.	HUM ORGAN	0,610	29,33	0,408	27,20	28,26
	20.	PATIENT EDUC COUNS			0,400	28,17	28,17
	...						
	32*	SOC RES	0,313	12,27	0,286	19,32	15,80
<i>SOCIAL SCIENCES MATHEMATICAL METHODS</i>	1*	J ROY STAT SOC A STAT			1,556	113,58	113,58
	2	RISK ANAL	2,078	128,27	1,271	92,77	110,52
	3	ECONOMETRICA	2,215	76,12	1,712	63,64	69,88
	4	J MATH PSYCHOL	0,780	54,93	0,792	60,92	57,93
	5	PSYCHOMETRIKA	0,833	58,66	0,656	50,46	54,56
	6	J BUS ECON STAT	1,235	42,44	1,295	48,14	45,29
	7	J EDUC STAT	1,000	45,05			45,05
	8	MULTIVAR BEHAV RES	0,667	46,97	0,491	37,77	42,37
	9	SOCIOLOGICAL METHOD RES	1,195	56,37	0,528	28,09	42,23
	10	APPL PSYCH MEAS	0,586	41,27	0,491	37,77	39,52
	11	REV ECON STAT	1,036	35,60	1,163	43,23	39,42
	12	J EDUC BEHAV STAT	0,758	34,14	0,622	40,92	37,53
	13	J ECONOMETRICS	1,063	36,53	1,011	37,58	37,06
	14	SYST DYNAM REV	0,368	22,72	0,906	46,46	34,59
	15	J PROD ANAL			0,854	31,75	31,75
	16	J APPL ECONOM	0,719	24,71	0,971	36,10	30,40
	17	OXFORD B ECON STAT	0,762	26,19	0,781	29,03	27,61
	18	CLASSIF	0,375	23,15			23,15
	19	J MATH SOCIOLOG	0,697	32,88	0,242	12,87	22,87
	20	MATH SOC SCI	0,338	20,86	0,250	18,25	19,56

Bibliografia

1. Alvarez P., Pulgarin A., 1995: Measuring the impact of scientific journals by rasch model. In: Proceedings of the fifth biennial conference of the international society for scientometrics and informetrics, june 7-10, 1-21.
2. Davis M., Lipsom L., 1995: Interdisciplinary and the emergence of a new specialism: a bibliometric analysis of the first decade of the Australian and New Zealand Journal of Family Therapy. In: Proceedings of the fifth biennial conference of the international society for scientometrics and informetrics, june 7-10, 123-135.
3. Journal citation reports on CD-ROM. Science edition, 1996.
4. Journal citation reports on CD-ROM. Science edition, 1997.
5. Journal citation reports on CD-ROM. Social science edition, 1996.
6. Journal citation reports on CD-ROM. Social science edition, 1997.
7. Katz J. S., Hicks D., 1995: The classification of interdisciplinary journals: a approach. In: Proceedings of the fifth biennial conference of the international society for scientometrics and informetrics, june 7-10, 245-253.
8. Marszakowa-Szajkiewicz I., 1996: Bibliometryczna analiza współczesnej nauki. Katowice.
9. Narin F., Pinski G., Gee H. H., 1976: Structure of the biomedical literature. In: Journal of American Society of Information Sciences, vol. 27. No. 1, 25-45.
10. Pritchard A., 1969: Statistical bibliography or bibliometrics. Journal of documentation 4: 348-349.
11. Skalska-Zlat M., 1988: Bibliometria - pojęcia, metody, kierunki badań. Roczniki Biblioteczne, 32, 2: 259-283.
12. Skalska-Zlat M., 1991: Ocena czasopism w praktyce badawczej bibliometrii. Roczniki Biblioteczne, R. 35: 1991, 1-2: 63-74.

Korespondencja frontowa Kazimierza Wallisa

W zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Śląskiej znajduje się niezwykle interesujące źródło do dziejów I wojny światowej i jej uczestników. Jest to korespondencja frontowa Kazimierza Wallisa do ojca (Łukasza) i starszego brata (Stanisława). Wchodzi ona w skład spuścizny po Stanisławie Wallisie i obejmuje sygnatury R 1894 III - 1899 III i 1901 III - 1902 III (ogółem 16 teczek). Wartość tej korespondencji polega na tym, że dzięki niej możemy odtworzyć losy zwykłego żołnierza, jednego z tych, o których się zwykle zapomina przy *omawianiu wojen*. Możliwe jest także spojrzenie na wojnę i ówczesną politykę jego oczami. Co więcej - dotyczy to nie tylko samego autora korespondencji, lecz również tysięcy innych Górnoszlązaków, walczących w szeregach armii niemieckiej podczas I wojny światowej.

Omawiana korespondencja jest niezwykle obfita - obejmuje ogółem aż 551 listów i pocztówek, z tego 218 do ojca i 333 do brata. Do tego dochodzą fragmenty 14 listów, których adresatów nie udało się ustalić. Jeśli chodzi o datację, to z roku 1915 pochodzą 24 listy (18 do ojca, 6 do brata), z 1916 - 180 (109 do ojca, 71 do brata), z 1917 najwięcej, bo 255 (77 do ojca, 178 do brata) i z 1918 - 170 (14 do ojca, 156 do brata). Ogromna dysproporcja między zachowaną korespondencją do ojca z 1918 r. i do brata z tegoż roku (niespotykana w latach poprzednich na taką skalę), jak również fakt, że ostatni zachowany list do ojca pochodzi z 6 VIII 1918 r., zaś korespondencja do brata kończy się 24 IX 1918 r. świadczą o tym, że w zbiorach Biblioteki Śląskiej znajduje się tylko niewielka część listów wysłanych do Łukasza Wallisa w ostatnim roku wojny. Kazimierz Wallis pisał często codziennie, a nawet dwa listy dziennie (z dnia 21 IX 1917 r. pochodzi list i dwie kartki do tej

samej osoby!)¹. W liście do brata z 17 II 1916 r. znajduje się nawet zdanie „Dziwisz się pewnie, że kilka dni nie pisałem”². Rzeczywiście, zwykle było inaczej. Sam też prosił o to, by pisano do niego jak najczęściej.

Kazimierz Wallis pochodził z tradycyjnej rodziny górnośląskiej, niezwykle zasłużonej dla badań nad lokalną kulturą. Zajmował się tym już (i to na dużą skalę) ojciec Kazimierza – Łukasz Wallis, ale znacznie lepiej znana jest działalność starszego brata Kazimierza – Stanisława, wieloletniego dyrektora muzeum w Chorzowie, zajmującego się zwłaszcza badaniem śląskich zwyczajów ludowych, pieśni itp. (zresztą w skład spuścizny po nim wchodzi także duża ilość rękopisów, dotyczących właśnie śląskich pieśni ludowych) oraz autora wielu książek i artykułów poświęconych tym zagadnieniom³.

Osiemnastoletni (urodził się 19 grudnia 1896 r.) Kazimierz został zmobilizowany w listopadzie 1915 r. i skierowany do ośrodka szkoleniowego w Ścinawie, gdzie zresztą znajdowało się także wielu innych rekrutów z Górnego Śląska. Po kilkumiesięcznym szkoleniu, które zresztą opisywał w swoich listach, w kwietniu 1916 roku przeniesiono go na front wschodni⁴. Po krótkim pobycie pod Warszawą dotarł na Wołyń, gdzie po raz pierwszy wziął udział w walkach. Służył wówczas w kompanii karabinów maszynowych 79 Pułku Piechoty wchodzącego w skład 20 Dywizji Piechoty (pułk ten miał bogate tradycje – m.in. w XVII wieku brał udział w walkach na Gibraltarze, dlatego jego żołnierze nosili na prawych rękawach mundurów niebieskie naszywki z napisem „Gibraltar”)⁵. Po stoczeniu ciężkich walk na froncie wschodnim pułk Wallisa przeniesiono w listopadzie do Francji, konkretnie zaś w rejon Arras – Cambrai. W styczniu roku 1917 Wallis został łącznikiem, dzięki czemu rzadziej niż dotąd znajdował się na pierwszej linii. Miesiąc póź-

¹ K.Wallis: Korespondencja wojenna Kazimierza Wallisa do brata Stanisława, R 1902 III/3, K. 39-42.

² R 1899 III, K. 24.

³ Zob. na ten temat np. E.Szramek: *O zbiorach pieśni ludowej na Górnym Śląsku*, Bytom 1914, s. 14-16; J.Ligeża: *Stanisław Wallis - etnograf Górnego Śląska*, „Zaranie Śląskie” 1955, z. 1-2, s. 96-103; tegoż: *Stanisław Wallis - folklorysta Górnego Śląska*, „Literatura Ludowa” 1958, nr 2-3, s. 20-24; J.Modrzyński: *Wallis Stanisław (1895-1957)*, [w:] *Chorzowski Słownik Biograficzny*, Chorzów 1997, s. 163-165; J.Helik: *Stanisław Wallis (1895-1957)* [w:] *Świętochłowskie pamiątki pióra*, Świętochłowice 1994, s. 187-189.

⁴ Listy do ojca i brata z 1915 r. i I-II 1916 r. - R 1894 III; R 1895 III, K. 1-32; R 1898 III; R 1899 III/1, K. 1-28.

⁵ List do brata z 18 VIII 1916 r. - R 1899 III/1, K. 35-36.

niej znajdował się w Lotaryngii. W kwietniu przeniesiono go do innej kompanii 79 Pułku, a już w maju służył w pułku 77, który walczył w Szampanii. Ta „wędrownica” po froncie zachodnim zakończyła się w lipcu, kiedy to jego oddział przerzucono ponownie na front wschodni, tym razem do Galicji. Wallis został wówczas przeniesiony do kancelarii batalionu, pełniąc tam m.in. rolę tłumacza (znał nieźle rosyjski, co zresztą wśród mieszkańców Górnego Śląska nie było czymś wyjątkowym). Pod koniec sierpnia jego pułk walczył już w Kurlandii i we wrześniu wkroczył do Rygi. Miesiąc później Wallis znajdował się ponownie na froncie zachodnim (konkretnie na pograniczu francusko-belgijskim). Został ordynansem, a przez pewien czas przebywał też przy sztabie dywizji. 16 X 1917 został odznaczony za odwagę Krzyżem Żelaznym II klasy⁶, a 27 I 1918 r. awansował na gefreitera (starszego szeregowca)⁷. W kwietniu uczestniczył w walkach na terenie Lotaryngii (rejon Saint Mihiel), ale już w maju jego oddział przebywał w Belgii (rejon Arlon). W lipcu Wallis walczył pod Soissons, w sierpniu pod Lille, a następnie w rejonie Douai, skąd wysłał ostatnie listy. W tym czasie – po załamaniu się ostatniej niemieckiej ofensywy na froncie zachodnim – wojska alianckie przejęły inicjatywę i Niemcy znajdowali się w ciągłym odwrocie.

W niektórych listach Wallis zastanawiał się, dokąd jeszcze zostanie skierowany. Myślał zwłaszcza o Włoszech lub Mezopotamii. Z humorem stwierdzał, że skoro jest już na froncie, to przynajmniej chciałby zobaczyć jak najwięcej miejsc, których nigdy by nie odwiedził w czasie pokoju. Sam zaś – jak pisał – lubił podróże i piękne widoki. Zresztą niejednokrotnie opisywał zachwycające go krajobrazy⁸.

W swej korespondencji Wallis poświęcił wiele miejsca warunkom życia w koszarach (podczas pobytu w Ścinawie) i na froncie. Pisał więc o kłopotach z zaopatrzeniem (żołnierze często musieli sami dbać o swoje wyżywienie, a na froncie handlować znalezionymi tam rzeczami – np. opisał znalezienie przez siebie i kolegów...rury ołowianej, którą następnie udało się im sprzedać), o relacjach międzyludzkich (np. nigdzie nie spotkał się z takim koleżeństwem jak na pierwszej linii, gdzie wszyscy nawzajem o sie-

⁶ List do ojca z 16 X 1917 r. - R 1896 III/2, K. 43-44.

⁷ List do brata z 25 II 1918 r. - R 1901 III/1, K. 14.

⁸ Zob. np. listy do ojca z 7 i 19 II 1917 r. (R 1896 III/1, K. 23-26 i 32) oraz 26 V 1918 r. (R 1897 III, K.15).

bie dbali), o rozkładzie dnia itp⁹. Interesujące są jego informacje dotyczące warunków panujących w okopach podczas wojny pozycyjnej. Otóż wiosną i jesienią żołnierze stali w błocie i wodzie sięgającej niekiedy do kolan. Dodajmy do tego niemożność umycia się czy wyprania munduru przez długi czas¹⁰. Natomiast o skali robót ziemnych świadczy ziemianka wykopana przez żołnierzy niemieckich na Wołyniu, opisana w liście z 2 IX 1916 – była ona długa na 5 m, szeroka na 4 m, wysoka na 2,5 m, a nad jej stropem znajdowała się 5-metrowa warstwa ziemi. Wewnątrz mieściły się łóżka, ławki i stół¹¹.

W korespondencji często występują opisy walk. Wallis uczestniczył bowiem w wielu bitwach, zarówno na wschodzie, jak i na zachodzie. Do niebezpieczeństw przywykł szybko – na początku lipca 1916 r. pisał, że już po kilkudniowym pobycie na froncie nie przerażały go nawet wybuchy pocisków spadających kilka metrów od niego¹². W listach znajdujemy opisy użycia gazów bojowych – konkretnie chloru – na froncie wschodnim w 1916 r. (w sierpniu przez Niemców, a we wrześniu przez Rosjan), walk powietrznych, działań zaczepnych i obronnych¹³. O natężeniu walk świadczą np. fragmenty listów z X 1916 („Da Bóg, że Rosjanie swą ofensywę zakończą”) czy z X 1917, kiedy to we Flandrii cały jego batalion został rozgromiony i ocalało oprócz niego ledwie kilku ludzi (zresztą informacje o oddziałach, które straciły większość swoich żołnierzy, bądź w ogóle przestały istnieć, pojawiają się w listach Wallisa częściej)¹⁴. W jednym z listów opisał też śmierć żołnierza, który zginął od kuli karabinowej w trakcie nocnej rozmowy z Wallisem, stojąc tuż obok niego¹⁵. O wielu sprawach – jak sam pisał – nie wolno było wspominać w listach (chodziło np. o niemieckie porażki latem 1918 r.)¹⁶. Warto przeczytać te listy, aby się przekonać jak zwykły żołnierz – bezpośredni uczestnik walk – odbierał to wszystko,

⁹ Zob. np. listy do ojca z 3 VII 1916 r. (R 1895 III/2, K. 16-17) i 9 VIII 1917 r. (R 1896 III/2, K. 22-23) oraz do brata z 28 XI 1915 r. (R 1898 III, K. 1) i 22 XII 1917 r. (R 1902 III/4, K. 77-78).

¹⁰ List do ojca z 8 VIII 1916 r. (R 1895 III/2, K. 39-42).

¹¹ List do brata z 2 IX 1916 r. (R 1899 III/2, K. 3).

¹² List do ojca z 4 VII 1916 r. (R 1895 III/2, K. 18-22).

¹³ Przykładami mogą być listy do brata z 28 VIII i 11 IX 1916 r. (R 1899 III/1, K. 40-41; R 1899 III/2, K. 14) i do ojca z 7 IV 1917 r. (R 1896 III/1, K. 46-47).

¹⁴ Np. listy do brata z 20 X 1916 r. (R 1899 III/2, K. 33) i 6 X 1917 r. (R 1902 III/4, K. 3-4).

¹⁵ List do brata z 12 VIII 1916 r. (R 1899 III/1, K. 33-34).

¹⁶ j.w. z 22 VII 1918 r. (R 1901 III/3, K. 16).

co się wokół niego działo. Pamiętajmy, że niektóre wielkie ofensywy na froncie zachodnim nie przynosiły żadnych zmian na froncie, a jednocześnie w ich trakcie ginęły setki tysięcy ludzi.

Interesujące są też informacje Wallisa dotyczące nastrojów panujących wśród żołnierzy, zarówno niemieckich jak i nieprzyjacielskich. Dzięki znajomości języka rosyjskiego (pogłębianej podczas wojny zarówno poprzez kontakty z Rosjanami, jak i lekturę książek rosyjskojęzycznych, które na jego prośbę wysłano mu z domu) Wallis miał możliwość rozmawiania z jeńcami rosyjskimi oraz ludnością cywilną zamieszkującą rejon walk na froncie wschodnim. Wielokrotnie służył jako tłumacz, a w 1917 r. przez pewien czas – pracując w kancelarii batalionu – zajmował się rozwiązywaniem konfliktów między wojskiem niemieckim a miejscową ludnością, którą brał w obronę, gdy dochodziło do rabunków itp. – opisał np. swą interwencję w obronie chłopów, którym żołnierze zabrali cielę (wobec oporu stawianego mu przez żołnierzy zagroził zgłoszeniem sprawy do sztabu dywizji, co odniosło spodziewany skutek i cielę odzyskano). Jego stosunek do miejscowych Ukraińców i Rosjan zjednywał mu sympatię tych ludzi, co ułatwiało mu zdobywanie różnych informacji¹⁷.

I tak np. w październiku 1916 r. pisał, że „żołnierz ruski jest bardzo zniechęcony do ataku”, a rosyjska artyleria ostrzeliwuje własne okopy, aby zmusić żołnierzy do ich opuszczenia. W tym czasie coraz częściej dochodziło do dezercji z rosyjskich szeregów (o pierwszych takich przypadkach wspominał już w sierpniu). Wallis opisuje też całkowite załamanie się dyscypliny w wojsku rosyjskim po rewolucji lutowej. Rosjanie w tym czasie stracili już zupełnie ochotę do walki (dodajmy do tego kompletny chaos wywołany sytuacją polityczną w Rosji)¹⁸. Ale przecież podobne sytuacje – choć na znacznie mniejszą skalę – zdarzały się także w armii francuskiej, o czym Wallis pisał w maju 1917 r.¹⁹

Tęsknota za pokojem silna była jednak również w armii niemieckiej. Już od 1916 r. Wallis marzył o zakończeniu wojny, reagował entuzjastycznie na każdą wieść o propozycjach pokojowych, a szczególnie cieszyło go wspomniane załamanie obrony rosyjskiej

¹⁷ Np. listy do ojca z 16 VII i 9 VIII 1917 r. (R 1896 III/2, K. 5-6 i 22-23) oraz do brata z 2 II, 7 II i 29 VIII 1916 r. (R 1899 III/1, K. 11, 16 i 43-44).

¹⁸ List do ojca z 8 VIII 1916 r. (R 1895 III/2, K. 41-42) i do brata z 27 X 1916 r. (R 1899 III/2, K. 35-36).

¹⁹ List do ojca z 4 V 1917 r. (R 1896 III/1, K. 59-60).

w 1917 r., gdyż sądził że klęska Rosji musi doprowadzić do zakończenia wojny²⁰. W liście z 26 VII 1917 r. wspomina także o osłabieniu dyscypliny w armii niemieckiej, co wynikało – jak pisał – ze zmęczenia żołnierzy wojną²¹. Działo się tak pomimo wielkich sukcesów odnoszonych wówczas na froncie wschodnim przez wojska niemieckie i austro-węgierskie.

Kazimierz często pytał także ojca i brata o przebieg wydarzeń na innych frontach, gdyż – jak pisał na temat walk toczonych w Rumunii – „u nas różnie mówią”²². Najwyraźniej żołnierze o wielu sprawach nie byli informowani. Zresztą przez pewien czas na front nie docierały polskie (śląskie, wielkopolskie itd.) gazety, co było zapewne efektem świadomych antypolskich działań władz, gdyż prasa niemiecka w tym czasie była na froncie dostępna. Jednak te ograniczenia po pewnym czasie zanikły²³.

Dom Wallisów był zaangażowany w polską działalność narodową na Górnym Śląsku. Dla tych ludzi ojczyzną (tą w szerszym znaczeniu) była Polska, nie zaś Niemcy. Dlatego też problematyka polska i relacje polsko-niemieckie zajmują wiele miejsca w listach Kazimierza Wallisa. Gdy pisał on o Matce Boskiej Częstochowskiej (do której często się modlił), nazywał ją Królową Korony Polskiej albo po prostu „królową naszą”²⁴. Pisząc o swych planach powojennych niedwuznacznie sugerował, że Górny Śląsk powinien należeć do Polski²⁵. W 1916 r. przebywał krótko pod Warszawą, którą kilkakrotnie odwiedził. Był zachwycony nią („Warszawa miasto wspaniałe!”) i mową jej mieszkańców („Na każdym kroku słysząc mowę polską, nie taką mowę jak u nas, lecz mowę czystą, która tak pięknie i miło brzmi, że się nawet Niemcom podoba”). Podobało mu się również kazanie w tamtejszym kościele („polskie w mowie i treści”) i obrazy polskich malarzy (m.in. Matejki i Kossaków). Rozmawiał też z polskimi artystami, cieszącymi się, że spotkali Polaków z armii niemieckiej, którzy „serca polskie zachować potra-

²⁰ Listy do ojca z 4 V i 15 XI 1917 r. (R 1896 III/1, K. 59-60 i R 1896 III/2, K. 59) oraz do brata z 12 VIII 1916 r., 15 i 26 III 1917 r. (R 1902 III/1, K. 36 i 62).

²¹ List do ojca z 26 VII 1917 r. (R 1896 III/2, K. 12).

²² List do brata z 29 VIII 1916 r. (R 1899 III/1, K. 44).

²³ j.w. a także list do brata z 23 XI 1916 r. (R 1899 III/2, K. 38).

²⁴ Zob. np. list do ojca z 6 II 1916 r. (R 1895 III/1, K. 27) oraz do brata z 27 VI 1917 r. (R 1902 III/2, K. 69-70).

²⁵ Listy do brata z 27 VI 1917 r. (R 1902 III/2, K. 69-70) i 29 VII 1918 r. (R 1901 III/3, K. 23-24).

fią". Żałował, że nie mógł przebywać w Warszawie dłużej, aby jeszcze lepiej poznać jej zabytki i instytucje kulturalne²⁶. W liście do brata z 28 XI 1916 r. entuzjastycznie reagował na zapowiedź utworzenia Królestwa Polskiego („Wierzyć mi się nie chciało, żeby to było prawdą. Oj, jak mi było na sercu, to sobie możesz przedstawić z własnych uczuć”) ²⁷ – chodziło oczywiście o tzw. Akt 5 Listopada. Zwracał też uwagę na potrzebę pisania biografii ludzi zasłużonych dla sprawy polskiej na Śląsku, zwłaszcza jeśli byli to ludzie prości (było to bowiem wyrazem patriotyzmu ludu śląskiego, a nie tylko warstw wyższych, bardziej uświadomionych narodowo)²⁸. Gdy w maju 1918 r. w ręce Kazimierza Wallisa trafił jeden z numerów „Kuryera Poznańskiego”, napisał on do brata „Aż lepiej na sumieniu, jeżeli się coś polskiego ma do czytania”²⁹.

Zarazem w jego listach można też znaleźć informacje o konfliktach polsko-niemieckich i szykanowaniu Polaków walczących w armii niemieckiej. Tuż przed świętami Bożego Narodzenia 1915 roku, gdy Wallis był jeszcze w Ścinawie, ogłoszono listę miejscowości, których mieszkańcy służący w tejże jednostce nie mieli prawa do urlopu, a ci, którym wcześniej urlop przyznano – utracili go. Jedną z tych miejscowości był Rozbark – miejsce zamieszkania Wallisów. W Ścinawie służyło wówczas również wielu innych mieszkańców Rozbarku³⁰. Czy wybór miejscowości był przypadkowy? Można w to wątpić. Z kolei w liście z 9 XII 1916 r. Kazimierz pisał do brata, że odtąd na pocztówkach będzie mógł pisać tylko po niemiecku. Język polski był dopuszczany jedynie w listach. Prosił, żeby brat postępował tak samo, bo inaczej kartki nie dojdą³¹. Nie wyja-

²⁶ Listy do ojca z 26 IV, 21 V i 21 VI 1916 r. (R 1895 III/1, K. 75-76 i 93-94; R 1895 III/2, K. 5-6).

²⁷ List do brata z 28 XI 1916 r. (R 1899 III/2, K. 47-48). Dla Niemiec i Austro-Węgier nowoutworzone Królestwo miało być przede wszystkim dostarczycielem rekruta. Nie sprecyzowano przyszłych granic Polski. Nie było mowy o przekazaniu jej terytoriów należących do Niemiec czy Austro-Węgier (a przecież do tych ostatnich należał np. Kraków!). Co więcej - Niemcy planowały przyłączenie do swego terytorium części ziem polskich należących przed wojną do Rosji (m.in. chodziło o Zagłębie Dąbrowskie). Później - 9 II 1918 r. - w traktacie pokojowym zawartym między Niemcami i Austro-Węgrami a Ukrainą temu ostatniemu państwu przyznano także Ziemię Chelmską. Tak więc w razie zwycięstwa Państw Centralnych mogłoby dojść co najwyżej do powstania jakiegoś kadłubowego państewka polskiego, całkowicie podporządkowanego Niemcom i Austro-Węgrom.

²⁸ j.w. z 19 VIII 1918 r. (R 1901 III/3, K. 40).

²⁹ j.w. z 6 V 1918 r. (R 1901 III/2, K. 25).

³⁰ j.w. z 23 XII 1915 r. (R 1898 III, K. 6-7).

³¹ j.w. z 9 XII 1916 r. (R 1899 III/2, K. 54-55).

śnił jednak, co spowodowało tę zmianę. Rzeczywiście, od tej pory wszystkie pocztówki wysyłane przez Wallisa pisane były w języku niemieckim (zresztą niektóre listy też, ale te stanowiły zdecydowaną mniejszość wśród ogółu jego listów). 11 XI 1917 r. Wallis wyraził zdziwienie, że w czasie gdy istnieje Królestwo Polskie (efekt Aktu 5 Listopada), a niemiecki generał-gubernator w Warszawie wzniósł toast „Niech żyje Polska!”, Komisja Kolonizacyjna w Niemczech nadal prześladuje Polaków i Niemców sprzedających im ziemię, po czym stwierdził: „Rząd urządził nową orientację względem Polaków, lecz hakatyści na swoją ciagną stronę”³². Wallis nie mógł wiedzieć, że plany Niemców wobec tego Królestwa Polskiego są zgoła inne niż oczekiwania Polaków.

Jak wynika z korespondencji, jej autor był człowiekiem bardzo religijnym, podobnie zresztą jak reszta rodziny. Było to typowe dla tradycyjnych rodzin śląskich. Wiele listów i pocztówek zaczynało się od słów „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus” lub skrótu „N. b. p. J. Ch.”. Wallis opisywał oglądane przez siebie kościoły i nabożeństwa, w których uczestniczył. Uważał, że wszelkie problemy należy powierzać Matce Boskiej, a ona znajdzie najlepsze rozwiązanie (także jeśli chodzi o przyszłość Polski). To jej opiece przypisywał swoje wojenne szczęście (aż do jesieni 1918 r. nie został nawet ranny, pomimo uczestniczenia w wielu walkach), często też powtarzał, że skoro Ona się nim opiekuje, to nic złego stać mu się nie może (tak kończy się m.in. ostatni list do ojca). Prosił również brata, by zbierał kwiaty w celu przystrojenia obrazu Matki Boskiej znajdującego się w ich domu³³. W jednym z listów napisał też, że nie można się dziwić, iż wojna wciąż trwa, skoro ludzie tylko na nią narzekają, a nawrócić się nie chcą i nawet gorsi są niż przed nią³⁴. Narzekał też na niemożność brania udziału w uroczystościach religijnych związanych z różnymi świętami (Boże Narodzenie, Boże Ciało, Wielkanoc) i regularnego uczestniczenia w nabożeństwach³⁵. Gdy w maju 1917 r. niespodziewanie znalazł w kantynie numery „Słowa Bożego” i „Opiekuna Dzieciat”, przeczytał

³² j.w. z 11 XI 1917 r. (R 1902 III/4, K. 31-32).

³³ Np. list do ojca z 6 VIII 1918 r. (R 1897 III, K. 16-17) oraz listy do brata z 13 XI 1917 r., 29 VII i 24 IX 1918 r. (R 1902 III/4, K. 33-34; R 1901 III/3, K. 23-24, 79-80).

³⁴ List do brata z 29 VI 1917 r. (R 1902 III/2, K. 74-75).

³⁵ Na ten temat zob. np. list do ojca z 3 II 1916 r. (R 1895 III/1, K. 20-21) oraz listy do brata z 1 IV, 11 VI i 11 XI 1917 r. (R 1902 III/2, K. 1 i 50; R 1902 III/4, K. 31).

wszystko, co się w nich znajdowało³⁶. Należy przy tym zaznaczyć, że Kazimierz Wallis od 1915 r. był członkiem Związku Mszalnego Franciszkanów w Ingolstadt³⁷.

Zwraca też uwagę silne różnicowanie formy i treści między listami kierowanymi do ojca i tymi, które pisane były do brata. W korespondencji z ojcem Kazimierz zawsze zwracał się do niego z szacunkiem i pisał w sposób bardziej powściągliwy (wręcz oficjalny) niż w listach do brata. Gdy zaś w sierpniu 1916 r. ojciec przez pewien czas mu nie odpisywał, Kazimierz w liście do Stanisława pytał, czy ojca czymś uraził, skoro ten nie pisze. Prosił jednocześnie brata, by ten wypytał o to ojca i następnie poinformował go (tj. Kazimierza) o wszystkim³⁸. Wynikało to z tradycyjnego śląskiego wychowania, w którym kładziono duży nacisk na okazywanie szacunku rodzicom. Dodajmy w tym miejscu, że matka Kazimierza zmarła już w 1903 r. i odtąd wychowaniem dzieci zajmował się wyłącznie ojciec³⁹.

Pomimo walk Kazimierz Wallis nie zapominał o działaniach na polu kultury. Będąc na Wołyniu spisywał tamtejsze piosenki ludowe, które następnie przysyłał ojcu. Oprócz tego dużo szkicował i zbierał różne pamiątki wojenne, wśród których znalazły się m.in.: fragment pokrycia...rosyjskiego ołtarza, szczątki (oczywiście niewielkie) zestrzelonego samolotu, ulotki, kawałki różnych mundurów, znaleziona we Francji skamieniała muszla, a nawet...świątliki, które wysłał do domu w słoiku⁴⁰. Kilka listów z 1918 r. napisał na zdobycznym angielskim papierze listowym, przeznaczonym wyłącznie dla żołnierzy walczących na froncie (wysyłało je Chrześcijańskie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej - YMCA)⁴¹. Kilkakrotnie pisał, że gdy wojna się skończy, będzie można się zająć wydawaniem zgromadzonych przez rodzinę zbiorów (chodziło zwłaszcza o pieśni ludowe), które zresztą były już wówczas pokaźne. Marzył nawet o przetłumaczeniu tychże zbiorów na języki obce, aby także

³⁶ List do brata z 14 V 1917 r. (R 1902 III/2, K. 41-42).

³⁷ Wallisowie: Dokumenty i zaświadczenia ze spuścizny po Wallisach - R 2029 III, K. 12.

³⁸ List do brata z 8 IX 1916 r. (R 1899 III/2, K. 10).

³⁹ J. Helik: Stanisław Wallis..., s. 187.

⁴⁰ Zob. np. listy do ojca z 17 V i 30 VIII 1916 r. (R 1895 III/1, K. 91; R 1895 III/2, K. 55-56) oraz do brata z 10 V, 12 V i 23 VI 1918 r. (R 1901 III/2, K. 29-30, 55).

⁴¹ Np. listy do brata z 11, 16, 19, 21, 27 i 28 IV oraz 1 i 4 V 1918 r. (R 1901 III/2, K. 9, 13-24).

mieszkańcy innych krajów zapoznali się ze śląską kulturą ludową. Uważał, że taka działalność może być bardzo pożyteczna dla Ojczyzny (tj. Polski)⁴².

Planów tych nie zdołał już zrealizować. Ostatni zachowany list (adresatem był brat Stanisław) pochodzi z 24 IX 1918 r. Wallis pisał w nim, że na październik zapowiedziano 3-tygodniowe urlopy (miał nadzieję, że i on z tego skorzysta), a być może wojna już wkrótce się skończy i „ludzie się znowu za braci uznają”⁴³. Tymczasem w październiku Łukasz Wallis otrzymał list (wysłany 17 dnia tegoż miesiąca) od kolegi frontowego syna – Emila Freudenthala. Informował on o zaginięciu Kazimierza⁴⁴. Przez pewien czas można się było ludzić, że trafił on do niewoli, ale nigdy już do domu nie wrócił. Prawdopodobnie zatem zginął. Miał niecałe 22 lata⁴⁵. W dodatku stało się to pod sam koniec wojny, gdyż walki na froncie zachodnim przerwano 11 XI.

Zachowana korespondencja frontowa Kazimierza Wallisa jest – jak już wspomniano – unikatowym źródłem historycznym, cennym także dla socjologów oraz etnografów. To fragment dramatycznych dziejów Śląska i Europy widziany oczami Ślązaka i przez niego spisany. Warto sięgnąć do tych listów, aby lepiej poznać tamte czasy i ludzi, którym przyszło w nich żyć.

⁴² Przykładem jest list do brata z 15 VI 1917 r. (R 1902 III/2, K. 57).

⁴³ R 1901 III/3, K. 79-80.

⁴⁴ Ł. Wallis: Korespondencja do Łukasza Wallisa, R 1900 III, K. 4.

⁴⁵ Ł. Wallis (pseud. H.Dónaj): *Kolędy górnośląskie*, Bytom 1925, s. 53.

PRZEMÓWIENIE
prof. dr. hab. Jana Malickiego
przewodniczącego
Komisji Nagrody
im. Wojciecha Korfantego
w dniu 19 kwietnia 1998 roku

Panie, Panowie,

Zawsze jest rzeczą piękną, wzniosłą, wzruszającą przyznawanie i wręczanie wybitnym ludziom laurów, nagród czy wyróżnień. Szczególnie zaś takich naród, jak Nagroda imienia Wojciecha Korfantego, przyznawana – przypomnijmy – po raz szósty. Ta bowiem nagroda zajmuje miejsce szczególne, wyjątkowe wśród wyróżnień przyznawanych przez dostojne gremia. Promuje wartości i je honoruje.

Promuje – bo upowszechnia dokonania ludzi, ich codzienną pracę, twórcze pasje, osiągnięcia.

Honoruje – bo z perspektywy dotychczas odniesionych sukcesów składa hołd ludziom, którzy znaleźli już swoje miejsce na śląskim, polskim i europejskim Parnasie.

Wybór taki zawsze był, jest i będzie trudny. I to nie ze względu na wielość zgłaszanych kandydatur (a było ich w tym roku 53);

– nie ze względu na prestiż instytucji zgłaszających (województwie, sejmiki samorządowe, prezydenci miast, uczelnie wyższe, związki – w tym nade wszystko koła i krainy Związku Górnośląskiego, stowarzyszenia społeczne i naukowe, banki, osoby prywatne);

– czy wreszcie takie czy inne sympatie Komisji Nagrody.

Trudność wyboru polegała na braku możliwości wskazania obiektywnej płaszczyzny porównawczej, gdyż każda z kandydatur zasługuje na wyróżnienie i głęboki szacunek. Wszyscy kandydaci stanowią bowiem sól śląskiej ziemi i razem współtworzą złotą księgę Śląska, która ukazuje nie tylko bogactwo intelektualne tej ziemi, bogactwo nierzadko rozproszone, migotliwość wszelkich odcieni

poczynaī twórczych, kulturowych, społecznych, ale teŹ ukazuje właŹciwy pień, na którym pojawia się, rozwija oraz krzewi ów śląski etos, zasadzający się na konsekwencji, skromności, pracowitości, piękna i wewnętrznej radości z dokonań czy jedynie działań na rzecz drugiego człowieka. I dlatego tak trudno było nam wybrać tegorocznych laureatów z przebogatej liczby zgłoszeń. Mimo to Komisja Nagrody imienia Wojciecha Korfantego, w składzie:

- prof. dr hab. Jan Malicki, przewodniczący członkowie:

- mgr inŹ. Józef Buszman
- prof. dr hab. Ewa Chojecka
- prof. dr Julian Gembalski
- prof. dr hab. Andrzej Klasik
- mgr inŹ. Michał Lubina
- ks. bp dr Rudolf Pastucha
- prof. dr hab. Dorota Simonides
- prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz
- ks. prof. dr hab. Janusz Wycisło

oraz dr Katarzyna Wencel - sekretarz, takiego wyboru dokonała.

Miło mi zatem poinformować Państwa, iż tegorocznymi laureatami zostali:

Ks. prałat dr Jerzy PAWLIK - nagroda promocyjna

- za bogaty wkład w duchowość Śląska, wieloletnią i wszechstronną pracę na rzecz drugiego człowieka, dbałość o godność istoty ludzkiej;

Panowie: Tomasz GŁOGOWSKI, Michał SPOROŃ - nagroda promocyjna

- za niekonwencjonalne odkrywanie Śląska wśród młodzieŹy studenckiej, bogactwo inicjatyw i konsekwencję poczynaī;

Profesor Maciej BIENIASZ - nagroda honorowa

- za niekwestionowany dorobek twórczy, stałość preferowanych wartości, niezwykłość inspiracji;

Macierz Ziemi Cieszyńskiej - nagroda honorowa

- za połączenie dostojnej przeszłości z myśleniem i działaniem na rzecz przyszłych pokoleń Śląska Cieszyńskiego.

Profesor Karol STRYJA – nagroda pośmiertna
– za nieoszacowany wkład w wielkie dzieło budowy autorytetu
Śląska w świecie.

Wszystkim laureatom składamy serdeczne gratulacje i życzenia wielu jeszcze osiągnięć naukowych, artystycznych i – po prostu – życiowych.

Pozwolą Państwo, że zgodnie z tradycją wręczania Nagrody Korfantowskiej pragnę przedstawić sylwetki tegorocznych laureatów.

Ksiądz prałat dr **Jerzy PAWLIK**, syn Józefa i Marty, urodził się 9 marca 1919 roku w Katowicach. Maturę, typu klasycznego, uzyskał w Państwowym Gimnazjum w Katowicach w 1937 roku. Świecenia kapłańskie przyjął w roku 1942 we Wrocławiu. Studia rozpoczyna na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, a kończy w Widnawie (Republika Czeska). Doktoryzował się w zakresie teologii (historia Kościoła) około 1950 roku na Uniwersytecie Jagiellońskim. Drugi Wydział Humanistyczny UJ ukończył w 1953 roku w zakresie geografii historycznej.

Wychowawca i katecheta w Liceum im. Jana Sobieskiego w Piekarach Śląskich w latach 1945-1958. Od 1958 w Krakowie wykłada historię Kościoła i metodologię pracy naukowej w Śląskim Wyższym Seminarium Duchownym. Równolegle wykłada w Instytucie Katechetycznym Papieskiego Fakultetu Teologicznego w Krakowie. Również od 1958 roku jest Krajowym Referentem Spraw Młodzieżowych w Episkopacie Polskim. Przewodniczący Podkomisji Pielgrzymek i Miejsc Pątniczych w Polsce, którą to funkcję pełni od 1962 roku. W 1972 roku zostaje Delegatem Episkopatu Polski ds. Polaków w Europie Środkowo-wschodniej.

W latach 1961-1978 zajmuje się kształceniem nauczycieli w zakresie edukacji regionalnej. Podejmuje od roku 1972 współpracę z grupami Polaków na Węgrzech – absolwentami Polskiego Liceum w Balaton-Boglar z czasów II wojny światowej. Tajnie, a następnie jawnie współpracuje z Ośrodkami Polonijnymi w Rumunii od 1975 roku. Posiada stały kontakt z Polonią na Łotwie. Tam też zostaje Honorowym Prezydentem Kultury Polskiej.

Godność prałata otrzymuje w 1981 roku. Jest Kanonikiem Honorowym Székesfehérvár na Węgrzech; członkiem Zarządu Głównego Polskiego towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego; członkiem honorowym PTTK.

Stale współpracuje z zagranicznymi ośrodkami naukowymi w Berlinie, Erfurcie, Lowanium.

Jest autorem licznych publikacji z zakresu: historii Śląska w czasopiśmie fachowych, wydawnictwach z dziedziny kultury i krajoznawstwa Górnego Śląska; kultury bliskich nam Łużyczan.

Jest także twórcą trzech szlaków turystycznych nawiązujących do historii Śląska na terenie województwa katowickiego. Stały kontakt, szczególnie w zakresie kultury, pielgrzymowania i turystyki z ośrodkami polonijnymi w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

W miniony piątek (17 IV) wyróżniony przez Prezydenta Węgier „Złotym medalem pamiątkowym Prezydenta Republiki Węgierskiej”.

W imieniu Komisji za te wszystkie poczynania proszę przyjąć wyrazy szczerego i głębokiego podziękowania.

Panowie : **Tomasz GŁOGOWSKI i Michał SPOROŃ**

Tomasz Głogowski urodził się 30 grudnia 1974 roku w Tarnowskich Górach. Szkoła podstawowa i technikum elektroniczne w Tarnowskich Górach, obecnie IV rok filologii polskiej na Uniwersytecie Śląskim. Redaktor książek „Śląsk inaczej”, „Familonok”.

Michał Sporoń urodził się 2 lipca 1970 roku w Tarnowskich Górach. Szkoła podstawowa i technikum kolejowe w Tarnowskich Górach, magister filologii polskiej Uniwersytetu Śląskiego, doktorant UŚ; publikował w czasopiśmie: „Opcje”, „Gazeta Wyborcza”, „Hoffnung”.

Tomasz Głogowski i Michał Sporoń są pomysłodawcami i organizatorami cyklu konferencji śląskoznawczych: „Śląsk inaczej” (25 IV 1996), „Familonok” (15–16 V 1997), „Nowy Śląsk” (6–7 V 1998), których pokłosiem są publikacje: „Śląsk inaczej” pod redakcją T. Głogowskiego, M. Kisiela (Katowice 1997), „Familonok” (w druku, promocja 6 maja 1998).

Inicjatywa zorganizowania pierwszej od wielu lat studenckiej konferencji śląskoznawczej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego podjęta została w 1995 roku całkowicie oddolnie, bez żadnych inspiracji, przez studenta II roku Tomasza Głogowskiego, organizowana bez funduszy; koszty pierwszej konferencji pokryli pomysłodawcy ze środków własnych. Pomysł przerodził się w imprezę cykliczną organizowaną co roku. Firmowana jest ona także przez Samorząd Studencki Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego. Materiały z konferencji ukazują się w formie publikacji zwartych, które spotykają się z przychylnym odbiorem.

Inicjatywa znalazła życzliwy oddźwięk w wielu mediach: „Śląsk”, Radio Katowice, „Gazeta Wyborcza”, „Dziennik Zachodni”, „Trybuna Śląska”, „NaGłos”.

W konferencjach udział brali zarówno studenci, doktoranci, jak i pracownicy naukowcy wyższych uczelni: Uniwersytetu Śląskiego (łącznie z Filią w Cieszynie), Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Opolskiego, przedstawiciele środowisk samorządowych województwa katowickiego. Ze względu na swój interdyscyplinarny charakter konferencje nie zamykały się w ramach Wydziału Filologicznego, ale uczestniczyli w niej referenci i goście zajmujący się wieloma dyscyplinami nauki. W ramach konferencji udało się połączyć wystąpienia naukowe dotyczące muzyki śląskiej z bluesowym koncertem Jana Skrzeka i dyskusją z Ireneuszem Dudkiem. Konferencje te były jednymi z ciekawszych inicjatyw inspirujących do dyskusji o Śląsku na Uniwersytecie Śląskim. Poprzez bardzo szeroki odbiór (wysoka frekwencja) przyczyniały się do przełamywania „tabu milczenia” na temat śląskości w naukowych dyskusjach w środowisku studenckim. Obalały one liczne stereotypy dotyczące Śląska – prowincjonalności, kulturalnej i literackiej pustki, zdemitologizowanego regionu. Stawiały za cel ukazanie odmienności i oryginalności śląskiej kultury po przełomie roku 1989 i końca wieku XX. Podejmowały dyskusje na temat zmian dokonujących się na terenie Śląska w czasach „Europy regionów” i „małych ojczyzn”. Ukazywały wartość „inności” tkwiących w obrębie śląskiej literatury, sztuki, języka, tradycji.

Za te wszystkie poczynania promocyjne w środowisku akademickim Komisja składa podziękowania i szczerze gratulacje.

Nagrodę honorową Komisja przyznała Panu Profesorowi **Maciejowi BIENIASZOWI** – wybitnemu twórcy, artyście malarzowi, pedagogowi, urodzonemu 22 grudnia 1938 roku w Krakowie. Jest on absolwentem Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz Studium Pedagogicznego przy ASP. Początkowo uczył w krakowskich szkołach średnich, potem – poczynając od 1974 roku – kształcił, i kształci, artystów w Filii ASP w Katowicach. Profesorem tejże uczelni jest od 1992 roku.

Od 1977 roku jest kierownikiem Pracowni Rysunku i Malarstwa; był też kierownikiem Katedry Kształcenia Ogólnoplastycznego.

Jest artystą o wielkim dorobku, czego dowód stanowi udział w 180 wystawach środowiskowych, ogólnopolskich i międzynarodowych.

dowych. Współtworzył Grupę Artystyczną „Wprost” . Jest też człowiekiem o niekwestionowanym autorytecie w środowisku plastycznym i kulturalnym Polski.

Żadne przedsięwzięcie kulturalne w środowisku nie odbywa się bez wsparcia Profesora. Jest też – dodajmy – laureatem nagrody krytyki artystycznej imienia Cypriana Kamila Norwida (1967), Nagrody „Solidarności” (1987) i nagrody Ministra Kultury i Sztuki (1994).

Komisja Nagrody gratuluje dotychczasowych osiągnięć i życzy dalszych.

Nagroda honorowa została też przyznana **MACIERZY ZIEMI CIESZYŃSKIEJ**.

Założona w 1885 roku przez Pawła Stalmacha Macierz Szkolna dla Księstwa Cieszyńskiego miała pierwotnie za cel główny doprowadzenie do utworzenia szkolnictwa polskiego, co zakończyło się sukcesem i otwarciem w roku 1895 w Cieszynie pierwszego polskiego gimnazjum, a w 1909 gimnazjum realnego w Orłowej.

Od 1957 roku działa jako Macierz Ziemi Cieszyńskiej w programowych ramach Towarzystwa Miłośników Regionu, prowadząc różnorodną działalność mającą na celu budzenie miłości i szacunku do Ziemi Cieszyńskiej i jej mieszkańców przez upowszechnienie wiedzy na temat jej piękna, historii i tradycji. Obecnie Macierz Ziemi Cieszyńskiej liczy ponad 1000 członków działających w 19 kołach, z czego 5 działa poza Ziemią Cieszyńską. Zarząd Główny Macierzy prowadzi Centrum Wiedzy o Regionie, Klub Literacki „Nadolzie”, jest aktywnym członkiem Rady Programowej Książnicy Cieszyńskiej; współpracuje z polskimi organizacjami i stowarzyszeniami działającymi na Zaolziu, takimi jak: Polski Związek Kulturalno-Oświatowy, Macierz Szkolna oraz Rada Polaków, m.in. umożliwiając finansowanie rozmaitych projektów przez polskie Ministerstwo Kultury i Sztuki. Z funduszu „PHARE” – Dialog społeczny realizuje projekt „Przygotowanie materiałów do wdrożenia edukacji regionalnej dzieci, młodzieży i nauczycieli na Śląsku Cieszyńskim”. Wraz z Towarzystwem Miłośników Skoczowa organizuje „Konkurs Znajomości Gwary na Śląsku Cieszyńskim”.

Macierz prowadzi szeroką działalność wydawniczą. I tak, w ostatnich latach ukazały się kolejne numery „Kalendarza Cieszyńskiego”, albumy Bolesława Nitry i Edwarda Biszorskiego, zbiór wspomnień o Zofii Kossak „Zwyczajna świętość”. Środowisko „Macie-

rzowców" włącza się aktywnie w przygotowanie programów i organizację obchodu ważnych dla Śląska Cieszyńskiego rocznic, jak na przykład: 500-lecie Ratusza i Rynku w Cieszynie, 250. rocznica urodzin księdza Leopolda Jana Szersznika, 50. rocznica śmierci Ludwika Brożka, a w bieżącym roku 80-lecie Rady Narodowej dla Księstwa Cieszyńskiego.

Wszystkim członkom Macierzy Ziemi Cieszyńskiej składamy serdeczne życzenia i gratulacje.

Nagrodą pośmiertną uhonorowano wybitnego artystę, pedagoga, człowieka – profesora **Karola STRYJĘ**.

Trudno jest w kilku słowach streścić bogaty życiorys człowieka, który odcisnął swój ślad w kulturze muzycznej Śląska. Wszyscy pamiętamy, że przez 37 lat kierował Państwową Filharmonią Śląską, równocześnie Odense Symfoni-orkester w Danii.

Że przez ponad 40 lat związany był z Akademią Muzyczną w Katowicach i jako profesor tej uczelni wychował wielu znanych dyrygentów średniego i młodego pokolenia.

Że był wybitnym interpretatorem i propagatorem muzyki polskiej, zwłaszcza dzieł Karola Szymanowskiego.

Że wreszcie, był twórcą Międzynarodowego Konkursu Dyrygentów imienia Grzegorza Fitelberga w Katowicach i Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego imienia Nielsena w Odense.

Do Niego zatem najpełniej odnoszą się słowa Horacego: *Non omnis moriar*.

Wszystkim laureatom składamy wyrazy uznania i szacunku. Ale też wyróżnieniem jest samo zgłoszenie wniosku do tej nagrody.

Mogę więc również w imieniu Kapituły podziękować wszystkim tym, którzy postępowaniem dnia codziennego przynoszą chlubę naszemu Śląskowi, a których poczynania dostrzegane są w „nałej naszej Ojczyźnie”. Dziękuję!

LAUREACI NAGRODY

im. WOJCIECHA KORFANTEGO

1993

profesor Jan Miodek
Henryk Mikołaj Górecki
Michał Lubina

1994

profesor Stanisław Hadyna
śp. profesor Andrzej Brożek
śp. Jan Stefan Dworak
Krystyna i Marian Dybowie

1995

Wojciech Kilar
Kazimierz Kutz
śp. Norbert Kroczyk
Maria Pańczyk-Pozdziej
profesor Wiesław Lesiuk
dr Franciszek Maga

1996

Waleria Nabzdyk
profesor Franciszek Kokot
Jan Goczoł
Stowarzyszenie Tragedii Śląskiej 1945 roku

1997

profesor Dorota Simonides
Piotr Latoska
Wojciech Sarnowicz
śp. Edward Erwin Biszorski
Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej

Jak zrealizować przedsięwzięcie wartości kilkuset tysięcy złotych w założonym czasie i bez przekraczania budżetu¹

Biblioteka Śląska w Katowicach

1. Trochę historii

Powstała w 1923 roku jako Biblioteka Śląska Śląskiego w mieście Katowicach. W 1934 roku została przekształcona w Bibliotekę Śląską. W 1934 otrzymała budynek mieszczący się przy ul. Traugottowej 12. Wówczas położenie było świetne – nieopodal Urzędu Województwa, w samym centrum Katowic, obok innych ośrodków kulturalnych. Ale już wówczas problemem była bezpośrednia bliskość wieżowca linii kolejowej.

Po II wojnie światowej sytuacja budynku znacząco się zmieniła. W związku ze kłopotami, które przynosił się w związku z budynek. Powstały zatem nowe w budynku. Ciężkie, znajdujący się zniszczenia w różnych częściach budynku. Budynki budowane były w latach. Dochodziło do problemów z kolejkami transportowymi, ponieważ budynek był przy ul. Traugottowej 12. W związku z tym, że zniszczenia były bardzo poważne i nie było możliwości ich naprawy, postanowiono zbudować nowy budynek. W związku z tym, że zniszczenia były bardzo poważne i nie było możliwości ich naprawy, postanowiono zbudować nowy budynek. W związku z tym, że zniszczenia były bardzo poważne i nie było możliwości ich naprawy, postanowiono zbudować nowy budynek. To groziło katastrofą.

2. Starania

W 1990 roku powołano Spółdzielnię Kulturalną i Biblioteczną Śląską, wpisując 28 lutego 1991 roku do rejestru stowarzyszeń.

¹ Tekst wyłożony na Placowych Księgach i w wydawnictwie Biblioteki Śląskiej w Katowicach, Księga 99 – 15, październik 1991 r.

Jak zrealizować przedsięwzięcie wartości kilkuset tysięcy złotych w założonym czasie i bez przekraczania budżetu¹

Biblioteka Śląska w Katowicach

1. Trochę historii

Powstała w 1922 roku jako Biblioteka Sejmu Śląskiego w momencie powrotu części Górnego Śląska do Polski. W latach trzydziestych uzyskała samodzielność, stając się biblioteką publiczną o charakterze ogólnonaukowym. Taki jest jej status i dzisiaj. W roku 1934 otrzymała budynek mieszczący się przy ul. Francuskiej 12. Wówczas położenie było świetne – nieopodal Urzędu Wojewódzkiego, w samym centrum Katowic, obok innych ośrodków kultury. Ale już wówczas problemem było bezpośrednie sąsiedztwo wielotorowej linii kolejowej.

Po II wojnie światowej sytuacja bardzo skomplikowała się. Znacznie wzbogacił się księgozbiór, który już nie mieścił się w jednym budynku. Powstały zatem filie w Bytomiu i Cieszynie, znajdujące się zresztą w równie fatalnych warunkach. Budynki dosłownie pękały w szwach. Dosłownie, bo po ciężkich kolejowych transportach wojskowych, później budynkowi przy ul. Francuskiej 12 dawały się we znaki nieustanne transporty towarowe i osobowe, a także zmiana organizacji ruchu drogowego w centrum miasta. Wszystko to doprowadziło do głębokich pęknięć w substancji budynku. To groziło katastrofą.

2. Starania

W 1990 roku powołano Społeczny Komitet Pomocy Bibliotece Śląskiej, wpisany 28 lutego 1991 roku do rejestru stowarzyszeń.

¹ Referat wygłoszony na Piętnastych Jesiennych Spotkaniach Polskiego Towarzystwa Informatycznego Mragowo '99 – 15–19 listopada 1999 r.

4 kwietnia otwarto konto Komitetu, na którym do końca 1991 roku udało się zebrać zaledwie 3,5 mln zł. Na czele Komitetu od początku stał prof. dr hab. Jan Malicki, wówczas dziekan Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego, który w tymże roku został dyrektorem Biblioteki Śląskiej. Komitet działał pod honorowym protektoratem Wojewody Katowickiego Wojciecha Czecha i Metropolity Katowickiego arcybiskupa Daniana Zimonia, którzy zwrócili się do Prezydenta Rzeczypospolitej Lecha Wałęsy i Premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego o pomoc w finansowaniu budowy biblioteki z rezerwy budżetowej Rady Ministrów i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Niestety, bez rezultatu. Była to ostateczność, gdyż pierwotnie budowa miała być finansowana z Funduszu Rozwoju Kultury, który został jednak zlikwidowany przez minister Izabellę Cywińską.

Rozpoczął się wyścig z czasem, gdyż właśnie podjęto decyzję o wydobywaniu od 1992 roku węgla pod śródmieściem Katowic. Dla dotychczasowej siedziby Biblioteki, w zrujnowanym i popękanym budynku, stanowiło to poważne zagrożenie. W czerwcu 1991 roku ukończono opracowanie Założeń Techniczno-Ekonomicznych budowy nowego gmachu. Po ich zatwierdzeniu, w sierpniu rozpoczęła się budowa.

Nadzór powierzono autorom projektu – zespołowi Architektonicznego Atelier Realizacyjnego ARAR s.c. (Marek Gierlotka, Jurand Jarecki, Stanisław Kwaśniewicz), a generalne wykonawstwo – Przedsiębiorstwu Budownictwa Ogólnego i Usług Technicznych „Śląsk” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Inwestorem bezpośrednim została Biblioteka Śląska.

23 października 1991 roku odbyła się uroczystość wmurowania kamienia węgielnego. Swoją obecnością zaszczylicili ją: premier Jan Krzysztof Bielecki i Wojewoda Katowicki Wojciech Czech. Pomimo trudności finansowych udało się przed końcem roku wykonać płytę fundamentową pod główny magazyn książek.

Równocześnie Społeczny Komitet Pomocy Bibliotece Śląskiej podejmował różnorakie działania w celu pozyskania środków. Szukano wsparcia u przedsiębiorców, bankowców, organizacji, instytucji polonijnych, fundacji kulturalnych itp. Akcja ta nie przyniosła żadnych rezultatów.

W roku 1992 Wojewoda Katowicki zwrócił się do Sejmiku Samorządowego Województwa Katowickiego z apelem o finansowe wsparcie budowy przez miasta i gminy. W tym samym roku zano-

towno kilkanaście wpłat z urzędów miejskich i gminnych, Banku Śląskiego, Ośrodka Telewizji Polskiej w Katowicach oraz od osób prywatnych.

Sukcesem zakończyły się wielomiesięczne starania o zaliczenie budowy Biblioteki Śląskiej do grupy inwestycji centralnych, finansowanych z budżetu państwa. Wielkie zasługi położyła w tym pani Barbara Czyż, posłanka KPN, której starania niewątpliwie przyczyniły się do stabilizacji finansowej przedsięwzięcia.

3. Dzisiaj

Nowy gmach Śląskiej Książnicy znajduje się przy Placu Rady Europy 1, na skrzyżowaniu dróg pomiędzy wielkim osiedlem mieszkaniowym Katowic – imienia Ignacego Jana Paderewskiego, a ośrodkami akademickimi: Uniwersytetu Śląskiego, Politechniki Śląskiej, Akademii Ekonomicznej oraz Akademii Muzycznej, w sąsiedztwie nowoczesnych banków. To usytuowanie sprawia, iż Bibliotece Śląskiej nie grozi peryferyjność.

Równie ważna jest filozofia koncepcji architektonicznej, zasadzająca się na ekonomiczności miejsca (magazyny usytuowane centralnie), maksymalnej koncentracji (magazyn wysokiego składowania), autonomiczności ciągów – czytelniczych, pracowniczych i drogi książki. Już to samo sprawia, że koncepcja jest eksperymentem i nową propozycją metodologiczną w bibliotekoznawstwie.

Sam budynek jest imponujący. Obejmuje 2 hektary terenu zagospodarowanego. Kubatura wynosi 81 000 m³, powierzchnia użytkowa 17 000 m². Budynek pomieści docelowo około 2 000 000 woluminów. Zaplanowano 220 miejsc w czytelniach i pracowniach. Salę audytoryjną przewidziano na 120 osób. Przygotowano 170 miejsc postojowych dla samochodów.

Obiekt został „wtopiony” w teren, przy jak najmniejszej interwencji w przestrzeń parku, na terenie którego zrealizowano inwestycję, co daje wrażenie zmniejszenia jego skali oraz stwarza konieczną osłonę akustyczną i atmosferę intymnego wyizolowania od gwaru wielkomiejskiego. Architektura obiektu jest programowo prosta i skromna. Zrezygnowano z pompatycznej bryły na korzyść walorów ekologicznych, z zachowaniem i rozbudową drzewostanu.

Innowacje techniczne:

- sposoby magazynowania zbiorów: tradycyjny, zwarty, a także „wysokiego składowania”, oparty o informatyczny system dostaw przez roboty i ciągłą transmisję książki przez tzw. telelift, zintegrowany z robotem magazynu i oprogramowaniem bibliotecznym „Prolib”;
- 150 terminali, w tym 50% dostępnych w katalogach i czytelnich;
- zbiory multimedialne;
- pełne wyposażenie sali audytoryjnej (odczytowo-kinowej) z projekcją multimedialną sterowaną z tabletu oraz dwoma kabinami tłumaczeń;
- najnowocześniejszy system konserwacji zbiorów;
- zintegrowany system zarządzania i sterowania eksploatacją techniczną gmachu;
- ochrona przeciwpożarowa (argon, azot), ochrona przeciwwłamaniowa z kontrolą dostępu i instalacją telewizji użytkowej;
- własna awaryjna kotłownia (uniezależnienie obiektu na wypadek braku dostaw ciepła z miejskiej sieci);
- wysoka izolacyjność budynku, ekonomiczne ogrzewanie;
- pełne zabezpieczenie konstrukcji przed destrukcją spowodowaną uszkodzaniem górniczymi występującymi w mieście, podział obiektu na 14 oddylatowanych segmentów;
- samoobsługowy parking z dostępem dla niepełnosprawnych i bezpośrednim połączeniem z biblioteką;
- możliwość automatycznego nawilżania zieleni.

Obiekt został przekazany uroczystie Bibliotece Śląskiej 24 października 1998 roku.

4. Jak zbudować bibliotekę za... milion dolarów?

Należy:

a) w sferze promocji idei:

- potraktować przedsięwzięcie jako interes całej lokalnej społeczności bez jakichkolwiek barw partyjnych,
- stworzyć niepowtarzalny klimat współodpowiedzialności za sukces lub za klęskę przedsięwzięcia,
- skupić wokół idei wszystkie, ale to wszystkie autorytety lokalne,

- zorganizować konsekwentnie prowadzoną akcję promocyjną w środkach masowego przekazu, na spotkaniach w instytucjach, organizacjach, a nawet na ludowych festynach; w ten sposób unika się tworzeniu gradacji, ważniejsze przedsięwzięcia, mniej ważne,
 - systematyczne spotkania z dziennikarzami prasy, radia i telewizji podczas konferencji prasowych.
- b) w sferze poczynañ inwestorskich:
- dążyć do ustabilizowania form finansowania (inwestycja centralna, fundusze wojewódzkie),
 - dążyć do systematycznego napływu środków finansowych; wrogiem - finansowanie kropelkowe,
 - wyraźne i jednoznaczne określenie relacji między inwestorem, inwestorem zastępczym i generalnym wykonawcą,
 - sporządzenie takich umów, które określają hierarchię; najwyżej - inwestor bezpośredni,
 - przejmowanie, o ile to możliwe, niektórych funkcji przez inwestora od pozostałych współbudujących; w naszym przypadku dało to wymierne oszczędności - rzędu 10-20%, które mogły zostać wykorzystane na jakościowo wyższe urządzenia,
 - wspólne wyjazdy sesyjne generalnego wykonawcy, inwestora zastępczego i użytkowników do miejsc, gdzie znajdują się podobne instytucje o najwyższym poziomie i najnowocześniejszych rozwiązaniach; ale celem była - krytyczna ich analiza (metoda Zoila, krytyka wielkiego Homera),
 - dotrzymywanie harmonogramu robót i jego ścisłe przestrzeganie,
 - gwarancje finansowe dla wykonawców,
 - zakup sprzętu, zwłaszcza elektronicznego, w ostatniej fazie, tuż przed uruchomieniem,
 - stałe konsultacje z użytkownikami; bibliotekarze tutaj są na stałe, inwestor zastępczy i generalny wykonawca - bywają.

5. Osiągnięcia:

- Lider Informatyki 1998 (Warszawa)
- III miejsce w konkursie Stowarzyszenia Architektów Polskich (Warszawa) - 1998
- I miejsce w konkursie Śląskiego Oddziału SAP - 1998
- wyróżnienie w konkursie „Inteligentny Budynek” (Wrocław) - 2000

Biblioteka Śląska – refleksje „Kanadyjczyka”

Z Biblioteką Śląską łączą mnie więzy rodzinne, emocjonalne i zawodowe. O ile paniętam, to była „od zawsze”. Najpierw wielki gmach koło wiaduktu kolejowego (po drodze do cioci Rózi), potem miejsce jakiejś wycieczki szkolnej, kiedy znudzoną klasę przypędzono, aby pokazać dużo książek, którymi nikt z nas specjalnie się nie interesował, jako że ciekawszy dla kilkunastoletnich lebków był Winnetou czy Ania z Zielonego Wzgórza w bibliotece szkolnej czy publicznej. Jako uczeń Liceum Kopernika odkryłem to miejsce jako źródło informacji o pasjonującej ówczesnego piętnastolatka francuskiej Legii Cudzoziemskiej – niespotykany nigdzie indziej katalog kłanrowy, był chyba równie egzotyczny jak poszukiwany temat. Przygotowania do matury to też kilkanaście wizyt w charakterze czytelnika i potem kilkuletnia przerwa i miesięczny pobyt w nowej roli: praktykanta-studenta wrocławskiego Instytutu Bibliotekoznawstwa. Oddani pod opiekę wysokiego, o ascetycznym wyglądzie kustosza, p. Groebła (inienia już nie pomnę), mieliśmy okazję, wspólnie z koleżankami z Gdańska i Warszawy, pracować w dziale informacji. Ten okres najbardziej pozwolił mi na poznanie biblioteki, jej zasobów – i co najważniejsze – zrozumieć istotę jej wyjątkowej roli dla życia kulturalnego tej ziemi. Nic też dziwnego, że mimo iż nie miałem potem żadnych profesjonalnych kontaktów (poza wizytacjami wakacyjnych praktyk naszych studentów) z tą placówką, chętnie przyjąłem propozycję redakcji „Roczników Bibliotecznych”, aby zrecenzować pamiątkową księgę biblioteki (*Biblioteka Śląska 1922–1972* / pod red. J. Kantyki. – Katowice 1973 Rec. „Roczniki Biblioteczne” 1973 (druk 1974) R. 17 z. 3/4 s. 966–968).

Potem, zawsze z zainteresowaniem, śledziłem z daleka jej zmagania o ratowanie zbiorów w magazynach pękających w szwach, o nowe lokale, decyzje o budowie nowego gmachu, dowiadywałem się o jej postępkach, śledziłem w internecie jej przebieg. Jednak dopiero teraz, miałem okazję odwiedzić ją osobiście i zobaczyć jak wygląda. Rzeczywistość znacznie przewyższyła oczekiwania. Ilustracje, jakie oglądałem na internetowej stronie, nie dawały pojęcia o jej wielkości ani o usytuowaniu. Dopiero osobista wizyta i przejście poprzez różne działy pozwala zorientować się o jej wielkości, funkcjonalności, wyglądzie, wyposażeniu. Zaczynijmy od tego ostatniego. Mam okazję do porównań z wieloma podobnymi instytucjami, jakie odwiedzałem, najśluszniej jednak byłoby zestawić ją z niedawno zbudowanym gmachem biblioteki Queen's University w Kingston (Stauffer Library – <http://stauffer.queensu.ca/>), jednej z dwu najnowszych budowli tego typu w Kanadzie (drugą jest gmach Biblioteki Publicznej w Vancouver – [http://www.vpl.vancouver.bc.ca/branches/LibrarySquare/home.html #Tour](http://www.vpl.vancouver.bc.ca/branches/LibrarySquare/home.html#Tour)). Nawet na tym tle Biblioteka Śląska wygląda imponująco.

Za najważniejszy problem, o jakim musiano zdecydować podejmując projekt biblioteki, uważam sprawę decyzji o sposobie dostępu czytelników do zbiorów: wolny dostęp do półek czy też akces w pełni kontrolowany. Oba koncepty mają swoje dobre i złe strony, oba można spotkać we współcześnie budowanych bibliotekach na świecie. Mimo iż jestem zwolennikiem tego pierwszego, jednak gdybym miał decydować o wyborze koncepcji odnośnie Biblioteki Śląskiej, wybrałbym ten drugi. Bezpieczeństwo zbiorów, ich unikalny charakter, i – co tu ukrywać – brak odpowiedniej tradycji w tej dziedzinie wśród czytelników, skłaniałyby mnie do takiej właśnie decyzji. Łatwiej też można pogodzić się z brakiem wolnego dostępu do półek, kiedy komputer pokazuje, że książka JEST w bibliotece i powinna być w danym miejscu, ale jej nie ma, bo ktoś „odłożył” ją sobie, i zostanie odnaleziona dopiero w czasie następnej kontroli półek...

W pełni zautomatyzowany i skomputeryzowany magazyn wysokiego składowania umożliwia sprawną dystrybucję zamówionych pozycji i przy odpowiedniej organizacji nie powinien stwarzać większych problemów. System ten wprawia w podziw swoją nowoczesnością, jednak dopiero dłuższy okres eksploatacji będzie mógł wykazać jego zalety, a przede wszystkim oszczędność miejsca umożliwiającą pomieszczenie dużej ilości zasobów bibliotecznych na minimalnej powierzchni, łatwiejszą i skuteczniejszą ich kontrolę oraz zabezpieczenie.

Komputeryzacja stanowisk pracy, jaką mogłem zaobserwować, to dopiero pierwszy krok. Za tym z pewnością pójdzie sprawniejszy obieg informacji wewnętrznej między poszczególnymi działami biblioteki. Z czasem – co jest nie do uniknięcia – cała korespondencja, ogłoszenia, zarządzenia, etc., odbywać się będzie drogą poczty elektronicznej przy niemal zerowym zużyciu papieru. Nowe nośniki informacji, CD-ROMy i inne, będą coraz powszechniejsze i tańsze. Coraz więcej kontaktów z czytelnikami będzie się odbywać również drogą komputerową, np. wyszukiwanie z katalogu i zamawianie książek poprzez Internet. Tutaj Biblioteka Śląska ma łatwiejsze zadanie z powodu czytelników z natury rzeczy lepiej i szybciej zorientowanych w użyciu komputerów do badań i pracy niż bardziej zróżnicowani klienci bibliotek publicznych.

Przygotowanie wszystkich pracowników do tych zadań, ich stałe szkolenie i adaptacja – to jedno z najważniejszych zadań strategicznych. Ani najbardziej wyszukany, nowoczesny i drogi sprzęt bez odpowiednio wyszkolonych, obytych z nim i czujących się swobodnie ludzi, ani też najlepsi fachowcy bez odpowiednio działającego sprzętu nie zapewnią dobrego funkcjonowania placówki: obie rzeczy muszą iść harmonijnie w parze i stale się rozwijać. Niezbędne są więc stałe kursy dla wszystkich pracowników, szczególnie w pierwszym okresie, ale doksztalcanie się powinno być zasadą, codzienną praktyką.

Stanowiska pracy, zarówno dla pracowników jak i czytelników odpowiadają najlepszym standardom. Dbalność o estetykę i funkcjonalność, ergonomia widoczna jest na każdym miejscu. Są to rzeczy ogromnej wagi, o czym wiedzą nowoczesne firmy i na co nie żałują pieniędzy, bo to się po prostu opłaca.

Krótko po wizycie w Bibliotece Śląskiej byłem w siedzibie światowego potentata w dziedzinie wielkich sieci komputerowych, kanadyjskiego Nortelu. Campus centralnego ośrodka badawczego, mieszczący kilka połączonych podziennymi przejściami budynków, obudowany jest niezwykle starannie utrzymywanym parkiem, gdzie dzikie gęsi i kaczki widać niemal z każdego okna. Odległe na rzut kamieniem, gęsto rozstawione ławeczki zachęcają do wyjścia dla złapania oddechu, specjalna sala gimnastyczna, świetnie wyposażona, do zrelaksowania się, zaś odbijające się w jeziorkach (specjalnie schładzanych latem, aby nie zarastały glonami – co kosztuje majątek!), nowoczesne budowle dopełniają całości. Gdyby chciał dorównać tym standardom – na co, niestety, nie stać żadnej insty-

tucji kulturalnej ani w Polsce, ani w Kanadzie, ani gdziekolwiek indziej – należałoby położyć zupełnie nowe trawniki wokół biblioteki i zatrudnić ogrodnika wyłącznie do bieżącej konserwacji tych wszystkich uroczych, świetnie wkomponowanych w architekturę budynku orientalizujących kompozycji roślinnych, stwarzających jej nowoczesny wizerunek.

Nawet mniej spektakularne detale w wyposażeniu Biblioteki Śląskiej, jak lampy stołowe, zasługują na uwagę. Nie miałem okazji przy nich pracować, więc nie mogę wypowiedzieć się na temat ich funkcjonalności, ale ich wyrafinowane wzornictwo jest jeszcze jednym świadectwem nowoczesności placówki.

Osobnym zagadnieniem jest miejsce i funkcje nowej biblioteki, jej rola w społeczności, przez którą, z której środków i dla której została powołana. Nie ulega wątpliwości, że biorąc pod uwagę rozmach, koszty i podziwu godną dalekowzroczną perspektywę, jaką widać w tym projekcie, musi ona być maksymalnie wykorzystywana. Szczególnie ważne jest, aby jak najszybciej wprowadzić do bieżącego użytku wszystkie środki techniczne jakie posiada. Współczesna biblioteka to nie tylko „magazyn” materiałów historycznych, to przede wszystkim źródło informacji i to nie tylko tej „naukowej”, ale w ogóle. Bibliotekarz nie może uważać – sam tym grzeszyłem na początku swej kariery – niektórych informacji (np. rozkład jazdy PKP) za trywialne. Bibliotekarstwo anglosaskie uważa za ważną każdą informację, jakiej poszukuje czytelnik. W końcu to z jego pieniędzy utrzymywane są biblioteki i opłacani (niestety, zazwyczaj marnie), pracownicy bibliotek.

Dzisiaj, szczególnie pod względem informacji bieżącej, ale nie tylko, kluczowym narzędziem staje się Internet. I tutaj, z nieznanymi mi przyczyn, spotkał mnie zawód. Połączenie jakie testowałem było wolne, połączenie się z poszukiwanymi stronami zabierało minuty tam, gdzie nie powinno trwać więcej niż kilkanaście sekund. Jest to sprawa niesłychanie istotna i jeśli tylko nie było to incydentalne, wynikające z przerwy wakacyjnej, musi zostać poprawione. Używam połączeń komputerowych codziennie po kilka godzin od dziesięciu lat, mam bogate doświadczenia i obserwacje, jak dalece jest to istotny problem. Tak wolne połączenie jest źródłem frustracji dla korzystającego, sprawia, że jeśli jest on nowym użytkownikiem, to nabiera zupełnie błędnego mniemania o istocie, znaczeniu i funkcjonalności Internetu, powoduje odwrócenie się i lekceważenie tego coraz ważniejszego środka komunikacji

i informacji. I do tego nie można dopuścić. Jest to tak, jakby mieć naprawdę szybki, nowoczesny i komfortowy samochód, ale tylko polną drogę, z dziurami i bez nawierzchni. Ten problem musi zostać rozwiązany, bowiem blokuje następne etapy rozwoju funkcjonalności Biblioteki Śląskiej: uruchomienie odpowiedniej witryny w światowej sieci komputerowej (World Wide Web), nie tylko przedstawiającej bibliotekę i jej zasoby, ale w pełni funkcjonalnej: dostęp do katalogów on-line, pełna komunikacja z czytelnikami nie tylko miejscowymi, ale na całym świecie, narzędzie do selekcji i dokonywania nowych zakupów. Strona, którą oglądałem z Kanady, w czasie budowy biblioteki spełniała w ograniczonym stopniu te zadania, co było nieuniknione w ówczesnych warunkach. Ale teraz, w momencie kiedy instytucja wychodzi już z etapu rozruchu, trzeba oczekiwać czegoś więcej, jeśli ma zająć odpowiednio wysoką pozycję na liście polskich i światowych bibliotek, pozycję na jaką w pełni zasługuje.

Dr Jerzy Wojciech Zawisza, ur. 12.04.1949 roku w Katowicach. Absolwent I Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Katowicach. Studia bibliotekoznawcze ukończył we Wrocławiu w roku 1971. W latach 1971–1987 pracownik naukowy Uniwersytetu Wrocławskiego. Pracę doktorską na temat: *Panegiryczny druk ulotny epoki stanisławowskiej* (Ossolineum 1984), obronił w r. 1980. W latach 1983–1987 w Algierii, gdzie pracował jako wykładowca na Uniwersytecie w Konstantynie. Publikacje w „Studiach o Książce”, „Rocznikach Bibliotecznych”, „Przeglądzie Humanistycznym”, „Kulturze i Społeczeństwie”, „Literaturze Ludowej”, „Revue Maghrebine de documentation”. Od roku 1987 przebywa w Kanadzie, gdzie pracuje jako bibliotekarz. Konsultant ds. Internetu i projektant stron internetowych dla Canadian Land Forces and Staff College / College canadien des forces terrestres et de commandement. Nagrodzony przez OSSTF i Réseau scolaire canadien za prace internetowe.

Udział Biblioteki Śląskiej w ESTC (Eighteenth Century Short Title Catalogue)

W grudniu 1990 roku Biblioteka Śląska podjęła współpracę z Biblioteką Brytyjską w Londynie na rzecz ESTC – *Międzynarodowego Skomputeryzowanego Systemu Informacji o Drukach XVIII-wiecznych*.

System powstał w 1977 r. w British Library w Londynie. Kierowany był przez specjalistów tejże Biblioteki oraz University of California, American Antiquarian Society i Göttingen University Library. Rejestrował produkcję wydawniczą Wielkiej Brytanii i kolonii angielskich, a także wszystkie anglojęzyczne publikacje wydane w latach 1701–1800. Powstały system pełni funkcję bibliografii, jak również katalogu centralnego. Sposób uzyskiwania informacji jest różnorodny – on line, na CD-ROM, i przez katalog mikrofiszowy.

Do prac nad tworzeniem tej ogromnej bazy źródłowej włączono ponad tysiąc bibliotek z osiemnastu krajów. Polsce ofertę współpracy złożył Dyrektor tego systemu pan Michael Crump na ręce prof. Anny Sitarskiej w 1987 r. podczas jej pobytu w Londynie. Propozycja spotkała się z przychylnym przyjęciem dr Jadwigi Krajewskiej, ówczesnej dyrektorki BUW. Strona polska rozpoczęła przygotowania do prowadzenia prac nad systemem.

W Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie utworzono Pracownię Informacji o Dawnej Książce Angielskiej w Zbiorach Polskich. Rozpoczęto organizowanie środowiska bibliotek naukowych do podjęcia współpracy. Koordynatorem prac została dr Maria Magdalena Biernacka.

Do realizacji wytyczonych zadań wytypowano dwadzieścia pięć instytucji w kraju: Bibliotekę Narodową, Śląską w Katowicach,

Czartoryskich w Krakowie, uniwersyteckie – w Krakowie, Lublinie (dwie), Łodzi, Toruniu i Warszawie, Polskiej Akademii Nauk – w Gdańsku, Kórniku, Krakowie, Wrocławiu, dwie biblioteki towarzystw naukowych – w Płocku i Poznaniu, siedem naukowych bibliotek publicznych – w Bydgoszczy, Cieszyń, Lublinie, Poznaniu, Szczecinie, Toruniu i Warszawie oraz zbiory Czapskich z Biblioteki Muzeum Narodowego w Krakowie, z Centralnej Biblioteki Wojskowej w Warszawie i Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie.

Owocem kilkuletniej współpracy było sporządzenie 11 802 opisów, które zostały przekazane Bibliotece Brytyjskiej w Londynie. Do rzadkości bibliograficznych należało 1 709 pozycji.

W Bibliotece Śląskiej prace na rzecz Systemu prowadziła pani kustosz Danuta Musiołowa. W latach 1991–1994 dokonała korekty 294 opisów starych druków, które systematycznie przekazywała do Warszawy.

Uznanie przez naukowców angielskich i amerykańskich czterdziestu czterech druków naszej kolekcji za szczególnie cenne jest niezmiernie wartościowym efektem tej współpracy. Nieznane skądinąd wydania czy nie notowana wersja językowa tych druków, świadczy o ich wyjątkowości. W naszej kolekcji przeważają druki francuskojęzyczne. Na kartach tytułowych wielu z nich widnieją fałszywe miejsce wydania – Londres, London.

Zbiór druków angielskich tworzą dzieła treści naukowej, literackiej, historycznej, prace filozoficzne, pisma polityczne, podręczniki, korespondencje, relacje z podróży, dzieła filozoficzne, słowniki językowe.

Do grupy zbiorów szczególnych należą niewątpliwie pisma, listy i utwory literackie „wielkiej czwórki” doby Oświecenia – Montesquieu, Voltaire'a, Diderota i Rousseau. Warto wymienić również nazwiska pisarzy, mających znaczny wpływ na rozwój literatury angielskiej i francuskiej – Daniel Defoe, Bernard le Bovier de Fontenelle, James Macpherson, James Thomson, Samuel Johnson, Thomas Gray. Interesującymi są prace naukowe N. Machiavellego, F. Bacona, I. Newtona, T. Bircha oraz D. Hume'a, oraz pochodzące z początku wieku XVIII wydania Biblii.

Zwraca również uwagę korespondencja znanych kobiet – Marii Stuart, królowej Szkocji, oraz dwóch faworyt króla francuskiego Ludwika XV.

Szczególnie ciekawymi są wydania listów dam francuskich. Pierwsza z nich to markiza Jeanne Antoinette Poisson de Pompadour, która była kobietą niezwykle, protektorką uczonych, pisarzy i artystów, popierającą wysiłki naukowe i wydawnicze encyklopedystów. Miała ogromny wpływ na politykę wewnętrzną i zagraniczną Francji. Listy jej skierowane były do wielu znaczących postaci epoki, by wymienić wśród nich Diderota, Voltaire'a, Richelieu czy Montesquieu. Korespondencję madame de Pompadour, z suplementem oraz odpowiedziami wydali w Londynie 1772 r. G. Owen i T. Cadell. Egzemplarz posiadany przez Bibliotekę pochodzi z rzadkiej edycji.

Podobnie zbiór listów Jeanne Becu du Barry, ściętej podczas Wielkiej Rewolucji Francuskiej. Redaktorem wydań listów madame du Barry był Mair Robert Maithieu François Pidanzat, sekretarz królewski księstwa Chartres, który zabezpieczył liczne dokumenty i pisma urzędowe oraz korespondencję znanych osób, by później stać się ich wydawcą. Tajemna historia hrabiny du Barry wydana w niemieckiej wersji językowej [London 1779], uznana została przez British Library za jedyny dziś znany egzemplarz.

Spośród dzieł podręcznikowych wymienić można *Agriculture complete* Johna Mortimera [Londres 1781], czy *Harmonia trigonometria* Henri Owena [London 1764].

Rzadkim wydaniem jest praca o tematyce handlowej *La noblesse commerçante* Gabriela François Coyera [Londres (et Paris) 1756], a także *Tableau de l'histoire generale des Provinces-Unies* Holendra Antoine Marie Cirisiera [Utrecht ; Londres ; Paris 1777-1783].

Niewątpliwie jednym z cenniejszych druków jest pierwsze wydanie *Tabulae astronomicae* Edmunda Halleya w łacińskiej wersji językowej z 1749 roku, z zamieszczonym miedziorytniczym portretem autora, profesora Oksfordu, który na zlecenie Towarzystwa Królewskiego w Londynie odwiedził w Gdańsku w 1679 roku Heweliusza.

Druki angielskie w zbiorach Biblioteki Śląskiej stanowią niemałą i różnorodną tematycznie kolekcję, zawierającą również polonika, co czyni ten zbiór szczególnie dla nas cennym.

Informacja o systemie na podstawie dokumentacji przekazanej Bibliotece Śląskiej przez dr Marię Magdalenę Biernacką.

Art. p. Biernackiej: *Przegląd biblioteczny* R. 67: 1999 z. 3.

Biblioteka Śląska w Norymberdze

W dniach 10–11 grudnia ubiegłego roku grupa twórców śląskich wyjechała do Norymbergii na cykl spotkań, zorganizowanych pod auspicjami Biblioteki Śląskiej.

Partnerskim miastem Norymbergii jest Kraków. Na krakowskim Kazimierzu istnieje Dom Norymberski. Norymberga oddała Krakowowi zabytkową wieżę, pięknie usytuowaną w murach Starego Miasta. Mieści się w niej ośrodek kultury polskiej. Przychodzą tutaj mieszkańcy polskiego pochodzenia a także ich rodziny, aby w restauracji zjeść polskie potrawy, napić się żywieckiego piwa, ale przede wszystkim poobcować z kulturą polską. Odbywają się tu liczne zajęcia dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza nauka języka polskiego; dla dorosłych ciekawe spotkania ze sztuką, wernisaże i wystawy polskich plastyków, wieczory polskiej muzyki. Największym jednak powodzeniem i uznaniem cieszy się Salon Literacki, o czym z satysfakcją wspominam, ponieważ uczestniczyłam w jego powstawaniu. Dyrektorem ośrodka kultury Wieży Krakowskiej, z nominacji Urzędu Miejskiego w Krakowie, jest Iga Herok. To głównie z jej inicjatywy powstał najpierw Salon Literacki, a obecnie szeroko zakrojona działalność związana z kulturą i sztuką polską. Od dawna planowaliśmy spotkanie z twórcami śląskimi, jako że większość mieszkających we Frankonii Polaków pochodzi z tego regionu. A i związki Śląska z Krakowem są bliskie, toteż Kraków bez zastrzeżeń zaakceptował zorganizowanie sesji śląskiej. Patronat nad wyjazdem naszej „ekipy” objął, otwarty na tego rodzaju inicjatywy, dyrektor Biblioteki Śląskiej, prof. dr hab. Jan Malicki. Sesję zaplanowano na dwa dni: dzień pierwszy przed południem – spotkanie w Bibliotece (Stadtbibliothek Nürnberg), wieczorem w Wieży Krakowskiej – referaty i dyskusje. W drugim dniu – wieczór świąteczny (okres adwentowy w Norymberdze obchodzony jest niezwykle barwnie). Planowany skład ekipy: prof. Jan Malicki,

Tadeusz Kijonka, Krzysztof Karwat, prof. Jacek Wódz, Marta Fox i Michał Banasik – uległ pewnym zmianom, ponieważ nie wszyscy mogli w zaplanowanym czasie wyjechać. W konsekwencji zrealizowano:

„Dwa wieczory w Wieży” (10-11 grudnia 1999 r.) w Domu Krakowskim w Norymberdze.

Wieczór pierwszy, zatytułowany „Jak hanys z gorolem. Referaty i dyskusja”.

Prof. dr hab. Jan Malicki, kierownik Zakładu Historii Literatury Średniowiecza i Renesansu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dyrektor Biblioteki Śląskiej, wygłosił referat pt. „Przez stulecia. Spory o Śląsk”.

Krzysztof Karwat, pisarz, krytyk literacki, dziennikarz, redaktor działu kulturalnego miesięcznika Śląsk, mówił na temat swojej nowo wydanej książki „Jak hanys z gorolem...” i odczytał kilka fragmentów.

Adam Krzeniński, publicysta i eseista, dziennikarz tygodnika „Polityka”, specjalista od spraw polsko-niemieckich, w ostatniej chwili odwołał przyjazd, ponieważ w tym samym czasie odbierał prestiżową nagrodę w Berlinie. Przysłał natomiast referat pt. „Śląsk – ziemia obiecana czy przeklęta”, który został w jego imieniu odczytany i przyjęty przez słuchaczy z wielkim aplauzem.

Po referatach rozwinęła się bardzo ożywiona, wręcz namiętna dyskusja, jako że sprawy w nich poruszane dotyczyły niemal bezpośrednio osób zgromadzonych na spotkaniu. Pytano i uzupełniano wykładowców. Spierano się i zgadzano. Ale najczęściej ludzie po prostu chcieli się wygadać, wylać swoje żale, wypomnieć krzywdy z dzieciństwa, kiedy prześladowano ich np. za używanie gwary, za przyznawanie się do śląskości, itp. To było bardzo ciekawe, niebanalne, szczere w wypowiedziach spotkanie.

Po przerwie Teresa Darmoń, dyrektor Działu Promocji Wydawnictwa Videograf w Katowicach, zaprezentowała piękny album „Górny Śląsk – ziemia nieznana”. A potem kolacja i dalszy ciąg dyskusji. Rozmowy, już w małych grupach, trwały do późnej nocy. Nasi rozmówcy z zagranicy, ale i my spragnieni jesteśmy takich rozmów.

Wieczór drugi, zatytułowany „Bracia, patrzcie jeno... – opłatek świąteczny 1999” rozpoczął się bardzo miło, występami dzieci, które pod opieką ks. Stanisława Stenki śpiewały polskie kolędy i recyto-

wały stare polskie wierszyki. Były bardzo przejęte, a my wzruszeni. Michał Banasik, niestety, nie mógł wziąć udziału w imprezie, ponieważ w tym czasie był na dalekim polskim rejsie. Zastąpiła go Krystyna Musiał, która rozpoczęła wieczór Scherzem h-moll Fryderyka Chopina. Następnym punktem programu była „Rozprawa o winie frankońskim, o tradycjach adwentowych, przedświątecznych kiernaszach i muzykowaniu... przy norymberskim grzanym winie i polskich ciasteczkach”. Tym razem prof. Jan Malicki wystąpił jako Rektor Akademii Wina, podgrzewając swą gawędą i tak już ciepłą atmosferę spotkania. Marta Fox zaprezentowała swoją poezję; na tę okazję wybrała wiersze refleksyjne, które dodatkowo uzupełniała bardzo osobistym komentarzem. Książd Stanisław Stenka przygotował wielką tacę z opłatkami, tak aby wszystkim starczyło, jako że sala była wypełniona po brzegi. Długo trwało tradycyjne łamanie się opłatkiem. A potem wspólne kolędowanie, wraz z „Duo Sonore” (Iwona Bernard – skrzypce, Urszula Kobylko – fortepian). Gospodarzami wieczoru byli Iga Herok, Józefina Rebeś, prof. Jan Malicki.

Konferencja poświęcona centrom dokumentacji europejskiej, Bruksela 2000 – sprawozdanie

W dniach 24-26 stycznia uczestniczyłam w konferencji zorganizowanej przez Komisję Europejską Dyrektoriat Generalny do spraw Kultury i Edukacji, poświęconej Centrom Dokumentacji Europejskiej. Konferencja miała charakter seminarium, którego celem było omówienie kwestii związanych z codzienną pracą Centrów Dokumentacji Europejskiej, jak również prezentacja najnowszych źródeł informacji, usług i programów oferowanych przez nowy Dyrektoriat ds. Kultury i Edukacji. Seminarium było również okazją do kontaktu ze służbami Komisji odpowiedzialnymi za Centra Dokumentacji, a także z przedstawicielami Centrów z różnych krajów. Seminarium miało miejsce w Centrum Konferencyjnym Alberta Brochette'a w Brukseli. Obradom przewodniczył Nevill Keery przy współudziale Isobell Loff, Koordynatora ds. Centrów Dokumentacji Europejskiej, z ramienia Komisji Europejskiej.

W pierwszym dniu konferencji wysłuchaliśmy następujących wykładów:

1. Neville Kerry, przedstawiciel Komisji Europejskiej: „Polityka nowej Komisji” - przedstawił zmiany organizacyjne, jakie wprowadzono oraz nowe plany związane z polityką Komisji.

2. Jean-Pierre Malivoir, przedstawiciel Komisji Europejskiej - „Komunikacja, informacja, partnerstwo ze społeczeństwem oraz Krajami Członkowskimi w związku z wprowadzeniem Euro”

3. Niels Thorgersen, Dyrektor Generalny Dyrektoriatu Generalnego ds. Kultury i Edukacji - „Konferencja Międzyrządowa” - przedstawił krótki zarys historyczny przemian zachodzących w strukturze Unii, problemy związane z rozszerzeniem Unii i konieczność ratyfikacji nowego Traktatu Nicejskiego.

4. Martin Westlake, przedstawiciel komisji: „Relacje Komisji z Parlamentem Europejskim i innymi instytucjami” – przedstawił proces podejmowania decyzji w Unii Europejskiej.

Po wykładach miała miejsce dyskusja na temat wyzwań i priorytetów stojących przed Centrami w związku z nową sytuacją. Uczestników podzielono na trzy grupy, którym przewodniczyli wykładowcy. Każda grupa miała do omówienia inny temat. Uczestniczyłam w obradach grupy pod przewodnictwem Iana Thomsona, Prezydenta Europejskiego Towarzystwa Informacyjnego i Przedstawiciela EDC na Wielką Brytanię. Przewodniczący wygłosił wykład na temat nowych źródeł informacji ze szczególnym podkreśleniem nośników elektronicznych. Zwrócił uwagę na dobrze znany nam fakt, iż współcześni czytelnicy oczekują, że znajdą w komputerze nie tylko informacje i odsyłacze bibliograficzne, lecz pełne teksty poszukiwanych dokumentów. W tym kierunku zmierza cały system elektronicznych baz danych. Prelegent zaznaczył również, jak ważne są tu komercyjne, płatne bazy danych, które zbierają informacje bardziej obiektywne i z różnych źródeł, prezentując różne punkty widzenia. W następnej części prelekcji skupił się na kwestii rodzaju nośników, jakich oczekują biblioteki w związku z zaprzestaniem wydawania w wersji papierowej podstawowego dokumentu Unii, pisma „The Official Journal”. Dyskusja, która potem nastąpiła, dotyczyła głównie ostatniej kwestii. Prawie wszyscy uczestnicy byli zgodni, że należałoby przywrócić wersję drukowaną The Official Journal, w związku z trudnościami ze sprzętem, z jakimi borykają się biblioteki, jak również dla celów dokumentacji.

W drugim dniu konferencji wysłuchaliśmy wykładów:

1. Georges Ingber, przedstawiciel Komisji: „Unia Europejska dzisiaj” – podkreślił fakt, że rok 1999 był rokiem przełomowym dla Unii oraz omówił zagadnienia Agendy 2000, w związku z reformami zachodzącymi w Unii.

2. Ramon Jimenez Fraile, przedstawiciel Rady Unii Europejskiej: „Rada Unii Europejskiej i jej dokumentacja” – przedstawił podstawowe dokumenty publikowane przez Radę Unii Europejskiej, omówił możliwości dostępu do tej dokumentacji, następnie skupił się na działalności Biblioteki Unijnej oraz usług przez nią świadczonych. Szczególnie interesujące były jego uwagi na temat pracy Działu Informacji.

3. Marie-Françoise Content, przedstawicielka Trybunału Sprawiedliwości: „Trybunał Sprawiedliwości i jego dokumentacja”.

4. June Lowery-Kingston, Biuro Oficjalnych Publikacji (EUR-OP): „EUR-OP i dystrybucja publikacji” – przedstawiła działalność Biura Oficjalnych Publikacji, które wydaje około 2000 tytułów rocznie, poczynając od kart biznesowych a kończąc na elektronicznych bazach danych. W dalszej części prelekcji omówiła kontrowersyjną kwestię sposobu publikacji *The Official Journal* – forma drukowana czy elektroniczna. Następnie skupiła się na prezentacji trzech podstawowych baz danych udostępnianych przez Internet, a zawierających pełne teksty dokumentów nie zawsze dostępnych w wersji drukowanej. Omówiła bazy danych: EurLex, Eudor, Celex.

Bazy Celex i Eudor nie są bazami ogólnie dostępnymi, ale „działają na hasło”. Jednakże EDC mają umożliwiony bezpłatny dostęp do tych baz, jeśli wyślą prośbę o rejestrację e-mailem. Prelegentka zwróciła również uwagę na możliwość otrzymywania przez Centrum miesięcznego zestawienia wydanych przez Biuro publikacji, co pozwoliłoby na ewentualne uzupełnienie braków. Zarówno zestawienie, jak i brakujące egzemplarze wysyłane są tylko na prośbę danego Centrum.

5. Roland Laurent, przedstawiciel Komisji Europejskiej: „Komisja Europejska i jej publikacje” – przedstawił rodzaje i typy publikacji wydawanych przez Komisję Europejską, a także rodzaje oznaczeń różnego typu dokumentów.

6. Jacques Raybaut, przedstawiciel Parlamentu Europejskiego: „Parlament Europejski i jego dokumentacja / EUROPARL” – omówił obieg dokumentów, zwłaszcza aktów prawnych, pomiędzy głównymi podmiotami Unii, a także typologię tych dokumentów.

W trzecim dniu konferencji wysłuchaliśmy następujących wykładów:

1. Vera Parr, przedstawicielka Komitetu Ekonomicznego i Społecznego: „Komitet Ekonomiczny i Społeczny” – przedstawiła zasady działania Komitetu, oraz jego opinie wydawane cyklicznie, a także sam sposób opiniowania

2. Marlene Cattelain: „EUROPA, serwer internetowy” – przedstawiła zmiany, jakie zostały wprowadzone na serwerze Europa.

3. Roberta Persichelli Scola, przedstawicielka Centrum Komunikacji: „Europe direct”.

Po zakończonych wykładach w czasie krótkiego spotkania podsumowano obrady konferencji, która z powodu zaangażowania wykładowców, a zwłaszcza uczestników, została określona jako prawdziwy sukces. Podkreślono wagę takich spotkań i zapowiedziano następne szkolenia i spotkania.

Po południu mieliśmy okazję zwiedzić Centralną Bibliotekę Komisji Europejskiej, która gromadzi wszelkie dokumenty unijne. Część dostępna dla czytelników jest stosunkowo niewielka. Pokój katalogowy i czytelnia. Katalogi są doskonale wyposażone w najnowocześniejszy sprzęt komputerowy, liczne bazy danych wgrane na dyski; zapewniono bezpłatny dostęp do Internetu. Ciekawą innowacją, którą zauważyłam, było wprowadzenie plakatów z instrukcją posługiwania się katalogiem komputerowym. Plakaty te, wiszące nad każdym monitorem, rozwiązały, jak twierdzą pracownicy katalogów, problem nieczytania instrukcji przez czytelników.

Część czytelniana Biblioteki ma bogaty księgozbiór podręczny i oprócz publikacji unijnych oraz słowników i encyklopedii udostępnia prasę bieżącą ze wszystkich krajów członkowskich Unii i we wszystkich językach. Biblioteka ma trudności lokalowe, główna część gmachu przeznaczona jest na magazyny, które są w dużej mierze przeciążone. Planowane jest pozyskanie nowego gmachu dla Biblioteki. Zwiedzanie Biblioteki było ostatnim punktem programu.

Konferencja była interesująca i dobrze zorganizowana. Wykłady prowadzili najlepsi specjaliści, miały one z reguły charakter bardzo konkretny i zawierały dużo nowych informacji w związku ze zmianami zachodzącymi w Unii Europejskiej. Ponadto w spotkaniu uczestniczyło 56 osób z 24 krajów, a częste spotkania i rozmowy w kuluarach pozwoliły na nawiązanie kontaktów i wymianę doświadczeń.

Zarówno wykłady, jak i indywidualne kontakty pozwalają na wyciągnięcie kilku praktycznych wniosków:

1. Konieczność udostępnienia czytelnikom Centrum internetowych baz danych, zarówno na serwerze EUROPA, jak i pozostałych wymienionych wcześniej. Może w postaci ikon na pulpicie monitora.

2. Istnieje potrzeba zarejestrowania Centrum, w celu uzyskania dostępu do baz zamkniętych dla ogółu, takich jak Celex czy Eudor.

3. Nawiązanie ściślejszego kontaktu z Biurem Oficjalnych Publikacji, do czego bardzo zachęcała pani June Lowry-Kinston

4. Istnieje również konieczność wprowadzenia elektronicznego katalogu zbiorów Centrum, co podkreślali zarówno wykładowcy, jak i uczestnicy, oraz udoskonalenia sposobu ich klasyfikacji.

Biblioteka Śląska na 52. Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie

W dniach 18–23 października 2000 r. we Frankfurcie nad Menem odbyły się prestiżowe Międzynarodowe Targi Książki. 52. edycja tej imprezy była szczególna dla promocji polskiej kultury, bowiem Polska po raz pierwszy wzięła w niej udział jako Gość Honorowy.

Polska wystawa została zaprezentowana na ogromnej powierzchni 5000 m², na parterze 3. Pawilonu frankfurckich terenów wystawienniczych, ruchało przez tysiące zwiedzających nazwanego „polskim”. W ramach ekspozycji zaprezentowano stoiska ilustrujące bogaty dorobek kulturalny poszczególnych regionów, stoiska dużych polskich wydawnictw oraz wystawy: złożoną z fotografii, plakatów i reprodukcji, dokumentującą wydarzenia najnowszej polskiej historii i drogę Polski do demokracji oraz wystawę malarską „Pejzaż Polski”. Przez cały czas trwania Targów odbywały się liczne spotkania i dyskusje panelowe z autorami, ludźmi kultury i politykami. Wzięli w nich udział m.in. Wisława Szymborska, Czesław Miłosz, Karl Dedecius, Tadeusz Różewicz, Hanna Krall, Ryszard Kapuściński, Sławomir Mrożek, Olga Tokarczuk, Marta Fox, Joanna Chmielewska, Norman Davies. Polski pawilon odwiedziły także wybitne osobistości świata polityki: Leszek Balcerowicz, Władysław Bartoszewski, Joschka Fischer – Minister Spraw Zagranicznych Niemiec, były prezydent RFN – Richard von Weizsäcker, Rudolf Scharping – Minister Obrony RFN oraz Zoltan Rockenbauer – Minister Kultury Węgier.

Bibliotece Śląskiej przypadła zaszczytna rola koordynatora i organizatora regionalnego stoiska Górnego Śląska, której zadanie to powierzył Zarząd Województwa Śląskiego. Do realizacji zadania Dyrektor Biblioteki Śląskiej prof. dr hab. Jan Malicki powołał ze-

spół pracowników, który, prócz wstępnych prac koordynacyjnych, zapewnił fachową, wielojęzyczną obsługę stoiska. W skład zespołu weszli: Wisława Bertman, Andrzej Deloch, Rafał Grzybek, Agnieszka Koszowska, Remigiusz Lis, Bartłomiej Moczulski, Ilona Nowak, Magdalena Skóra, Bernard Szczech.

Na 36 m² powierzchni wystawienniczej swój dorobek zaprezentowało 22 wydawców z terenu województwa śląskiego – m.in. Videograf II, Debit, Studio STO, Księgarnia Św. Jacka, Książnica – w bardzo szerokim spektrum tematycznym. Prócz literatury pięknej, przedstawiono poradniki i informatory, publikacje multimedialne na płytach CD, druki reklamowe oraz pocztówki.

Publikacje o charakterze ściśle naukowym i dydaktycznym zaprezentowały wydawnictwa śląskich uczelni: Uniwersytetu Śląskiego, Politechniki Śląskiej, Akademii Ekonomicznej, Wyższej Szkoły Handlowej i wielu innych.

Znaczną część ekspozycji zajmowały wydawnictwa promocyjne miast: Katowic, Chorzowa, Gliwic, Rybnika, Siemianowic Śląskich, Sosnowca i Zabrza. Cieszyły się one niezwykle dużym zainteresowaniem Gości, szczególnie tych, którzy przeżyli tam lata swojego dzieciństwa i młodości, a których losy rozrzuciły po Europie i świecie. Zwiedzający mogli na komputerze zainstalowanym na stoisku zapoznać się z multimedialnymi wydawnictwami propagującymi kulturę i historię śląskich miast.

Dopełnieniem prezentacji piśmiennictwa były wystawy tematyczne związane z książką. Ogromne zainteresowanie budziły unikalne, bodaj najmniejsze w skali nie tylko Targów, ale i świata, książeczki Zygmunta Szkocnego, które mogą być czytane tylko przez silne szkło powiększające. Obok nich prezentowano okazałych rozmiarów „składki” (rozmiar strony: 80x50 cm) wykonane metodą drzeworytu i linorytu przez artystę-plastyka Marka Jaromskiego, zawierające teksty wierszy Ernesta Brylla z tomiku „Rok Polski”.

Jednym z ważniejszych wydarzeń polskiego pawilonu było uhonorowanie Tadeusza Różewicza literacką nagrodą „Śląski Wawrzyn Literacki”, którą autorowi najlepszej książki roku „Matka odchodzi” wręczył Dyrektor Biblioteki Śląskiej prof. dr hab. Jan Malicki.

Biblioteka Śląska zaznaczyła swoją obecność także w 9. Pawilonie Targów – na stoisku International Booksellers' and Librarians' Centre – w ramach prezentacji polskich bibliotek. Prócz Silesianki przedstawione zostały: Biblioteka Narodowa (koordynator ekspozycji).

zycji), Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, Biblioteka Jagiellońska, Książnica Pomorska, Biblioteka UMK, Biblioteka Uniwersytecka z Białegostoku oraz Książnica Cieszyńska. Ekspozycje stanowiły: wystawa planszowa „Biblioteki polskie na przełomie wieków: budynki, usługi, zbiory” oraz zbiór wydawnictw z zakresu bibliotekarstwa, bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych. Na komputerach włączonych do Internetu zwiedzający mogli obejrzeć strony domowe bibliotek i przejrzeć ich elektroniczne katalogi.

W czasie targów na stoisku IBLC odbyły się dwie sesje naukowe: „Knowledge Transfer and Knowledge Management in the 21st Century” oraz „IBLC Forum” gdzie, obok Joanny Pasztaleniec-Jarzyńskiej (Biblioteka Narodowa) i Stanisława Krzywickiego (Książnica Pomorska), swoje referaty wygłosili reprezentanci Biblioteki Śląskiej: Agnieszka Koszowska („The Silesian Library – chances and perspectives: the Silesian Library and its role in the modern world” i Remigiusz Lis („Perspectives of the Silesian Library: why was the www service invented?”).

Koncert Wandy Wiłkomirskiej w Bibliotece Śląskiej

Od chwili przejęcia nowego budynku – Biblioteka Śląska rozpoczęła organizowanie cyklicznych koncertów muzyki klasycznej, goszcząc w swoich murach wybitnych i bardzo dobrych muzyków.

Dzień 31 sierpnia 1999 r. wyróżniał się jednak spośród innych niezwykle atmosferą, jaka wokół recitalu mistrzowskiego Wandy Wiłkomirskiej została wytworzona, a to za sprawą mediów, które informowały niezwykle intensywnie o zbliżającym się terminie koncertu, a to za sprawą wiernych, bibliotecznych melomanów, których telefony do sekretariatu Biblioteki Śląskiej zapowiadały niespotykaną frekwencję.

Pani Wanda Wiłkomirska wraz z towarzyszącą jej pianistką Elżbietą Neuman pojawiły się murach Biblioteki już w godzinach południowych. Zachwycone wystrojem sali audytoryjnej odbyły prawie dwugodzinną próbę testując jednocześnie biblioteczny fortepian oraz akustykę sali. Wyraziły zgodę na sfilmowanie koncertu dla archiwalnych celów Biblioteki.

Pierwsi melomani przybyli na koncert na długo przed jego rozpoczęciem. Sala audytoryjna wypełniła się po brzegi.

Program, który przygotowała wybitna skrzypaczka nie należał do łatwych w odbiorze. Utwory Grażyny Bacewicz, Karola Szymanowskiego i Sergiusza Prokofiewa w mistrzowskim wykonaniu zarówno solistki jak i akompaniarki zabrzmiały porywająco, odślaniając piękno nowoczesnej harmonii i niezwykle, zwłaszcza u Szymanowskiego, melodykę. Jakby niewiarygodna wydawała się myśl, iż muzyka ta powstała kilkadziesiąt lat temu.

Koncertując na estradach całego świata oraz szkoląc utalentowanych adeptów gry skrzypcowej, Wanda Wiłkomirska stała się propagatorką polskiej muzyki, szczególnie twórczości Grażyny Bacewicz, po której przejęła schedę wybitnej polskiej wiolinistki.

Nieczęsto zdarza się, aby wybitny, znany na świecie artysta, był osobą tak bezpośrednią i otwartą na kontakty z ludźmi, jaką okazała się być pani Wanda. Na pokoncertowym spotkaniu nie zabrakło

tematów do rozmowy. Wspomniano nazwiska wybitnych skrzypków wywodzących się spośród absolwentów Akademii Muzycznej w Katowicach: Aurelego Błaszczoka, Andrzeja Grabca, Adama Musiałskiego i innych, artystki dzieliły się wrażeniami z cyklu koncertów, jakie odbyły właśnie w Polsce, a za parę tygodni – odlot do Australii, tym razem na półroczny pobyt – koncerty, zajęcia ze studentami. Życie na walizkach to los wielkiego artysty.

W Katowicach pozostanie wdzięczna pamięć słuchaczy, wpis do pamiątkowej księgi Biblioteki Śląskiej oraz taśma najwiarygodniej upamiętniająca ten niezapomniany wieczór.

W czasach trudnych dla kultury
Kiedy ległemu się srebrowi,
Jakoż dziwny obłęd, który
Ofaruje czar muzyki,
Obok książek sto tysięcy,
Ludzie mił: są dla siebie
Nikt mi nie poda tu przykładu.
Toteż ja już jestem u siebie:
Leci do siebie droższe ujęcie,
A tu są szemrane schody,
Wiat Biblioteki śleska!
Wszystkie chwile iśń haraty!

Uł. Zaleski
(po koncercie U. V. Krumpholtza)

E. Weinmann

Wanda Wilkomirska

30. 8. 93

Wpis Wandy Wilkomirskiej
do Księgi pamiątkowej Biblioteki Śląskiej

*„... zbieram życie, które rozpadło się w pył ...”
(K. Krolow, filokartysta)*

Katowice na archiwalnej pocztówce (Materiały do bibliografii, ze zbiorów specjalnych Biblioteki Śląskiej)

„... zbieram życie, które rozpadło się w pył... „ (K. Krolow). I nasze dziedzictwo kulturowe „rozpadnie się w pył”, jeśli już teraz nie otoczmy go odpowiednią „opieką”. Najwyższy czas, żebyśmy zwrócili uwagę na archiwalną pocztówkę, jak na cenny materiał o bogatym ładunku dokumentacyjnym i ikonograficznym.

Niewątpliwie okazją do tego jest 130. rocznica wejścia do oficjalnego obiegu pocztowego kart korespondencyjnych i 100. rocznica zorganizowania w Krakowie Pierwszej Słowiańskiej Wystawy Ilustrowanych Kart Pocztowych (26. 08. 1899 r.).

Pierwsze pocztówki pojawiły się oficjalnie 1.10.1869 r. za sprawą profesora ekonomii Akademii Wojskowej w Wiener-Neustadt dr. Emanuela Hermanna. Były to skromne kartoniki o wymiarach 123x83 mm, z nadrukowanym znakiem opłaty pocztowej w wysokości 2 krajcarów. W zbiorach specjalnych Biblioteki Śląskiej znajduje się jedna z tych korespondentek datowana na 23.06.1870 r., a adresowana do Józefa Szlachora (sygn. R 658 I).

Niebawem, bo w 1870 r. zmieniło się nieco oblicze pocztówki. Zaczęto przyozdabiać je ilustracjami. Początkowo zajmowały one niewiele miejsca na rewersie, później rozrosły się tak, że zajęły całą stronę awersową.

Przełomowym momentem był rok 1905, kiedy to wprowadzono pionowy podział rewersu. Do tej pory jedna strona (rewers) przeznaczona była wyłącznie na adres i opłatę, a drugą (awers) całkowicie zajęła ilustracja. W efekcie brakowało miejsca na korespondencję. Po znormalizowaniu wyglądu karty pocztowej awers dalej zajmowała ilustracja, natomiast rewers został podzielony na

dwie części. Jedną część przeznaczono na adres, drugą na korespondencję. W takiej formie pocztówka przetrwała do dziś.

W styczniu 1983 r. Oddział Zbiorów Graficznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu rozesłał ankietę do wszystkich większych bibliotek i muzeów w kraju¹. Za odpowiedź niech posłużą liczby ilustrujące stan posiadania pocztówek w kraju:

- Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu - 150 000 jedn.²
- Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu - ok. 40 000 jedn.
- Biblioteka Uniwersytecka w Lublinie - ok. 30 000 jedn.
- Biblioteka Jagiellońska w Krakowie - 28 000 jedn.
- Biblioteka Śląska w Katowicach - 21 300 jedn.³
- Biblioteka PAN Ossolineum - ok. 20 000 jedn.
- Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu - ok. 15 000 jedn.

Pocztówki ilustrują różne wydarzenia i sytuacje. Jednak niewątpliwie największy ich odsetek to bogaty materiał ikonograficzny dotyczący historii miejscowości. Na kartach pocztowych można zobaczyć zapomniane widoki miast, ulice, budynki, zaułki, a także sceny z życia codziennego.

Katowice na dawnej pocztówce pojawiają się już z końcem XIX wieku (najstarsza z pocztówek posiadanych przez Bibliotekę Śląską pochodzi z 1899 r.). Najwięcej jest ich z lat 30. i 40. Niejednokrotnie trudno było ustalić dokładnie rok, w którym pocztówka została wydana. W takiej sytuacji najpewniejsze było podanie roku korespondencji - odręcznych i pochodzących ze stempli pocztowych dat (te daty podawane są w nawiasach kwadratowych). W przypadku, gdy brak było takich informacji, ilustracje pocztówek porównywane były ze źródłami ikonograficznymi, dotyczącymi danego okresu, zamieszczanymi w różnych publikacjach (daty podawane są w nawiasach kwadratowych z dodaniem określenia „ok.”, „przed”, „po”). Jedyne w stosunku do kilku kart pocztowych (w indeksie chronologicznym zostały wyróżnione przez podkreślenie) nie było wątpliwości, gdyż wydawcy sami zamieścili na nich rok wydania.

¹ Kotłowski J., Wiśniewska-Maćkiewicz C.: Zbiór pocztówek w Bibliotece Uniwersyteckiej w Toruniu - jego znaczenie historyczne i kolekcjonerskie. „Studia o Działalności i Zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika”. Toruń, 1986, cz. 3, s. 181-206.

² J. Kotłowski, Dawne pocztówki, Warszawa 1998.

³ Informację uzyskałam dzięki uprzejmości kierownika Działu Zbiorów Specjalnych Biblioteki Śląskiej - dr T. Roszkowskiej. Stan na grudzień 1998 r.

Pierwszym wydawcą widoków Katowic był „Kunstverlag Bruno Scholz” we Wrocławiu, później (do lat 30.) potentatem był Kraków, którego produkcja wydawnicza stała na bardzo wysokim poziomie. W Krakowie wslawiło się najpierw Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych „RUCH” S.A., a później, założone w 1875 r. Wydawnictwo Salonu Malarzy Polskich.

Na Górnym Śląsku słynnym fotografikiem i wydawcą pocztówek był Karl-Ludwig Max Steckel. Początkowo z jego zdjęć wydawał karty pocztowe „Heimatverlag Oberschlesien” w Gliwicach, później, po przeprowadzce do Katowic, Steckel założył własne atelier fotograficzne i sam zajął się ich produkcją.

W czasie II wojny światowej Katowice uwieczniała głównie pracownia „Foto Haus Boronowski” z Katowic i „Verlag Pickenhahn”.

Materiały bibliograficzne do archiwalnej pocztówki Katowic są bogatym źródłem ikonograficznym zarówno dla historyków, których pasją są dzieje Katowic lub konkretne obiekty, jak i dla historyków sztuki, urbanistów, konserwatorów itp. Mogą także być użytecznym materiałem ilustracyjnym dla zobrazowania i udokumentowania dziejów miasta i jego dzielnic. Pocztówka, jako szczególny rodzaj wydawniczy, zainteresować może bibliotekarzy, a także filokartystów.

Materiały do bibliografii zostały wykonane z autopsji i opatrzone adnotacjami. Zrąb główny ułożony jest rzeczowo, a w ramach poszczególnych tematów – alfabetycznie. Materiałami uzupełniającymi są indeksy: wydawców i drukarzy, fotografów i ilustratorów, geograficzny i chronologiczny.

W pracy wykorzystano dodatkowo normy: PN-N-01152.01-82 „Opis bibliograficzny. Książki”, PN-N-01158-85 „Przepisy bibliograficzne. Skróty wyrazów i wyrażeń w opisie bibliograficznym”, PN-N-01159-73 „Indeksy do bibliografii”, PN-N-01223-80 „Szerogowanie alfabetyczne”, które były pomocne w tworzeniu tego zestawienia.

Przy identyfikacji treści pocztówek pomocne także okazały się bogato ilustrowane wydawnictwa:

- „Katowice – rozwój w czasie i przestrzeni”. Katowice 1993
- Lipońska-Sajdak J.: „Katowice wczoraj = Kattowitz gestern”. Gliwice 1995
- Odorowski W.: „Architektura Katowic w latach międzywojennych 1922–1939”. Katowice 1994
- Szaraniec L.: „Katowice w dawnej i współczesnej fotografii”. Katowice 1996

KATOWICE

PANORAMA KATOWIC

„GRUSS AUS...”

1. Gruss aus alt Kattowitz : Alt Katholische Kirche; Villa Holtze; Sanitätsrat dr. Holtze; Alte Dorfsrasse. – Kattowitz : Verlag G. Siwinna, [ok. 1900]. – Litografia barwna ; 90x138 mm

Czysta. – Wieloobrazkowa: ul. Warszawska; róg ul. Warszawskiej i Francuskiej; Portret dr Holtze; ul. Starowiejska

2. Gruss aus Kattowitz : Poststrasse; Evang[elische] Kirche u[nd] Volksschule; Kath[olische] Kirche. – Breslau : Verlag v[on] Bruno Scholz, [1900]. – Litografia barwna ; 92x144 mm

Zapisana. – Na stemplu 1900. – Wieloobrazkowa: ul. Pocztowa; ul. Warszawska; ul. Mariacka

3. Gruss aus Kattowitz O./S. [Ober/Schlesien] : Gymnasium; Synagoge; Ring; Kgl. [Königliche] Eisebahn Direktion; Poststrasse. – Breslau : Verlag Bruno Scholz, [1901]. – Litografia barwna ; 92x144 mm

Zapisana. – Na stemplu 1901. – Wieloobrazkowa: ul. Mickiewicza; Rynek; ul. Dworcowa; ul. Pocztowa

WIDOK OGÓLNY

4. Katowice : Fragment ogólnego widoku. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 88x137 mm

Czysta

30

5. Katowice : Ogólny widok. – [B.m. : b.n., 1938]. – Fot. cz.-b. ; 90x140 mm

Czysta. – Na stemplu 1938

6. Katowice : Ogólny widok z placem św. Andrzeja. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1930] (Kraków : Akropol). – Druk cz.-b. (sepia) ; 91x137 mm

Czysta

27

7. Kattowitz. – Breslau : Photographie und Verlag Geyer & Co., [ok. 1940]. – Fot. cz.-b. ; 90x140 mm

Zapisana

Freiggb. R.L.M. Nr. E. 8728/40

8. Kattowitz / [rys.] Fitzner. – Gleiwitz : Heimatverlag Oberschlesien, [ok. 1930]. – Druk cz.-b. (ziel.) ; 90x140 mm (Oberschlesische Heimat, [Reihe 1 ; 1])

Czysta. – Reprodukcyj. rys. Fitzner'a

9. Kattowitz : Ev[an]g[e]l[ische] Kirche; Gymnasium; Kath[olische] Kirche; Oberrealschule. – [B.m. : b.n., 1920]. – Druk barwny ; 90x140 mm

Zapisana. – Odręczna data 1920. – Wieloobrazkowa: ul. Warszawska; ul. Mickiewicza; ul. Mariacka; ul. Jagiellońska

89898 ; 9

10. Kattowitz : Grundmannstrasse; Grundmannstrasse; Direktionstrasse; Querstrasse. – [B.m. : b.n., ok. 1920]. – Druk cz.-b. ; 89x133 mm

Czysta. – Wieloobrazkowa: ul. 3 Maja; ul. Dyrekcyjna; ul. Staromiejska
90674 ; 6

11. Kattowitz : Stadttheater; Ev[an]g[e]l[ische] Kirche; Grundmannstrasse; Hauptbahnhof; Wilhelmplatz; Zwei-Kaiser-Denkmal; Direktionstrasse; Friedrichsplatz; Mühlstrasse; Am Wehr. – Kattowitz : Gebr. Barasch, [ok. 1925]. – Druk cz.-b. ; 88x137 mm

Czysta. – Wieloobrazkowa: Rynek; ul. Warszawska; ul. 3 Maja; ul. Dworcowa; pl. Wolności; pl. Wolności (pomnik dwóch cesarzy); ul. Dyrekcyjna; Rynek; ul. Młyńska; promenada – widok na Hutę „Marta”

89 900 ; 10

12. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien]. – Petrowitz O.-S. : F. Boronowski, [ok. 1930]. – Druk cz.-b. ; 91x140 mm

Czysta. – Wieloobrazkowa: Teatr im. St. Wyspiańskiego – Rynek; Budynek starego dworca – ul. Dworcowa; Budynek Urzędu Skarbowego – ul. Żwirki i Wigury; Gmach Urzędu Wojewódzkiego – ul. Jagiellońska; fragment ul. 3 Maja

F.B.P. Nr 8 ; M/0128

13. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Teilansicht mit Kunsteisbahn / fot. Max Steckel. – Posen: NS [Nieder Schlesien] – Gauverlag und Druckerei Wartheland, [ok. 1920]. – Druk cz.-b. ; 109x144 mm

Czysta

RYNEK

14. [Katowice : Rynek. – B.m : b.n., ok. 1940]. – Druk barwny ; 116x150 mm

Podklejona kartonem. – Prawdopodobnie wydana przez Verlag Pickenhahn, Chemnitz

15. Katowice : Rynek. – Kraków : Polonia, [ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 89x134 mm

Czysta. – Równol. tekst fr. – Zaczernione napisy.

Nr 36

16. Katowice : Rynek / fot. T. Cyprian. – Kraków : nakł. P.T.K.K. [Polskiego Towarzystwa Księgarni Kolejowych] „RUCH” S.A., [po 1918] (Kraków : Rotograwiura Drukarni Narodowej). – Druk cz.-b. (ziel.); 90x139 mm

Czysta

17. Katowice : Rynek. – [Kraków] : Wyd[awnictwo] Polskiego Tow[arzystwa] Księgarni Kolejowych „RUCH” S.A., [ok. 1920] (Kraków : Zakłady Reprodukcyjne Akropol). – Druk cz.-b. ; 90x139 mm

Czysta

K.V.7

18. Katowice : Rynek – Teatr – ul. Marszałka J. Piłsudskiego. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 87x140 mm

Czysta. – Perforacja; prawdopodobnie część albumu

33

19. Kattowitz : Ring. – Breslau : J.P.jr i B., [1928]. – Druk barwny ; 87x132 mm

Zapisana. – Na stemplu 1928. – Widok z ul. Warszawskiej na Rynek oraz ul. 3 Maja i A. Mickiewicza. – Nadbite „Katowice Rynek”

PLACE

PLAC ANDRZEJA

20. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Andreasplatz. – [B.m. : b.n., ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 89x139 mm

Czysta. – Zaczernione napisy niem. – Na awersie nadbite : „Katowice”

608?3 ; M 1297

21. Kattowitz O/S [Ober/ Schlesien] : Andreasplatz. – Chemnitz : Verlag Pickenhahn, [ok. 1943] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). – Druk barwny ; 107x149 mm

Czysta

Freigegeben durch R.L.M. E. 06974/43

PLAC MIARKI

22. Katowice : Ogród na pl[acu] Miarki. – [B.m. : b.n., 1935]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 89x139 mm

Zapisana. – Na stemplu 1935

23. Katowice, G.-S. [Górny Śląsk] : Plac Blüchera narożnik ul. Dürer. – Katowice : Górnoślązak Sp[ół]k[ka] Wyd[awnicza] z ogr[aniczoną] odp[owiedzialnością, 1921]. – Druk barwny ; 88x138 mm

Zapisana. – Odręczna data 1921

24. Kattowitz : Am Blücherplatz. – Halberstadt : Verlagsanstalt „Kosmos”, [ok. 1920]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 90x139 mm

Zapisana

Nr 11807

25. Kattowitz : Blücherplatz. – [B.m. : b.n., ok. 1911]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 88x139 mm

Zapisana

11 2821

26. Kattowitz : Blücherplatz. – [B.m. : b.n., 1917]. – Druk barwny ; 86x134 mm

Zapisana. – Na stemplu 1917

89888 ; 4

27. Kattowitz : Blücherplatz. – [B.m. : b.n., ok. 1917]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 91x140 mm

Zapisana

17 18540 ; 4

PLAC WOLNOŚCI

28. Katowice : Motyw z Placu Wolności. – [B.m.] : Ruch, [1930]. – Druk barwny ; 87x135 mm

Zapisana. – Na stemplu 1930

29. Kattowitz : Wilhelmsplatz. – [B.m. : b.n., 1911]. – Światłodruk
jednobarwny (cz.-b.) ; 90x139 mm

Zapisana. – Na stemplu 1911

11 2804

30. Kattowitz : Wilhelmsplatz. – [B.m. : b.n., ok. 1915]. – Druk barw-
ny ; 88x137 mm

Czysta

Seria: 89882 ; 1

31. Kattowitz, O.S. [Ober Schlesien] : Wilhelmsplatz. – Breslau :
Kunstverlag Bruno Scholz, [1908]. – Światłodruk barwny ; 89x138
mm

Zapisana. – Na stemplu 1908

No 140

32. Kattowitz, O.-S. [Ober-Schlesien] : Wilhelmsplatz. – Kattowitz,
O.-Schl. : G. Siwinna, [1917]. – Druk barwny ; 86x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1917

33. Kattowitz, O.-Schl. [Ober-Schlesien] : Wilhelmsplatz mit Blick
in die Grundmannstrasse. – Kattowitz, O.-Schl. : Verlag A. Kraus,
[ok. 1910]. – Druk barwny ; 87x 138 mm

Czysta

ULICE

UL. DWORCOWA

34. [Katowice : ul. Dworcowa. – Chemnitz : Verlag Pickenhahn, ok.
1940] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-
Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). – Druk
barwny ; 106x148 mm

Podklejona kartonem. – Identyczny egzemplarz znajduje się w Muzeum Historii
Katowic

35. Katowice : ul. Dworcowa / fot. T. Cyprian. – Kraków : nakł.
P.T.T.K. [Polskiego Towarzystwa Księgarni Kolejowych] „RUCH”
S.A., [po 1918] (Kraków : Rotogr[awiura] Drukarni Narodowej). –
Druk cz.-b. (ziel.) ; 90x140 mm

Czysta

36. Kattowitz : Bahnhof Strasse. – Breslau : Photographie und Ver-

lag Geyer & Co., [ok. 1940]. – Fot. cz.-b. ; 89x139 mm

Czysta

Freiggb. R.L.M. Nr. E 16402/40 ; 17380

37. Kattowitz : Bahnhofstrasse. – Kattowitz : Gebr. Barasch. [ok. 1909]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 83x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1909

09 8567

38. Kattowitz : Bahnhofstrasse mit neuem Wasserturm. – [B.m. : b.n., ok. 1912]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 91x142 mm

Zapisana. – Na stemplu 1913

12 72136

39. Kattowitz : Bahnhofstrasse mit neuem Wasserturm. – Kattowitz : Gebr. Barasch, [1930]. – Druk cz.-b. ; 87x137 mm

Zapisana. – Na stemplu 1930. – Na awersie nadbite: „Katowice – ul. Dworcowa”

89896 ; 8

UL. DYREKCYJNA

40. Katowice : ul. Dyrekcyjna. – [B.m. : b.n., ok. 1930]. – Druk cz.-b. ; 139x90 mm

Czysta

61 ; 2-38

41. Katowice : ul. Dyrekcyjna. – [B.m. : b.n., ok. 1930]. – Druk cz.-b. ; 83x140 mm

Czysta

UL. GLIWICKA

42. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Bismarckstrasse. – Petrowitz O.S. : Foto Boronowski, [ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 90x140 mm

Czysta. – Zaczernione napisy niem. – Na awersie nadbite: „Katowice”

F.B.P. Nr 41 ; M/0128

AL. KORFANTEGO

43. Kattowitz : Schlossstrasse. – [B.m. : b.n., przed 1918]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 87x137 mm

Zapisana

s 58619

44. Kattowitz : Schlossstrasse und Grand-Hotel. – [B.m. : b.n., ok. 1912]. – Druk cz.-b. ; 92x140 mm

Zapisana. – Obecnie: Muzeum Śląskie

12 72374

UL. KOŚCIUSZKI

45. Katowice : ul. Kościuszki. – Kraków : Wyd[awnictwo] Sal[onu] Mal[arzy] Zagr[anicznych, ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 90x140 mm

Czysta. – Równol. tekst. fr.

Nr 5

UL. MARIACKA

46. Katowice : ul. Marjacka, w dali kościół Majśw[iętszej] [!] Marij Panny. – [B.m. : b.n., ok. 1920]. – Druk cz.-b. ; 91x140 mm

Czysta

47. Kattowitz : Holtzestrass mit kath[olische] Kirche. – [B.m. : b.n., 1926]. – Druk cz.-b. ; 90x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1926

k 41086

UL. MICKIEWICZA

48. Gruss aus Kattowitz : August Schneiderstrasse. – [B.m.] : H.L.B. O.-S. [Ober-Schlesien] Ges. Gesch., 1907. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 137x87 mm

Zapisana. – Wieloobrazkowa. – H.L.B. oznacza prawdopodobnie wydawnictwo Herman Lukowski, Breslau

1026; 12 002 E

49. Katowice : ul. Mickiewicza. – [B.m. : b.n., ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 90x141 mm

Czysta

50. Kattowitz : August-Schneider-Strasse. – München : Heliocolor-karte von Ottmar Zieher, [1915]. – Druk barwny ; 89x140 mm

Zapisana. – Na stemplu 1915. – Widok na synagoge

Z 3067

UL. MŁYŃSKA

51. Katowice : ul. Młyńska. – [B.m. : b.n., ok. 1930]. – Druk cz.-b. ; 91x140 mm

Czysta

52. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Mühlstrasse. – [B.m. : b.n., ok. 1905]. – Druk barwny ; 91x138 mm

Czysta. – Oznaczenie serii wskazuje, iż prawdopodobnie wydana została przez Kunstverlag Bruno Scholz we Wrocławiu

B.Sch.B. No 102 ; 75169

UL. POCZTOWA

53. Kattowitz : Poststrasse; Mühlstrasse. – München : Heliocolorkarte von Ottmar Zieher, [1914]. – Druk barwny ; 90x139 mm

Zapisana. – Na stemplu 1914

Z 4007

54. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Poststrasse (nach der Schlossstrasse gesehen). – [B.m. : b.n.], 1905. – Druk barwny ; 89x138 mm

Zapisana

No 8

55. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Poststrasse mit Postamt. – Petrowitz O.-S. : F. Boronowski, [ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 89x139 mm

Czysta

F.B.P. Nr. 70 ; M/0128

UL. SIENKIEWICZA

56. Kattowitz : Gustav-Freytagstrasse. – [B.m.] : (W.H.)(K.), [ok. 1920]. – Druk cz.-b. – 137x91 mm

Czysta. – (W.H.)(K.) może oznaczać Wilhelm Heinze, Kattowitz

205/24

UL. STAROMIEJSKA

57. Katowice : ul. Poprzeczna / fot. T. Cyprian. – Kraków: nakł. P.T.T.K. [Polskiego Towarzystwa Księgarni Kolejowych] „RUCH” S.A., [po 1918] ([Kraków] : Rotogr[awiura] Drukarni Narodowej). – Druk cz.-b. (ziel.) ; 89x139 mm

Czysta

UL. TRZECIEGO MAJA

58. Katowice : ul. Trzeciego Maja. – Kraków : Polonia, [ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 91x140 mm

Czysta. – Równol. tekst fr.

Nr 4

59. Katowice : ul. Trzeciego Maja / fot. T. Cyprian. – Kraków : nakł. P.T.T.K. [Polskiego Towarzystwa Księgarni Kolejowych] „RUCH” S.A., [po 1918] (Kraków : Rotograwiura Drukarni Narodowej). – Druk cz.-b. (ziel.) ; 91x132 mm

Czysta

60. Kattowitz : Grundmannstrasse. – [B.m. : b.n., 1926]. – Druk barwny ; 87x137 mm

Zapisana. – Odręczna data 1926

s 62087

61. Kattowitz : Grundmannstrasse. – [Breslau] : H.L.B., [ok. 1911]. – Druk barwny ; 89x139 mm

Zapisana. – Na stemplu 1911. – H.L.B. prawdopodobnie oznacza wydawnictwo Herman Lukowski, Breslau

1344 ; H.L.B. 07

62. Kattowitz : Grundmannstrasse. – Breslau : Kunstverlag Bruno Scholz, [1916]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 88x136 mm

Zapisana. – Na stemplu 1916

No 290 ; 158456

63. Kattowitz : Grundmannstrasse. – Kattowitz : Verlag Georg Hirsch, [1923]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 88x140 mm

Zapisana. – Odręczna data 1923

5918 ; 91 471

64. Kattowitz : Grundmannstrasse und Lyzeum. – Kattowitz : Verlag H. Bobrek's Warenhaus, [1915]. – Druk cz.-b. – 87x136 mm

Zapisana. – Na stemplu 1915

4279a ; 70 551b

65. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Grundmannstrasse. – Chemnitz : Verlag Pickenhahn, [ok. 1940] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). – Druk barwny ; 116x144 mm

Czysta

UL. WARSZAWSKA

66. Katowice : ul. Warszawska, Starostwo. – [B.m. : b.n., 1927]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 87x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1927

28

67. Kattowitz : Friedrichstrasse. – [B.m. : b.n., ok. 1912]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 89x138 mm

Zapisana. – Perforacja; prawdopodobnie część albumu

12 71449

68. Kattowitz : Fredrichstrasse. – Breslau : Kunstverlag Bruno Scholz, [ok. 1915]. – Druk barwny ; 87x138 mm

Czysta

No 285 ; 256315

69. Kattowitz : Fredrichstrasse mit Stadttheater. – [B.m. : b.n., ok. 1915]. – Druk barwny ; 88x138 mm

Czysta

3 ; 89886

70. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Friedrichstrasse. – Chemnitz : Verlag Pickenhahn, [ok. 1942] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). – Druk barwny ; 107x148 mm

Czysta. – Zaczernione napisy niem. – Na rewersie nadbite : „Katowice – ul. Warszawska”

UL. WAWELSKA

71. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Rüppelstrasse. – Petrowitz O/S : Foto-Haus Boronowski, [ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 89x140 mm

Czysta

F.B.P. Nr. 114

UL. WOJEWÓDZKA

72. Katowice : ul. Wojewódzka. – [Kraków] : nakł. Polskiego Towarzystwa Księg[arni] Kolej[owych] „RUCH” S.A., [ok. 1915] (Kraków : Akropol). – Druk barwny ; 87x135 mm

Czysta

73. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Holteistrasse mit Kino Rialto.

- Petrowitz O.-S. : F. Boronowski, [ok. 1940]. - Druk cz.-b. ; 90x140 mm

Czysta

F.B.P. Nr. 69 ; M/0128

UL. ZABRSKA

74. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Lessingstrasse. - Petrowitz O.S. : F. Boronowski, [ok. 1940]. - Druk cz.-b. ; 90x141 mm

Czysta. - Zaczernione napisy niem. - Na awersie nadbite : „Katowice”

F.B.P. Nr. 42 ; M/0128

BUDYNKI

BANKI

75. Katowice (Kattowitz) : Deutsche Bank und Diskonto-Gesellschaft. - [B.m : b.n., ok. 1915]. - Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 82x140 mm

Czysta. - Obecnie: Budynek PKO BP - ul. Warszawska

76. Katowice, G. Śl. [Górny Śląsk] : Bank Związku Sp[ółek] Zarobk[owych] : fragment fasady gmachu z ul. Warszawskiej. - Katowice : Wyd. i fot. Max Steckel, [ok. 1920]. - Druk cz.-b. ; 91x139 mm

Czysta. - Równol. tekst niem. (na awersie zaczerniony). - Obecnie: Budynek PKO BP - ul. Warszawska

23 ; e 69100

BIBLIOTEKA ŚLĄSKA

77. Katowice : Dom Oświatowy T.C.L. [Towarzystwa Czytelń Ludowych]. - [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1935]. - Druk cz.-b. (sepia) ; 139x87 mm

Czysta. - Obecnie: Budynek Biblioteki Śląskiej - ul. Francuska

40

78. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Oberschlesische Landesbücherei. - Petrowitz O./S. : Foto-Boronowski, [1940]. - Druk cz.-b. ; 139x88 mm

Zapisana. - Odręczna data 1940. - Obecnie: Budynek Biblioteki Śląskiej - ul. Francuska

F.B.P. 11

DWORZEC

79. Katowice. – Petrowitz O-S [Ober-Schlesien] : Foto-Haus Boronowski, [ok. 1942]. – Druk cz.-b. ; 90x138 mm

Zapisana. – Zaczernione napisy niem. – Budynek starego dworca – ul. Dworcowa
F.B.P. 12 ; M/1294 ; c 4414

80. Kattowitz : Bahnhof. – Leipzig : Dr. Trenkel Co., [ok. 1908]. – Druk barwny ; 89x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1910. – Budynek starego dworca – ul. Dworcowa
Ktz. 17 ; 08 69473

81. Kattowitz : Bahnhof. – Posen : Verlag Heinrich Hoffmann, [1941]. – Druk cz.-b. (ziel.) ; 105x141 mm

Zapisana. – Odręczna data 1941. – Budynek starego dworca – ul. Dworcowa
Kat. 011

82. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Hauptbahnhof. – Petrowitz O/S. : Foto u[nd] Verl[ag] : Foto-Haus Boronowski, [ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 89x139 mm

Czysta. – Budynek starego dworca – ul. Dworcowa
F.B.P. 28

SIEDZIBY PRZEDSIĘBIORSTW

GÓRNICZYCH

83. Kattowitz : Fürstl[iche] Plessische Bergwerksdirektion / phot. M[ax] Steckel. – Gleiwitz : Heimatverlag Oberschlesien, [po 1920]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 89x140 mm (Unser Liebes Oberschlesien ; 17)

Czysta. – Dawniej: Dyrekcja Zarządu Kopalń Księcia Pszczyńskiego; obecnie: siedziba m.in. Państwowej Agencji Węgla Kamiennego – ul. Powstańców

84. Kattowitz O/S. [Ober/Schlesien] : Bernhardstrasse mit der Fürst von Plessischer Verwaltung. – Petrowitz O/S. : Foto u[nd] Verl[ag] : Foto-Haus Boronowski, [ok. 1942]. – Druk cz.-b. ; 90x139 mm

Czysta. – Dawniej: Dyrekcja Zarządu Kopalń Księcia Pszczyńskiego; obecnie: siedziba m.in. Państwowej Agencji Węgla Kamiennego – ul. Powstańców
F.B.P. 20

HUTNICZYCH

85. Katowice : Syndykat Hut Żelaznych. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1935]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 89x138 mm

Czysta. – Obecnie: Siedziba m.in. Centrali Zaopatrzenia Hutnictwa i Izby Hutniczej PH – ul. Lompy

Seria: 46

86. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Gauwirtschaftskammer. – Chemnitz : Verlag Pickenhahn, [ok. 1940] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). – Druk barwny ; 111x143 mm

Czysta. – Dawniej: Syndykat Polskich Hut Żelaznych; obecnie: siedziba m.in. Centrali Zaopatrzenia Hutnictwa i Izby Hutniczej PH – ul. Lompy

SZKOŁY

UL. JAGIELLOŃSKA

87. Katowice : Szkoła Realna. – [B.m. : b.n., ok. 1920]. – Druk barwny ; 91x139 mm

Czysta. – Obecnie: Gmach Uniwersytetu Śląskiego (Wydział Biologii i Ochrony Środowiska)

88. Kattowitz : Oberrealschule. – Kattowitz : Verlag G. Siwinna, [1916]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 89x139 mm

Zapisana. – Na stemplu 1916. – Obecnie: Gmach Uniwersytetu Śląskiego (Wydział Biologii i Ochrony Środowiska)

14 70968

89. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Ober-Realschule. – Breslau : Kunstverlag Bruno Scholz, [ok. 1910]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 89x139 mm

Czysta. – Obecnie: Gmach Uniwersytetu Śląskiego (Wydział Biologii i Ochrony Środowiska)

Nr 110

UL. KRASIŃSKIEGO

90. Katowice : Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ;

83x138 mm

Czysta. - Perforacja; prawdopodobnie część albumu.

36

91. Katowice : Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe. - [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1935] (Kraków : Akropol). - Fot. cz.-b. ; 87x137 mm

Czysta

B 36 ; 5-37

UL. MICKIEWICZA

92. Katowice : Gimnazjum. - Katowice : Górnoślązak sp[ół]ka] wyd[awnicza] z ogr[aniczoną] odp[owiedzialnością, ok. 1922]. - Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 90x136 mm

Czysta. - Obecnie: Budynek III Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza

93. Katowice : Gymnazjum Państwowy [!]. - [B.m. : b.n., 1926]. - Druk cz.-b. (sepia) ; 90x137 mm

Zapisana. - Na stemplu 1926. - Obecnie: Budynek III Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza

UL. WOJEWÓDZKA

94. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Musik-Akademie. - Gleiwitz : Orig.-Aufn. Max Steckel, 1940. - Druk cz.-b. ; 91x141 mm (Max Steckels Künstlerkarte ; 267)

Zapisana. - Obecnie Akademia Muzyczna

?75/7

SZPITALE

95. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Städtisches Krankenhaus. - Kattowitz : Richard Bombik, [1913]. - Druk nb. ; 88x138 mm

Zapisana. - Na stemplu 1913. - ul. Raciborska

4414

96. S.S. Elżbietanek [!] w Katowicach : Nowicjat; Szpital. - Zawodzie-Kattowitz O.-Schl. [Ober-Schlesien] : J. J. Borzymiski, Kunst-Anst., Ansichtsk.-Vertr., [1927]. - Światłodruk jednobarwny (nieb.) ; 141x89 mm

Zapisana. - Odręczna data 1927. - Wieloobrazkowa. - ul. Warszawska

74

TEATR

97. Katowice : Teatr. - [B.m.] : „Ruch”, [ok. 1933]. - Druk cz.-b. (sepia) ; 89x140 mm

Zapisana. - Odręczna data 1933

98. Katowice : Teatr im. St[anisława] Wyspiańskiego. - [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1930] (Kraków : Akropol). - Fot. cz.-b. ; 86x132 mm

Czysta. - Rynek

B 52 ; 5-37

99. Kattowitz : Stadttheater / fot. Harriet Roggenkamp. - Hamburg : Spezialverlag Robert Franke, [ok. 1940]. - Druk cz.-b. ; 90x14 mm

Czysta. - Teatr im. St. Wyspiańskiego. - Rynek

RFH 3252 ; 0 1350

100. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Opernhaus. - Chemnitz : Verlag Pickenhahn, [ok. 1940] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). - Druk barwny ; 105x150 mm

Czysta. - Teatr im. St. Wyspiańskiego. - Rynek

101. Stadttheater in Kattowitz / [rys.] Mayer. - Gleiwitz : Heimatverlag Oberschlesien, [ok. 1930]. - Druk cz.-b. (ziel.) ; 90x140 mm (Oberschlesische Heimat, [Reihe 2 ; 6])

Czysta. - Reprodukcyj rys. Mayer'a. - Teatr im. St. Wyspiańskiego. - Rynek

URZĘDY PAŃSTWOWE

URZĄD SKARBOWY

102. Katowice : Gmach Izby Skarbowej. - [B.m. : b.n., 1934]. - Druk cz.-b. (sepia) ; 140x89 mm

Zapisana. - Na stemplu 1934. - ul. Żwirki i Wigury

103. Katowice : Gmach Izby Skarbowej. - [B.m. : b.n., ok. 1934]. - Druk cz.-b. ; 139x88 mm

Czysta. - ul. Żwirki i Wigury

104. Katowice : Gmach Izby Skarbowej. - [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, 1935]. - Druk cz.-b. (sepia) ; 140x86 mm

Zapisana. - Na stemplu 1935. - ul. Żwirki i Wigury

31

105. Katowice : Gmach Izby Skarbowej. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1930]. – Fot. cz.-b. ; 87x137 mm

Czysta. – ul. Żwirki i Wigury

B 31 ; 5-38

URZĄD WOJEWÓDZKI

106. Katowice : Gmach Województwa Śląskiego. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1935] (Kraków : Akropol). – Druk cz.-b. (sepia) ; 89x140 mm

Czysta. – ul. Jagiellońska

45 ; 2-37

107. Katowice : Nowy Gmach Województwa. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, 1935] (Kraków : Akropol). – Druk cz.-b. ; 89x140 mm

Zapisana. – Odręczna data 1935. – ul. Jagiellońska

19

108. Kattowitz : Regierungsgebäude mit Polizei-Präsidium. – Sosnowitz : Gerhard Spiewak, [ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 92x140 mm

Czysta. – ul. Ligonia

Nr 10117

POZOSTAŁE URZĘDY PAŃSTWOWE

109. Gruss aus Kattowitz : Amtsgericht. – [B.m. : b.n., 1902]. – Druk cz.-b. ; 83x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1902. – Gmach Sądu Okręgowego – ul. Andrzeja

110. Katowice : Nowy gmach Magistratu. – Kraków : Polonia, [po 1922]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 140x90 mm

Czysta. – Równol. tekst fr. – Urząd Miejski – ul. Młyńska

Nr 26

111. Kattowitz : Kaiserliches Postamt. – [B.m. : b.n., 1924]. – Druk barwny ; 88x137 mm

Zapisana. – Na stemplu 1924. – ul. Pocztowa

89892 ; 6

INNE

112. Gruss aus Kattowitz O.S. [Ober Schlesien] : Stadt Badehaus. –

Breslau : Verlag v[on] Bruno Scholz, [1900]. – Światłodruk jedno-
barwny (cz.-b.) ; 89x140 mm

Zapisana. – Na stemplu 1900. – Łaźnia Miejska – ul. Mickiewicza

113. Katowice : Gimnazjum św. Jacka. – Kraków : Wydawnictwo
Sztuka, 1938. – Druk cz.-b. ; 90x139 mm

Czysta. – Na rewersie zamazany napis : „Katowice : nakł. Księgarni LOT”. – Obec-
nie: Gmach Kurii Metropolitalnej – ul. Jordana

Nr 8

114. Katowice : Ratusz. – Kraków : Wyd[awnictwo] Sal[onu]
Mal[arzy] Zagr[anicznych, ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 90x139
mm

Czysta. – Równol. tekst fr. – Obecnie rektorat Akademii Ekonomicznej –
ul. 1 Maja

14

115. Kattowitz : Markthalle. – Posen : Verlag Heinrich Hoffmann,
[ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 98x143 mm

Czysta. – Hale targowe – ul. Skargi

Kat. 06

116. Kattowitz O/S. [Ober/Schlesien] : Arbeitsamt ; Allgemeine
Ortorkrankenkasse. – Petrowitz O.-S. : Foto Boronowski, [1942]. –
Druk cz.-b. ; 140x91 mm

Zapisana. – Na stemplu 1942. – Wieloobrazkowa: 1) Dawniej: Gmach Wojewódz-
kiego Biura Funduszu Pracy; obecnie: siedziba różnych instytucji – ul. Plebiscytowa,
2) Dawniej: budynek administracyjny Kasy Chorych; obecnie: Klinika Śląskiej Akade-
mii Medycznej – róg ul. Reymonta i Dąbrowskiego

F.B.P. 63 K.T.

117. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Kasernen. – Breslau : H.L.,
[1921]. – Druk barwny ; 89x136 mm

Zapisana. – Odręczna data 1921. – Koszary – ul. Koszarowa. – H.L. Breslau praw-
dopodobnie oznacza wydawnictwo Herman Łukowski, Breslau

Nr 4778 ; 5727

118. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Polizeipräsidium. – Petro-
witz O/S. : Foto u[nd] Verl[ag] : Foto-Haus Boronowski, [1942]. –
Druk cz.-b. ; 90x139 mm

Zapisana. – Odręczna data 1942. – Obecnie: Gmach Uniwersytetu Śląskiego (Wy-
dział Filologii) – plac Sejmu Śl.

F.B.P. Nr 122

119. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Polizeipräsidium. – Petro-witz O/S. : Foto-Boronowski, [ok. 1942]. – Druk cz.-b. ; 90x140 mm
Czysta. – Obecnie: Gmach Uniwersytetu Śląskiego (Wydział Filologii) – plac Sej-mu Śl.

F.B.P. 29 K

OBIEKTY SAKRALNE

KOŚCIOŁY RZYMSKO-KATOLICKIE

KATEDRA POD WEZWANIEM CHRYSYSTUSA KRÓŁA

120. Cegielka – ofiara na budowę katedry : Taką katedrę zbuduje Śląsk Chrystusowi Królowi w Katowicach. – [B.m. : b.n., ok. 1927].
– Druk cz.-b. ; 105x146 mm

Czysta. – Makieta katedry. – ul. Powstańców

R 762

121. Katowice : Katedra pod wezwaniem Chrystusa Króla : [awers:] Budowa katedry – to czyn katolicki. – [Katowice] : nakł. Komitetu Budowy Katedry, [1932]. – Druk cz.-b. (brąz) ; 143x98 mm

Zapisana. – Na stemplu 1932. – Cegielka na budowę katedry. – Na rewersie w lewym, dolnym rogu napis „ARKOPLÉ”. – ul. Powstańców

122. Model Katedry na cześć Chrystusa-Króla w Katowicach / fot. C. Datka. – Katowice : „Polonia” S.A., [ok. 1926]. – Druk cz.-b. ; 95x142 mm

Czysta. – Cegielka na budowę katedry. – ul. Powstańców

KOŚCIÓŁ ŚW. KAZIMIERZA (GARNIZONOWY)

123. Katowice : Kościół Garnizonowy. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Sa-lon Malarzy Polskich, ok. 1935]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 140x82 mm

Czysta. – Róg ul. M. Skłodowskiej-Curie i ul. Kopernika

42

KOŚCIÓŁ MARIACKI

124. Alte kat[olisc]h[e] Kirche in Kattowitz / [rys.] Zwiener. – Königshütte OS. [Oberschlesien] : Die Grabe, [ok. 1920]. – Druk cz.-b. ; 138x88 mm. – (Serie 9 ; nr 3)

Czysta. – Reprodukacja rysunku Zwienera; Kościół Mariacki. – ul. Mariacka

125. Katowice : Kościół Marjacki. – [Kraków] : nakł. Polskiego Towarzystwa Księg[arni] Kolej[owych] „RUCH” S.A., [1929] (Kraków : Akropol). – Druk barwny ; 136x87 mm

Zapisana. – Odręczna data 1929. – ul. Mariacka

126. Katowice : Kościół Marjacki. – [B.m.] : Orion, [1938]. – Fot. cz.-b. ; 81x137 mm

Zapisana. – Na stemplu 1938. – ul. Mariacka

127. Katowice : Kościół Panny Marji. – [Kraków] : S.M.P.Kr. [Salon Malarzy Polskich, ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia); 139x89 mm

Czysta. – Kościół Mariacki. – Perforacja; prawdopodobnie część albumu – ul. Mariacka

41

128. Katowice : Pfarr Kirche St. Maria. – [B.m. : b.n., ok. 1920]. – Druk cz.-b. na żółtym tle ; 139x92 mm

Czysta. – Na rewersie w prawym górnym rogu napis „ARKOPIE”. – ul. Mariacka

129. Kattowitz : Marienkirche / fot. Harriet Roggenkamp. – Hamburg : Spezialverlag Robert Franke, [ok. 1940]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Kościół Mariacki. – ul. Mariacka

RFH 3264 ; 0 1350

KOŚCIÓŁ ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA

130. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Schrotholzkirche. – Breslau : Photographie und Verlag Geyer & Co., [1940]. – Fot. cz.-b. ; 90x140 mm

Czysta. – Odręczna data 1940/41. – Kościółek w Parku Kościuszki
18257

131. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Schrotholzkirche. – Breslau : Photographie und Verlag Geyer & Co., [1940]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Zapisana. – Odręczna data 1940/41. – Kościółek w Parku Kościuszki
18258 ; 75885

KOŚCIÓŁ ŚW. PIOTRA I PAWŁA

132. Katowice : Katedra. – Kraków : Wydawnictwo Salonu Malarzy

Zagranicznych, [ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 89x139 mm

Czysta. – Równol. tekst fr. – ul. Mikołowska

Nr 16

133. Katowice : Kościół św. Piotra i Pawła. – [B.m. : b.n., ok. 1910].

– Druk cz.-b. (sepia) ; 91x139 mm

Czysta. – ul. Mikołowska

134. Kattowitz : Neue Kath[olische] Kirche. – [B.m. : b.n., 1905]. –

Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 137x88 mm

Zapisana. – Na stemplu 1905. – ul. Mikołowska

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO-AUGSBURSKI

135. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Evangelische Kirche mit Pfar-

ramt. – Petrowitz O.-S. : Foto Boronowski, [ok. 1940]. – Druk cz.-b.

; 90x138 mm

Zapisana. – ul. Warszawska

F.B.P. 67 K.T. ; L/1014

POMNIKI

136. Kattowitz : Bismarckturm. – Breslau : Kunstverlag Bruno

Scholz, [ok. 1925]. – Druk barwny ; 82x138 mm

Czysta. – Park Kościuszki

No 280 ; 256311

137. Kattowitz : Zweikaiser-Denkmal am Wilhelmsplatz. – Katowi-

ce : [b.n., ok. 1914]. – Druk barwny ; 82x132 mm

Zapisana. – Pomnik dwóch cesarzy – Wilhelma i Fryderyka z 1900 r. na placu Wolności

14 46025

138. Kattowitz : Zweikaiser-Denkmal am Wilhelmsplatz. – Katowi-

ce : [b.n., 1917]. – Druk barwny ; 88x131 mm

Zapisana. – Na stemplu 1917. – Pomnik dwóch cesarzy – Wilhelma i Fryderyka z 1900 r. na placu Wolności

89894 ; 7

PARKI I OGRODY

139. Gruss aus dem Südpark Kattowitz : Gesamtansicht; Vorde-

ransicht; Restaurationszimmer; Park; Haupteingang zum Concert-Park; Schwanteich; Parkanlage. – Dresden : Louis Klemich, [1901]. – Litografia jednobarwna (cz.-b.) ; 92x141 mm

Zapisana. – Na stemplu 1901. – Wieloobrazkowa. – Park Kościuszki. – Napisy w kolorze czerwonym

140. Katowice : Motyw z Parku Kościuszki. – [Kraków] : nakł. Polskiego Towarzystwa Księg[arni] Kolej[owych] „RUCH” S.A., [ok. 1925] (Kraków : Akropol). – Światłodruk barwny ; 87x137 mm

Czysta

141. Katowice : Ogród botaniczny. – Kraków : Polonia, [ok. 1930]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 90x142 mm

Czysta. – Równol. tekst fr.

17 ; 3313

142. Katowice : Park Kościuszki. – Kraków : Polonia, [ok. 1920]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 91x140 mm

Czysta. – Tekst równol. fr.

Nr 15

143. Kattowitz : Rauhreif im Südpark / phot. M. Steckel. – Gleiwitz : Heimatverlag Oberschlesien, [po 1920]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 139x90 mm (Das Schöne Oberschlesien ; 9)

Czysta. – Park Kościuszki

144. Kattowitz : Südpark. – Breslau : Geyer & Co., [1944]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 90x140 mm

Odręczna data 1944. – Zapis na rewersie zamazany. – Park Kościuszki

102741 ; 17335

145. Kattowitz : Südpark. – Breslau : Photographie und Verlag Geyer & Co., [ok. 1940]. – Fot. cz.-b. ; 89x139 mm

Czysta. – Park Kościuszki

17336

146. Kattowitz O/S. [Ober/Schlesien]. – Petrowitz O/S : Foto u[nd] Verl[ag] : Foto-Haus Boronowski, [ok. 1925]. – Druk cz.-b. ; 139x90 mm

Czysta. – Na awersie zaklejony napis niem., naklejony „Katowice”. – Wieloobrazkowa: fragment Parku Kościuszki i drewniany kościółek.

F.B.P. 64

KAWIARNIE, RESTAURACJE, HOTELE

147. Gruss aus Kattowitz : Restaurant Trupke. – [B.m. : b.n., 1905].
– Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 140x90 mm

Zapisana. – Na stemplu 1905. – Wieloobrazkowa: fasada i wnętrze restauracji. – ul. Staromiejska

148. Katowice : Hotel Monopol. – [B.m. : b.n., 1927]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 138x91 mm

Zapisana. – Na stemplu 1927. – Zaczerniona nazwa hotelu. – ul. Dworcowa

149. Katowice : Hotel Savoy, sala jadalna. – [B.m. : b.n., ok. 1925]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 91x141 mm

Czysta. – Na rewersie reklama hotelu. – ul. Mariacka

150. Kattowitz : Kaiser-Café. Inh. Adolf Steinhardt. – Kattowitz : Photographie u[nd] Verlag Max Steckel, [1912]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 140x91 mm

Zapisana. – Na stemplu 1912

13 8942

151. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Grand Hôtel. – Katowice : Tachochrom, [ok. 1915]. – Druk barwny ; 89x133 mm

Czysta. – Obecnie: Muzeum Śląskie – al. Korfantego

1795

152. Kattowitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Restaurant Bismarckkeller. Inh. Max Münsberg. – Kattowitz : Atelier Kunstvoller Porträts Curt Lindner, [1913]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 89x137 mm

Zapisana. – Na stemplu 1913. – Wieloobrazkowa: wnętrze i wejście do restauracji. – ul. Gliwicka

321

153. Kattowitz O/S. [Ober/Schlesien] : Ring-Café. – Stuttgart ; Bad Cannstatt : Photo u[nd] Luftbildverlag J. Beck, [ok. 1913]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 90x140 mm

Czysta

Seria: Somerian 3347/13

HUTY I KOPALNIE

154. Katowice : Huta Marty / fot. T. Cyprian. – Kraków : nakł. P.T.K.K. [Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych] „RUCH” S.A., [ok.

1930] (Kraków : Rotogr[awiura] Drukarni Narodowej). – Druk cz.-b. (ziel.) ; 88x138 mm

Czysta. – Widok na nie istniejącą hutę „Marta”

155. Katowice : Kopalnia Ferdynanda. – [B.m.] : Ruch, [ok. 1905]. – Druk barwny ; 88x134 mm

Czysta. – Widok na obecną Kopalnię „Katowice”

156. Katowice : Partja [!] nad Rawą, – [B.m. : b.n., 1927]. – Druk barwny ; 87x132 mm

Zapisana. – Odręczna data 1927. – Widok na nie istniejącą hutę „Marta”

157. Kattowitz : Marthahütte. – [B.m. : b.n., 1900]. – Litografia barwna ; 89x139 mm (Prov[inz] Schlesien)

Zapisana. – Na stemplu 1900. – Widok na nie istniejącą hutę „Marta”

158. Kattowitz : Martha-Hütte mit Promenade am Radabach. – Leipzig : Dr. Trenkler Co., 1906. – Światłodruk barwny ; 89x137 mm

Zapisana. – Promenada i widok na nie istniejącą hutę „Marta”

Ktz. 16

159. Kattowitz : Promenade an der Marthahütte. – Breslau : Kunstverlag Bruno Scholz, [ok. 1920]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 91x141 mm

Czysta. – Widok na nie istniejącą hutę „Marta”

No 8 ; 302698

INNE

160. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Städt Freibad. – Chemnitz : Verlag Pickenhahn, [ok. 1940] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). – Druk barwny ; 112x149 mm

Czysta. – Miejskie kąpielisko – basen

161. Kattowitz O/S [Ober/Schlesien] : Städt Freibad. – Chemnitz : Verlag Pickenhahn, [ok. 1940] (Kattowitz : Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehaus). – Druk barwny ; 112x149 mm

Czysta. – Miejskie kąpielisko – plac zabaw

162. Targi katowickie : 22.V – 6.VI.1938. – Katowice : Foto „Ptak”, [1938]. – Fot. cz.-b. ; 138x89 mm

Zapisana. – Fotomontaż wieloobrazkowy. – Okolicznościowy stempel targów.

WYDAWNICTWA ALBUMOWE

163. Katowice. – [B.m : b.n., przed 1918]. – Druk cz.-b. (sepia) – [12] il. ; 92x150 mm (leporello), 112x162 mm (okładka)

Czysty. – na okł. odręczny napis : „Dnia 9 lipca 1923 r.”. – Tekst równol. pol.-niem. – Widoki: 1) Promenada przy hucie Marty [okł.], 2) Teatr Miejski [okł.], 3) Ulica Fryderyka, 4) Plac Fryderyka z teatrem miejskim, 5) Plac Fryderyka, 6) Kościół panny Maryi – przy ulicy Holtcego, 7) Plac Blüchera, 8) Plac Wilhelma, 9) Dworzec [!], 10) Plac Fryderyka, 11) Ulica Grundmana, 12) Ulica dworcowa [!]

164. Klasztor i szpital Braci Miłosiernych (Bonifratrów) w Katowicach : założony w roku 1874. – Katowice : nakł. i fot. St. Pierzchałski, 1928. – Światłodruk jednobarwny (sepia) – [35] il. ; 88x147 mm (album perforowany)

Czysty. – 1) [Widok ogólny], 2) [Widok ogólny], 3) Korytarz, 4) II korytarz I piętra, 5) Kancelaria, 6) Sala dla chorych wewn[ętrznie], 7) Sala chirurgiczna [1], 8) Sala chirurgiczna [2], 9) Ogród, 10) Weranda dla chorych, 11) Pokój I. klasy, 12) Pokój II. Klasy, 13) Rozmownica, 14) Pokój gościnny, 15) Kuchnia, 16) Izba opatrunkowa, 17) Łazienki, 18) Pokój przygotowawczy, 19) Sala operacyjna, 20) Pokój Roentgena, 21) Ortopedia, 22) Sala naświetlań, 23) Cmentarz Braci, 24) Pawilon zakaźny, 25) Wchód do klauzury, 26) Chór dla Braci, 27) Chór z organami, 28) Kościół, 29) Refektarz, 30) Ks. Krupkowski, 31) Wchód na cmentarz, 32) Apteka, 33) Konwent Nowicjatów, 34) Jan Boży zm. 8 marca 1550. Następni O. Generalowie zakonu aż do Najprzewiel[ebniejszego] O. Faustyna Calvo, 35) św. Jan Boży

165. Kopalnia Wujek w Katowicach : Zakłady Hohenlohego S.A. : 11 kart z widokami wnętrza kopalni i urządzeń maszynowych. – Welnowiec : nakł. Oddziału Związku Strzeleckiego, [ok. 1936] ([Kraków] : Anczyc). – Druk cz.-b. – [11] il. ; 103x165 mm (album perforowany)

Czysty. – 1) Ołtarz św. Barbary, 2) Przewóz podziemny lokomotywami elektrycznymi, 3) Podszybie przy szybie Lechia, 613 m głębokości, 4) Odbudowa filarowa na poziomie Lechia, 613 m głębokości, 5) Kotłownia, 6) Elektrownia, 7) Parowa maszyna wydobywcza przy szybie Lechia, 8) Elektryczna maszyna wydobywcza przy szybie Krakus, 9) Nadszybie szybu Lechia, 10) Widok na kopalniany dworzec kolejowy, 11) Widok ogólny

166. Pamiątka z Katowic. – Kraków : Wydawnictwo Salonu Malarzy Polskich, [ok. 1930] (Kraków : Akropol). – Druk barwny + cz.-b. – [11] il. ; 60x78 mm (leporello), 90x138 mm (okładka)

Czysty. – 1) Ogólny widok z placem św. Andrzeja [okł.], 2) ul. Mickiewicza, 3) Plac Miarki, 4) Gmach Woj[ewództwa] Śląskiego, 5) ul. Wojewódzka, 6) Teatr Miejski, 7) Katedra, 8) Gmach P.K.O., 9) Kościół Marjacki, 10) Dworzec Kolejowy, 11) Zawodowe Szkoły Techniczne

DZIELNICE KATOWIC

BOGUCICE

167. Lourdes Grotte im Waisenhaus zu Bogutschütz. – Kattowitz O.S. [Ober Schlesien] : Paul Scholz, Photogr., [1914]. – Druk cz.-b. ; 88x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1914

BUROWIEC

168. Burowietz O/S [Ober/Schlesien] : Gruss aus dem deutschen Reichsgarten : Walther Croneck, Paulus u[nd] Recke Hütte. – Burowietz : Verl. Th. Bielitzer, [ok. 1905] (Breslau : M. Wenzel). – Litografia barwna ; 95x143 mm

Zapisana. – Na stemplu 1910 lecz podział awersu sprzed 1905. – Wieloobrazkowa

GISZOWIEC

169. Gieschewald : Besserstrasse. – Kattowitz : Orig.-Aufnahme u[nd] Verlag Max Steckel, [1921]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 89x140 mm

Zapisana. – Odręczna data 1921

170. Gieschewald O.S. [Ober Schlesien] : Zollstrasse. – Kattowitz : Orig.-Aufnahme u[nd] Verlag Max Steckel, [1922]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 91x141 mm

Zapisana. – Na stemplu 1922

171. Gruss aus Gieschewald : Wasserturm; Direktor Villa; Gärtnerei. – Kattowitz : Photographie und Verlag von Richard Bombik, [1909]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 87x139 mm

Zapisana. – Na stemplu 1909. – Wieloobrazkowa

6676

KOSTUCHNA

172. Fürstl. Grube Boerschächte. – [B.m. : b.n., 1915]. – Druk barwny ; 89x137 mm

Zapisana. – Na stemplu 1915

845

173. Kolonie – Ansicht Böerschächte. – [B.m. : b.n., 1915]. – Druk

barwny ; 89x137 mm

Zapisana. - Na stemplu 1915

15 18183

174. Schlafhaus Böerschächte. - [B.m : b.n., 1915]. - Druk barwny ; 87x136 mm

Zapisana. - Na stemplu 1915

15 18190

LIGOTA

175. Idaweiche : Theodor Kusch Gasthaus zur Oheimgrube. - Katowitz : Jul. Opitz, Photograph, [1906]. - Światłdruk jednobarwny (cz.-b.) ; 91x141 mm

Zapisana. - Na stemplu 1906. - Wieloobrazkowa : Fasada hotelu i wnętrze restauracji

176. Idaweiche : Waldpark - Etablissement zum Fürstenhofe. - [B.m. : b.n., 1900]. - Fot. cz.-b. ; 89x139 mm

Zapisana. - Na stemplu 1900. - Wieloobrazkowa

177. Kattowitz - Idaweiche : Bahnhof. - Petrowitz O/S. [Ober/Schlesien] : Foto u[nd] Verlag : Foto-Haus Boronowski, [ok. 1930]. - Druk cz.-b. ; 90x139 mm

Czysta

F.B.P. 202

MURCKI

178. Ausflugsort Emanuelssegen, Kr[eiss] Pless / phot. M[ax] Steckel. - Gleiwitz : Heimatverlag Oberschlesien, [po 1920]. - Światłdruk jednobarwny (sepia) ; 89x133mm (Unser Liebes Oberschlesien ; 16)

Czysta

179. Gruss aus Emanuelssegen : Aussicht auf die Beskiden; Fürstliches Gasthaus. - [B.m. : b.n., 1901]. - Światłdruk jednobarwny (cz.-b.) ; 90x138 mm

Zapisana. - Na stemplu 1901. - Wieloobrazkowa

180. Gruss aus Emanuelssegen : Marien-Quelle; Marien Schacht mit Verwaltungsgebäude; Villa. - Ratibor : Verlag Max Kiehl, Phtogr., [ok. 1910]. - Światłdruk jednobarwny (cz.-b.) ; 88x137 mm

Zapisana. - Wieloobrazkowa

OCHOJEC

181. Gruss aus Ochojetz : Restaurant; Sadolle Mühle; Sadolle Mühle; Kalkwerke Ochojetz. – Zabrze O.S. [Ober Schlesien] : Photographie-Atelier Saur, [1899]. – Światłodruk jednobarwny (cz.- b.) ; 92x139 mm

Zapisana. – Na stemplu 1899. – Wieloobrazkowa

PANEWNIKI

182. Franziskanerkloster Idaweiche-Panewnik, Kr. Pless / phot. M[ax] Steckel. – Gleiwitz : Heimatverlag Oberschlesien, [po 1920]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 90x140 mm (Unser Liebes Oberschlesien ; 15)

Czysta

183. Grota Najś[więtszej] Maryi P[anny] z Lourdes przy klasztorze S. Ludwika na Panewniku pod Idaweiche O.-S. [Ober-Schlesien]. – [B.m : b.n., 1905]. – Druk barwny ; 89x138 mm

Zapisana. – Na stemplu 1905. – Tekst równol. niem

184. Gruss a. d. Ausflugsort Panewnik : Postidaweiche-Bahnstation Idaweiche u[nd] Kochlowitz – oeffffentliche Fernsprechstelle – Gasthaus, Restaurant u[nd] garten- Etablissement. – Beuthen O.-S. [Ober-Schlesien] : Verlag Johann Lukowski, [1919]. – Światłodruk Jednobarwny (cz.-b.) ; 86x135 mm

Zapisana. – Na stemplu 1919. – Podpis w kolorze brązowym

5726 ; 90 567

185. Gruss aus Panewnik : Franziskanerkloster. – [B.m. : b.n., ok. 1908]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 86x139 mm

Zapisana. – Bazylika OO. Franciszkanów

08-48914

186. Panewnik : Klasztor O.O. Franciszkanów, Grota N.P. Marji z Lourdes. – Katowice : nakł. Foto-Studio, [ok. 1920]. – Druk cz.-b. (sepia) ; 91x139 mm

Czysta

187. Um Waldrand : Blick nach der Wallfahrtskirche Panewnik, Kr[ei]ss Pless / phot. Br. Zwiener. – Gleiwitz : Heimat Oberschlesien, [ok. 1930]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 116x146 mm (Aus Eichendorffs Heimat)

Czysta

SZOPIENICE

188. Rosdzin-Schoppinitz O.-S. [Ober-Schlesien]. – Rosdzin-Schoppinitz O.-S. : Verlag v[on] August Zakrzewski Buchh[andlung], [1904]. – Druk barwny ; 88x137 mm

Zapisana. – Na stemplu 1904. – Na awersie nadbite : „Rożdzień-Szopienice”
t 471

189. Schoppinitz O.-S. [Ober-Schlesien] : Rathaus. – Breslau : Photographie und Verlag Geyer & Co., [1941]. – Druk cz.-b. ; 139x89 mm

Zapisana. – Na stemplu 1941
Nr 17448

190. Szopienice, ul. Wört = Schoppinitz, Wörthstr[asse]. – Szopienice G. Śl. [Górny Śląsk] : Księgarnia św. Wojciecha, [po 1905]. – Druk cz.-b. ; 87x134 mm

Czysta
6261 ; 93 430

ZALEŹE

191. Gruss aus Zalenze : Kaiser Wilhelm-Strasse; R. Jochimski's Wohnhaus; Gemeinde-Verwaltungs Gebäude; Ignatz Stanislawski'sches Wohnhaus. – [B.m. : b.n., 1901]. – Litografia barwna ; 91x142 mm

Zapisana. – Na stemplu 1901. – Wieloobrazkowa

192. Zalenze – Schloss. – Zalenze : Verlag von A. Miklis, Buchhandlung, 1909 (Magdeburg : Originaldruck Reinicke & Rubin). – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 89x141 mm

Zapisana. – Zamek
29457

193. Zalenze O.S. [Ober Schlesien] : Café Twrdy / phot. Curt Lindner. – Zalenze O.S. : Anton Tessarz, [ok. 1912]. – Światłodruk jednobarwny (nieb.) ; 87x139 mm

Zapisana
D4551 12

194. Zalenze O.-S. [Ober-Schlesien] : Moltkestrasse. – Zalenze O.S. : Verlag Franz Skroch, Buchhandlung, [po 1905]. – Światłodruk barw-

ny ; 87x132 mm

Czysta

5256 ; 85 451 d

195. Zur Erinnerung an die Fahnennzeihe des Spiel- u[nd] Eislauf-Vereins Zalenze O/S [Ober/Schlesien] 8 Juni 1913 : [lewa strona sztandaru:] Deutsch in Taf und Work Treu dem Spiel und Sport; [prawa strona sztandaru:] Spiel- und Eislauf-Verein Zalenze O/S 1910-1913. [pod spodem podpis:] Diese Fahne ist gefertigt von der Breslauer Fahnenstickerei Adolf Berkop Breslau, Taschenstr. 19. - [B.m. : b.n.], [1914]. - Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 88x134 mm

Zapisana. - Odręczna data 1914

Seria: 3396 ; 49 258

KARTY POCZTOWE WYDANE W KATOWICACH

A. LIGOŃ

196. Dr. Franciszek Chłapowski : radca zdrowia, profesor Uniwersytetu poznańskiego, mąż wielkiej wiedzy, gorący Katolik, wielki patriota. Mąż na Śląsku wielce zasłużony. - Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. - Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. - Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

197. Juliusz Ligoń : pieśniarz górnośląski, gorący miłośnik Ojczyzny i Narodu, mąż około dobra współbraci wielce zasłużony. Ur. 28 lutego 1823 w Prądach pod Koszęcinem, um. 17 listopada 1889 r. w Kroll[ewskiej] Hucie. „Matki głosie, matki mowo! Jak brzmiśz mile i wzorowo! Pierwsze słowo co mnie tknęło. Jakże słodkie dla mnie było! Mowa, w której je wydałem, Brznieć mi będzie w życiu całym.”. - Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. - Druk cz.-b. ; 91x140 mm

Czysta

198. Karol Miarka : założyciel i redaktor „Katolika”, wydawca różnych pożytecznych książek polskich, wielce zasłużony mąż około oświaty ludu górnośląskiego. - Katowice : A. Ligoń, [przed 1905] (Katowice : Górnoślązak). - Druk cz.-b. ; 93x140 mm

Czysta. - Podpisy również w kolorze czerwonym

199. Ks. Antoni Stabik : proboszcz w Michałkowicach, sławny kaznodzieja polski, pisarz polskich ksiąg, dobroczyńca ludu. – Katowice : A. Ligoń, [przed 1905] (Katowice : Górnoślązak). – Druk cz.-b. ; 93x140 mm

Czysta. – Podpisy również w kolorze czerwonym

200. Ks. biskup Bernard Bogedain : biskup-sufragan wrocławski. – Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

201. Ks. Franciszek Przynicznyński : redaktor i wydawca „Gazety Górnośląskiej” i „Opiekuna Katolickiego”, długoletni działacz na niwie śląskiej, mąż wielkich zasług około rozbudzenia oświaty i poczucia narodowego na Śląsku. – Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

202. Ks. Józef Michalski : dziekan i proboszcz w Lipinach, sławny kaznodzieja polski, gorący szerzyciel wstrzemięźliwości, niezmordowany pracownik nad umoralnieniem i podniesieniem ducha pobożności w ludzie polskim. – Katowice : A. Ligoń, [przed 1905] (Katowice : Górnoślązak). – Druk cz.-b. ; 93x140 mm

Czysta. – Podpisy również w kolorze czerwonym

203. Ks. Józef Szafranek : proboszcz bytomski, obrońca mowy, praw i wolności ludu polskiego na Górnym Śląsku. „Mowa ojczysta jest kluczem do wszelkiego moralnego i politycznego wychowania narodów” Słowa wypowiedziane na posiedzeniu sejmu pruskiego dnia 18. kwietnia 1849 r. – Katowice : A. Ligoń, [przed 1905]. – Druk cz.-b. ; 92x140 mm

Czysta. – Podpisy również w kolorze czerwonym

204. Ks. kan. Jan Alojzy Ficek : proboszcz i fundator kościoła Piekarskiego, apostoł ludu i wstrzemięźliwości na Górnym Śląsku. „Dopóty będzie Wiary katolickiej na Górnym Śląsku, dopóki stanie języka polskiego; gdzie on zaginie, tam też wygaśnie Wiara katolicka” Słowa ks. Ficka. – Katowice : A. Ligoń, [przed 1905]. – Druk cz.-b. ; 91x140 mm

Czysta. – Podpisy również w kolorze czerwonym

205. Ks. kan. Jan Alojzy Ficek : proboszcz i fundator kościoła Piekarskiego, apostoł ludu i wstrzemięźliwości na Górnym Śląsku.

„Dopóty będzie Wiary katolickiej na Górnym Śląsku, dopóki stanie języka polskiego; gdzie on zaginie, tam też wygaśnie Wiara katolicka” Słowa ks. Ficka. – Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 91x140 mm

Czysta

206. Ks. Konstanty Damroth (Czesław Lubiński) : poeta górnośląski, gorący patriota polski. – Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

207. Ks. lic. Stanisław Radziejewski : redaktor „Katolika”, szerzyciel oświaty, obrońca i wielki miłośnik ludu. „Szanuj język ojców, to prawo Boga a człowieka obowiązek”. – Katowice : A. Ligoń, [przed 1905]. – Druk cz.-b. ; 92x140 mm

Czysta. – Podpisy również w kolorze czerwonym

208. Ks. Norbert Bonczyk : „Ziemio dokąd twój język kochasz, bądź spokojna. Nikt Ci wiary nie wydrze ani świętej cnoty, Ni szczerości praojców, ni do prac ochoty”, „Góra Chełmska”. – Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

209. Ks. Rudolf Lubecki : miłośnik ludu i opiekun polskiej pieśni. „Zachowajcie i pielęgnujcie pieśni polskie, kościelne i świeckie”. – Katowice : A. Ligoń, [przed 1905] (Katowice : Górnoszlazak). – Druk cz.-b. ; 93x140 mm

Czysta. – Podpisy również w kolorze czerwonym

210. Ksiądz Paweł Pośpiech : poseł do Parlamentu niemieckiego, Prezes związku kół śpiewackich. Trybun Ludu, gorący patriota polski, wybitny mówca wiecowy i szermierz podczas walk plebiscytowych. – Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

211. Stanisław Przynicznyński : współredaktor i wydawca „Gazety Górnośląskiej” i „Opiekuna Katolickiego”. Redaktor i wydawca „Postępu Rolniczego”, „Gońca Górnośląskiego” i „Katolika Śląskiego”. Organizator i działacz na Śląskiej niwie narodowej. – Katowice :

A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

212. Śp. Dr. Andrzej Mielęcki. – Katowice : A. Ligoń, [ok. 1923]. – Druk cz.-b. ; 140x90 mm

Czysta. – Na rewersie nota biograficzna zajmująca całą część przeznaczoną na korespondencję

CURT LINDNER

213. Gruss aus Ruptau : Kth. Kirche; Kath Pfarrhaus; [portret księdza]. – Kattowitz : Verlag Curt Lindner, Photograph, [ok. 1915]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 139x91 mm

Czysta. – Ruptawa. – Wieloobrazkowa

C 5477

KARL-LUDWIG MAX STECKEL

214. Huta Falwy : wielkie piece. – Katowice : Wyd. i fot. Max Steckel, [ok. 1930]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 90x137 mm

Zapisana. – Odręczna data 1930. – Równol. napisy pol.-niem.

215. Knurów G[órny] Śl[ąsk] : stary kościół drewniany. – Katowice : Wyd. i fot. Max Steckel, [ok. 1920]. – Światłodruk jednobarwny (cz.-b.) ; 91x140 mm

Czysta. – Równol. wszystkie napisy pol.-niem.

e 69053 ; 10

216. Plessers Hirsche. – Kattowitz : Orig.- Aufnahme vom Kunstverlag Max Steckel, [ok. 1920]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 90x140 mm

Czysta. – Jelenie

u 52432

217. Schloss Pless, O.-S. [Ober-Schlesien]. – Kattowitz : Orig.-Aufn. u[nd] Verlag von Max Steckel, [ok. 1920]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 91x140 mm

Czysta. – Zamek w Pszczynie

u 51289

218. Wissent im Plessers Forst. – Kattowitz : Orig.- Aufnahme vom Kunstverlag Max Steckel, [ok. 1920]. – Światłodruk jednobarwny (sepia) ; 90x140 mm

Czysta. – Żubry

3688

INDEKS WYDAWNICTW I DRUKARŃ

- Akropol (Kraków) zob. Zakłady Reprodukcyjne „Akropol” (Kraków)
- Anczyc (Kraków) 165
- Barasch, Gebr[üder] (Kattowitz) 11, 37, 39
- Beck, J., Photo u[nd] Luftbildverlag (Stuttgart; Bad Cannstadt) 153
- Bielitzer, Th., Verlag (Burowietz) 168
- Bobrek's Warenhaus, H., Verlag (Kattowitz) 64
- Bombik, Richard, Photographie und Verlag (Kattowitz) 95, 171
- Boronowski zob. Foto-Haus Boronowski
- Borzyski, J. J., Kunst-Anst., Ansichtsk-Vertr.(Zawodzie) 96
- Foto-Haus Boronowski (Petrowitz) 12, 42, 55, 71, 73, 74, 78, 79, 82, 84, 116, 118, 119, 135, 146, 177
- Foto „Ptak” (Katowice) 162
- Foto - Studio (Katowice) 186
- Franke, Robert, Spezialverlag (Hamburg) 99, 129
- Geyer & Co. (Breslau) 7, 36, 130, 131, 144, 145, 189
- Górnoślązak, Sp. z o.o. (Katowice) 23, 92, 198, 199, 202, 209
- Grabe, Verlag Die Königshütte) 124
- H.L.B. (Breslau) 48, 61, 117
- H.L.B. prawdopodobnie oznacza wydawnictwo Herman Lukowski, Breslau
- Heimatverlag Oberschlesien (Gleiwitz) 8, 83, 101, 143, 178, 182, 187
- Hirsch, Georg, Verlag (Kattowitz) 63
- Hoffmann, Heinrich, Verlag (Posen) 81, 115
- J.P.jr. i B. 19
- Kiehl, Max, Verlag, (Ratibor) 180
- Klemich, Louis (Dresden) 139
- Komitet Budowy Katedry (Katowice) 121
- „Kosmos”, Verlagsanstalt (Halberstadt) 24
- Kraus, A., Verlag (Kattowitz) 33
- Księgarnia św. Wojciecha (Szopienice) 190
- Ligoń, A. (Katowice) 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212
- Lindner, Curt, Verlag (Kattowitz) 152, 213
- Lukowski, Johann, Verlag (Beuthen) 184
- Miklis, A., Verlag (Zalenze) 192
- Oddział Związku Strzeleckiego (Welnowiec) 165
- Opitz, Jul. (Kattowitz) 175
- Orion (?) 126
- P.T.K.K. [Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych] „RUCH” S.A (Kraków) zob. Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych „RUCH” S.A. (Kraków)
- Photographie-Atelier Saur (Zabrze) zob. Saur, Photographie-Atelier (Zabrze)
- Photographie und Verlag Geyer & Co. (Breslau) zob. Geyer & Co. (Breslau)
- Pickenhahn, Verlag (Chemnitz) 14, 21, 34, 65, 70, 86, 100, 160, 161
- Pickenhahn-Naturfarbendruck nach Agfacolor-Farbfoto Alleinauslieferung Kattowitzer Buchgewerbehause (Kattowitz) 21, 65, 70, 86, 100, 160, 161
- Pierzchalski, St. (Katowice) 164
- Polonia (Kraków) 15, 58, 110, 141, 142
- Polonia S.A. (Katowice) 122

Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych „RUCH” S.A. (Kraków) 16, 17, 35, 57, 59, 72, 125, 140, 154

Reinicke & Rubin (Magdeburg) 192
Rotograwiura Drukarni Narodowej (Kraków) 16, 35, 57, 59, 154
Ruch (?) 28, 97, 155

Salon Malarzy Polskich (Kraków) 4, 6, 18, 77, 85, 90, 91, 98, 104, 105, 106, 107, 123, 127, 166

Salon Malarzy Zagranicznych (Kraków) 45, 114, 132

Saur, Photographie-Atelier (Zabrze) 181

Scholz, Bruno, Kunstverlag (Breslau) 2, 3, 31, 52, 62, 68, 89, 112, 136, 159

Scholz, Paul, Photogr. (Kattowitz) 167

Siwinna, G., Verlag (Kattowitz) 1, 32, 88

Skroch, Franz, Verlag, (Zalenze) 194

S.M.P.Kr zob. Salon Malarzy Polskich (Kraków)

Spiewak, Gerhard (Sosnowitz) 108

Steckel, Karl-Ludwig Max (Katowice, Gliwice) 76, 94, 150, 169, 170, 214, 215, 216, 217, 218

Sztuka, Wydawnictwo (Kraków) 113

Tachochrom (Katowice) 151

Tessarz, Anton (Zalenze O.S.) 193

Trenkel, Dr., Co. (Leipzig) 80, 158

(W.H.)(K.) (?) 56

(W.H.)(K.) oznacza prawdopodobnie Wilhelm Heinze, Kattowitz

Wartheland, Gauverlag und Druckerei (Posen) 13

Wenzel, M. (Breslau) 168

Zakłady Reprodukcyjne „Akropol” 6, 17, 72, 91, 98, 106, 107, 125, 140, 166

Zakrzewski, August, Verlag (Rosdzin-Schoppinitz) 188

Zieher, Ottmar Heliocolorkarte von (München) 50, 53

INDEKS FOTOGRAFÓW I ILUSTRATORÓW

Beck, J. 153

Bombik, Richard 171

Boronowski 12, 42, 55, 71, 73, 74, 78, 79, 82, 84, 116, 118, 119, 135, 146, 177

Cyprian, Tadeusz 16, 35, 57, 59, 154

Datka, Czesław 122

Fitzner 8

Foto-”Ptak” 162

Foto-Studio 186

Geyer & Co. 7, 36, 130, 131, 144, 145, 189

Kichl, Max 180

Lindner, Curt 152, 193, 213

Mayer 101

Opitz, Jul. 175

Pierzchalski, St. 164

Roggenkamp, Harriet 99, 129

Saur, Photographie-Atelier 181

Scholz, Paul 167

Steckel, Karl-Ludwig Max 13, 76, 83, 94, 143, 150, 169, 170, 178, 182, 214, 215, 216, 217, 218

Zwiener, Br. 124, 187

INDEKS CHRONOLOGICZNY⁴

1899	181	1922	92, 110, 170
1900	1, 2, 112, 157, 176	1923	63, 196, 197, 200, 201, 205, 206, 208, 210, 211, 212
1901	3, 139, 179, 191	1924	111
1902	109	1925	11, 136, 140, 146, 149
1904	188	1926	47, 60, 93, 122
1905	52, 54, 134, 147, 155, 168, 183, 190, 194, 198, 199, 202, 203, 204, 207, 209	1927	66, 96, 120, 148, 156
1906	158, 175	1928	19, 164
1907	48	1929	125
1908	31, 80, 185	1930	4, 6, 8, 12, 15, 18, 28, 39, 40, 41, 45, 49, 51, 58, 90, 98, 101, 105, 114, 127, 132, 141, 154, 166, 177, 187, 214
1909	37, 171, 192	1932	121
1910	33, 89, 133, 180	1933	97
1911	25, 29, 61	1934	102, 103
1912	38, 44, 67, 150, 193	1935	22, 77, 85, 91, 104, 106, 107, 123
1913	95, 152, 153	1936	165
1914	53, 137, 167, 195	1938	5, 113, 126, 162
1915	30, 50, 64, 68, 69, 72, 75, 151, 172, 173, 174, 213	1940	7, 14, 20, 34, 36, 42, 55, 65, 71, 73, 74, 78, 82, 86, 94, 99, 100, 108, 115, 129, 130, 131, 135, 145, 160, 161
1916	62, 88	1941	81, 189
1917	26, 27, 32, 138	1942	70, 79, 84, 116, 118, 119
1918	16, 35, 43, 57, 59, 163	1943	21
1919	184	1944	14
1920	9, 10, 13, 17, 24, 46, 56, 76, 83, 87, 124, 128, 142, 143, 159, 178, 182, 186, 215, 216, 217, 218		
1921	23, 117, 169		

INDEKS GEOGRAFICZNY

Wykaz ulic i placów centrum Katowic (1869–2000)

Indeks ten służy do identyfikacji miejsc, które ilustrują pocztówki uwzględnione w powyższej bibliografii oraz drukarni, księgarń i zakładów fotograficznych. Sporządzony został na podstawie planów zgromadzonych w Bibliotece Śląskiej, m.in.: Plan Miasta Wielkich Katowic, B.m.w., 1936; Gauhauptstadt Kattowitz, Bearbeitet und hrsg. von Stadt Vermessungsamt Kattowitz, Kattowitz 1941; Plan miasta Katowic z aktualnymi nazwami ulic, Agencja Wydawnictw i Reklamy, Katowice [1945]; plany zamieszczone w: Katowice na starych mapach i pocztówkach, Rococo, Bytom 1995.

⁴ Pocztówki, na których wydawcy podali konkretny rok wydania wyszczególnione zostały przez podkreślenie.

INDEKS GEOGRAFICZNY
Wykaz ulic i placów centrum Katowic (1869–2000)

OBCENIE	OKRES PRUSKI	MIEDZYWOJNIE	OKRES OKUPACJI	OKRES POWOJENNY	POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE POCZTÓWEK
Andrzeja, ul.	Andreasstrasse	Andrzeja, ul.	Andreasstrasse	Andrzeja, ul.	109
Andrzeja, plac	Andreasplatz	Andrzeja, plac	Andreasplatz	Andrzeja, plac Od 11.X.1946 22 Lipca, plac	6, 20, 21, 166
Batorego	Mauvestrasse	Batorego	Mauvestrasse	Batorego	
Chopina	Meisterstrasse	Chopina	Meisterstrasse	Chopina	
Damrota	Letochastrasse	Damrota	Richard-Wagner-Strasse	Damrota	
Dąbrowskiego	Gutenbergstrasse	Dąbrowskiego	Gutenbergstrasse	Dąbrowskiego	116
Drzymały	Gneisenaustrasse	Drzymały	Gneisenaustrasse	Drzymały	
Dworcowa	Bahnhofstrasse	Dworcowa	Bahnhofstrasse	Dworcowa	3, 11, 12, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 79, 80, 81, 82, 148, 163, 166
Dyrekcyjna	Direktionsstrasse	Dyrekcyjna	Direktionsstrasse	Dyrekcyjna Od 11.X.1946 Daszyńskiego	10, 11, 40, 41
Francuska	Emmastrasse	Francuska	Emmastrasse	Francuska	1, 77, 78
Gliwicka	Bismarckstrasse	Gliwicka (częściowo Wojciechowskiego)	Bismarckstrasse (częściowo Moltkestrasse)	Gliwicka Od 11.X.1946 Rataja; częściowo Wojciechowskiego	42, 152
Jagiellońska	Prinz-Heinrichs-Strasse	Jagiellońska	Hindenburgstrasse	Jagiellońska	9, 12, 87, 88, 89, 106, 107, 166
św. Jana	Johannesstrasse	św. Jana	Johannesstrasse	św. Jana 15 Grudnia	
Jordana	Jahnstrasse	Jordana	Jahnstrasse	Piusa XI	113
Kochanowskiego	Sachsstrasse	Kochanowskiego	Eichendorffstrasse	Kochanowskiego	
Kopernika	Scharnhorststrasse	Kopernika	Scharnhorststrasse	Kopernika	123
Korfantego, Aleja	Schlossstrasse	Zamkowa	Ludendorffstrasse	Zamkowa Od 11.X.1946 Armii Czerwonej	43, 44, 54, 151
Koszarowa	Keithstrasse	Koszarowa	Keithstrasse	Koszarowa	117
Kościuszki	Beatestrasse	Kościuszki	Höferstrasse	Kościuszki	45
Krasieńskiego	Eichendorffstrasse	Krasieńskiego	Eichendorffstrasse	Krasieńskiego	90, 91, 92, 166
Krzywa	Nottebohmstrasse	Krzywa	Nottebohmstrasse	Krzywa	

INDEKS GEOGRAFICZNY – cd.
Wykaz ulic i placów centrum Katowic (1869–2000)

OBECNIE	OKRES PRUSKI	MIEDZYWOJNIE	OKRES OKUPACJI	OKRES POWOJENNY	POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE POCZTÓWEK
Ligonia	Charlottenstrasse	Ligonia	Charlottenstrasse	Ligonia	108
Lompy	Schenkendorfstrasse	Lompy	Schenkendorfstrasse	Lompy	85, 86
1 Maja	Kaiser-Wilhelm-Strasse	Krakowska	Krakauerstrasse	Krakowska Od 11.X.1946 1 Maja	114
3 Maja	Grundmannstrasse	3 Maja	Grundmannstrasse	3 Maja	10, 11, 12, 19, 33, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 163
Mariacka	Holtzstrasse	Mariacka (Holtzego)	Holtzstrasse	Mariacka	2, 9, 46, 47, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 149, 163, 166
Matejki	Moltkestrasse	Matejki	Moltkestrasse	Matejki	
Miarki, plac	Blücherplatz	Miarki, plac	Blücherplatz	Miarki, plac	22, 23, 24, 25, 26, 27, 163, 166
Mickiewicza	August-Schneider-Strasse	Mickiewicza	August-Schneider-Strasse	Mickiewicza	3, 9, 19, 48, 49, 50, 93, 94, 112, 166
Mieleckiego	Sedanstrasse	Mieleckiego	Sedanstrasse	Mieleckiego	
Mikołowska	Nikolaistrasse	Mikołowska	Nikolaistrasse	Mikołowska	132, 133, 134
Młyńska	Mühlstrasse	Młyńska	Mühlstrasse	Młyńska	11, 51, 52, 53, 110
Moniuszki	Mozartstrasse	Moniuszki	Markgrafenstrasse	Moniuszki	
Plebiscytowa	Heinzelstrasse	Plebiscytowa	Heinzelstrasse	Plebiscytowa	116
Pocztowa	Poststrasse	Pocztowa	Poststrasse	Pocztowa	2, 3, 53, 54, 55, 111
Powstańców	Bernhardstrasse	Powstańców	Strasse der S.A.	Powstańców	83, 84, 120, 121, 122, 166
Raciborska	Kronprinzstrasse	Raciborska	Ratiborerstrasse	Raciborska Od 11.X.1946 Żołnierza Polskiego, Świerczewskiego	95
Reymonta	Godullastrasse	Reymonta	Godullastrasse	Reymonta	116
Rynek	Friedrichsplatz	Piłsudskiego, plac Rynek	Ring	Rynek	3, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 69, 97, 98, 99, 100, 101, 163, 166
Sejmu Śląskiego, plac	-	-	-	-	118, 119
Sienkiewicza	Gustav-Freytag-Strasse	Sienkiewicza	Gustav-Freytag-Strasse	Sienkiewicza	56
Skargi	Kurfürstenstrasse	Skargi	Kurfürstenstrasse	Skargi	115

INDEKS GEOGRAFICZNY – cd.
Wykaz ulic i placów centrum Katowic (1869–2000)

OBCENIE	OKRES PRUSKI	MIEDZYWOJNIE	OKRES OKUPACJI	OKRES POWOJENNY	POZYCJE BIBLIOGRAFICZNE POCZTÓWEK
Skłodowskiej- Curie	Viktoriastrasse	Wandy	Viktoriastrasse	Wandy Od 11.X.1946 Generała W. Sikorskiego	123
Słowackiego	Schillerstrasse	Słowackiego	Schillerstrasse	Słowackiego	
Sobieskiego	Roonstrasse	Sobieskiego	Roonstrasse	Sobieskiego	
św. Stanisława	Körnerstrasse	św. Stanisława	Körnerstrasse	św. Stanisława	
Starowiejska	Querstrasse	Poprzeczna Pierackiego	Mollwitzstrasse	Pierackiego Od 11.X.1946 Korfantego, Wieczorka	10, 57, 147
Starowiejska	Alte Dorfstrasse	Starowiejska	Alte Dorfstrasse	Starowiejska	1
Stawowa	Teichstrasse	Stawowa	Woytschstrasse	Stawowa Od 11.X.1946 Smoleńsk	
Stwosza, Wita	Dürerstrasse	Stwosza, Wita	Dürerstrasse	Stwosza, Wita	23
Teatralna	Rathausstrasse	Teatralna	Theaterstrasse	Teatralna	
Warszawska	Friedrichstrasse	Piłsudskiego (Fryderykowska)	Friedrichstrasse	Warszawska Od 11.X.1946 1 Maja	1, 2, 9, 11, 18, 19, 66, 67, 68, 69, 70, 75, 76, 96, 135, 163, 166
Wawelska	Rüppelstrasse	Wawelska	Rüppelstrasse	Wawelska	71
Wodna	Stillerstrasse	Wodna	Stillerstrasse	Wodna Od 11.X.1946 Ks. E. Szramka	
Wojewódzka	Holteistrasse	Wojewódzka	Holteistrasse	Wojewódzka 27 Stycznia	72, 73, 166
Wolności, plac	Wilhelmsplatz	Wolności, plac	Wilhelmsplatz	Wolności, plac	11, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 137, 138, 163
Zabrska	Lessingstrasse	Zabrska	Lessingstrasse	Rybickiego, Zabrska	74
Zwirki i Wigury	Grünstrasse	Zielona Zwirki i Wigury	Grünstrasse	Zwirki i Wigury	12, 102, 103, 104, 105

Bibliografia Biblioteki Śląskiej za lata 1994–2000 (wybór)

Niniejsza Bibliografia Biblioteki Śląskiej jest kontynuacją opublikowanej w 1994 r. analogicznej Bibliografii za lata 1986–1993¹.

Wykaz uwzględnionych czasopism i skróty ich tytułów

<i>ABI-Technik 15</i> – ABI-Technik. Zeitschrift fuer Automation, Bau und Technik im Archiv-, Bibliotheks- und Informationswesen, Wiesbaden	<i>Dz. Zach.</i> – Dziennik Zachodni, Katowice
<i>Archit. Biznes</i> – Architektura & Biznes, Kraków	<i>Express</i> – Express Wieczorny, Katowice
<i>Archit. Murator</i> – Architektura – Murator, Warszawa	<i>Fuks</i> – Fuks, Bytom
<i>Atest</i> – Atest – Ochrona Pracy, Kraków	<i>Gaz. Katow.</i> – Gazeta Wyborcza. Gazeta w Katowicach, Warszawa. Katowice
<i>Bibliotekarz</i> – Bibliotekarz, Warszawa	<i>Gaz. Uniw.</i> – Gazeta Uniwersytecka UŚ, Katowice
<i>Cinema-Press</i> – Cinema – Press Video, Katowice	<i>Gaz. Wybor.</i> – Gazeta Wyborcza, Warszawa
<i>Dom Biuro</i> – Dom i Biuro. Dodatek kwartalny do Businessman Magazine, Warszawa	<i>Gon. Górnośl.</i> – Gонец Górnośląski, Katowice
<i>Dz. Śl.</i> – Dziennik Śląski, Katowice	<i>Gość Niedz.</i> – Gość Niedzielny, Katowice
	<i>Hotelarz</i> – Hotelarz, Warszawa
	<i>Integracja Europejska</i> – Integracja Europejska, Katowice

¹ GIDASZEWSKA Ilona, ROSZKÓWSKA Teresa: Bibliografia Biblioteki Śląskiej za lata 1986–1993 i uzupełnienia. Oprac. *Książ. Śl.* T. 25: 1988/1994 druk 1994 s. 53–81.

Inwestor – Inwestor & Dekorator, Poznań

Kariera – Kariera, [B.m.]
Katow. Inf. Kult. – Katowicki Informator Kulturalny, Katowice

Kino – Kino, Warszawa

Knjiž. novice – Knjižninarske novice, Ljubljana

Kooperacja – Kooperacja, Katowice

Książ. Śl. – Książnica Śląska, Katowice

Kultura – Kultura, Warszawa

Listy – Listy Ostravske Univerzity, Ostrava

Mag. Szk. – Magazyn Szkolny, Katowice

Miliarder – Miliarder, Poznań

Notes Wyd. – Notes Wydawniczy, Warszawa

Panorama – Panorama, Katowice

Panorama Katow. – Panorama Katowicka, Katowice

PC Kur. – PC Kurier, Warszawa

Por. Bibl. – Poradnik Bibliotekarza, Warszawa

Praxair – Praxair, Warszawa
Przegląd – Przegląd, Warszawa

Rzeczpospolita – Rzeczpospolita, Warszawa

Sejmik Samorząd. – Sejmik Samorządowy, Katowice

Spr. Nauki – Sprawy Nauki, Warszawa

Super Express – Super Express, Warszawa

Suplement – Suplement, Kraków

Śląsk – Śląsk, Katowice

Śpiew. Śl. – Śpiewak Śląski, Katowice – Częstochowa

Tryb. – Trybuna, Warszawa

Tryb. Śl. – Trybuna Śląska, Katowice

Tryb. Ziemi Zawierc. – Trybuna Ziemi Zawierciańskiej, Zawiercie

Tydz. Pol. – Tydzień Polski. Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza, Londyn

Wieczór – Wieczór, Katowice

Wprost – Wprost, Poznań

Ziel. Gaz. – Zielona Gazeta, Katowice

1. BIBLIOGRAFIA Śląska 1981. Oprac. zespół pod red. Anny Radziszewskiej. Opisy: Teresa Bątkiewicz, Elżbieta Jastrzębska i in. Indeks alfab.: E. Jastrzębska, Jadwiga Kocój. Indeks przedmiot.: T. Bątkiewicz, Teresa Roszkowska. Katowice 1994 Wyd. „Śląsk” 8” ss. XVII, 304. Biblioteka Śląska.

2. BIBLIOGRAFIA Śląska 1982. Oprac. zespół pod red. Teresy Bątkiewicz. Opisy: Elżbieta Ciempka, Jadwiga Kocój i in. Indeks alfab.: E. Ciempka, Magdalena Skóra, Danuta Tamiola. Indeks przedmiot.: Barbara Maresz, Teresa Roszkowska. Katowice 1994 Wyd. „Awapol” 8” ss. XVII, 282. Biblioteka Śląska.

3. BIBLIOGRAFIA Śląska 1983. Oprac. zespół pod red. Teresy Bątkiewicz. Opisy: Elżbieta Ciempka, Barbara Maresz i in. Indeks alfab.: E. Ciempka, Magdalena Skóra. Indeks przedmiot.: B. Maresz, Teresa Roszkowska. Katowice 1994 Wyd. „Awapol” 8” ss. XVIII, 351. Biblioteka Śląska.

4. BIBLIOGRAFIA Śląska 1984. Oprac. zespół pod red. Teresy Bątkiewicz. Opisy: Elżbieta Ciempka, Magdalena Kubista i in. Indeks alfab.: Magdalena Skóra, Grzegorz Wołowicz. Indeks przedmiot.: E. Ciempka, Teresa Roszkowska. Katowice 1994 Wyd. „Śląsk” 8” ss. XVIII, 359. Biblioteka Śląska.

5. KSIĄŻNICA Śląska. [Niereg.]. Biblioteka Śląska w Katowicach. Przewodn. kol. red.: Jan Malicki. Katowice T. 25: 1988/1994 druk 1994 8” ss. 129, portr. , bibliogr.

6. SPRAWOZDANIE z działalności Biblioteki Śląskiej w 1993 roku. Katowice 1994 8” ss. 61, tab., powiel.

7. ZGRYZEK Barbara, PRACKA Joanna: Judaika w zbiorach Biblioteki Śląskiej. Bibliografia. Katowice 1994 Biblioteka Śląska 16” ss. nlb. 4, 170, IX, nlb. 6, il., powiel.

8. ATLAS Janusz: Powrót Gierka. *Miliarder* 1994 nr 11 s. 22–23, il. * GRYGIEL Andrzej: Przerwane milczenie. *Wieczór* 1994 nr 41 s. 1–2, portr. * POWĄZKA Małgorzata: Uścisk historii. *Dz. Zach.* 1994 nr 41 s. 3, il. * WIECZOREK Zbigniew A.: Polak jednak potrafi! *Dz. Śl.* 1994 nr 45 s. 9, il. * Tenże: Smak Gierka. *Wprost* 1994 nr 11 s. 81, il.

Także: *Dz. Śl.* 1994 nr 41 s. 2, *Tryb. Śl.* 1994 nr 48 s. 2.

Promocja książki Edwarda Gierka „Smak życia – pamiątniki” w Bibliotece Śląskiej.

9. BAŃKIEWICZ Teresa: 30-lecie „Bibliografii Śląska” (1963–1993). *Książ. Śl.* T. 25: 1988/1994 druk 1994 s. 19-26, bibliogr.

Wydawnictwo Biblioteki Śląskiej.

10. CIEŚLAK Jacek: Koncert życzeń bez pokrycia. Budżet kultury i sztuki. *Rzeczpospolita* 1994 nr 16 s. 4.

Także: *Dz. Zach.* 1994 nr 15 s. 1, nr 28 s. 14, *Tryb. Śl.* 1994 nr 15 s. 2, nr 29 s. 2, nr 33 s. 2.

Dotyczy m. in. finansowania budowy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

11. DUDZIK Iwona: Costner w Bibliotece Śląskiej. *Gaz. Katow.* 1994 nr 270 s. 3. * MALICKI Jan: O przełamywaniu stereotypów. Rozm. Czesław Zdechlikiewicz. *Cinema-Press* 1994 nr 12 s. 70. * (RAF): Czytelnik przy odtwarzaczu. *Tryb. Śl.* 1994 nr 270 s. 2.

Dotyczy Krajowego Centrum Dokumentacji Wideo w Bibliotece Śląskiej.

12. GIDASZEWSKA Ilona, ROSZKOWSKA Teresa: Bibliografia Biblioteki Śląskiej za lata 1986–1993 i uzupełnienia. Oprac. ... *Książ. Śl.* T. 25: 1988/1994 druk 1994 s. 53-81.

13. JASIŃSKI Jakub: Moje spotkanie z [Tadeuszem] Różewiczem [w Bibliotece Śląskiej]. *Sejmik Samorząd.* 1994 nr 54/57 s. 22-25, portr.

14. JUBILEUSZ 90-lecia Profesora Józefa Mayera. *Książ. Śl.* T. 25: 1988/1994 druk 1994 s. 101-114, bibliogr.

Pracownik Biblioteki Śląskiej.

15. LUBINA-CIPIŃSKA Danuta: Biblioteka do klejenia. *Gaz. Katow.* 1994 nr 146 s. 1. * Taż: Klejenie nic nie daje. Biblioteka Śląska. *Tamże* nr 70 s. 4, il.

16. –: Teraz książka. Budowa Biblioteki Śląskiej. *Gaz. Katow.* 1994 nr 3 s. 1, il.

17. MALICKI Jan: Dowód naszego trwania. Rozm. Andrzej Babuchowski. *Gość Niedz.* 1994 [dod.] *Wielkanoc* s. [9–10], il. * WOSZKOWSKA Mariola: Dach zjadł VAT. *Tryb. Śl.* 1994 nr 61 s. 4. – Uzupełn. *Gaz. Katow.* 1994 nr 70 s. 4.

Dotyczy m. in. finansowania budowy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

18. RECHOWICZ Henryk: Powojenne początki Śląskiej Biblioteki Publicznej. *Książ. Śl.* T. 25: 1988/1994 druk 1994 s. 5–18.

19. SKÓRA Magdalena: Nowy gmach Biblioteki Śląskiej. *Suplement* 1994/1995 nr 40/41 s. 22.

20. WERECKA Małgorzata: Książkojady. *Dz. Zach.* 1994 nr 69 s. 4.
Pracownia Konserwacji Książki w Bibliotece Śląskiej.

21. ZACZKOWSKA Jolanta: Czy Śląsk potrzebuje bibliotek? *Dz. Śl.* 1994 nr 40 s. 16, il. * Taż: Biblioteka przyszłości. *Tamże* nr 134 s. 2.
Dotyczy głównie finansowania budowy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

22. ZATKNIĘTO już wiechę. Z placu budowy Biblioteki Śląskiej. *Gość Niedz.* 1994 nr 29 s. 23.

Także: *Gaz. Katow.* 1994 nr 145 s. 3, *Tryb. Śl.* 1994 nr 148 s. 1, nr 150 s. 9.

Wystawy

Dwusetna rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej

23. DWIE wystawy. Biblioteka Śląska zaprasza. *Wieczór* 1994 nr 48 s. 7. * INSUREKCJA i krakowiaczy. *Dz. Zach.* 1994 nr 48 s. 16.

Kaskaderzy literatury

24. (DLC): Kaskaderzy na wystawie. *Gaz. Katow.* 1994 nr 47 s. 3. * [KASKADERZY literatury]. *Wieczór* 1994 nr 44 s. 4.

Monte Cassino – w 50. rocznicę bitwy

25. MONTE Cassino, bitwa i ludzie. W Bibliotece Śląskiej w Katowicach. *Wieczór* 1994 nr 94 s. 15.

Pamiętniki w zbiorach Biblioteki Śląskiej

26. PAMIĘTNIKI w [Bibliotece] Śląskiej. *Wieczór* 1994 nr 218 s. 4.

Ród Ligoniów

27. RÓD Ligoniów. *Gaz. Katow.* 1994 nr 69 s. 3. * RÓD Ligoniów w [Bibliotece] Śląskiej. *Wieczór* 1994 nr 57 s. 7.

Świadomość narodowa – naród – państwo

28. POLACY i Polska. *Wieczór* 1994 nr 218 s. 4.

29. (maw): Wystawa bibuły. *Tryb. Śl.* 1994 nr 15 s. 2. * (ta): Drugi obieg. *Dz. Zach.* 1994 nr 14 s. 14.

1995

30. BIBLIOTEKA Śląska. [Folder]. Tekst: Wojciech Czech, Jan Malicki. [Katowice 1995] ARAR 8" ss. nlb. 12, il., pl., rys.

31. SPRAWOZDANIE z działalności Biblioteki Śląskiej w 1994 roku. Katowice 1995 8" ss. 44, tab., powiel.

32. AKL: [Jan] Malicki – profesor zwyczajny. *Gaz. Katow.* 1995 nr 261 s. 1.

Także: *Dz. Zach.* 1995 nr 217 s. 2, nr 218 s. 3.

Dyrektor Biblioteki Śląskiej.

33. BORKIEWICZ Mira: Przyjaciółom śląskiej księżnicy. *Dz. Śl.* 1995 nr 87 s. 2. * (isia): Statuetki dla przyjaciół Biblioteki Śląskiej. *Dz. Śl.* 1995 nr 86 s. 1. * JAWORSKA Alicja: Przyjaciele ksiąg. *Tryb. Śl.* 1995 nr 107 s. 1–2, il. * PRZYJACIÓŁOM księżnicy. *Dz. Zach.* 1995 nr 89 s. 16.

Wręczenie wyróżnień „Amicus Librorum” w Bibliotece Śląskiej.

34. DLC: Tabliczka i manifest. *Gaz. Katow.* 1995 nr 207 s. 2.

Dary dla Biblioteki Śląskiej.

35. GOŁASZCZYK Izabela: Potrzebne każdemu. *Tryb. Śl.* 1995 [dod.] *Przegląd Katowicki* nr 7/8 s. 10, il.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

36. JAWORSKA Alicja: Przyjaciele ksiąg. *Tryb. Śl.* 1995 nr 107 s. 1–2, il.

Dotyczy m. in. budowy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

37. JOPP Robert Klaus: Neue Wissenschaftliche Bibliotheken in Polen. *ABI-Technik* 15 1995 nr 3 s. 251–261, il., pl., rys.

Dotyczy m. in. nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

38. LUBINA-CIPIŃSKA Danuta: Zdążyć przed zawaleniem. *Gaz. Katow.* 1995 nr 20 s. 1.

Biblioteka Śląska.

39. MALICKI Jan: Skarbnica. Rozm. Mira Borkiewicz. *Dz. Śl.* 1995 nr 15 s. 9, il., portr.

Biblioteka Śląska.

40. SKOCZA Marek: Świątynie XXI wieku. *Dz. Zach.* 1995 nr 137 s. 11, il.

Dotyczy budowy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

41. STECURA Ryszard: Wystawy [w Bibliotece Śląskiej], o których się mówi. *Tryb. Śl.* 1995 [dod.] *Przegląd Katowicki* nr 12 s. 13.

42. WERECKA Małgorzata: Książnica jak marzenie. Komputery i roboty pomogą bibliotekarzom. *Dz. Zach.* 1995 nr 226 s. 8, il.

43. ŻUREK Janusz: Papier długo nie zniknie. Biblioteka Śląska. Pomogą kody kreskowe i roboty. *Gaz. Wybor.* 1995 [dod.] *Komputery i biuro* nr 30 s. 9.

Wystawy

Ars regia. Masonika w zbiorach Biblioteki Śląskiej

44. DLC: Tajemnice masonów. *Gaz. Katow.* 1995 nr 243 s. 4. * (KP): Ars regia. *Wieczór* 1995 nr 206 s. 7.

Człowiek w labiryncie magii

45. (DLC): Człowiek i magia. Biblioteka Śląska w Katowicach. *Gaz. Katow.* 1995 nr 32 s. 4.* (wk): Labirynty magii. *Dz. Śl.* 1995 nr 19 s. 1.

Dzieje pieniądza

46. DZIEJE pieniądza. *Gaz. Katow.* 1995 nr 64 s. 3. * (mjb): Pieniądz wszystko wprawia w ruch. Wystawa w Bibliotece Śląskiej. *Dz. Śl.* 1995 nr 47 s. 3.

Dzieje Śląska w przekazach rękopiśmiennych

47. DZIEJE Śląska w 25 gablotach. *Wieczór* 1995 nr 32 s. 4. * DZIEJE Śląska w rękopisach. *Gaz. Katow.* 1995 nr 37 s. 3. * KARTY historii. *Dz. Zach.* 1995 nr 33 s. 16.

Jan Parandowski, Robert Graves – stulecie urodzin pisarzy

48. (mjb): Spotkanie z kulturą antyczną. *Dz. Śl.* 1995 nr 95 s. 2.

Katowice – miastem górnośląskim

49. HISTORIA zabudowy Katowic. *Wieczór* 1995 nr 181 s. 4. * KATOWICE – miastem górnośląskim. *Panorama* 1995 nr 41 s. 36.

Także: *Dz. Zach.* 1995 nr 177 s. 3, *Gaz. Katow.* 1995 nr 219 s. 4.

Korespondencja w zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Śląskiej

50. HISTORYCZNE listy. W Bibliotece Śląskiej. *Wieczór* 1995 nr 74 s. 4.

Muzyka w plastyce. Wystawa małych form rzeźbiarskich i medali autorstwa Zygmunta Brachmańskiego

51. DLC: Muzyka w plastyce. *Gaz. Katow.* 1995 nr 269 s. 4. * MUZYKA w plastyce. *Wieczór* 1995 nr 221 s. 15.

Paweł Steller 1895–1974. W stulecie urodzin

52. (maw): Twarze Stellera. *Tryb. Śl.* 1995 nr 22 s. 5. * STULECIE Pawła Stellera. *Dz. Zach.* 1995 nr 17 s. 2.

Plany i przewodniki miast śląskich

53. PLANY i przewodniki miast śląskich. *Wieczór* 1995 nr 89 s. 5.

Skąd przychodzimy. Wystawa pocztówek lwowskich i kresowych ze zbiorów prywatnych Bogdana Stanisława Kasprowicza

54. (maw): Lwowskie pocztówki. *Tryb. Śl.* 1995 nr 256 s. 12. * (ta): Podróż sentymalna. Do Lwowa. *Dz. Zach.* 1995 nr 205 s. 8, il.

Słynne oficyny wydawnicze XV–XVIII w.

55. SŁYNNE oficyny [wydawnicze]. *Tryb. Śl.* 1995 nr 132 s. 10.

Statki i okręty końca XIXw. i poł. XXw.
Pocztówki ze zbiorów prywatnych

56. (mars): Lubimy ludzi „z ptokiem”. *Dz. Zach.* 1995 nr 112 s. 6, il.
* WIDOKÓWKI z okrętami. *Gaz. Katow.* 1995 nr 137 s. 4.
Także: *Dz. Zach.* 1995 nr 110 s. 20.

Stulecie kina

57. HISTORIA kina w Bibliotece Śląskiej. *Wieczór* 1995 nr 219 s. 7.
Także: *Dz. Zach.* 1995 nr 221 s. 20, *Gaz. Katow.* 1995 nr 265 s. 4.

Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku (1920–1995)

58. (mjb): Przyjaciołom nauki na Śląsku. *Dz. Śl.* 1995 nr 97 s. 2.

Wincenty Ogrodziński 1884–1945

59. (tes): Badał Śląsk. *Dz. Zach.* 1995 nr 186 s. 20.

Wizerunek bibliotek polskich na przestrzeni dziejów

60. BIBLIOTEKI w ... bibliotece. *Wieczór* 1995 nr 176 s. 4.
Także: *Gaz. Katow.* 1995 nr 214 s. 4, *Gość Niedz.* 1995 nr 42 s. 13, *Tryb. Śl.* 1995 nr 225 s. 10.

1996

61. SPRAWOZDANIE z działalności Biblioteki Śląskiej w 1995 roku.
Katowice 1996 8" ss. 47, rys., tab., wyk., powiel.

62. (ems): Przyjaciele książek. *Dz. Zach.* 1996 nr 94 s. 5. * (TomZ):
Statuetka dla nestora. *Tryb. Śl.* 1996 nr 120 s. 10.
Także: *Śląsk* 1996 nr 6 s. 75.

Wręczenie wyróżnień „Amicus Librorum” w Bibliotece Śląskiej.

63. KONOPELSKA Wiesława: [Biblioteka Śląska] Przed podróżą.
Śląsk 1996 nr 9 s. 32–34, il.

64. LUBINA-CIPIŃSKA Dánuta: [Jerzy] Milian w Bibliotece. Dary
dla Biblioteki Śląskiej. *Gaz. Katow.* 1996 nr 119 s. 2.

65. –: Sanatorium dla tomów. Biblioteka Śląska. Pracownia konserwacji książek. *Gaz. Katow.* 1996 nr 112 s. 3. * (mr): Będą ocalać książki. Biblioteka Śląska. *Gość Niedz.* 1996 nr 25 s. 16. * WEREC-KA Małgorzata: Zabić grzyba! *Dz. Zach.* 1996 nr 95 s. 7, il.

Także: *Śląsk* 1996 nr 6 s. 75.

66. MALICKI Jan: Żyjeny mitami. Rozm. Danuta Lubina- Cipińska. *Gaz. Katow.* 1996 nr 251 s. 11, portr.

Dyrektor Biblioteki Śląskiej.

67. PROFESOR Józef Mayer. Wspomnienie. *Gaz. Katow.* 1996 nr 130 s. 29, il.

Pracownik Biblioteki Śląskiej.

68. PROLIB dla Biblioteki Śląskiej. *Bibliotekarz* 1996 nr 6 s. 26.

Dotyczy komputeryzacji nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

69. SKOCZA Marek: Cud na Damrota. Pięć lat budowy Biblioteki Śląskiej. *Dz. Zach.* 1996 nr 135 s. 1, 3, il.

70. SZARANIEC Lech: Miejsca rozpoznania. *Śląsk* 1996 nr 9 s. 40, il.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

71. „ŚLĄSKA” na ukończeniu. We wrześniu odbiór techniczny biblioteki. *Dz. Zach.* 1996 nr 65 s. 8, il. * MALICKI Jan: Nie tylko dla naukowców. Rozm. Tomasz Zienkiewicz. *Tryb. Śl.* 1996 nr 125 s. 9, il.

72. WYWÓZKI Ślązaków udokumentowane. *Dz. Zach.* 1996 nr 196 s. 9.

Także: *Śląsk* 1996 nr 11 s. 74.

Promocja książki Zygmunta Woźniczki „Z Górnego Śląska do sowieckich łagrów” w Bibliotece Śląskiej.

73. Z BIBLIOTEKĄ Śląską. *Gaz. Uniw.* 1996 nr 35 s. 2.

Dotyczy współpracy Biblioteki Śląskiej z Biblioteką Główną Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

74. ZIENKIEWICZ Tomasz: Siedziba dla książki. Na bezcenne księgozbiory od czasu do czasu ... pada deszcz. *Tryb. Śl.* 1996 nr 121 s. 2.

Biblioteka Śląska.

Wystawy

Autografy i rękopiśmienne dedykacje w zbiorach Biblioteki Śląskiej

75. KRÓLEWSKIE autografy. *Dz. Zach.* 1996 [dod.] *Dziennik Katowicki* nr 13 s. I, il. * LEŚNIEWSKA Beata: Pisane ręką mistrza. *Dz. Zach.* 1996 nr 257 s. 12, il.

Czasopisma lat dziewięćdziesiątych

76. (HW-M.): Czasopisma współczesne. *Dz. Zach.* 1996 nr 7 s. 14. * WYSTAWA czasopism. *Wieczór* 1996 nr 12 s. 7.

Hotelarstwo polskie wczoraj i dziś. Wystawa okolicznościowa z okazji jubileuszu dwóch katowickich hoteli: 25-lecia hotelu ORBIS SILESIA i 15-lecia hotelu ORBIS WARSZAWA

77. (KP): Hotelowa wystawa. *Wieczór* 1996 nr 99 s. 7. * MULEWICZ Jolanta: Hotelarstwo polskie wczoraj i dziś. *Hotelarz* 1996 nr 9/10 s. 21, il.

Igrzyska olimpijskie ery nowożytnej 1896-1996

78. DLC: Igrzyska w bibliotece. *Gaz. Katow.* 1996 nr 62 s. 4 * HISTORIA olimpiad. *Dz. Zach.* 1996 nr 57 s. 8.

Jan Kasprówicz w 70. rocznicę śmierci. Ze zbiorów bibliofilskich Ryszarda Pietkiewicza

79. DLC: O Kasprówiczu dla bibliofilów. *Gaz. Katow.* 1996 nr 213 s. 5. * „JAN Kasprówicz w 70. rocznicę śmierci” – wystawa ze zbiorów bibliofilskich Ryszarda Pietkiewicza. *Mag. Szk.* 1996/1997 nr 2 s. 4. * (KP): Pamięci Jana Kasprówicza. *Wieczór* 1996 nr 186 s. 7. Także: *Śląsk* 1996 nr 10 s. 74-75.

Jan III Sobieski. W trzechsetną rocznicę śmierci

80. „JAN III Sobieski” – wystawa w trzechsetną rocznicę śmierci. *Mag. Szk.* 1996/1997 nr 2 s. 4. * WYSTAWY w [Bibliotece] Śląskiej. *Śląsk* 1996 nr 10 s. 74-75.

Melpomena środkowej Europy.
Pasje kolekcjonerskie Bogdana Toszy

81. DLC: Melpomena na kartkach. *Gaz. Katow.* 1996 nr 77 s. 4. *
MELPOMENA na pocztówkach. *Wieczór* 1996 nr 61 s. 7. * (PB):
Zbiory Toszy. *Panorama* 1996 nr 17/18 s. 10, portr.

Także: *Dz. Zach.* 1996 nr 68 s. 9.

Powieść kobieca.

W 100. rocznicę urodzin Poli Gojawiczyńskiej

82. (mokr): Jej portret. *Tryb. Śl.* 1996 nr 261 s. 10.

Także: *Gość Niedz.* 1996 nr 47 s. 19.

Powstania śląskie w dokumentach i literaturze

83. POWSTANIA śląskie w bibliotece. *Wieczór* 1996 nr 88 s. 7.

Także: *Gaz. Katow.* 1996 nr 105 s. 4, *Tryb. Śl.* 1996 nr 108 s. 10.

Rafał Wojaczek – 50. rocznica urodzin

84. DLC: Wystawa o Wojaczku. *Gaz. Katow.* 1996 nr 24 s. 4. * (KP):
Pamięci Rafała Wojaczka. *Wieczór* 1996 nr 36 s. 7. * RAFAŁ Woja-
czek – 50. rocznica urodzin. *Śląsk* nr 3 s. 74. * (tes): Wspominając
Wojaczka. *Dz. Zach.* 1996 nr 32 s. 20.

Także: *Tryb. Śl.* 1996 nr 39 s. 8.

15. rocznica stanu wojennego

85. (tosz): Piętnaście lat później ... *Tryb. Śl.* 1996 nr 288 s. 2, il.

150. rocznica urodzin Henryka Sienkiewicza

86. (KP): W rocznicę urodzin H. Sienkiewicza. *Wieczór* 1996 nr 95
s. 15.

Także: *Dz. Zach.* 1996 nr 95 s. 6, *Fuks* 1996 nr 13 s. 2, *Gaz.*
Katow. 1996 nr 128 s. 4.

„Satyra prawdę mówi ...”

87. DLC: Satyra prawdę mówi. *Gaz. Katow.* 1996 nr 211 s. 4. * (KP):
Satyra prawdę mówi W Bibliotece Śląskiej. *Wieczór* 1996 nr
185 s. 4.

Także: *Śląsk* 1996 nr 10 s. 74-75.

[Siedemdziesiąt] 70 lat radiofonii w Polsce

88. (nr): 70 lat Polskiego Radia. Biblioteka Śląska. *Gość Niedz.* 1996 nr 18 s. 19.

[Siedemdziesięciolecie] 70-lecie Lufthansy.
Wystawa okolicznościowa

89. LUFTHANSA w bibliotece. *Dz. Zach.* 1996 nr 18 s. 20. * MIC: Lufthansa w bibliotece. *Gaz. Katow.* 1996 nr 22 s. 2.

Stare kalendarze i almanachy
w zbiorach specjalnych Biblioteki Śląskiej

90. LUBINA-CIPIŃSKA Danuta: Zwierzyniec niebieski. Biblioteka Śląska. Wystawa starych kalendarzy. *Gaz. Katow.* 1996 nr 3 s. 5. * (TOFF): Kartka po kartce. *Panorama* 1996 nr 5 s. 14, il.

Szwecja z przełomu XIX i XX wieku
(kultura, tradycje, życie rodzinne)

91. DZIEŃ Szwedzki w Katowicach. *Gość Niedz.* 1996 nr 28 s. 18.
Także: *Dz. Zach.* 1996 nr 112 s. 7.

Widoki miast śląskich w grafice XV–XX wieku

92. DLC: Widoki miast śląskich. *Gaz. Katow.* 1996 nr 80 s. 4, il. * MIASTA śląskie w grafice. *Śląsk* 1996 nr 4 s. 75. * ŚLĄSKA kolekcja grafiki. *Wieczór* 1996 nr 56 s. 7.
Także: *Dz. Zach.* 1996 nr 58 s. 7.

Wilhelm Szewczyk 1916–1991

93. SZEWCZYK w [Bibliotece] „Śląskiej”. *Wieczór* 1996 nr 12 s. 7.

Wojsko polskie na kartach pocztowych.
Ze zbiorów Zbigniewa Fuińskiego

94. BIENEK Daniel: Pocztówkowe wojsko. *Dz. Zach.* 1996 nr 15 s. 13, il. * UŁAN pocztówkowy. *Tamże* nr 27 s. 8.

Wydawnictwa śląskiego społecznego ruchu muzycznego

95. DLC: Ruch śpiewaczy na Śląsku. *Gaz. Katow.* 1996 nr 248 s. 4.
Także: *Dz. Zach.* 1996 nr 207 s. 3, *Tryb. Śl.* 1996 nr 245 s. 13, nr 248 s. 12.

96. SPRAWOZDANIE z działalności Biblioteki Śląskiej w 1996 roku. Katowice 1997 8" ss. 56, tab., powiel.

97. (AMK): Komora na książki. Biblioteka Śląska ma najnowocześniejszą w Polsce komorę próżniową do konserwacji książek. *Tryb. Śl.* 1997 nr 30 s. 9.

98. (AMK): Książka lepiej chroniona. *Tryb. Śl.* 1997 nr 37 s. 2.
Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

99. BEREZOWSKI Kajetan: Wielka przeprowadzka [Biblioteki Śląskiej]. *Wieczór* 1997 nr 18 s. 1, 5, il.

100. BUDZYŃSKA Elżbieta: [Biblioteka Śląska] Będzie wizytówką miasta. *Dz. Zach.* 1997 nr 46 s. 10, il.

101. CHORE książki. *Dz. Zach.* 1997 nr 180 s. 3.

Dotyczy pomocy udzielonej przez Bibliotekę Śląską powodzią w Nysie, Opolu i Wrocławiu.

102. DEREŃ Ewa: Witajcie w XXI wieku! W Katowicach powstaje najnowocześniejsza biblioteka w Europie. *Tryb. Śl.* 1997 [dod.] *Przeгляд Katowicki* nr 11 s. 6, il.

103. DLC: Filmoteka Śląska. *Gaz. Katow.* 1997 nr 144 s. 7. * (jok): Jaskinia filmu. *Tryb. Śl.* 1997 nr 221 s. 2. * LEWANDOWSKI Jan F.: Filmoteka Śląska. *Śląsk* 1997 nr 8 s. 60.

Dotyczy m. in. projektu utworzenia Filmoteki Śląskiej w Bibliotece Śląskiej.

104. (HW-M.): Biały kruk z Wenecji. *Dz. Zach.* 1997 nr 186 s. 13. * IMIELSKI Roman: Bardzo cenne „Żywoty” [Plutarcha]. *Gaz. Katow.* 1997 nr 190 s. 7, portr.

Nabytki Biblioteki Śląskiej.

105. JASZ: „Złota legenda” [Jakuba de Voragine] na Śląsku. *Gaz. Katow.* 1997 nr 250 s. 4, il. * (jok): Złota legenda. Początek kolekcji. *Tryb. Śl.* 1997 nr 250 s. 1.

Także: *Panorama* 1997 nr 47 s. 10.

Dary dla Biblioteki Śląskiej.

106. KARWETA Joanna: Kosmobiblioteka. *Tryb. Śl.* 1997 nr 231. s. 13, il.

107. LUBINA-CIPIŃSKA Danuta: Magiczna siódenka. *Gaz. Katow.* 1997 nr 3 s. 3, il. * Taż: Zdażyć przed zawaleniem. Biblioteka Śląska będzie najnowocześniejsza w Polsce. *Gaz. Wybor.* 1997 [dod.] *Raport z Górnego Śląska* s. 26, il.

108. m.: [Symposium (19.09.97)] „Dzień Noblistów”. Biblioteka Śląska. *Gość Niedz.* 1997 nr 40 s. 17.

109. M.R.: Amicus librorum po raz trzeci. *Gość Niedz.* 1997 nr 22 s. 17, il.

Także: *Dz. Zach.* 1997 nr 112 s. 6, *Tryb. Śl.* 1997 nr 112 s. 9.

Wręczenie wyróżnień „Amicus Librorum” w Bibliotece Śląskiej.

110. MALICKI Jan: Śląska księżnica. Gminy wspomogły zbudowanie najnowocześniejszej biblioteki. *Sejmik Samorząd.* 1997 nr 3 s. 9–10, portr. * Tenże: W zapachu książek. Rozm. Aneta Stejzygier. *Panorama* 1997 nr 6 s. 8–9, il., portr.

111. MARKLOWSKA Mariola: Księgozbiór na walizkach. Od 1 stycznia czytelnia Biblioteki Śląskiej w Bytoniu jest nieczynna. *Dz. Zach.* 1997 [dod.] *Dziennik Katowicki* nr 28 s. I, il.

112. RÓŻYCKA Jadwiga: Śląskie, czarnoleskie Otoczenie nowej Biblioteki Śląskiej będzie też nowym, katowickim, efektywnym parkiem. *Dz. Zach.* 1997 [dod.] *Dziennik Katowicki* nr 208 s. I, IV, il.

113. WOŹNIAK Adam: [Biblioteka] „Śląska” potaniała. Zastrzeżenia NIK do trudnej budowy. *Dz. Zach.* 1997 nr 211 s. 1, 5, il.

Wystawy

Bolesław Prus 1847–1912

114. DLC: Rok Prusa. *Gaz. Katow.* 1997 nr 209 s. 14, nr 215 s. 14, il.

Laureaci Ligoniowych Laurów

115. Z HISTORII Ligoniowych Laurów. *Śląsk* 1997 nr 3 s. 83.

Polskie książki ilustrowane (rękopisy i druki XV–XVI wieku)

116. (KP): Wdzięk w książce. *Wieczór* 1997 nr 38 s. 5.

Rok obrzędowy polski

117. (KP): Rok obrzędowy polski. *Wieczór* 1997 nr 4 s. 19. * ROK obrzędowy polski. *Śląsk* 1997 nr 2 s. 83.

W ogrodzie nie plewionym Wacława Potockiego

118. (maw): Ogród Potockiego ... *Tryb. Śl.* 1997 nr 74 s. 15.

Z ziemi włoskiej do Polski. Dwusetna rocznica utworzenia Legionów Polskich we Włoszech

119. DZIEJE Legionów Polskich. *Wieczór* 1997 nr 11 s. 19. * (mb): Z ziemi włoskiej do Polski. *Tryb. Śl.* 1997 nr 32 s. 12. * „Z ZIEMI włoskiej do Polski”. *Panorama* 1997 nr 10 s. 26.

1998

120. KSIĄŻNICA Śląska. [Niereg.]. Biblioteka Śląska. Przewodn. kol. red.: Jan Malicki. Katowice T. 26: 1995/1997 druk 1998 8" ss. 144, il., portr., rys.

121. MUSIOŁ Danuta, TYRNA-DANIELCZYK Elżbieta: Masonika w zbiorach Biblioteki Śląskiej. Katalog. Katowice 1998 Wyd. „Śląsk” 16" ss. 200, il. Biblioteka Śląska.

122. AMICUS Librorum. *Śląsk* 1998 nr 6 s. 82, portr.

Także: *Dz. Zach.* 1998 nr 108 s. 1, 6, il., *Tryb. Śl.* 1998 nr 108 s. 2, il.

Wręczenie wyróżnień „Amicus Librorum” w Bibliotece Śląskiej.

123. BAREŁKOWSKI Robert: [Nowy] Gmach [Biblioteki Śląskiej]. *Investor* 1998 nr 4 s. 12–16, il.

124. BEREZOWSKI Kajetan: Śląska tylko do zwiedzania? Po szumnym otwarciu, ciche zamknięcie. *Wieczór* 1998 nr 44 s. 3. * RATAJ-CZAK-MAŃKA Aleksandra: Nie ma jak pompa. Hucznie otwarta Biblioteka Śląska jest ... zamknięta. *Super Express* 1998 nr 257 s. 1, 4, il. * TALARCZYK Jolanta: Falstart księżnicy marzeń. *Dz. Zach.* 1998 nr 258 s. 1, 6, il. – Polem.: Malicki Jan: To nie był falstart! *Dz. Zach.* 1998 nr 259 s. 4.

125. BILIŃSKI Lucjan: Wielkie otwarcie Biblioteki Śląskiej. *Por. Bibl.* 1998 nr 12 s. 17–19, il. * DEREN Ewa: Gruszki a Biblioteka Śląska. 24

października w Katowicach otwarto najnowocześniejszą bibliotekę w Polsce. *Katow. Inf. Kult.* 1998 nr 11 s. 32–33, il. * KONOPELSKA Wiesława: Siedem lat jak siedem dni. *Śląsk* 1998 nr 12 s. 5, il. * LUBINA-CIPIŃSKA Danuta: Książka odnajdzie czytelnika. Otwarcie nowego gmachu Biblioteki Śląskiej. *Rzeczpospolita* 1998 nr 251 s. 25, il. * SZCZEPANIK Jacek: Biblioteka XXI wieku. *Gaz. Katow.* 1998 nr 251 s. 1, il. * TALARCZYK Jolanta: Książnica marzeń. *Dz. Zach.* 1998 nr 251 s. 1, 7, il. * WOSZKOWSKA Mariola: Nasza Silesianka. Po 7 latach Biblioteka Śląska rozpoczyna powszednie dni. *Tryb. Śl.* 1998 nr 251 s. 1–2, il.

126. BUDZYŃSKA Elżbieta: Biblioteka XXI wieku. W październiku zawitają pierwsi czytelnicy. *Dz. Zach.* 1998 nr 3 s. 13, il.

Także: *Gaz. Katow.* 1998 nr 1 s. 2, *Tryb. Śl.* 1998 nr 1 s. 2.

Dotyczy zakończenia budowy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

127. CHMIEŁOWSKA Katarzyna: Biblioteka marzeń. Logicznie rzecz biorąc nie miała szans *Wieczór* 1998 nr 20 s. 3.

128. CIUS Grzegorz: [Biblioteka] „Śląska” poświęcona. *Dz. Zach.* 1998 nr 108 s. 1, 6, il. * DRWAL Karolina: Z marzeń wielu pokoleń. *Tamże* nr 111 s. 12, il.

Także: *Gaz. Uniw.* 1998 nr 10/11 s. 17, *Tryb. Śl.* 1998 nr 108 s. 2, *Śląsk* 1998 nr 6 s. 2 okł., , 82.

129. CZYPIONKA Jan: Górnictwo w bibliotece. *Tryb. Śl.* 1998 [dod.] *Trybuna Górnicza* nr 46 s. 12, il. * JG: Kubuś wyjątkowy. *Gaz. Katow.* 1998 nr 94/98 s. 1.

Ze zbiorów Biblioteki Śląskiej.

130. DEREŃ Ewa: Witajcie w XXI wieku! *Spr. Nauki* 1998 nr 6 s. 18–21, il.

Biblioteka Śląska.

131. DRWAL Karolina: Święto poetyckie. *Wieczór jubileuszowy Bolesława Lubosza* [w Bibliotece Śląskiej]. *Dz. Zach.* 1998 nr 14 s. 6. * JUBILEUSZ w rodzinnej atmosferze. *Gość Niedz.* 1998 nr 5 s. 23.

132. (ic): Pusty salon. *Tryb. Śl.* 1998 nr 273 s. 5, il. * (krzyk): Raj książki. *Dz. Zach.* 1998 nr 272 s. 5. * MARONDEL Jolanta: Biesiada z książką. *Wieczór* 1998 nr 47 s. 9.

I Katowicka Biesiada z Książką – Salon Wydawców w Bibliotece Śląskiej.

133. JANOTA Wojciech: Kronika Biblioteki Śląskiej. Oprac. *Książ. Śl.* T. 26: 1995/1997 druk 1998 s. 116–127.

134. JARECKI Jurand: Jurand Jarecki i jego biblioteka. Rozm. Adam Czyżewski. *Dom Biuro* 1998 nr 1 s. 10–16, il., pl., rys.

135. JAWORSKA Barbara: Książka z wagonika. *Gaz. Katow.* 1998 nr 252 s. 3.

Także: *Dz. Zach.* 1998 nr 252 s. 5, *Tryb. Śl.* 1998 nr 252 s. 6.

Dni otwarte Biblioteki Śląskiej.

136. (jok): Biblioteka bez etatów. *Tryb. Śl.* 1998 nr 29 s. 12, il.

Także: *Dz. Zach.* 1998 nr 39 s. 1, 5.

137. KARWETA Joanna: Śniła mi się biblioteka *Tryb. Śl.* 1998 nr 22 s. 11, il.

Także: *Dz. Zach.* 1998 nr 22 s. 6, *Tryb. Śl.* 1998 nr 21 s. 1.

Dotyczy odbioru technicznego nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

138. –: W labiryntach biblioteki. *Tryb. Śl.* 1998 nr 249 s. 10–11, il. * MROWIEC Małgorzata: Takie mogą być biblioteki. *Atest* 1998 nr 11 s. 17–20, il.

Także: *Dz. Zach.* 1998 nr 257 s. 25.

Dotyczy głównie wyposażenia nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

139. LEWANDOWSKI Jan F.: Czy powstanie filmoteka [Śląska w Bibliotece Śląskiej]? *Tryb. Śl.* 1998 nr 129 s. 12.

140. LUBINA-CIPIŃSKA Danuta: Od deski do dysku. *Rzeczpospolita* 1998 [dod.] *Magazyn* nr 42 s. 27, il. * ŁĘCKA Majka: Zwycięstwo Profesora. *Panorama* 1998 nr 49/50 s. 4–5, il.

Dotyczy głównie nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

141. LUBOSZ Bolesław: Badacza żywot niepokorny. *Dz. Zach.* 1998 nr 266 s. 18, portr. * MALICKI Jan: „Złoty sen” dyrektora. Rozm. Krystyna Rudowska. *Tamże* nr 250 s. 12, il. * ROLEWICZ-JURASZOWA Rena: Profesor Jan Malicki – Biblioteka Śląska dzieło życia. *Katow. Inf. Kult.* 1998 nr 11 s. 31–33, il.

Dyrektor Biblioteki Śląskiej.

142. MAJEWSKI Jerzy S.: W duchu lat siedemdziesiątych. *Archit. Murator* 1998 nr 5 s. 18–23, il., pl., rys., Sum.

Także: *Tamże* nr 5 s. 82–83.

Biblioteka Śląska.

143. MALICKI Jan: Książki wśród komputerów. Biblioteka XXI wieku otwiera podwoje. Rozm. Ewa Moczulska. *Panorama Katow.* 1998 nr 11 s. 1, 4–5, il.

144. -: Nowoczesność w cieniu lipy. Rozm. Katarzyna Chmielowska. *Wieczór* 1998 nr 33 s. 3, il.

Dotyczy m. in. nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

145. MRÓWKA Dorota, TOSZA Tomasz: Szaleństwo mediewisty. Biblioteka Śląska. Jak buduje się księżnice. *Gaz. Katow.* 1998 nr 226 s. 3, il.

146. NYCZ Marek: Znowu One *Gaz. Katow.* 1998 nr 260 s. 1. * WOSZKOWSKA Mariola: Szklana góra. *Tryb. Śl.* 1998 nr 262 s. 6, il.

Ogólnopolskie Spotkanie Kobiet „Znowu One ...” w Bibliotece Śląskiej.

147. POWSTAŁO dzieło wielkie, historyczne Nowy gmach Biblioteki Śląskiej ukończony. *Sejmik Samorząd.* 1998 nr 5 s. 1-2 okł., 25-26, il.

148. SKURCZYŃSKA Joanna: Jeszcze tylko przeciąć wstęgę Długość półek w nowym gmachu Biblioteki Śląskiej równa jest odległości z Katowic do Goczałkowic. *Dz. Zach.* 1998 nr 233 s. 18-19, il. * Taż: Nareszcie nowy adres. *Tamże* nr 249 s. 12-13, il., portr.

149. STAŃCZYK Anka: Żacy w bibliotece [Śląskiej]. *Dz. Zach.* 1998 nr 257 s. 25, il.

150. SZUŁOWSKI Michał: Cyfrowy mól książkowy. *PC Kur.* 1998 nr 24 s. 112-114, il.

Dotyczy komputeryzacji nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

151. URBAŃSKA Marta A.: Biblioteka Śląska. *Archit. Biznes* 1998 nr 3 s. 40-44, il., pl., rys., Sum.

Dotyczy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

152. WYDAWNICTWA Biblioteki Śląskiej oraz publikacje pracowników (wybór). *Książ. Śl.* T. 26: 1995/1997 druk 1998 s. 128-131.

153. ZYSKA Ewa: Rękopisy oświeceniowe w zbiorach Biblioteki Śląskiej. *Książ. Śl.* T. 26: 1995/1997 druk 1998 s. 81-92, il.

Wystawy

Pod górę Fotografie Aliny Markiewicz

154. WASIELEWSKA Ewa: W obiektywie młodej himalaistki. *Tryb. Śl.* 1998 nr 69 s. 6.

155. SPRAWOZDANIE z działalności Biblioteki Śląskiej w 1998 roku. Katowice 1999 8" ss. 69, nlb. 1, tab.

156. BASZ: Najwybitniejsi Ślązacy i Zagłębiacy XX wieku. 97 miejsc: Jacek Koraszewski (1908–1969), historyk literatury. *Gaz. Katow.* 1999 nr 209 s. 2, portr.

Dyrektor Biblioteki Śląskiej.

157. BRZEŹNIAK Marek: Taniec ognia w ... bibliotece. *Tryb. Śl.* 1999 nr 41 s. 10. * MB: Dworzak w bibliotece, pianistki w muzeum. *Tamże* nr 223 s. 17, portr. * MB: Stradivarius w Bibliotece Śląskiej. *Tamże* nr 245 s. 17.

Koncerty organizowane przez Instytucję Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” w gmachu Biblioteki Śląskiej.

158. DRWAŁ Karolina: Dobry przykład. Bibliotekę Śląską budowano oszczędnie! *Dz. Zach.* 1999 nr 69 s. 12, il. * MAN: Biblioteka tysiąclecia. *Gaz. Katow.* 1999 nr 253 s. 3, il.

159. –: Laureaci tradycji. Nagrody im. Karola Miarki [wręczone w Bibliotece Śląskiej]. *Dz. Zach.* 1999 nr 250 s. 1, 7, il. * m.: Ludzie, których warto naśladować. *Gość Niedz.* 1999 nr 45 s. 1, il.

Także: *Dz. Zach.* 1999 nr 247 s. 6, *Gaz. Katow.* 1999 nr 247 s. 2, nr 250 s. 8, *Śląsk* 1999 nr 12 s. 82–83, *Tryb. Śl.* 1999 nr 250 s. 2.

160. DZIADKIEWICZ Wanda: Razem czy osobno. Biblioteka Śląska – Biblioteka Uniwersytecka [w Katowicach]. *Gaz. Uniw.* 1999 nr 6 s. 11, 18, il.

161. (G.C.): Najmniejsza książka Biblioteki Śląskiej. Historia książki w miniaturze. *Dz. Zach.* 1999 nr 249 s. 6, il.

Dar Zygmunta Szkocnego dla Biblioteki Śląskiej.

162. GÓRNOŚLĄSKIE nagrody. *Panorama* 1999 nr 17/18 s. 10, il.

Nagrody im. Wojciecha Korfatego wręczone w Bibliotece Śląskiej.

163. (HW-M.): Leśmianowe fantazje. Piwnica Świętego Norberta [z Krakowa]. *Dz. Zach.* 1999 nr 266 s. 10. * LUD: Romantycznie w bibliotece. Leszek Długosz. *Tryb. Śl.* 1999 nr 295 s. 11, portr. * (mars): Długosz w bibliotece. *Dz. Zach.* 1999 nr 291 s. 7.

Imprezy kulturalne organizowane w Bibliotece Śląskiej przez Instytucję Kultury „Estrada Śląska”.

164. ID: Półki Biblioteki Śląskiej można przeglądać nie ruszając się z domu. *Tryb. Śl.* 1999 nr 210 s. 6, il. * PRZE: Biblioteka Śląska przez Internet. *Gaz. Katow.* 1999 nr 209 s. 2.

165. JAR: Plac po francusku. *Tryb. Śl.* 1999 nr 298 s. 5, il. * NYCZ Marek: Plac à la France. Okolice Biblioteki Śląskiej. *Gaz. Katow.* 1999 nr 287 s. 1, il., rys. * PLAC po francusku. Jest projekt najpiękniejszego placu w mieście. *Dz. Zach.* 1999 [dod.] *Dziennik Katowicki* nr 612 s. I-II, il.

166. JUKIĆ Boris: Veliki mehanicni bibliotekar v Katovicah. *Kníž. novice* 1999 nr 12 s. 33–35.

Dotyczy Biblioteki Śląskiej.

167. KACZMAREK Ryszard: Dzieje wielkiej grabieży. *Śląsk* 1999 nr 3 s. 20–22, il.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

168. (kid): Książnica wspaniała. *Dz. Zach.* 1999 nr 207 s. 5, il.
Biblioteka Śląska.

169. KONOPELSKA Wiesława: Czy ta fuzja wypali? *Śląsk* 1999 nr 10 s. 6–7, il. * KUCHARCZAK Przemysław: Książki połączone? Burzliwa dyskusja o połączeniu bibliotek. *Gaz. Katow.* 1999 nr 206 s. 4. * LUBINA-CIPINSKA Danuta: Dwie w jednej. Fuzja Biblioteki Śląskiej i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej [w Katowicach]. *Rzeczpospolita* 1999 nr 165 s. 16. * MALESZEWSKA Halina: Dwie w jednej, czyli zamach na bibliotekę. *Tryb.* 1999 [dod.] *Aneks* nr 74 s. 1–3, il. * PUSTUŁKA Agata: Dwie tańsze niż jedna. Czy dojdzie do fuzji bibliotek? *Tryb. Śl.* 1999 nr 247 s. 5, il., portr. * SAMSONOWICZ Anna, KRĘŻEL Monika: Jedna książnica zamiast dwóch. Kontrowersyjna koncepcja. *Tryb. Śl.* 1999 nr 159 s. 4. – Polem.: Olbrycht Jan: To nie likwidacja. *Tamże* nr 159 s. 4. * [UCHWAŁA Zarządu Województwa Śląskiego o wszczęciu postępowania zmierzającego do połączenia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Katowicach i Biblioteki Śląskiej w Katowicach w jedną instytucję kultury]. *Gaz. Katow.* 1999 nr 252 s. 12. * ŻMIGRODZKI Zbigniew: Postępy patologii. *Bibliotekarz* 1999 nr 10 s. 3.

Także: *Notes Wyd.* 1999 nr 9 s. 30–33, *Tryb. Śl.* 1999 nr 206 s. 2.

170. KRĘŻEL Monika: Najlepsi z ortografii. Finałowe Dyktando '99 [w Bibliotece Śląskiej]. *Tryb. Śl.* 1999 nr 261 s. 12, il. * RÓŻAŃSKA Edyta: Fatalne okulary. *Gaz. Katow.* 1999 nr 261 s. 1, il. * TALARCZYK Jolanta: Ortograficzny show. *Dz. Zach.* 1999 nr 261 s. 1, 6, il.

Także: *Tryb. Śl.* 1999 nr 260 s. 2.

171. (krzyk): Elitarny Klub Dobrej Książki. Nowa inicjatywa Biblioteki Śląskiej. *Dz. Zach.* 1999 nr 136 s. 11. * (krzyk): Książka miesiąca [września]. *Tamże* nr 232 s. 14. * (krzyk): „Mariacka” [Jacka] Durskiego książką października. Nominacja do Śląskiego Wawrzynu Literackiego. *Tamże* nr 256 s. 18, il. * (krzyk): Romans w „nowym stylu”. „Oksana” [Włodzimierza] Odojewskiego książką miesiąca [listopada]. *Tamże* nr 279 s. 10. * MAN: Wawrzyn z różą. [Kazimierz] Kutz – pierwszy nominowany. *Gaz. Katow.* 1999 nr 230 s. 4. * ROLEWICZ-JURASZOWA Rena: Jeszcze jedna propozycja Biblioteki Śląskiej. *Katow. Inf. Kult.* 1999 nr 7 s. 16.

172. MALICKI Jan: Były momenty trudne. Pół roku w nowej siedzibie [Biblioteki Śląskiej]. Rozm. Igor Cieśliski. *Tryb. Śl.* 1999 nr 127 s. 5, il., portr.

173. –: Kooperacja wzbogaca ofertę Śląskiej Książnicy. Rozmowa z prof. dr. hab. Rozm. Wiktor Borowy. *Kooperacja* 1999 nr 12 s. 11–12, portr., Zsfg.

174. –: Mogliśmy zmienić się miejscami. Rozm. Ewa Dereń. *Katow. Inf. Kult.* 1999 nr 3 s. 8, portr. * NAGRODY artystyczne KIK. *Panorama* 1999 nr 7/8 s. 12, il. * NOMINACJE KIK-a. Nagrody artystyczne «98. *Tryb. Śl.* 1999 nr 22 s. 4.

Dotyczy m. in. dyrektora Biblioteki Śląskiej.

175. SKOCZA Marek (mars): Literacki debiut. [Promocja książki] „Dolina – 4” – Marka Błauta [w Bibliotece Śląskiej]. *Dz. Zach.* 1999 nr 232 s. 14, il. * SKOCZA Marek: Dolina nie tylko ze snu. *Tamże* nr 266 s. 10, il.

176. NYCZ Marek: Katowice na celuloidzie. Czy będzie Filmoteka Śląska [w Bibliotece Śląskiej]? *Gaz. Katow.* 1999 nr 296 s. 6.

177. –: Pęd do książek. *Gaz. Katow.* 1999 nr 11 s. 7, il.

Dotyczy Biblioteki Śląskiej.

178. PILSZAK Janusz: Architektura XXI wieku. *Panorama* 1999 nr 27/28 s. 12–13, il., portr.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

179. PROKOP Anna: Biblioteka Śląska – budynek z książkami czy instytucja kultury? *Notes Wyd.* 1999 nr 9 s. 46–50, il.

180. RAKOCZY Agnieszka: Księgozbiory Kazimierza M. Smogorzewskiego oraz Lidii i Adama Ciołkoszów. *Tydz. Pol.* 1999 nr 36 s. 15, il.

Dotyczy m. in. daru Karola Macieja Smogorzewskiego dla Biblioteki Śląskiej.

181. ROZPOCZYNAMY likwidację? (Anty)reforma w kulturze. *Dz. Zach.* 1999 nr 3 s. 1, 10, il.

Dotyczy problemów finansowych m. in. Biblioteki Śląskiej.

182. STASIAK Michał, BIALIK Dorota: Czy biblioteka może być klientem PRAXAIR? *Praxair* 1999 nr 7 s. 1–2, il.

Dotyczy Pracowni Konserwacji Książki w Bibliotece Śląskiej.

183. SZANDAR Zbigniew P.: Marzenia pokoleń. *Kooperacja* 1999 nr 12 s. 10–11, il., Zsfg.

Dotyczy Biblioteki Śląskiej.

184. TALARCZYK Jolanta: Przestronny komfort. Biblioteka Śląska. *Dz. Zach.* 1999 nr 12 s. 10, il.

185. TOSZA Tomasz: Łapa mustanga sięga po książkę. *Gaz. Wybor.* 1999 [dod.] *Magazyn* nr 22 s. 28–31, il.

Dotyczy komputeryzacji nowego gmachu Biblioteki Śląskiej.

186. (wk): [Biblioteka Śląska]. *Śląsk* 1999 nr 10 s. [80 b], il.

Wystawy

[Czterdziestolecie] 40-lecie Wydawnictwa „Znak”

187. MAN: „Znak” w bibliotece [Śląskiej]. *Gaz. Katow.* 1999 nr 230 s. 2.

Habent fata sua libelli

188. (G.C.): Lwowskie echa. *Dz. Zach.* 1999 nr 273 s. 1, 5, il. * (mars): Ze Lwowa. *Tamże* nr 272 s. 8.

Literatura na Zaolziu

189. DM: Literatura na Zaolziu. *Gaz. Katow.* 1999 nr 267 s. 6, il.
Także: *Tryb. Śl.* 1999 nr 266 s. 19.

Najmniejsze książki świata

190. K.: Najmniejsze książki świata. *Gość Niedz.* 1999 nr 44 s. 20.

„Notatnik praski”. Wystawa grafik Georgija Safronowa

191. DRWAL Karolina: Praskie inspiracje. *Dz. Zach.* 1999 nr 70

s. 12, il. * (lud): Notatnik praski. *Tryb. Śl.* 1999 nr 64 s. 12, il.

Paryż – lato '99

192. DRWAŁ Karolina: Paryż dostrzeżony. W Bibliotece Śląskiej. *Dz. Zach.* 1999 nr 246 s. 13, il. * TS: Fotografia. *Wieczór* 1999 nr 42 s. 6, il.

Peregrynacje papieskie

193. SKOCZA Marek: Papieskim śladem. W Bibliotece Śląskiej. *Dz. Zach.* 1999 nr 253 s. 17, il.

Tadeusz Różewicz

194. W [BIBLIOTECIE] „Śląskiej” o Różewiczu. *Śląsk* 1999 nr 3 s. 82, rys.

Wielcy romantycy: Goethe, Słowacki, Chopin

195. BAB: Wielcy romantycy. *Tryb. Śl.* 1999 nr 304 s. 39.

Województwo śląskie – tradycje, dzień dzisiejszy, perspektywy

196. (mars): Śląskie w [Bibliotece] Śląskiej. *Dz. Zach.* 1999 nr 147 s. 12, il. * WOJEWÓDZTWO śląskie dawne i nowe. *Śląsk* 1999 nr 7 s. 82.

Z orłem w herbie. Polskie symbole patriotyczne

197. (kid): Poznać orła. Wystawa w Bibliotece Śląskiej. *Dz. Zach.* 1999 nr 31 s. 1, 4, il.

2000

198. BIBLIOTEKA Śląska 2000. [Informator]. Teksty: Anna Literacka, Marek Palka i in. Red.: Zbigniew P. Szandar. Zdjęcia: Witold Cichocki, Zbigniew Cipiński i in. Katowice 2000 Biblioteka Śląska 4" ss. 44, il., mapa, nuty, rys.

199. „IRLANDIA” w zbiorach Biblioteki Śląskiej. [Bibliografia]. Katowice 2000 Biblioteka Śląska 8” ss. 44, il., rys.

200. LITERACKA Anna, SOKÓŁ Aneta: Biblioteka Śląska w Katowicach. Informator. Oprac.: ... Katowice 2000 Biblioteka Śląska 8” ss. 15, nlb. 1.

201. MARESZ Barbara, ROSZKOWSKA Teresa: Kolekcja Romana Chrzastowskiego w zbiorach Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Katowice 2000 Biblioteka Śląska 8” ss. 47, nlb. 1, il., portr.

202. ZGRYZEK Barbara, PRACKA Joanna: Judaika w zbiorach Biblioteki Śląskiej. Bibliografia. Katowice 2000 Biblioteka Śląska 8” ss. 210, tabl. 14.

Sprawa połączenia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
w Katowicach z Biblioteką Śląską w Katowicach

203. (bp): Dwie w jednej? *Ziel. Gaz.* 2000 nr 5 s. 3, il.

204. DM, MAN: Fuzja gotowa. *Gaz. Katow.* 2000 nr 29 s. 8, il.

205. (jw.): Krajowa Rada Biblioteczna przeciwko łączeniu WBP [Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej] w Katowicach z Biblioteką Śląską. *Bibliotekarz* 2000 nr 3 s. 25.

206. MALESZEWSKA Halina: Już po WBP [Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej] w Katowicach. Znika kolejna placówka. *Tryb.* 2000 nr 17 s. 5. – Polem.: Malicki Jan: „Już po WBP w Katowicach” – nie do końca. *Tamże* nr 32 s. 11.

207. –: Wygrana zdrowego rozsądku. *Tryb.* 2000 nr 9 s. 6.

208. MALICKI Jan: Dwie w jednej, czyli o zamachu, którego nie ma. *Tryb.* 2000 nr 7 s. 12. – Polem.: Maleszewska Halina: Klótnia nie na temat. *Tamże* nr 7 s. 12.

209. –: O postępach patologii bibliotecznej. Dopowiedzenia. Polemiczny głos bibliotekarza praktykującego, nie kontemplującego. *Bibliotekarz* 2000 nr 3 s. 19–21. – Polem.: Żmigrodzki Zbigniew: Polemika – czy paszkwil? *Tamże* nr 4 s. 22–23.

210. NYCZ Marek: Dynamit [Jana] Malickiego. *Gaz. Katow.* 2000 nr 28 s. 8, il.

211. PO CO ta fuzja? Wypow.: Maria Gutowska, Jan Malicki. Oprac. MAN. *Gaz. Katow.* 2000 nr 27 s. 2.

212. PUSTUŁKA Agata: Mercedes i syrenka. Radni Sejmiku Województwa Śląskiego zdecydowali o połączeniu Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej oraz Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Nowa instytucja powstaje w bólach. *Tryb. Śl.* 2000 nr 63 s. 24, il., portr.

213. UCHWAŁA Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach w sprawie zamiaru włączenia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Katowicach do struktury organizacyjnej Biblioteki Śląskiej w Katowicach. *Bibliotekarz* 2000 nr 3 s. 22.

214. WOŁOCH Krystyna: Śląscy bibliotekarze protestują. *Przegląd* 2000 nr 4 s. 26.

215. ZYSKA Bronisław: Do Marszałka Województwa Śląskiego Jana Olbrychta. List otwarty. *Gaz. Katow.* 2000 nr 19 s. 2. – Polem.: Malicki Jan: Patrząc w przyszłość. *Tamże* nr 24 s. 6.

216. ANDRZEJSKA Agata: Skarby śląskiej kultury. *Dz. Zach.* 2000 nr 293 s. 9, il.

Promocja albumu „Górny Śląsk. Skarby kultury” w Bibliotece Śląskiej.

217. [BIBLIOTEKA Śląska]. *Gaz. Katow.* 2000 nr 51 s. 9, il.

218. BIENKOWSKI Witold: „Białe kruki” i kurioza. Aukcja antykwaryczna [23 IX 2000 r.] w Bibliotece Śląskiej. *Dz. Zach.* 2000 nr 223 s. 7, il.

Także: *Tamże* nr 220 s. 2, nr 229 s. 7.

219. CZAJKA Stanisław: Tendencje i kierunki rozwoju polskiego budownictwa bibliotecznego. *Bibliotekarz* 2000 nr 6 s. 6–11.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

220. DAR dla biblioteki. *Tryb. Śl.* 2000 nr 22 s. 5. * MRÓWKA Dorota: O filmie prawie wszystko. Zbiory Biblioteki Śląskiej. *Gaz. Ka-*

tow. 2000 nr 25 s. 11. * POWSTAJE FilMOTEKA Śląska. *Tryb.* 2000 nr 27 s. 15.

Księgozbiór filmowy Benicjusza Nycza.

221. DĄB Anna: Przyjaźń i scenariusze. Filmowe zbiory Olgerda Łukaszewicza dla Biblioteki Śląskiej. *Gaz. Katow.* 2000 nr 174 s. 8, il.

222. DGJ: Zaproszenie do salonu. *Gaz. Katow.* 2000 nr 95 s. 8.

Promocja książki „Salon literacki” Gabrieli Łękiej w Bibliotece Śląskiej.

223. DULKO Krzysztof: Reformy szkodzą książkom. Biblioteki w tarapatkach. *Tryb. Śl.* 2000 nr 279 s. 5, il., portr.

Sesja (29 XI 2000 r.) z okazji pięćdziesięciolecia reaktywowania Śląskiego Koła Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, zorganizowana w Bibliotece Śląskiej.

224. (JD): Przyjaciele [Biblioteki] Śląskiej. *Dz. Zach.* 2000 nr 211 s. 5, il.

Także: *Gaz. Katow.* 2000 nr 211 s. 2.

Wręczenie Nagrody Biblioteki Śląskiej „Amicus Librorum”.

225. KARWAT Krzysztof: Śląski Wawrzyn Literacki dla [Tadeusza] Różewicza. „Matka odchodzi” Książką Roku 1999. *Dz. Zach.* 2000 nr 103 s. 13. * [WACH-MALICKA Henryka] (HW-M): Przed Nike był Wawrzyn. *Tamże* nr 231 s. 11, il.

Także: *Rzeczpospolita* 2000 nr 98 s. 19, *Śląsk* 2000 nr 6 s. 83.

226. KOŹBIAŁ Marzena: „Wchodzimy w trzecie tysiąclecie”. *Gaz. Uniw.* 2000 nr 7 s. 27, il.

Sesja (20 I 2000 r.) zorganizowana w Bibliotece Śląskiej.

227. KSIĘGOZBIÓR Kazimierza Smogorzewskiego w Bibliotece Śląskiej. *Tryb. Śl.* 2000 nr 211 s. 5.

228. LIS Remigiusz: Informatyka w nowej Bibliotece Śląskiej. *Tryb. Ziemi Zawierc.* 2000 nr 3 s. 4, 7, nr 4 s. 8.

229. MAJ Anna: Kodeks Napoleona [z 1813 r.] w darze [dla Biblioteki Śląskiej]. *Tryb. Śl.* 2000 nr 69 s. 4, il.

230. MALICKI Jan: Jak w banku. Rozm. Ewa Dereń. *Dz. Zach.* 2000 nr 251 s. 10, portr.

Dotyczy głównie ochrony zbiorów specjalnych w Bibliotece Śląskiej.

231. MRHACOVA Eva: Knihovna 21. století aneb chvála maximalistu. *Listy* 2000 c. 1 s. 6–7, il.

232. MTH: Brązowa plakietka dla miasta. *Gaz. Katow.* 2000 nr 228 s. 7, il. * MACHURA Jerzy: Wracamy do swoich. Katowice wyróżnione po raz drugi. *Integracja Europejska* 2000 nr 11 s. 16–17, il.

Przekazanie Plakietki Honorowej Rady Europy dla Katowic w Bibliotece Śląskiej.

233. [NYCZ Marek] MAN: Ash na gorąco. *Gaz. Katow.* 2000 nr 63 s. 9. * WIELIŃSKI Bartosz T.: Gorąca historia w bibliotece. *Tamże* nr 64 s. 4, il.

Promocja książki „Historia na gorąco” Timothy Gartona Asha w Bibliotece Śląskiej.

234. –: Kubuś pirat. *Gaz. Katow.* 2000 nr 104 s. 8, il.

„Kubuś Fatalista i jego Pan” Denisa Diderota – wydanie haskie z 1793 r. – w zbiorach Biblioteki Śląskiej.

235. –: Pius II nasz! Cenny starodruk trafił do Katowic. *Gaz. Katow.* 2000 nr 52 s. 1, il., portr. * MALICKI Jan: Starodruki są naszym skarbem. Profesor ..., dyrektor Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Rozm. Anna Burda. *Gość Niedz.* 2000 nr 12 s. 15, il. * WACH-MALICKA Henryka: Inkunabuł za ... nagrodę. *Dz. Zach.* 2000 nr 51 s. 12, il.

Listy papieża Piusa II „Epistolae familiares” – wydanie norymberskie z 1486 r. – w zbiorach Biblioteki Śląskiej.

236. – MAN: Sześciu wspaniałych. *Gaz. Katow.* 2000 nr 213 s. 8, portr.

Józefina Rebeś – pracownik Biblioteki Śląskiej – laureatką Nagrody Prezydenta Katowic w Dziedzinie Kultury.

237. – MAN: Zjechali poeci. *Gaz. Katow.* 2000 nr 36 s. 6.

Klub Poczty Poetyckiej w Bibliotece Śląskiej.

238. [PALKA Marek] MAP: Dni Szwedzkie 2000. *Tryb. Śl.* 2000 nr 131 s. 5, il.

Także: *Gaz. Katow.* 2000 nr 130 s. 8.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

239. –: Filmowe cymelia. *Tryb. Śl.* 2000 nr 178 s. 14, il. * Tenże: Zbiory Śląskiej Biblioteki Filmowej [w Bibliotece Śląskiej]. *Kino* 2000 nr 12 s. 53–54.

240. PETHE Aleksandra: Kongres Metafizyczny. *Śląsk* 2000 nr 9

s. 78, il. * PRZE: Śląsk humanistyczny. *Gaz. Katow.* 2000 nr 121 s. 7.

Kongres (25–26 V 2000 r.) „Poezja Metafizyczna i Religijna w roku Wielkiego Jubileuszu”, zorganizowany w Bibliotece Śląskiej.

241. RUSEK Paweł: Trzech wspaniałych. Nagroda im. Karola Miarki po raz osiemnasty. *Gaz. Katow.* 2000 nr 248 s. 11. * ER: Potrójny Miarka. [W Bibliotece Śląskiej] Rozdano Nagrody im. Karola Miarki. *Tamże* nr 249 s. 4.

Także: *Dz. Zach.* 2000 nr 249 s. 5, *Śląsk* 2000 nr 11 s. 83, *Tryb. Śl.* 2000 nr 249 s. 2.

242. SEMIK Teresa: Złapać książkę. Egzemplarz obowiązkowy w bibliotekach. *Dz. Zach.* 2000 nr 179 s. 7, il.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

243. [SKOCZA Marek] (mars): Artyści w książnicy. *Dz. Zach.* 2000 nr 92 s. 12.

Imprezy kulturalne organizowane w Bibliotece Śląskiej.

244. – (mars): [Koncert] „Symfonia przemijania” [w Bibliotece Śląskiej]. *Dz. Zach.* 2000 nr 254 s. 14. * RUSEK Paweł: Dla [ks. Józefa Tischnera]. *Gaz. Katow.* 2000 nr 256 s. 8.

245. –: Śląsk tam był. *Dz. Zach.* 2000 nr 258 s. 11, il.

Także: *Tamże* nr 243 s. 7.

Dotyczy m. in. udziału Biblioteki Śląskiej w 52. Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie nad Menem.

246. – (mars): Z Patrykiem w Katowicach. Sobota w Bibliotece Śląskiej. *Tryb. Śl.* 2000 nr 66 s. 12. * TOSZ: Dzień św. Patryka w Katowicach. *Tamże* nr 67 s. 5, il.

Także: *Tamże* nr 66 s. 14.

247. STOKŁOSA Teresa: Śpieszmy się kochać ludzi. *Wieczór* 2000 nr 14 s. 7, portr. * MALICKI Jan: Pokochać człowieka ... Jeszcze o spotkaniu z ks. Janem Twardowskim w Bibliotece Śląskiej. *Dz. Zach.* 2000 nr 105 s. 11.

248. [SYNOWIEC Adam] AS: Festiwal Nauki „Śląsk 2000”. *Tryb. Śl.* 2000 nr 210 s. 2, il. * STAŃCZYK Anna: Śląskie atuty. Katowice. Festiwal Nauki Śląsk 2000. *Gaz. Katow.* 2000 nr 211 s. 6. * SYNOWIEC A.: Nie taki uczony straszny. *Tryb. Śl.* 2000 nr 216 s. 19, il., portr.

Dotyczy m. in. Biblioteki Śląskiej.

249. WIDACHA Rafał: Surowe klimaty. Koncerty barokowe w bibliotece [Śląskiej]. *Gaz. Katow.* 2000 nr 94 s. 8.

250. WITOWSKA Małgorzata: Śląska Biblioteka Muzyczna [w Bibliotece Śląskiej]. *Śpiewak Śl.* – R. 39: 2000 nr 5/6 s. 37–38.

251. WŁODARCZYK Małgorzata: „Zaklinanie, czarowanie, dotykanie, wytwarzanie”. *Gaz. Uniw.* 2000 nr 10–12 s. 5, 14.

Koncert Anny Szałapak w Bibliotece Śląskiej.

252. ZYSEK Ewa, DUBIŃSKI Marek: Z wizytą w Bibliotece Śląskiej. *Bibliotekarz* 2000 nr 4 s. 28–29.

253. ŻMIGRODZKI Zbigniew: Smutny los „Bibliografii Śląska”. *Bibliotekarz* 2000 nr 1 s. 21–22, portr.

Wydawnictwo Biblioteki Śląskiej.

Wystawy

Henryk Sienkiewicz (1846–1916). „Dla pokrzepienia serc”.

Wystawa autorska Barbary Wachowicz

254. MF: Ku pokrzepieniu serc. *Gaz. Katow.* 2000 nr 82 s. 9.

Kaligrafia. Wystawa prac uczniów z pracowni
dr. Wiesława Gdowicza z Ogólnokształcącej Szkoły
Sztuk Pięknych w Katowicach z lat 1993–1999

255. [NYCZ Marek] MAN: Kaligraf. *Gaz. Katow.* 2000 nr 109 s. 2, portr.

256. –: Najpierw uczą się ciszy. *Gaz. Katow.* 2000 nr 109 s. 6, il.

Pokłosie X Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej

257. (ADW): Kultura na pograniczu. *Dz. Zach.* 2000 nr 48 s. 1, il.

258. ID: Dorobek 10 lat Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej można obejrzeć w Bibliotece Śląskiej w Katowicach. *Tryb. Śl.* 2000 nr 50 s. 6.

Samotnie wokół Bajkału. Fotogramy Janusza Bochenka

259. EP: Zdobyłem Bajkał. *Tryb. Śl.* 2000 nr 156 s. 5, il.

260. ZDG: Bajkał w fotografii [Janusza Bochenka]. *Gaz. Katow.* 2000 nr 156 s. 6, il.

„Teatr światłem malowany”. Fotografie na płótnie.
Prace fotoreporterów „Dziennika Zachodniego”
Arkadiusza Ławrywianca i Tomasza Jodłowskiego

261. [SKOCZA Marek] (mars): Wystawiają w [Bibliotece] „Śląskiej”.
Fotoreporterzy „D[ziennika] Z[achodniego]” Arek Ławrywianiec
i Tomek Jodłowski. *Dz. Zach.* 2000 nr 281 s. 13, il.

Także: *Tamże* nr 278 s. 5, nr 282 s. 11.

Twórcy kultury. Wystawa fotografii Czesława Czaplińskiego
(we współpracy z Biblioteką Narodową
i Książnicą Pomorską w Szczecinie)

262. CZAPLIŃSKI Czesław: Twórcy końca wieku. *Kariera* 2000 nr 7/9 s. 10–14, 22–27, portr.

263. PALKA Marek: Twórcy końca wieku. Wystawa prac [Czesława] Czaplińskiego. *Tryb. Śl.* 2000 nr 207 s. 2, 14, portr.

Toż zmien.: Sławy w obiektywie. Ciekawa wystawa [w Bibliotece Śląskiej]. *Tryb. Śl.* 2000 [dod.] *Dzień przed maturą* nr 1 s. 8, il.

264. SKOCZA Marek: Portrety wspañiałych. Od dziś w Katowicach – fotografie Cz[esława] Czaplińskiego. *Dz. Zach.* 2000 nr 206 s. 7, portr.

265. –: Spotkanie na szczycie. W Bibliotece Śląskiej. *Dz. Zach.* 2000 nr 207 s. 9, portr.

Wystawa fotografii uczniów Technikum Fotograficznego
z Zespołu Szkół Zawodowych im. E. Abramowskiego
w Katowicach

266. DULKO Krzysztof: Uwiecznieni na fotografii. *Tryb. Śl.* 2000 nr 136 s. 6, il.

Oprac. Ilona Gidaszewska

Kronika Biblioteki Śląskiej

1997-2000

1997

- styczeń W budynku głównym Biblioteki przy ul. Francuskiej otwarta została wystawa „Rok obrzędowy polski”. Przygotowała ją Krystyna Wrońska.
- 14 II W Oddziale Zbiorów Specjalnych przy ulicy Sienkiewicza 28 otwarta została wystawa „Laureaci Ligonowych Laurów”. We współpracy ze stowarzyszeniem Civitas Christiana zorganizowano spotkanie poświęcone historii Nagrody im. Juliusza Ligonina, przyznawanej od r. 1963.
- 21 II W Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze przygotowano wystawę „Dzieło Józefa Lompy” z materiałów Biblioteki Śląskiej. Towarzyszyła ona sesji popularnonaukowej poświęconej życiu i działalności Lompy. Referat wygłosił dyrektor Biblioteki Śląskiej prof. dr hab. Jan Malicki.
- 27 II Wspólnie z Uniwersytetem Śląskim Biblioteka była organizatorem konferencji „Wacław Potocki i jego czasy”. Odbyła się ona w Pałacu Młodzieży, a jednym z uczestników był prof. dr hab. Jan Malicki.
- luty W Oddziale Zbiorów Specjalnych otwarta została wystawa „Z Ziemi Włoskiej do Polski. Dwusetna rocznica utworzenia Legionów Polskich we Włoszech”. Autorzy: Weronika Pawłowicz i Krzysztof Tracki.
- 1 III W gmachu głównym Biblioteki zainaugurowana została ekspozycja „Józef Lompa 1797-1863”, przygotowana przez Irenę Nitsche.

- 19 III Otwarcie wystawy „W ogrodzie nie plewionym Wacława Potockiego”. Autorką była Krystyna Wasilewska.
- 3 IV Budowę nowego gmachu zwiedzał wicedyrektor Biblioteki Narodowej dr Stanisław Czajka.
- 7-9 IV W sympozjum polsko-niemieckim na temat konserwacji zbiorów w Szczecinie i Berlinie uczestniczyli Magdalena Skóra i Leonard Ogierman.
- 5 V W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Lublińcu prezentowana była wystawa o Lompie z materiałów ze zbiorów Biblioteki Śląskiej (Irena Nitsche).
- maj W sali Oddziału Zbiorów Specjalnych prezentowana była wystawa „Pasje bibliofilskie Romana Chrzastowskiego”, nestora i organizatora ruchu miłośników książki na Górnym Śląsku. Przygotowały ją: Danuta Musiolowa i Barbara Maresz.
- W tym miesiącu otwarta została też ekspozycja pod hasłem „Od tam-tam do internetu”, ukazująca rozwój środków komunikowani. Jej autorkami były Joanna Pracka i Barbara Zgryzek.
- W holu Oddziału Zbiorów Specjalnych eksponowana była wystawa „Wybitni bibliotekarze polscy” autorstwa Krystyny Wrońskiej.
- 5 V Tamże odbyła się uroczystość wręczenia statuetek Nagrody Biblioteki Śląskiej – „Amicus Librorum”. Laureatami trzeciej edycji zostali: ksiądz prałat dr Jerzy PAWLIK – najstarszy czytelnik Biblioteki, mgr inż. Rudolf MAROŃ – dyrektor naczelny Centrostalu Górnośląskiego, mecenas inicjatyw kulturalnych, mgr Jerzy KUBACKI – prezes firmy „Noma”.
- 4 VI W Uniwersytecie Opolskim otwarto wystawę o Lompie, w oparciu o materiały wystawy katowickiej (Danuta Kobiałko, I. Nitsche).
- 11 VI Budowę nowej siedziby zwiedzali członkowie Dyrekcji i pracownicy Biblioteki Jagiellońskiej.

- czerwiec W 75. rocznicę powrotu części Górnego Śląska do Polski zorganizowana została wystawa „Autonomiczne województwo śląskie 1922-1939”. Przygotował ją Wojciech Janota przy udziale Piotra Makolondry.
- 20 VI Spotkanie z prof. Adolfem Dygaczem i promocja jego nowej książki „Pieśni powstańcze”. Uczestniczył Janusz Moczulski – szef Górnośląskiej Oficyny Wydawniczej, wydawnictwa publikującego w jednolitej szacie graficznej pieśni zebrane przez zasłużonego muzykologa.
- 28 VI W Woźnikach odbyły się centralne uroczystości z okazji 200. rocznicy urodzin Józefa Lompy. Biblioteka Śląska zorganizowała okolicznościową wystawę w Urzędzie Miasta, konferencję popularnonaukową, w której uczestniczył prof. Jan Malicki i wydała 4 książki (prace Lompy i o Lompie).
- 9 VII W Oddziale Zbiorów Specjalnych odbyła się promocja książek wydanych przez Bibliotekę z okazji Rocznic Lompowskiej. Spotkanie prowadził prof. Jan Malicki.
- 26 VIII W Bibliotece przebywał dyrektor Martin-Opitz-Bibliothek w Herne dr Wolfgang Kessler. Omówione zostały zasady współpracy.
- 1 IX W Oddziale Zbiorów Specjalnych otwarta została ekspozycja „Polskie książki ilustrowane (rękopisy i druki XV-XVI wieku)”, opracowana przez Barbarę Maresz i Weronikę Pawłowicz.
- wrzesień W gmachu głównym trwała wystawa „Bolesław Prus 1847-1912”. Jej autorką była Małgorzata Dziurkowska.
- 15 IX W sali Oddziału Zbiorów Specjalnych inżynier architekt Marek Gierlotka przygotował wystawę „Pamiętki harcerskie 1911-1997”, na którą złożyły się przeróżne przedmioty związane z tym tematem, a zgromadzone przez podharcemistrza Bogdana Suchego, zmarłego 14 grudnia 1996 roku.
- 19 IX Dzień Noblistów w Bibliotece Śląskiej – zorganizowany przez Bibliotekę we współpracy z Towarzystwem Polsko-Szwedzkim – Oddział w Katowicach i z pomo-

cą Ambasady Szwedzkiej, Górnośląskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Sandvik Baidonit S.A. w Katowicach. Odbyło się sympozjum „Wokół najważniejszej w świecie nagrody”, na którym wygłosili referaty: prof. prof. Grażyna Szewczyk, Józef Śliwiok, dr Andrzej Chojecki (Gdańsk), dr Piotr Wilczek i Anna Węgleńska z Warszawy – tłumaczka literatury szwedzkiej.

Otwarte zostały wystawy: „Literacka Nagroda Nobla. Historia i laureaci” (z materiałów udostępnionych przez Ambasadę Szwecji), „Polscy laureaci Nagrody Nobla” i „Wisława Szymborska w Sztokholmie – fotografie Joanny Helander”.

- 10 X W Muzeum Śląskim zaprezentowano dorobek naukowy prof. Ryszarda Gansinca. Wystawa (autorka Irena Nitsche) towarzyszyła sesji naukowej „Prof. dr Ryszard Gansiniec. Z życia i twórczości” zorganizowanej przez Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
- 13 X W gmachu przy ul. Francuskiej otwarta została wystawa „Emigracja literacka po 1939 roku – literackie powroty”. Przygotowała ją Barbara Piekoszewska.
- 20 XI–10 I 1998 Wystawa „Teatr mój widzę ogromny” poświęcona życiu i dziełom Stanisława Wyspiańskiego. Autorki: Pelagia Porwolik i Aneta Sokół.
- 1 XII–10 I 1998 W Oddziale Zbiorów Specjalnych prezentowana była wystawa „Karol Estreicher na tle dziejów bibliografii”, którą przygotowały Danuta Musioł i Agata Kyzioł.
- 16 XII W Oddziale Zbiorów Specjalnych zorganizowano wystawę „Doc. dr Józef Ligęza (1910–1972)” (autorka Irena Nitsche), towarzyszącą Wieczorowi wspomnień, zorganizowanemu w 25. rocznicę śmierci J. Ligęzy przez Oddział Śląski Polskiego Związku Chórów i Orkiestr, Muzeum Górnośląskie oraz Bibliotekę Śląską.
- 19 XII Świąteczne spotkanie z emerytowanymi pracownikami Biblioteki Śląskiej.

- 15 I Otwarcie wystawy poświęconej twórczości Bolesława Lubosza – z okazji 70. rocznicy urodzin i 50-lecia twórczości. Ekspozycję przygotowała Irena Nitsche.
- 22 I Nowy gmach Biblioteki zwiedzała delegacja Zakonu Paulinów w Częstochowie i dyrekcja Archiwum Akt Dawnych w Warszawie.
- 26 I Odbył się oficjalny odbiór nowego budynku.
- 17 II Nowy obiekt zwiedzali członkowie Prezydium Sejniku Samorządowego Województwa Katowickiego.
- 3 III W sali Oddziału Zbiorów Specjalnych odbył się wernisaż wystawy „Druki bibliofilskie z kolekcji Marii Skalikiej”.
- 9 III W budynku głównym przy ul. Francuskiej otwarta została wystawa „Pod górę... Fotografie Aliny Markiewicz”, na której prezentowane były barwne fotogramy wykonane przez młodą katowicką alpinistkę w najwyższych górach świata.
- 12 III W Muzeum Miejskim w Siemianowicach przygotowano wystawę towarzyszącą promocji książki Antoniego Halora „Pilnuj obowiązku swego – rzecz o Piotrze Kołodzieju”. Kołodziej, z urodzenia siemianowiczanie, był autorem najpopularniejszych sztuk dla teatrów amatorskich.
- 16 III W Oddziale Zbiorów Specjalnych odbyło się spotkanie z Bolesławem Luboszem połączone z promocją jego najnowszej powieści „Cola di Rienzo”. Prelekcję wygłosił dr Marian Kisiel z Uniwersytetu Śląskiego
- 17 III Tamże odbyło się spotkanie autorskie z Antonim Halo-rem prezentującym swoją najnowszą książkę „Pilnuj obowiązku swego – Rzecz o Piotrze Kołodzieju 1853–1931”.

- 19 III Otwarcie wystawy „Aleksander Widera – w 80. rocznicę urodzin”, przygotowanej przez Wojciecha Janotę. Odbył się również spotkanie z Jubilatą - zasłużonym poetą, prozaikiem, folklorystą, długoletnim pracownikiem katowickiej rozgłośni Polskiego Radia.
- 7 IV W Oddziale Zbiorów Specjalnych odbyła się promocja książki Roberta W. Borowego „Wczoraj dziś – jutro... kopalni Katowice-Kleofas. Historia węglem pisana”. Książka wnosi wiele nowych ustaleń do dziejów Katowic.
- 16 IV Podpisanie umowy z Klasztorem OO. Paulinów na wykonanie w Bibliotece Śląskiej zabiegów dezynfekcyjnych starodruków z biblioteki na Jasnej Górze.
- 16 IV Wystawa „Spotkanie z poezją czarodziejki słowa – Anny Wernerowej” towarzyszyła spotkaniu z sędziwą twórczynią, zorganizowanemu w Oddziale przy ul. Sienkiewicza. Ekspozycję przygotowała Irena Nitsche.
- 4 V Nowy budynek zwiedzali: wicepremier Leszek Balcerowicz, wiceminister kultury Janusz Weiss i posłowie województwa katowickiego.
- 8 V W Dniu Bibliotekarza odbyła się uroczystość poświęcenia nowego gmachu. Po mszy w intencji pracowników w kościele parafialnym przy ul. Granicznej zebrani przeszli do gmachu. Poświęcił go arcybiskup Damian Zimoń. Statuetki nagrody Amicus Librorum wręczono: Barbarze Czyż, Zofii Radwan i Metropolicie Górnośląskiemu arcybiskupowi Damianowi Zimoniowi. Piękną gawędę o znaczeniu bibliotek w historii cywilizacji wygłosił red. Eugeniusz Łabus. W trakcie uroczystości występował chór „Resonans con tutti” i Orkiestra Salonna z Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie.
- 9 VI Z okazji promocji książek E. Antoniego Potempy przygotowano ekspozycję „Druki piekarskie w zbiorach Biblioteki Śląskiej” (autorka Irena Nitsche).
- 7 VII Zawarcie umowy z Akademią Europejską na Śląsku o utworzeniu w Bibliotece Śląskiej Centrum Dokumentacji Europejskiej.

sierpień Zakończono pierwszy etap trwającej od 18 maja dezynfekcji książek Biblioteki Jasnogórskiej.

14 IX Już w nowej siedzibie Biblioteki, przy placu Rady Europy, otwarta została wystawa „Ponad pamięcią – tęcza. 50 lat pracy literackiej Jana Pierzchały”. Autorką jej była Irena Nitsche. Na otwarciu obecny był autor i przedstawiciele środowiska kulturalnego i naukowego.

26–27 IX Pięcioosobowa delegacja Biblioteki Śląskiej uczestniczyła w pracach zespołu „Biblioteki i czytelnictwo” w trakcie Kongresu Kultury na Górnym Śląsku.

24 X Uroczystość oficjalnego otwarcia nowej siedziby Biblioteki Śląskiej. Najpierw odprawiona została w Katedrze msza święta, celebrowana przez arcybiskupa Damiana Zimonia, w czasie której poświęcony został sztandar Biblioteki. W uroczystości w nowym gmachu uczestniczył m. in. Premier Jerzy Buzek, wiceminister kultury, wojewodowie, parlamentarzyści i wielu zanych gości i przyjaciół Biblioteki. Zasłużeni pracownicy odznaczeni zostali odznaczeniami państwowymi i odznakami Zasłużony Działacz Kultury. Krzyże Zasługi otrzymali: Złote – Joanna MAJCHRZAK, Barbara ZGRYZEK, Zofia ZIÓŁKOWSKA; Srebrne – Andrzej DELOCH, Krystyna JAŁOWY, Jolanta MULEWICZ, Elżbieta REJMONIAK, Teresa ROSZKOWSKA, Maria SKOP, Magdalena SKÓRA, Zdzisława SZYMURA; Brązowe – Małgorzata DZIURKOWSKA, Grażyna DŹWIGAJ, Agnieszka GREFKOWICZ, Bogumiła KACZOROWSKA, Ewelina KURAJ, Barbara MARESZ, Jan POPADIUK, Pelagia PORWOLIK, Elżbieta ROKOSIEWICZ, Irena WIECZOREK, Małgorzata WITOWSKA, Marek WOŹNIAK.

W tym dniu wręczone zostały też Nagrody im. Karola Miarki. Była to już 16. edycja nagrody przyznawanej wspólnie przez wojewodów: bielskiego, częstochowskiego, katowickiego i opolskiego. Tym razem wyróżnieni zostali: Alina Świeży (woj. bielskie) za działalność kulturalną i publicystykę w prasie katolickiej, ks. dr

Ireneusz Skubiś (woj. częstochowskie), redaktor naczelny „Niedzieli”, Teresa Smolińska (woj. opolskie), folklorystka, działacz kulturalny, prof. dr Jan Malicki – w uznaniu dorobku naukowego i doprowadzenie do pomyślnego końca budowy nowego gmachu Biblioteki.

Najstarszy czytelnik Biblioteki Śląskiej – ks. prałat Jerzy Pawlik otrzymał „złotą kartę” biblioteczną z numerem 1.

Na dzień otwarcia przygotowana została wystawa „75 lat Biblioteki Śląskiej” (autorki: Irena Nitsche, Maria Żywirska).

26–28 X W czasie Dni Otwartych Biblioteki Śląskiej nową siedzibę zwiedziło ok. 3000 osób. Biblioteka była też obiektem wielkiego zainteresowania mediów z całego kraju.

19–22 XI W holu nowego gmachu trwały targi książki nazwane: „Salon wydawców – I. Katowicka Biesiada z Książką”. Ich organizatorami byli: Biblioteka Śląska, Videograf II i Aspra – Jr. W pierwszym dniu ogłoszone zostały wyniki konkursu o „Śląski Wawrzyn Wydawniczy”. Tymi symbolicznymi nagrodami jury nagrodziło najpiękniej wydane i najciekawsze merytorycznie książki.

19 listopada odbyła się również w siedzibie Biblioteki konferencja na temat: „Problemy wydawnicze i marketing współczesnej książki naukowej i akademickiej”. Przygotował ją prof. dr hab. Leonard Ogierman, kierownik Działu Ochrony i Konserwacji Zbiorów i prezes Oddziału Katowickiego Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego.

24 XI OTWARCIE BIBLIOTEKI DLA CZYTELNIKÓW.

26 XI Przedstawiciele Biblioteki odbierają w Warszawie tytuł „Lider Informatyki 1998” – wyróżnienie ustanowione przez międzynarodowe pismo fachowe „Computer-world”

- 8 XII Odbyło się doroczne spotkanie emerytowanych pracowników Biblioteki Śląskiej. Nestorzy wysłuchali gawędy Dyrektora o historii budowy nowego gmachu, obejrzeli film na ten temat i z zainteresowaniem zwiedzali obiekt.
- 17 XII W sali audytoryjnej odbył się koncert kolęd jazzowych, zorganizowany przy udziale Akademii Muzycznej i Górnośląskiego Centrum Kultury dzięki wsparciu finansowemu Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach. Wykonawcami byli: Agnieszka Wilczyńska i zespół „Head up”.
- 19 XII Rozpoczęła się wystawa „Adam Mickiewicz 1798–1998” zorganizowana w dwusetną rocznicę urodzin Wieszcza. Przygotowała ją Irena Nitsche.

1999

- 5 I W sali audytoryjnej odbył się koncert „Muzyka na karnewał”, zorganizowany przez Bibliotekę Śląską wspólnie z Instytucją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”.
- 18 I W Bibliotece realizowany był film TV poświęcony muzyce śląskiego kompozytora współczesnego – Aleksandra Lasonia.
- 21 I W Bibliotece Śląskiej odbyło się spotkanie Tadeusza Różewicza z licznie przybyłymi czytelnikami. Poeta подарował Bibliotece rękopis wiersza z roku 1945. W tym dniu otwarta została wystawa „Życie i twórczość Tadeusza Różewicza” (Irena Nitsche). Nakładem Biblioteki Śląskiej wydana została książka Tadeusza Kłaka „Spojrzenia. Szkice o poezji Tadeusza Różewicza”, którą Twórca podpisywał po spotkaniu.
- 30 I Dyrektor Biblioteki, prof. dr Jan Malicki odebrał przyznaną mu Nagrodę Artystyczną „Katowickiego Informatora Kulturalnego w kategorii „menedżer kultury”.

- 2 II Odbył się koncert z cyklu „Akademickie Spotkania z Muzyką”, zatytułowany „Taniec ognia”, a zorganizowany wspólnie z Agencją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”. Utwory kompozytorów hiszpańskich wykonywali: Sylwia Siwak, Zdzisław Łapiński, Tomasz Spaliński, Robert Marat.
- 5 II W sali „Benedyktynka” otwarta została wystawa „Z orłem w herbie. Polskie symbole patriotyczne”, zorganizowana przez Bibliotekę Śląską oraz Śląski Dom Aukcyjny. Jej autorem był Wojciech Moś - pracownik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Gawędę wprowadzającą: „Mitologia narodowa i tradycja orła białego w historii Polski” wygłosił dyrektor Biblioteki prof. dr hab. Jan Malicki; wydany też został druk okolicznościowy jego autorstwa: „Mitologia narodowa”. W koncercie, który uświetnił uroczystość, wystąpił wiolonczelista Dominik Połoński.
- 10 II Podczas posiedzenia Krajowej Rady Bibliotecznej w Warszawie prof. dr Jan Malicki otrzymał nominację na członka Rady ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego.
- 13 II Wyróżnienie ustanowione przez organizację samorządu gospodarczego zorganizowane w Regionalnej Izbie Gospodarczej – Złoty Laur Umiejętności i Kompetencji '98 otrzymała Biblioteka Śląska i jej dyrektor prof. dr Jan Malicki „za przeprowadzenie na niespotykaną skalę inwestycji obiektu Biblioteki Śląskiej służącej regionalnej i narodowej kulturze oraz pokoleniom studentów i wszystkim tym, którzy będą mogli korzystać z obiektu już dziś stanowiącego symbol XXI wieku”.
- 16 II Z monodramem „Epilog w stearynie” według tekstów Stanisława Grochowiaka wystąpił w sali audytoryjnej Olgierd Łukaszewicz.
- 17 II W Bibliotece gościła delegacja z Saint-Etienne – miasta partnerskiego Katowic. Rozmawiano o możliwościach zorganizowania w Bibliotece Śląskiej wystawy i konferencji na temat książki francuskiej.

- 18 II W Bibliotece odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Komitetu Budowy Pomnika Wojciecha Korfante-
tego.
- 18 II Bibliotekę zwiedzał dyrektor Biblioteki Narodowej –
Michał Jagiełło.
- 21 II W programie koncertu z cyklu „Akademickie Spotka-
nia z Muzyką” – zorganizowanego wspólnie z Instytu-
cją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” – zna-
lazły się utwory W. A. Mozarta w wykonaniu zespołu
Primo Allegro.
- 26 II Powołana została jedenastoosobowa Rada Nauko-
wa Centrum Dokumentacji Europejskiej. Na jej czele
stanęła prof. Joanna Żabińska z Akademii Ekonomicz-
nej w Katowicach. Zawiązała się również Rada Progra-
mowa CDE.
- 2 III „W kręgu Chopina” to tytuł kolejnego koncertu z cyklu
„Akademickie Spotkania z Muzyką”. Wykonawcy: Zbi-
gniew Raubo i Wojciech Waleczek (fortepian), Lilian-
na Moll (słowo). Organizatorami koncertu byli: Insty-
tucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”
i Biblioteka Śląska.
- 9 III W holu Biblioteki odbył się wernisaż wystawy Georgi-
ja Safronowa „Notatnik praski”. Protektorem wystawy
był konsul generalny Republiki Czeskiej Mirosław
Bušek. Na ekspozycję złożyło się 45 grafik Safronowa
będących efektem artystycznym podróży do stolicy
Czech.
- 12 III Odbyło się spotkanie z księdzem prałatem Jerzym Paw-
likiem, najstarszym czytelnikiem śląskiej Książnicy,
związane z 80. rocznicą jego urodzin, i promocja no-
wych książek Jubilata: „Piekary Śląskie” i „Szlak husarii
polskiej” przygotowanych na tę okazję w bibliofilskim
nakładzie przez Bibliotekę Śląską. Otwarta została mała
wystawa okolicznościowa (I. Nitsche).
- 27 III Koncert studentów Wieczorowego Studium Jazzu
i Muzyki Rozrywkowej, zorganizowany we współpra-
cy z Akademią Muzyczną.

- 7 IV Bibliotekę Śląską zwiedzali przedstawiciele władz Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz członkowie dyrekcji Biblioteki Jagiellońskiej.
- 15 IV Promocja tomu wierszy prof. Floriana Śmieji, opublikowanego przez oficynę „Śląsk” sp. z o.o. Autor, urodzony na Śląsku a mieszkający od wojny na emigracji, jest profesorem iberystyki, poetą i prozaikiem.
- 19 IV W sali audytoryjnej odbyła się uroczystość wręczenia Nagród im. Wojciecha Korfantego. Otrzymali je: prof. Adolf Dygacz, Bolesław Lubosz, Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia i Marek Szoltysek (nauczyciel IV LO w Rybniku). Przewodniczącym Kapituły Nagrody jest prof. dr Jan Malicki.
- 19–20 IV W gmachu Biblioteki odbyło się pierwsze poza Warszawą posiedzenie Krajowej Rady Bibliotecznej. W trakcie spotkania, którego tematem były „Granice nowoczesności w bibliotekarstwie”, wygłosili referaty pracownicy Biblioteki Śląskiej: Jan Malicki, Magdalena Skóra, Barbara Zgryzek, Remigiusz Lis.
- 22 IV Bibliotekę zwiedzała kilkudziesięcioosobowa grupa bibliotekarzy z województwa opolskiego.
- 22 IV Koncert z cyklu „Akademickie Spotkania z Muzyką” poświęcony był twórczości Modesta Musorgskiego w 160. rocznicę jego urodzin. Organizatorzy: Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” i Biblioteka Śląska.
- 26 IV Koncert pieśni i romansów Piotra Czajkowskiego, które wykonywali studenci Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej w Katowicach. Prowadziła go prof. Michalina Growiec
- 28 IV Bibliotekę zwiedzała grupa uczestników ogólnopolskiej konferencji „Biblioteki publiczne przed wejściem do Polski do Unii Europejskiej” zorganizowanej przez Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Katowicach.

- 29 IV „Żuźłowa Gala Mistrzów” w Bibliotece Śląskiej. Otwarto wystawę „Speedway czarny sport”, na której zaprezentowano wydawnictwa ze zbiorów Henryka Grzonki i Biblioteki Śląskiej i różne pamiątkowe gadzety związane z mistrzostwami żużłowymi. Uwagę młodszych widzów przyciągały dwa motocykle wyczynowe. Ekspozycję przygotowali dziennikarz sportowy Henryk Grzonka i Irena Nitsche. Odbyła się też promocja książki H. Grzonki i spotkanie z dawnymi mistrzami tego sportu. Przybyli m. in.: Florian Kapała, Jerzy Szczakiel, Paweł Waloszek, Andrzej Woryna, Antoni Wyglen-da.
- 5 V W Bibliotece Śląskiej przebywali: Niko Jez z Uniwersytetu w Lublaniu i Boris Jukić – dyrektor biblioteki w Novi Gorice, który przekazał program obsługujący słoweński komputerowy system biblioteczny COBISS (centralny katalog bibliotek słoweńskich).
- 7 V Wizyta bibliotekarzy z województwa gdańskiego (70 osób).
- 10 V Wizyta uczestników wyjazdu naukowego z ASP w Warszawie (30 osób).
- 11 V Biblioteka Śląska oraz Europejska Akademia na Śląsku byli organizatorami seminarium o Unii Europejskiej dla młodzieży szkół średnich i studentów. Ze zbiorów Centrum Dokumentacji Europejskiej przy Bibliotece Śląskiej pochodziły publikacje zaprezentowane na wystawie „Unia Europejska przed nami”. Przygotowała ją Elżbieta Rejmoniak.
- 11 V W Bibliotece Śląskiej odbyło się wyjazdowe posiedzenie Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej przy Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich.
- 11 V Koncert z cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką pt. „Kameralistyka Chopinowska”. Wystąpili: Mariola Cieniawa (fortepian), Dorota Imielowska (wiolonczela), Robert Kabara (skrzypce), Ewa Pawlik-Żmudzińska (słowo). Organizatorzy: Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” i Biblioteka Śląska.

- 18 V Odbędzie się sesja naukowa „U progu beatyfikacji ks. dra Emila Szramka”, zorganizowana przez Bibliotekę oraz Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Referaty wygłosili: Jan Malicki i Zbigniew P. Szandar. Otwarta została też wystawa „Z śląskiej ziemi wyrosli”, poświęcona pamięci księży-męczenników Emila Szramka i Józefa Czempieła, a przygotowana przez Irenę Nitsche. Orkiestra kameralna Średniej Szkoły Muzycznej im. K. Szymanowskiego wykonała suitę op. 5 „W hołdzie ks. dr. Emilowi Szramkowi” (muzyka Piotr Wierzchałek, tekst Karol Bulanda).
- 20 V Spotkanie Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Rumuńskiej. Wykład na temat losów Biblioteki Polskiej w Rumunii wygłosiła Magdalena Skóra.
- 21 V Bibliotekę zwiedzali bibliotekarze z województwa dolnośląskiego.
- 24 V Zwiedzali Bibliotekę członkowie Komisji Edukacji, Nauki i Kultury Sejmiku Samorządowego Województwa Śląskiego.
- 26 V Występ Alchemik-Acoustic Jazz Sextet w sali audytorijnej był jedną z imprez IV Międzynarodowego Festiwalu Improwizacji Jazzowej – organizowanego przez Wydział Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach we współpracy z Biblioteką Śląską. Podobnie koncerty: Grzegorz Karnas Band w dniu następnym (27 V) i „Muzyka czarnej ulicy” (28 V).
- 29 V Bibliotekę zwiedzał wiceminister gospodarki Bernard Błaszczyk. Podarował on do zbiorów egzemplarz trójjęzycznego wydania „Pana Tadeusza” opublikowanego w Mińsku w roku 1998.
- 1 VI Z Recitałem Mistrzowskim w ramach Roku Chopinowskiego wystąpiła w Bibliotece Lidia Grychtołówna. Koncert zorganizowano we współpracy z Instytucją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”.
- 10 VI Zebranie organizacyjne Elitarnego Klubu Dobrej Książki. Ukonstytuowała się też kapituła nagrody: Śląski Wawrzyn Literacki, której przewodniczącym został prof. dr Ireneusz Opacki

- 20 VI Rozpoczęła się wystawa „Województwo śląskie – tradycje, dzień dzisiejszy, perspektywy” (autor Wojciech Janota).
- VII Zakończyły się prace związane z likwidacją oddziału Biblioteki Śląskiej w Bytomiu. Część książek z Bytomia ulokowanych zostało w budynku przy ul. Francuskiej 12, gdzie zorganizowany został Dział Starego Zasobu.
- 13 VII W sali audytoryjnej odbyła się uroczystość odznaczenia ks. dra Jerzego Pawlika Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Uświetnił ją koncert muzyki W. A. Mozarta zatytułowany „Czarodziejski flet”. Wykonawcy: Barbara Stryjecka (sopran), Włodzimierz Skalski (tenor), Halina Mansarlijska (akompaniament) i Kwartet Klarnetowy złożony z muzyków NOSPR. Koncert zorganizowano we współpracy z Instytucją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”.
- 16 VII Bibliotekę zwiedzała delegacja z regionu Nord-Pas de Calais we Francji.
- 30 VII Zwiedzanie Biblioteki przez grupę studentów z Uniwersytetu Humboldta w Berlinie pod przewodnictwem prof. Engelberta Plassmanna.
- W lipcu rozstrzygnięto konkurs Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa „Budowa Roku 1998”. W kategorii „Obiekty kultury i nauki” nagrodę III stopnia otrzymała Biblioteka Śląska.
- 19 VIII Wizyta Sommers Pierce (Ośrodek Informacji Ambasady USA) oraz Janiny Galas (Amerykańskie Centrum Zasobów Informacji przy Konsulacie Amerykańskim w Krakowie) i Jerzego Roguskiego (Amerykańskie Centrum Zasobów Informacji przy Ambasadzie USA w Warszawie).
- 31 VIII Z Recitałem Mistrzowskim wystąpiła znakomita skrzypaczka Wanda Wilkomirska, na fortepianie akompaniowała Elżbieta Neuman. Koncertowi, zorganizowanemu we współpracy z Instytucją Promocji i Upowszechniania

nia Muzyki „Silesia”, towarzyszyło ogromne zainteresowanie publiczności. W programie były utwory Karola Szymanowskiego, Sergiusza Prokofiewa i Grażyny Bacewicz.

8 IX Wizyta bibliotekarzy z Regionalni Knihovny w Karwinie.

9 IX Inauguracja cyklu wykładów, prelekcji i spotkań dyskusyjnych przeznaczonych dla młodzieży szkół średnich o zainteresowaniach humanistycznych – o nazwie „Salon Literacki”. Współorganizują go: Biblioteka Śląska, Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” i Dyrekcja II Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Katowicach. Temat pierwszego wykładu – który wygłosił prof. dr Jan Malicki – brzmiał: „Biblioteka Śląska – biblioteką XXI wieku”.

10 IX Wizyta bibliotekarzy ze Szczytna.

16 IX Bibliotekę zwiedzała grupa pracowników biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

16 IX Odbyła się promocja książki „Osobliwości przyrodnicze województwa śląskiego” opracowanej przez grupę naukowców pod red. Wiesława Włocha, a wydanej przez Górnośląską Oficynę Wydawniczą.

18 IX Podczas pobytu w stolicy pracownicy Biblioteki Śląskiej zwiedzali nowe gmachy Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego.

20 IX Do Biblioteki przybyła p. Janina Smogorzewska. Zwiedzając placówkę, wyraziła słowa uznania dla sposobu usytuowania i ekspozycji pozycji przekazanych nam z woli jej męża – Kazimierza. Pani Janina ofiarowała zbiór 52 karykatur wybitnych polityków z okresu II wojny światowej, które publikowane były wtedy w dwutygodniku „Free Europe”.

20 IX Posiedzenie Rady Kultury Województwa Śląskiego.

- 21-24 IX Troje pracowników Biblioteki uczestniczyło w II. Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Nowoczesne nośniki i środki informacji naukowej w służbie nauki”, zorganizowanej w Gdańsku przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Bibliotekę Główną Politechniki Gdańskiej. Przedstawiono referat: „Informatyka w Bibliotece Śląskiej w Katowicach” autorstwa Remigiusza Lisa.
- 22 IX Wykład inaugurujący cykl „Wszechnica Literacka” - przeznaczony dla młodzieży szkół średnich - wygłosił prof. dr Jan Malicki. Dotyczył on dziejów i stanu obecnego Biblioteki Śląskiej.
- 24 IX Publikacje pochodzące ze zbiorów Biblioteki Śląskiej złożyły się na wystawę „Prof. dr hab. Józef Pieter 1904-1989”, przygotowaną przez Irenę Nitsche w sali Muzeum Śląskiego. Towarzyszyła ona sesji naukowej poświęconej temu uczonemu.
- 27 IX Aktorka Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie Nina Repetowska przedstawiła monodram „Geniale Frau, czyli rzecz o Gabrieli Zapolskiej”. Przedstawienie zorganizowała Biblioteka wspólnie z Instytucją Kultury „Estrada Śląska”.
- 28 IX „Portrety muzyczne - Antonin Dworzak” to tytuł koncertu z cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką, zorganizowanego w tym dniu we współpracy z Instytucją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” pod Honorowym Patronatem Konsulatu Generalnego Republiki Czeskiej w Katowicach. Wykonawcy: Monika Walewicz-Baranowska - sopran, Adam Musiański - skrzypce, Urszula Musiańska - fortepian, Marta Komorowska i Paweł Paradowski - duet fortepianowy.
- 29 IX W ramach „Wszechnicy Literackiej” doktor Bożena Mazurek wygłosiła wykład: „Motywy antyczne w literaturze polskiej”.
- 30 IX Pierwsze spotkanie Elitarnego Klubu Dobrej Książki utworzonego przy Bibliotece. Kapituła Klubu, w skład której wchodzi historycy literatury, krytycy i dziennikar-

rze, wytypowała jako książkę miesiąca „Klasy i ścin-ki. Mój alfabet filmowy” Kazimierza Kutza. Wydawcą książki jest krakowska oficyna „Znak”. W tym dniu redaktor naczelny „Znaku” Jerzy Illg otworzył w holu głównym wystawę książek wydawnictwa, które obchodziło niedawno 40-lecie istnienia. Odtworzone zostały fragmenty filmu z zapisem uroczystości jubileuszowych w Krakowie.

- 2 X Podczas konferencji w ramach Targów Wydawnictw, Poligrafii i Wyposażenia Bibliotek w Toruniu Barbara Zgryzek przedstawiła referat „Nowoczesność Biblioteki Śląskiej”.
- 4 X W sali Audytoryjnej odbyła się promocja debiutanckiej książki Marka Blauta „Dolina – 4”, wydanej nakładem Biblioteki Śląskiej. Fragmenty książki przedstawili aktorzy Ewa i Wojciech Leśniakowie.
- 6 X Kolejny wykład „Wszechnicy Literackiej” – dr Bożena Mazurek: „Motywy biblijne w literaturze polskiej”.
- 7 X Zarząd Województwa Śląskiego podjął uchwałę o wszczęciu postępowania zmierzającego do połączenia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Katowicach i Biblioteki Śląskiej w jedną instytucję kultury.
- 7 X W ramach cyklu „Salon Literacki” odbyła się debata młodzieży z Ernestem Bryllem i Jerzym Dudą-Gracem. Temat: „Portret polski”.
- 11 X Artyści z Piwnicy św. Norberta w Krakowie przedstawili widowisko oparte na tekstach Zbigniewa Herberta – „Odjazd ze stacji Rovigo”. Współorganizatorem była „Estrada Śląska”.
- 13 X W cyklu „Wszechnica Literacka” wykład dla młodzieży „Średniowieczny uniwersalizm i narodziny kultury polskiej” wygłosił prof. dr Jan Malicki.
- 15 X Ostatnie posiedzenie Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Wojciecha Korfantego. Bibliotece przekaza-no pamiątkowy medal Wojciecha Korfantego.

- 18 X Wernisaż wystawy fotografii Georgija Safronowa „Paryż – tego lata...”
- 19 X Odczyt księdza Marka Rostkowskiego „Papieska Biblioteka Misyjna i Rzymska Unia Bibliotek Kościelnych (Unione Romana Biblioteche Ecclesiastiche)”, zorganizowany wspólnie z Oddziałem Śląskim Towarzystwa Przyjaciół Książki.
- 19 X Otwarta została wystawa „Peregrynacje Papieskie w obiektywie Marka Wachowicza”.
- 19 X W ramach cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką odbył się koncert, na którym wykonano utwory J. S. Bacha, W. A. Mozarta, F. Chopina, F. Schuberta, V. Belliniego. Wykonawcy: Wojciech Gierlach bas, Adam Kłoczek – wiolonczela, Katarzyna Rzeszutek – fortepian, Leon Markiewicz – słowo. Organizatorzy: Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” i Biblioteka Śląska.
- 20 X W Benedyktynie odbyło się spotkanie z Thomasem Tranströmerem – jednym z najwybitniejszych współczesnych poetów szwedzkich. Prowadził je Leonard Neuger, prof. literatury polskiej na Uniwersytecie Sztokholmskim, autor przekładów utworów poety na język polski.
- 20 X Wykład doktora Dariusza Rotta „Literatura polskiego Odrodzenia” w cyklu „Wszechnica Literacka”.
- 21 X W „Salonie Literackim” odbył się wieczór artystyczny pod hasłem: „Książę romantycznej wyobraźni”. Słowo wstępne – o dziele Juliusza Słowackiego - wygłosił prof. dr Ireneusz Opacki.
- 22 X W „Benedyktynie” przygotowana została wystawa „Najmniejsze książki świata. Z Muzeum Zygmunta Szkocnego”. Odbyło się też spotkanie z autorem mikroskopijnych, wytworzonych ręcznie w pojedynczych egzemplarzach książeczek. Inżynier Szkocny podarował Książnicy „Historię Biblioteki Śląskiej” zawartą w 2 tomach o wymiarach 6 x 7 milimetrów.

- 23 X W sali „Parnassos” odbyła się uroczystość wręczenia Nagród im. Karola Miarki. W tym roku otrzymali je: arcybiskup Damian Zimoń, Janina Marcinkowa, folklorystka z Cieszyna, i Marceli Antoniewicz, historyk z Częstochowy. Uroczystość uświetnił koncert kameralny.
- 25 X Bibliotekę zwiedzała grupa pracowników Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy.
- 25 X Nina Repetowska, aktorka Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie, przedstawiła monodram „Taka mała” – oparty na pamiętnikach, skeczach i piosenkach Miry Zimińskiej.
- 26 X W programie koncertu z cyklu „Akademieskie Spotkania z Muzyką” były utwory W. A. Mozarta, F. Schuberta, F. Chopina, Ch. Glücka, V. Belliniego i in. Wykonawcami byli laureaci VIII MiędzyNarodowego Konkursu Sztuki Wokalnej im. Ady Sari: Monika Walerowicz-baranowska – mezzosopran, Krzysztof Witkowski – baryton, Krystyna Słobodnik – akompaniament. Prezentował Józef Kański. Koncert odbył się z okazji święta narodowego Republiki Czeskiej. Obecni byli m. in.: Konsul Generalny Republiki Czeskiej Miroslav Bušek i prezydent Katowic Piotr Uszok.
- 27 X W ramach „Wszechnicy Literackiej” wykład: „Kierunki artystyczne i literackie epoki baroku” wygłosił prof. dr Aleksander Nawarecki.
- 28 X Spotkanie Elitarnego Klubu Dobrej Książki. Otworzył je koncert smyczkowy zespołu „Akademos”, potem przedstawiono książkę miesiąca – „Mariacka” Jacka Durskiego - i wysłuchano wypowiedzi autora. W drugiej części wydawnictwo „Videograf” zaprezentowało albumy – „Górny Śląsk – ziemia nieznana” i Świat polskiej przyrody”.
- 2 XI Kolejny koncert z cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką, współorganizowany z Instytucją Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”. Była to „Fantasmagoria

polska” – dygresyjna opera kameralna z librettem według tekstów Juliana Tuwima. Wystąpili aktorzy krakowscy: Anna Sokołowska, Danuta Jamrozy, Jadwiga Leśniak-Jankowska (która była reżyserem oraz opracowała choreografię i scenografię), Tadeusz Zięba; akompaniowała Małgorzata Konarska.

3 XI Wykład profesora Ireneusza Opackiego: „Klasycyzm w literaturze polskiego Oświecenia” na kolejnych zajęciach „Wszechnicy Literackiej”.

5 XI Biblioteka Śląska i obchodzący dziesięciolecie Katowicki Oddział Towarzystwa Polsko-Szwedzkiego byli organizatorami rozpoczynających się w tym dniu w Katowicach Dni Szwedzkich - którym patronowali: Ambasador Królestwa Szwecji i Wojewoda Śląski. W Bibliotece, w obecności ambasadora Królestwa Szwecji nastąpiło uroczyste otwarcie Dni. Po otwarciu wiersze własne recytowała Marta Fox. W sali audytoryjnej – „Parnassos” toczyły się obrady seminarium „Szwedzki teatr i film u progu XXI wieku”, na którym referaty wygłosili: prof. Z. Ciesielski (Uniwersytet Gdański), prof. Grażyna Szewczyk i Tadeusz Miczka (Uniwersytet Śląski), dr Magdalena Wasilewska-Chmura (Uniwersytet Jagielloński). Wyświetlony został film w reżyserii Joanny Helander i Bo Perssona „Powroty”.

W „Benedyktynie” odbywały się spotkania i rozmowy przedstawicieli firm polskich i szwedzkich. Otwarte zostały wystawy: fotogramów urodzonej w Rudzie Śląskiej, a mieszkającej w Szwecji Joanny Helander „Podróże po Polsce i innym świecie” oraz grafik Katarzyny Janeckiej noszącej tytuł „Nastroje”.

6 XI W Bibliotece Śląskiej odbywał się finał dziewiątego Dyktanda, organizowanego przez Radio Katowice i III Program Polskiego Radia. Tytuł Mistrza Polskiej Ortografii zdobył Tomasz Micorek, mieszkaniec Kęt, student socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

10 XI W cyklu wykładów „Wszechnicy Literackiej” prof. dr Ireneusz Opacki mówił o „Sentymentalizmie”.

- 15 XI Otwarta została wystawa „Literatura na Zaolziu. Polskie wydawnictwa od roku 1945”, przygotowana przez Helenę Legowicz z Oddziału Literatury Polskiej Biblioteki Regionalnej w Karwinie.
- W „Benedyktynie” odbyło się też spotkanie z pisarzami polskimi z Zaolzia – Renatą Putzlacher i Kazimierzem Kaszperem.
- 15 XI Artyści i muzycy z krakowskiej Piwnicy św. Norberta wystąpili ze spektaklem „Cisza jakby świat minął” opartym na poezji Bolesława Leśmiana. Przedstawienie organizowała Biblioteka wspólnie z Instytucją Kultury „Estrada Śląska”.
- 17 XI Na kolejnym spotkaniu „Wszechnicy Literackiej” doktor Danuta Opacka-Walasek wygłosiła wykład: „Przełom romantyczny”.
- 18 XI W „Salonie Literackim” dr Elżbieta Hurnikowa wygłosiła gawędę o życiu i twórczości Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej.
- 22 XI Uroczyste otwarcie wystawy „Habent sua fata libelli”, na którą złożyły się książki lwowskie ze zbiorów Grażyny i Bogdana Kasprowiczów i unikatowe grafiki przedstawiające nie istniejące już budowle Lwowa. Z okolicznościowym spektaklem wystąpili członkowie Teatrzyku „Bez granic” działającego przy Towarzystwie Miłośników Lwowa w Bytomiu.
- 24 XI „Wszechnica Literacka”. Wykład prof. A. Opackiej: „Konstrukcja dramatów romantycznych jako wyraz światopoglądu epoki”.
- 25 XI Kolejne spotkanie Elitarnego Klubu Dobrej Książki. Włodzimierz Paźniewski przedstawił książkę miesiąca. Była nią „Oksana” Włodzimierza Odojewskiego. Zebrani wysłuchali też koncertu muzyki meksykańskiej – na gitarze grał Andrzej Otręba.
- 29 XI Krakowska Piwnica św. Norberta wystąpiła z programem „Pieśń górską”.

- 29 XI Bractwo Myśli Bratniej Związku Górnośląskiego przekazało Bibliotece ufundowane przez siebie popiersie Wojciecha Korfantego. Odbyła się też konferencja, na której prof. Henryk Przybylski mówił o Korfantym jako wydawcy i publicyście, a Zbigniew Szandar o Korfantianach w Bibliotece Śląskiej. Na okolicznościowej wystawie pokazano m. in. książki należące kiedyś do Śląskiego Przywódcy. Członkowie Bractwa otrzymali reprint jubileuszowego numeru „Polonii” z roku 1934, wydany nakładem Górnośląskiej Oficyny Wydawniczej.
- 1 XII „Wszechnica Literacka” – wykład prof. Krzysztofa Kłosińskiego „Literackie i społeczne sensy pozytywistycznych programów”.
- 7 XII Akademickie Spotkania z Muzyką. Wystąpiło Duo Amsterdam w składzie: Szymon Krzeszowiec – skrzypce, Jakob Kulberg – wiolonczela; słowo wiążące Karol Bula.
- 10–11 XII Biblioteka Śląska i Stowarzyszenie Wieża Krakowska z Norymbergi zorganizowały w tym mieście cykl imprez popularyzujących Górny Śląsk i jego problemy. Podczas „Wieczoru w Wieży” prof. dr hab. Jan Malicki, kierownik Zakładu Historii Literatury Średniowiecza i Renesansu Uniwersytetu Śląskiego, wystąpił z wykładem „Przez stulecia. Spory o Śląsk”. Pisarz i publicysta Krzysztof Karwat mówił o swej książce „Jak hanys z gorolem”, a publicysta „Polityki” Adam Krzemiński mówił na temat „Śląsk – ziemia obiecana czy przeklęta...” W Bibliotece Miejskiej w Norymberdze odbyło się też spotkanie z Janem Malickim.
- 8 XII Na kolejnych zajęciach „Wszechnicy” prof. Krzysztof Kłosiński wygłosił wykład „Realizm i naturalizm w literaturze końca wieku XIX”.
- 14 XII Odbył się koncert autorski Leszka Długosza, przygotowany wspólnie z Instytucją Kultury „Estrada Śląska”.
- 14 XII Agnieszka Koszowska wygłosiła prelekcję na temat: „Rola i miejsce biblioteki w demokratycznym społeczeństwie (na przykładzie Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie)”

- 15 XII „Wszechnica Literacka” - wykład dr Ryszarda Koziolka „Młoda Polska i ...izmy w liryce, dramacie, powieści”.
- 17 XII W „Salonie Literackim” spotkanie o nazwie: „Wśród nocnej ciszy opłatek literacki”. Uczestniczyli ks. Stanisław Puchała i Tadeusz Kijonka.
- XII Rozpoczęła się wystawa „Wielcy romantycy”, przygotowana z okazji 250. rocznicy urodzin Johanna Wolfganga Goethego i 150. śmierci Juliusza Słowackiego i Fryderyka Chopina (I. Nitsche)

2000

- 4 I Koncert w cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką - organizowanym wspólnie z Instytucją Promocji i Upowszechniania Kultury „Silesia” - nosił tytuł „Karnawał w Wenecji”
- 10 I Recital znanego aktora Janusza Zakrzeńskiego „Co mi zostało z tych lat”
- 18 I W cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką odbył się koncert zatytułowany „Portrety muzyczne - Johann Strauss”
- 20 I W cyklu imprez dla młodzieży szkół średnich „Salon Literacki” odbyła się debata na temat „Wchodziny” w rok 2000”. Uczestniczyli w niej: Lucyna Winnicka, Ojciec Wacław Oszejca, prof. Tadeusz Sławek
- 24 I W sali Parnassos odbyła się uroczystość wręczenia grupie mieszkańców województwa dyplomów i medali „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”. Medale wręczali przedstawiciele ambasady Izraela w Polsce. Uczestniczył prezydent Katowic - Piotr Uszok
- 24 I Koncert kolęd i pastorałek w wykonaniu artystów Piwnicy św. Norberta z Krakowa
- 25 I Promocja książki Christiana Skrzyposzka „Wolna Trybuna”, opublikowanej przez wydawnictwo W.A.B., któ-

- rego przedstawiciel był obecny. Spotkanie prowadził Jakub Ekier, fragmenty książki czytał Mirosław Neinert
- 27 I Na spotkaniu Elitarnego Klubu Dobrej Książki przedstawiono książkę miesiąca - „Biała noc miłości” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Przedstawiciel edytora – red. Alojzy Kołodziej mówił o działalności Wydawnictwa „Czytelnik”
- 1 II W ramach cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką zaprezentowane zostało widowisko Sceny Eljot „Pastorele Staropolskie abo kolęda mieszkańcom ziemskim od muzyki niebiańskiej wdzięcznym okrzykiem na dzień Narodzenia Pańskiego zaśpiewana” w wykonaniu artystów scen krakowskich
- 15 II W cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką odbył się koncert „Portrety muzyczne – Robert Schumann”
- 21 II Spektakl „Spotkanie z poezją miłosną” przedstawił zespół krakowskiej Piwnicy św. Norberta
- 22 II Promocja książki prof. Czesława Głombika „Husserl i Polacy. Pierwsze spotkania, wczesne reakcje”. Książkę rekomendowali prof. dr hab. Krzysztof Wieczorek i dr Marian Kisiel
- 24 II Na spotkaniu Elitarnego Klubu Dobrej Książki rekomendowana była pozycja miesiąca – „Esther” Stefana Chwina
- 25 II Odbył się wernisaż wystawy „Pokłosie Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej” przygotowanej przez Muzeum Ziemi Kłodzkiej według scenariusza Krystyny Oniszczyk-Awiżeń. Wcześniej wygłoszono wykłady na temat dziejów polsko-czeskich kontaktów kulturalnych. Uroczystość uświetnił koncert kameralny muzyki czeskiej
- 2 III Odbyło się spotkanie autorskie Marty Fox, połączone ze sprzedażą najnowszych książek autorki opublikowanych we wrocławskim Wydawnictwie „Siedmioróg”

- 6 III Anna Chodakowska zaprezentowała spektakl jednego aktora „Msza wędrującego” – oparty na twórczości Edwarda Stachury
- 7 III W cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką odbył się koncert „Muzyka ponad wiekami. W 250. rocznicę śmierci Jana Sebastiana Bacha”
- 9 III Promocja książki prof. Ireneusza Opackiego „Odwrócona elegia” oraz studium „Royal genre theory”. Prowadził prof. Krzysztof Kłosiński
- 10 III Odbyła się prezentacja nowego czasopisma ogólnopolskiego „List do Pani”. W czasie imprezy m.in. prof. dr Jadwiga Puzynina wygłosiła wykład „Słowo, wartość, kultura”
- 14 III Spotkanie z Timothyem Garton Ashem. Książkę „Historia na gorąco” prezentował i rozmawiał z autorem red. Jacek Filus
- 18 III Impreza „Śląski Święty Patryk” zorganizowana we współpracy z International Study Consultants w Warszawie oraz II Liceum Ogólnokształcącym w Katowicach. W jej ramach odbyła się miniseseja z wykładami: Briana Earlsa „Irlandzkie doświadczenia w Unii Europejskiej”, prof. Johna Dillona z Trinity College w Dublinie „O twórczości Jamesa Joyce’ a” i Ernesta Brylla „O literaturze irlandzkiej”. Otwarte zostały wystawy „Pocztówka z Irlandii” z fotografiami Małgorzaty Goraj-Bryll i „Irlandzkie impresje” z książkami ze zbiorów Biblioteki Śląskiej, przygotowana przez st. kustosa Irenę Nitsche. Ponadto odbyły się koncerty muzyki celtyckiej, warsztaty tańców celtyckich, prezentacje książek i filmów. Z okazji Dnia Patryka nakładem Biblioteki Śląskiej została wydana też jednodniówka „Raptularz Silesianki”
- 21 III Koncert z cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką w wykonaniu kwartetu Concerto Polacco
- 29 III Spotkanie autorskie księdza Jana Twardowskiego. Prowadził Mariusz Kubik, wiersze recytował aktor Teatru Nowego w Zabrzu – Andrzej Lipski

30 III Na spotkaniu Elitarnego Klubu Dobrej Książki prezentowano książkę marca – „Niemoc” Janusza Krasińskiego. Gościem honorowym był autor. Uczestnicy spotkania zapoznali się też z ofertą bieżącą Wydawnictwa Prószyński i Spółka

31 III Pod hasłem „Biblioteka dla przyszłości” odbyła się konferencja problemowa o roli bibliotek pedagogicznych i ich zadaniach w przyszłości, zorganizowana przez Zarząd Województwa Śląskiego, WOK w Częstochowie i Bibliotekę Śląską

marzec W tym miesiącu Bibliotekę zwiedzali m.in.: delegacja z Japonii (Toshio Ishigami z Japan International Cooperation Agency, Masatake Wada – minister of economy i Goro Sugimura – sekretarz ambasady Japonii), ambasador Kanady, delegacja duńska z ministrem budownictwa, a także dr Andrzej Ładomirski, Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego

4 IV Z koncertem w cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką wystąpił zespół kameralny Primo Allegro. Wykonano utwory Antonina Dvorzaka i Roberta Schumanna

5 IV Spotkanie z Barbarą Wachowicz i otwarcie wystawy według jej scenariusza „Dla pokrzepienia serc”, poświęconej biografii Henryka Sienkiewicza i przedstawiającej ją na unikatowych fotografiach. Odbyła się również promocja najnowszej książki Barbary Wachowicz: „Dom Sienkiewicza”

6 IV Maria Sienkiewicz, wnuczka Henryka Sienkiewicza – przedstawiła monodram „Mój dziad Henryk”

8 IV Spektakl słowno-muzyczny „Vivat pan Moniuszko” według scenariusza i z narracją Barbary Wachowicz, w wykonaniu studentów Akademii Muzycznej, zainaugurował XV Dni Muzyki Wokalnej

13 IV Spotkanie z księdzem Jerzym Szymikiem i promocja jego najnowszej książki, opublikowanej nakładem Biblioteki Śląskiej, „Śmiech i płacz”. Spotkanie prowadził red. Maciej Szczawiński. Przed spotkaniem prezen-

owano przezrocza Krystiana Szczęsnego „Impresje ta-
trzańskie” z towarzyszeniem muzyki Wojciecha Kilara
i wierszy Szynika ze spektaklu „I znalazłem... i czegoż
mi więcej” w wykonaniu Scaena Apicata z Wyższego
Seminarium Duchownego w Katowicach

19 IV Promocja książki „Salon literacki. Z polskimi pisarza-
mi rozmawia Gabriela Łęcka” – wydanej przez Wydaw-
nictwo W.A.B. i tygodnik „Polityka”. Uczestniczył red.
Zdzisław Pietrasik, prowadził dr Krzysztof Łęcki

27 IV Spotkanie poświęcone wydawnictwu naukowemu KG
Saur Verlag, zorganizowane z okazji pięćdziesięciole-
cia jego działalności. Wykład o oficynie wygłosił jej
dyrektor generalny Paul Fertl. Obecni byli odpowie-
dzialni za dystrybucję publikacji Saura w Polsce: dy-
rektor generalny A.B.E. Marketing Marek Nowakowski
i dyrektor A.B.E. na obszar śląski Jolanta Steinhof. Zor-
ganizowana została wystawa publikacji Saur Verlag.
Uczestniczyli pracownicy bibliotek naukowych i zapro-
szeni goście

27 IV Uroczystość ogłoszenia wyników plebiscytu na książ-
kę roku 1999. Śląski Wawrzyn Literacki otrzymał Tade-
usz Różewicz za książkę „Matka odchodzi”. Statuetkę
projektu Zygmunta Brachmańskiego odebrał w imie-
niu autora wydawca tomu – dyrektor Wydawnictwa
Dolnośląskiego Andrzej Adamus, który odczytał list
Tadeusza Różewicza. Przygotowano okolicznościową
wystawę „Tadeusz Różewicz. Twórczość”.

18 IV Koncert z cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką.
„Cztery pory roku” Antonia Vivaldiego wykonał Kwar-
tet Sinfonietty Cracovia i solista Robert Kabara (skrzyp-
ce)

26 IV Wręczone zostały uroczystie Nagrody im. Wojciecha
Korfantego, ustanowione przez Związek Górnośląski.
Nagrody otrzymali: prof. Kornel Gibiński, prof. Tade-
usz Sławek (nagrody honorowe) oraz prof. Teresa Snio-
lińska i prezydent Gliwic Zygmunt Frankiewicz (nagro-
dy promocyjne)

- 9 V W cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką - „Kraków 2000”, prezentacja krakowskiego środowiska muzycznego. Utwory m.in. F. Chopina i A. Ginastera grali na fortepianie Zoriana Tkaczyk i Andrzej Pikul
- 10 V Otwarcie wystawy „Kaligrafia” z pracami uczniów dr. Wiesława Gdowicza z Ogólnokształcącej Szkoły Sztuk Pięknych w Katowicach
- 11 V W Salonie Literackim spotkanie z redaktorem Michałem Ogórkiem prowadził Maciej Szczawiński
- 16 V W sali Benedyktynka otwarta została wystawa „Śląsko-Dąbrowska kraina w poezji i pieśni Amalii Ireny Hanzłówny”, przygotowana przez st. kustosz Irenę Nitsche
- 17 V W Bibliotece Narodowej w Warszawie odbył się wernisaż wystawy „Twórcy końca wieku”. Współorganizatorem – obok Biblioteki Narodowej i Książnicy Pomorskiej – była Biblioteka Śląska
- 23 V W cyklu Akademickie Spotkania z muzyką odbył się koncert „Portrety muzyczne – Ludwig van Beethoven”. Wśród wykonawców było Trio Ad Libitum w składzie: Beata Warykiewicz-Siwy – skrzypce, Łukasz Syrnicki – altówka i Piotr Janosik – wiolonczela
- 25-26 V Kongres „Poezja metafizyczna i religijna w Roku Wielkiego Jubileuszu” zorganizowany przez Bibliotekę Śląską, Polskie Radio Katowice, Miasto Piekary Śląskie i Fundację im. ks. Janusza Pasierba. Uczestniczyli w nim m.in. Profesorowie: Bożena Chrzastowska, Maria Jasińska-Wojtkowska, Jadwiga Puzynina, Anna Świderkówna, Zofia Zdybicka, Tadeusz Sławek, Jerzy Szymik i Jan Malicki
- 27 V Jako IX Sympozjum Piekarskie odbyła się sesja „Nauka społeczna Kościoła i nowe wyzwania”. Referaty wygłosili profesorowie: Franciszek Kampka, Wojciech Świątkiewicz, Jerzy Szymik i Jan Malicki
- 30 V Promocja książki Marka Piechoty i Jacka Lyszczyńskiego „Słownik Mickiewiczowski”

- 5 VI Imprezy związane z Dniami Szwedzkimi w Katowicach. W Bibliotece Śląskiej uroczyście zainaugurował je ambasador Szwecji. W programie były m.in. wykłady, spotkanie z Cariną Burman z Uppsali – autorką książki „Mój nie-świętej pamięci brat Jean Hendrich”, pokazy filmów. Otwarto wystawę malarstwa Jerzego Przybyła „Nordyckie mity”
- 6 VI Spotkanie z Bolesławem Luboszem z okazji jego nowej książki „Kobieto, boski diable”. Z tej okazji przygotowano wystawę „Twórczość Bolesława Lubosza”
- 6 VI Akademickie Spotkania z Muzyką – koncert „Mistrzowskie interpretacje” w wykonaniu Kwartetu Śląskiego
- 13 VI Ogłoszenie wyników konkursu na utwór poetycki poświęcony pamięci bł. Ks. Emila Szramka, zorganizowanego przez Bibliotekę Śląską, Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i Reakcję „Gościa Niedzielnego”
- 27 VI Recital mistrzowski Jolanty Wrożyny (sopran) z udziałem Leo Schlesingera – fortepian, Dariusza Zbocha skrzypce i Danuty Węgrzyk – słowo
- 29 VI Ostatnie w cyklu spotkanie w Klubie Dobrej Książki. Promocja książki Elżbiety Hurnikowej „Maria Pawlikowska-Jasnorzewska”, opublikowanej przez oficynę „Śląsk” Sp. z o.o.
- 30 VI Podpisanie umowy o połączeniu między Wojewódzką Biblioteką Publiczną a Biblioteką Śląską
- 4 VII W ramach cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką odbył się koncert „Nad pięknym modrym Dunajem”. Wykonawcy: Ewa Warta-Śmietana – sopran, Lutosławski Trio
- 5 VII Otwarcie wystawy fotografii Janusza Bochenka „Samotnie wokół Bajkału”
- 8 VIII Koncert „Młodzi chopiniści”. Kandydaci na XIV Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina: Katarzyna Borek i Michał Białek

- 4 IX Otwarcie wystawy fotografii Czesława Czaplińskiego „Twórcy kultury”. Towarzyszyła jej wystawa książek ze zbiorów Biblioteki Śląskiej ukazujących dzieła sportretowanych pisarzy
- 4 IX „Słowo i dźwięk” – spotkanie z poezją Anny Kamieńskiej i Jana Twardowskiego.
- 5 IX Koncert „Obszary kameralistyki” w cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką, z utworami Piotra Czajkowskiego i Cesara Francka w wykonaniu kwartetu smyczkowego Con anima
- 8 IX Uroczystość wręczenia Nagrody Biblioteki Śląskiej – Amicus Librorum. Tegorocznymi laureatami zostali Jadwiga Smogorzewska z Londynu oraz prezydent Katowic Piotr Uszok
- 18 IX Wieczór pieśni Fryderyka Chopina „Lecą liście z drzewa” w wykonaniu Wojciecha Stysza i Juliana Ursyna Niemcewicza
- 19 IX „Mistrzowskie interpretacje” – koncert utworów Brahmsa, Wieniawskiego i Gershвина w wykonaniu Marii Sz wajger-Ku lakowskiej – fortepian i Piotra Pławnera – skrzypce
- 23 IX Biblioteka Śląska uczestniczyła w Festiwalu Nauki „Śląsk 2000”. Odbyła się m.in. aukcja antykwaryczna, pokaz w Dziale Ochrony i Konserwacji Zbiorów, zwiedzanie gmachu
- 24 IX W trakcie koncertu muzyki elektroakustycznej wykonane zostały utwory Andrzeja Dobrowolskiego, Jarosława Maniczarskiego, Jakuba Sarwasa i Krzysztofa Wołka
- 28 IX Spotkanie Elitarnego Klubu Dobrej Książki. Ogłoszenie drugiej edycji konkursu książek do nagrody Śląski Wawrzyn Literacki. Odbyła się promocja książki dr Aleksandry Pethe „Poeta czasu otwartego”
- 2 X W cyklu organizowanym we współpracy z Estradą Śląską „Jesienne Spotkania z Poezją i Muzyką w Bibliotece

ce Śląskiej" wystąpiła Maria Meyer z recitalem „Życie jest kabaretem”

- 16 X Recital laureatów Olsztyńskich Spotkań Zamkowych „Śpiewajmy poezję” Dominika Kwaśniewskiego i Bogusława Kaczmarczyka o tytule: „Podstawa wszędziostwa”
- od 17 X Udział Biblioteki Śląskiej w Międzynarodowych Targach Książki „Frankfurt 2000”. Delegowani pracownicy przygotowali ekspozycję prezentującą region śląski w pawilonie polskim. Ponadto Biblioteka Śląska była reprezentowana na wspólnej ekspozycji ośmiu wybranych bibliotek polskich
- 19 X Z okazji wręczenia Katowicom Plakiety Rady Europy, które odbyło się w gmachu Biblioteki, przygotowana została wystawa „Centrum Dokumentacji Europejskiej Biblioteki Śląskiej – prezentacja zbiorów”
- 23 X Uroczystość wręczenia Nagrody imienia Karola Miarki. Laureaci: Antoni Halor, Alojzy Kopoczek, Krzysztof Wielgut. Nagrody wręczał Marszałek Województwa Śląskiego dr Jan Olbrycht
- 24 X Wernisaż wystawy „Grand Prix 2000” – najlepszych prac architektów czeskich, zorganizowanej we współpracy z SARP, pod patronatem konsula generalnego Republiki Czeskiej Miroslava Buška i dyrektora Biblioteki Śląskiej prof. dr. hab. Jana Malickiego
- 26 X W Klubie Dobrej Książki odbyło się spotkanie autorskie z Ernestem Bryllem w związku z jego nową książką „Uśmiech codzienny czyli Rok Polski 2000”
- 28 X „Ks. Kardynał August Hlond – działalność duszpasterska i społeczna” – symposium zorganizowane w 75. rocznicę powstania diecezji katowickiej przez Bibliotekę Śląską oraz Górnośląskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Wyższe Seminarium Duchowne, Polskie Towarzystwo Teologiczne, Muzeum Archidiecezjalne i Muzeum Śląskie. Referaty wygłosili: ks. Prof. Jerzy Myszor, ks. dr Bernard Kołodziej, prof. Wojciech Świątkiewicz,

ks. dr Henryk Olszar, dr Lech Krzyżanowski. Z okazji sympozjum przygotowano wystawę „U początków diecezji katowickiej – w jej 75-lecie”

- 30 X Spektakl „Symfonia przemijania” poświęcony pamięci ks. Józefa Tischnera w wykonaniu artystów Piwnicy św. Norberta
- 7 XI W cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką koncert „Obszary kameralistyki”
- 10 XI Uroczyste obchody 90-lecia Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. W programie była sesja prasowa Konfraterni Najstarszych Chórów i Orkiestr Województwa Śląskiego, prezentacja Śląskiej Biblioteki Muzycznej (działu Biblioteki Śląskiej, który przejął księgozbiór PZCh i O), występy chórów. Otwarta została wystawa „Śląskie zabytki muzyczne. Historia ruchu śpiewaczego w zbiorach Biblioteki Śląskiej”. Wydany też został okolicznościowy numer „Raptularza Silesianki”
- 13 XI W cyklu Jesienne Spotkania z Poezją i Muzyką odbył się spektakl „Nie do końca francuski wieczór”, w którym Anna Kadulka i Grzegorz Przybył śpiewali piosenki m.in. Edith Piaf i inne do tekstów Borisa Viana
- 13 XI W Polskim Radio Katowice w cyklicznym programie kulturalnym „Myślnik” nadana została audycja pt. „Biblioteka Śląska – biblioteką XXI wieku”
- 21 XI W cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką koncert „Portrety muzyczne – Ignacy Jan Paderewski”
- 23 XI W koncercie „Gitarowe spotkania w Bibliotece” wystąpili studenci klasy gitary Akademii Muzycznej
- 27 XI „A taka ładna miłość” – recital piosenek do tekstów Krzysztofa Pieczyńskiego z muzyką Urszuli Borkowskiej oraz Agnieszki Osieckiej z muzyką Jerzego Satanowskiego w wykonaniu laureatki konkursu na interpretację piosenki Agnieszki Osieckiej – Katarzyny Walczak

- 28 XI W ramach Salonu Literackiego dla młodzieży licealnej odbył się wieczór poświęcony twórczości Tadeusza Nowaka w 70. rocznicę jego urodzin. Uczestniczyła żona poety – Zofia. W programie był wykład dr hab. Anny Węgrzyniakowej, recytacje wierszy, wspomnianie twórcy (Ewa Lipska, Stanisław Balbus, Ernest Bryll, Tadeusz Kijonka), promocja bibliofilskiego tomiku „Zasnem, za jawą, za pacierzem”, opublikowanego przez Bibliotekę Śląską. Zorganizowano też wystawę książek, fotografii i rękopisów
- 29 XI Otwarcie wystawy „Pięćdziesięciopięciolecie reaktywowania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w województwie śląskim”
- 30 XI Otwarta została wystawa „Teatr światłem malowany”, na której zgromadzono fotografie na płótnie fotoreporterów „Dziennika Zachodniego” Arkadiusza Ławrywianca i Tomasza Jodłowskiego
- 30 XI W Klubie Dobrej Książki red. Jakub Ekier z Wydawnictwa W.A.B. przedstawił książki miesiąca: „Memorbuch” Henryka Grynberga, „Trzy” Michała Komara i „Próbkę listopada” Piotra Wojciechowskiego. Odbyło się też spotkanie autorskie z Piotrem Wojciechowskim
- 1 XII Otwarcie wystawy „Władysław Stanisław Reymont (1867–1925). W 75. rocznicę śmierci”
- 5 XII Odbyła się promocja książek dr. hab. Marka Pytasza „Kilka opowieści o niektórych dolegliwościach bycia poetą emigracyjnym i inne historie” oraz dr. hab. Mariana Kisiela „Pamięć, biografia słowo...” Prowadzili dr Krzysztof Ćwikliński i dr hab. Anna Węgrzyniakowa
- 5 XII W koncercie „Obszary kameralistyki” z cyklu Akademickie Spotkania z Muzyką wystąpiła Joanna Ruszała – sopran i zespół 8 wiolonczel „Cantabile”
- 7 XII Promocja tomiku poetyckiego Zofii Książek-Bregulowej „W tym istnieniu drugim”. Spotkanie prowadziła Marta Fox

- 7 XII Wieczór autorski Tadeusza Sławka i Bogdana Mizerskiego „Podróże mistyczne”. W programie znalazły się: „Podróż mistyczna z Nysy do Barda Śląskiego” – esej na słowo i kontrabas w wykonaniu obu twórców, promocja tomiku T. Sławka „Podróż mistyczna czterech mężów z Nysy do Barda Śląskiego” i rozmowa z autorami. Prowadził dr Dariusz Rott
- 11 XII „Zanim zadzwonią dzwonki sań” – spektakl poetycki w wykonaniu Piwnicy św. Norberta
- 11–12 XII Ogólnopolska konferencja „Biblioteki jutra – nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej bibliotek”, Zorganizowana Przez BŚ we współpracy z Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej
- 12 XII W ramach Salonu Literackiego wieczór poświęcony Stefanowi Żeromskiemu w 75. rocznicę śmierci. Odbył się koncert zorganizowany przez „Silesię” i promocja książki Feliksa Netza „Cierpienia młodego Ż.”, wydanej przez Bibliotekę Śląską
- 14 XII Promocja albumu „Górny Śląsk – skarby kultury” opublikowanego przez wydawnictwo Videograf II
- 18 XII Otwarta została wystawa „Kolekcja Romana Chrzastowskiego”, króla śląskich bibliofilów
- 19 XII Koncert „Portrety muzyczne – Ludwig van Beethoven”. Wykonawcy: Zbigniew Raubo – fortepian i Lutosławski Trio
- 28 XII Noworoczne spotkanie w Klubie Dobrej Książki – Toast noworoczny na przełomie tysiącleci wygłosił prof. Jan Malicki. Rozmowy o książkach na koniec wieku: O prozie... dr Dariusz Nowacki, O poezji... Maciej M. Szczawiński, Moja książka... członkowie Klubu.

opracował Wojciech Janota

Biblioteka Śląska w Katowicach

ID: 0030001023415

III 29975/0/27

6/I/A₁